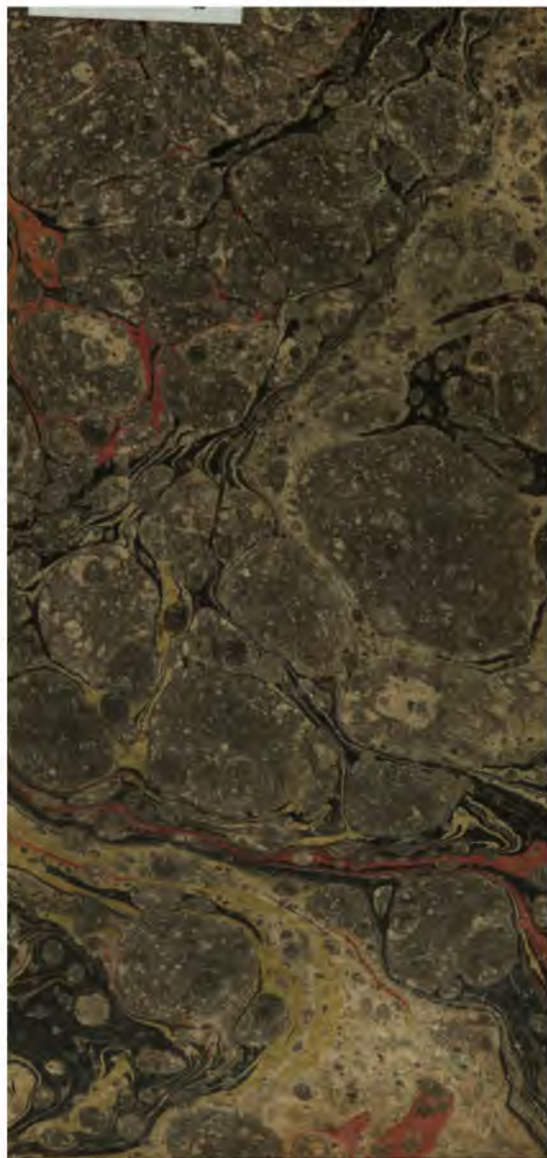

HH

SIGILLVM ACADEMIÆ HARVARDIANÆ IN NOV: ANG:
CHRISTO ET ECCLESIÆ

Ludvig Holbergs

udvalgte

Skrifter.

Udgivne

ved

K. L. Rahbek,

Professor.

Anden Del.

Kjøbenhavn, 1804.

Trykt og forlagt af Directeur Joh. Fred. Schultz,

Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

1856. Oct 22

Wales Bequest

Holbergs

Comedier.

Andet Bind.

Scan6380,2

Indhold.

Side

Om Holbergs Skuespil,

af Prof. J. S. Sneedorfs Breve.

Til Stokholm.

De ønsker at vide, af hvad Aarsag man her viser saa liden Højagtelse for en Skribent, der udenfor Landet og især hos Dem er saa berømt, som vores Holberg; jeg vilde ønske, at Aarsagen var den, som De formoder, og som enhver naturligviis maae falde paa: at hans Exempel og Opvækkelse har frembragt en Mængde af nyere Skribentere, som overgaaer ham i Stiil, Smag, Rigtighed og Skarpsindighed, og som istedetfor at udbrede sig i saa mange Dele af Videnskaber, som han, har opnaaet større Fuldkommenhed, ved at arbejde i eet eneste Slags. De venter altsaa, min Herre! at finde hos os en rigtigere Historie og fuldstændigere Beskrivelse af Riget; Comedier i en finere Smag; moralske og philosophiske Skrifter af mere Dybsindighed og over Materier, der ikke ere saa almindelige, som en Deel af dem, der findes i Holbergs Skrifter; Sammenligninger, der mere nærme sig til Plutarks fine Skrivemaade; Heltedigter af et ædlere Slags, end Peder Paars; og ende-

endelig mere Reenhed, mere af det Høje, Indtagende og Eftertrykkelige i vor Stil. Men, om det og var saa, min Herre! veed jeg dog ikke, om Efterkommerne derfor vare berettigede til at ringeagte en Skribent, som endog, naar Videnskaberne hos os vare bragte til den høieste Spidse, maae ansees for Fader til den gode Smag, og som neppe har efterladt sig een Deel af det, man kalder de smukke Videnskaber, hvorpaa han jo ikke alene har givet Nationen Smag, men og bragt det højere, end til det man kalder maadeligt. En Fuldkommenhed, som jeg ikke veed, om en Skribent i noget Land kan rose sig af, og som vores, baade her og hos Eder saa berømte latinske Poet saa net har besynget i følgende Stropher:

Hic ille est, cujus calamô Sapientia, Jura
    Ingenium atqve acres enituere sales.
Dum patriam emendat, delectat & instruit orbem.
    Vix alius scripsit plus meliusqve simul.

Sæt, at han i Historien ikke har skrevet som Pere Daniel, eller som Eders Dahlin, at han i sine moralske og politiske Skrifter ikke kan lignes ved Montesquieu, Voltaire, eller Greven af Tessin, saa maae De dog tilstaae, at han i det Comiske, som var hans Styrke, er kommet den Model meget nær, som han har foresat sig at efterligne,

ligne, jeg mener Moliere; thi at Personerne ikke alle ere af de ædleste Slags, og Skrivemaaden ikke overalt saaledes, som Ærbarhed og en fiin Smag udkræver, er en Bebrejdelse, som man og med ligesaa god Grund kan gjøre denne store franske Skribent, og som man maae gjøre enhver, der skriver i et Land, førend Smagen endnu er forbedret. En Comedieskrivers Kunst bestaaer, ligesom en Malers, i at efterligne Naturen, og han fortjener ligesaavel Berømmelse, naar han er lykkelig i at træffe et grimt og hæsligt Ansigt, som, naar han malet en Venus eller Adonis. Hvor meget end Smagen siden Molieres Tid har forbedret sig, er den dog endnu ikke fiin og fornuftig nok til, at saa ærbar og streng en Tilhænger af Dyden, som des Touches, kan finde almindeligt Bifald. Plutus og Artaxerxes kan tjene til Beviis, at Forfatteren af Julestuen, og den politiske Kandestøber, havde valgt ædlere Characterer, dersom han paa den første danske Skueplads havde fundet lige saa fiin en Smag, som paa den sidste. Efterat have arbejdet i saa mange Ting, og med den Lykke i nogle, er det da Under, om han i eet Slags ikke har naaet den Fuldkommenhed, som man har Ret til at forlange af en Skribent, der gjør det alene til sin Hovedsag? — —

Men

Men hvortil nytter det, i et Brev til Dem, min Herre! at ville forsvare en Skribent, for hvilken baade De og Deres Nation viser saa megen Højagtelse? De tænker uden Tvivl, at det skeer, for undgaae at svare paa det Spørsmaal, som De har gjort mig; og jeg kan ikke heller nægte, at De jo dermed har gjort mig meget forlegen; jeg vil lige saa nødig beskylde mine Landsmænd for Utaknemmelighed, som forringe en Mands Ære, der har saa stor Fortjeneste af Nationen, som jeg gjør mig en Ære af at have været ynbet af, og som paa mere end een Maade har forbundet mig og mange flere til en evig Taknemmelighed. Men hvoraf veed De, min Herre! at han har tabt sin Højagtelse iblant os? hvem er det, som forringer ham? Har ikke vores store August, kort for hans Død, givet ham den største Prøve af sin Naade, som en Person af hans Stand kunde vente? Er hans Navn ikke udødeligt i en af de nyttigste Stiftelser i Riget? De Store i Landet, har de vel misundt ham hans Lykke, eller og meget mere anseet det for en Ære, at Regieringen derved har viist, at Højhed og Stand har sin Oprindelse af Fortjenester; og hvem kan have mere deraf, end en Person, som med saa god Grund kan rose sig af, at have forbedret et heelt Folks

Sæder

Sæder og Smag? Er der Nogen, som har stødt sig der-over, er det ikke, fordi de holde ham uværdig til den Be-lønning, han fik, men fordi de troe, at han endnu maa-skee havde indlagt større Ære, dersom han havde ladet sig nøje med Titel af offentlig Lærer, en Titel, som betyder meget, naar den bæres af en Mand, som for-tjener den saavel, som han; men hvem er fri for alle Skrøbeligheder? hvem har mindre paastaaet at være det, end han? og hvor skulde den fornemste Del af vor ærekjære Nation kunde holde sig berettiget til at foragte en Mand, fordi han bar Titel af et Gods, som han selv, ved Arbejde og Sparsomhed, havde fortjent, og som han, efterat have forhvervet det ved at tjene det Almindelige, uden at nyde selv meget deraf, skienkede igjen til almindelig Nytte; dersom denne Forfængelig-hed er lastværdig, hvilke ere da de store Gjerninger, som ere fri for Forfængelighed, og hvormed man mener at kunne fortjene Titler og Ære, naar saadan en Ab-komst ikke engang maae holdes for at være god nok? Hvad Resten af Nationen angaaer, da haaber jeg, at det, som jeg i det Foregaaende har sagt, enten til hans Roes eller til hans Undskyldning, kan overbevise Dem om, at der i det mindste ere Nogle, som endnu agte

ham

ham højt. De Andre ere enten Læsere eller Skribentere; af de første have nogle begyndt med Holbergs Skrifter, men endt siden med andre, som ere skrevne i bedre Smag, og derfor ikke sat Priis nok paa deres Lærer. En stor Deel er, saavel her som hos Eder, saa indtagen af alt Fremmed, at det er lige saa forgjæves at ville spørge om Aarsagen, hvorfor man ikke agter en indenlandsk Skribent, som hvorfor man forskriver Moder fra Paris til Kjøbenhavn og Stokholm. Hvad endelig vore Skribentere angaaer, da, som de vísselig endnu ikke har Aarsag at foragte ham, saa kan jeg og forsikkre Dem, at de, hvis Domme ere af nogen Vigtighed, indsee alt for vel, hvor vanskelig en Sag det er, baade at opbygge og fornøie sine Læsere, til at de skulde vente sig enten hans Lykke eller Bifald. Udskuddet af Læsere og Skribentere vil jeg ikke tale om; thi som disse i alle Lande udgjøre den største Hob, saa veed De og selv, min Herre! at det altid iblandt dem findes nok af de Harer, som ikke undsee sig ved at springe over en død Løve.

Barselstuen.

Comedie i fem Acter.

Forestillet første Gang 1723.

Personerne i Comedien.

Barselqvinden.
Corfitz, hendes Mand.
Jeronimus, en Borger.
Troels, Corfitz's Tiener.
Gottard, en Cantor.
Claus, en Dreng.
En Pige.
En anden Pige.
Ammen.
En Pige med en Tallerken.
To Damer.
Anne Kandestøbers.
Ingeborg Blytækkers.
Arianke Bogtrykkers.
Else Skolemesters.
Dorthe Knapmagers.
Ollegaard Sværdtfegers.
Engelche Hattemagers.
Stine Isenkræmmers.
Gedske Klokkers.
En Frue.
Christopher, hendes Tiener.
Anne Signekjelling.
Mester Bonifacius.
Tvende Koner.
En Mammeselle.
En Doctor.
En Officeer.
Jens Olsen.
Christopher Eisenfresser
Leonard, Gotthards Ven.
Gunild.
Oldfux som Chiromanticus.
En Poet.
To Advocater.
En anden Officeer.

For-

Første Act.

Første Scene.

(Troels ta'r et Stykke smalt Papir, men saa langt som det hele Theatrum, hvoraf han opregner:)

Maren Hansdatter, Barbara Peder Nielsens, Abelone Hans Hansens, Christine Erich Erichsens, Engelche Jens Hattemagers, Lutze Frantz Bundtmagers, Wibeche Peder Guldbrandsens, Maren Christopher Skræders, Else Davids Skolemesters, Ellen Frue Cantors, Malene Frue Vagtmesters, Gedske Klokkers, Ane Peder Kandestøbers, Maren Jens Rodemesters, Ingeborg Morten Blytækkers, Dorthe Sl. Jochum Knapmagers, Stine Isenkræmmers, Mette Qvinde-Skræderske, Nille Mogens Andersens, Øllegaard Sverdfegers, Karen Uhrmagers, Maren Knivsmeds, Diveche Posekigers etc. etc. etc. etc. etc. etc. etc. Een dito, nok een dito, nok een dito, Summa, Summa, Summarum 93 Koner findes paa denne Liste; i lige saa mange Huse har jeg maat løbe i disse Dage, for at lade Byen vide det store Mirakel, som er skeet, at vor Moder er bleven forløst med en ung Dotter, et stort Mirakel, hvorfor hele Byen skal bringes i Harnisk, ligesom Fienden var udenfor Volden og

vilde løbe Storm. Jeg vilde obligere mig til at gjøre 50 slige Børn om Aaret, større Mirakkel er det ikke; men Folk er deri, som i alt andet. Skal man giftes, maa der ligesaa mange Folk komme sammen, for at æde og drikke op meer, end en stakkels Handværksmand kan fortjene i fire Aar igjen; derfor har man i gamle Dage hittet paa den Mode, at den halve Bye skulde offre og give Brudegave; thi ellers maatte en stor Del dandse lige fra Bryllupet til Slutteriet. Nu saasom Folk blive meer og meer fattige, saa blir de og meer og meer storagtige, og vil ingen Brudegave have, saa det er aleneste Tjenestefolk, man ofrer til i vore Dage, hvilket gaaer til paa saadan Maade: Man byder Folk til Bryllup som Venner, man takker dem for den Ære og Venskab; det er smukt og høfligt nok, men, naar jeg nøje eftertænker det, heder det saaledes: Saasom vor Stue- eller Kokkepige har besluttet at skille sig ved sin Mødom i Morgen Aften, og det samme ikke kan skee uden stor Allarm, uden vi æder, drikker og dandser Hilsen bort, saa er vor tjenstlig Begjæring, at I vil gjøre os den Ære at betale Omkostningerne, og derforuden unde en Hyrekudsk en Dalers Penge eller to; hvorpaa de inviterede Folk svare: Vi takker for den store Høflighed, vi skal betale Omkostningerne, ønsker at være saa lykkelig, at tjene dem igjen. Saaledes gaaer det til, naar Bryllup skal holdes,

hvor,

hvor, naar man i tre Timer har skraalet over Bor-
det paa Peders og Povels Skaal, som sidder 100
Skridt fra hinanden, man skal dandse om Natten,
indtil man af Støv og Mathed bliver saa elendig,
at man maa give Spillemanden Penge for at holde
op igjen, og gaae hjem, for at medicinere 3 Dage
derefter. Vil jeg begive mig fra Bryllupper til Be-
gravelser, da finder jeg ligesaa meget Galskab ved de
sidste som ved de første: En stakkels Kone mister sin
Mand, som jeg sætter, efterlader hende nogle Skil-
linger, som hun ved Forsynlighed kan leve af.
Fornuften siger, hun skal conservere dem, men Mo-
den siger, hun skal give sin Mand en hæderlig Be-
gravelse; det er at sige paa andet Dansk, hun skal
udstaffere det døde Legeme, betrække allevegne Sto-
le, Stuepiger, Kokkepiger, Ammer, Kudske, He-
ste (med Tiden skal vel Skjødehundene overtrækkes
ogsaa), med et Ord hun skal gjøre saadan en hæder-
lig Begravelse, at hun har intet tilbage at føre et
hæderligt Levnet med; det er ikke nok, at hun mister
sin Mand med sin Velfærd, Moden siger, hun skal
og ligge paa sin Seng i 6 Uger, og høre de Ord 6
Gange 6 repeteres hver Time; Hendes Sorrig gjør
mig ondt, Madame! Saa at, endskjøndt hun, som en
god Christen, har sat sig for at bære sin Sorg med
Taalmodighed, saa tilstæder dog Moden hende ikke
saadant. Det kommer mig for, ligesom En, der har
faaet

faaet et Saar paa sin Haand, hvilket hun efter Moden maa lade sine bedste Venner vide, at de vil gjøre hende den Ære, een efter anden, at rive Plasteret af igjen. Saa kommer da een efter anden trippende, og, for at lade see deres Venskab, river Plasteret af Haanden, hvorfor man maa takke dem, ja give dem Thee og Caffe ovenikjøbet, men de skulde have Fanden, var jeg Enkekone. Men disse Barselstuer ere rent ravgalne: Her skal først et hundrede Mennesker gives tilkjende, som et stort Vidunder, at Hans Hansen eller Jespersen har gjort det Mesterstykke ved sin Kone, som enhver Bonde paa Amager kan gjøre ham efter, og skaffet hende, enten ved sig selv, eller i det ringeste ved en anden, en Søn eller en Dotter, til hvilket Vidunder at see, de skal komme derhen, og tilligemed dræbe den syge Barselkone med Gratulationer og Snak, og hindre, at Patienten ikke skal blive saa hastig frisk, som hun ellers kunde blevet, hvis hun havde kundet ligge i Roe = = Men hvem Pokker er det, der kommer saa løbende? Det er Christophersens Karl; hvad mon han vil?

Anden Scene.

Claus. Troels.

Claus. Ach kjære Troels! verle mig en To-Skilling for 2 eneste Skillinger.

Troels.

Troels. Hvad vil du med de eneste Skillinger?

Claus. Jeg vil give een for at komme paa det runde Taarn.

Troels. Er der noget at see?

Claus. Ja vist! der er saa stor Allarm i Aabenraa, jeg kunde ikke komme frem for Folk og Vogne.

Troels. Ha! ha! ha!

Claus. Det er, min Troe, som jeg siger

Troels. Jeg veed det nok, men hvad, mener du, det er?

Claus. Jeg veed ikke, derfor vil jeg just op i Taarnet, at see hvad det er.

Troels. Du Nar! spar du kun denne Gang din eneste Skilling, det er ikke andet end en Barselstue hos os.

Claus. Ej! er det muligt! kan der gjøres saadan Allarm ved en lumpen Barselstue, besynderlig hos maadelig Standsfolk.

Troels. Maadelig Standsfolk! veedst du ikke, at gemene Folk er allerprægtigst? See kun til Bryllupper; kommer man til en Skræders eller Skomagers Bryllup, bliver man imodtagen med Trompeter og Valdhorner, sat ved et Bord, saa langt som fra Kyndelmisse til Paaske, sigtet fuld af kostbare Retter. Kommer man til Folk af den anden Classe, som er højere, faaer man kun Thee, Caffe og Compli-

plimenter : : : Og til Folk af første Classe faaer man undertiden ikke uden Brudevielsen at høre, og en Pris Tobak for Næsen. Jeg hører nok, Claus! at du kjender ikke Kjøbenhavn ret.

Claus. Det er sandt nok, som du siger, Troels! men mig synes, det er saa selsomt for din Hosbond at gjøre saadan Allarm, fordi hans Kone har faaet et Barn, besynderlig, efterdi han ej er vis paa, om han selv er, jeg tør ikke sige meer : : : : :

Troels. Ej hvilken Snak! det er kun onde Mennesker, som breder saadant ud, han er jo en Mand, som ikke endnu er sine 70 Aar, tilmed svær baade Jordemoderen og Ammen, at Barnet har sin Faders Ansigt lige paa et Haar.

Claus. Just derfor troer jeg det ikke.

Troels. Der ligger ikke meget Lav paa,, hvad saadan Slyngel siger, tog jeg Vidne paa din Muud, skulde du vist faae en Ulykke.

Claus. Du maatte gjerne føre Vidne paa min Mund, jeg vil altid tilstaae, hvad jeg har sagt; thi Jordemoerer og Ammer sige altid, at Barnet er sin Fa'r ligt, endskjøndt man kan bevise, at Faderen var i Ostindien samme Tid, som Barnet blev gjort. Men der kommer din Hosbond. Adiøs.

(Gaaer.)

Tre=

Tredie Scene.

Corfitz. Troels.

Corfitz. Troels est du der? Jeg er glad, at jeg kom ud fra den Sværm, jeg er bleven saa kombaderet med Gratulationer, at jeg kan neppe staae paa mine Ben; men Fanden er i den Knivsmeds Kone til at snakke.

Troels. Det er sandt, Hosbond siger; jeg har, min Troe, mærket det samme; jeg havde nær kommet i Klammerie med hende forgangen for Hosbonds Skyld.

Corfitz. Talede hun da om mig?

Troels. Nej aldeles ikke! nej det var noget gandske andet, vi talede, men jeg tog Hosbonds Parti den Gang, som jeg altid plejer at gjøre.

Corfitz. Hvad Fanden er det for Snak? Tog du mit Parti, saa maa hun jo endelig have snakket ilde om mig.

Troels. Nej, sagde jeg hende det paa, saa løj jeg, jeg har mare aldrig hørt hende tale ilde om Hosbond, hun talede sandt at sige, slet intet, hun sad kun og læste nogle Sententzer i en gammel Bog.

Corfitz. Hvad var det for Sententzer?

Troels. Jeg kan ikke erindre dem alle, men hun læste iblandt andet, at en gammel Mand, der tar en ung Kone, er ligesom En, der tar Musicantere

tere i Tjeneste, for at faae hele Byen til at dandse, da han dog ikke kan dandse selv. Hosbond kan selv tænke, hvordan jeg blev tilmode, da jeg hørte det.

Corfitz. Hvad Fanden kom det dig ved? jeg troer, den Dreng er gal med sin Snak.

Troels. Nej! Hosbond skal høre, hvad hun læste videre: ja han er ligesom de Træer, der bær ingen Frugt, men tjener kun til Skygge. Havde jeg da ikke Aarsag at ærgre mig paa Hosbonds Vegne? Jeg kan sige, at det blev sort for mine Øjne.

Corfitz. Du letfærdige Skjelm! Hvad kommer det mig eller dig ved, hvad der staaer skrevet i en gammel Bog?

Troels. Nej, mig kommer det intet ved.

Corfitz. Kommer det da mig ved?

Troels. Nej, Ingen af os, Hosbond! thi Bogen var over hyndrede Aar gammel.

Corfitz. Hvorfor ærgrede du dig, naar du ingen Aarsag havde?

Troels. Jeg sagde jo ikke, at jeg ærgrede mig, men jeg kunde have Aarsag dertil. Jeg vilde sige Hosbond noget.

Corfitz. Hvad vil du sige?

Troels. Ej! Hosbond er saa curieus; Han vil vil vide alting.

Corfitz. Den Dreng gjør mig vist gal i Hovedet (sagte). jeg veed ikke, enten det er af Ondskab eller Taa-

be-

belighed, han taler saaledes. (høit) Men har du mærket, at Gothard Sanger har havt nogen Gang i mit Hus?

Troels. Hvorfor spørger Hosbond derom? maaskee Hosbond er bange, at han ikke selv er Far til : :

Corfitz. Ej svar mig til det, jeg spør dig om!

Troels. Maaskee Hosbond frygter for, at Mutter har ladet sig : : :

Corfitz. Svar kun til mit Spørgsmaal, du Næsvis! jeg spørger kun, om du har fornummet : :

Troels. Jeg har saamænd ikke seet ham her i Huset siden December Maaned; men hvorfor vil Hosbond vide det? jeg troer ikke, at Mutter skulde have været saa gal, at lade sig : : :

Corfitz. Hvad er det for Sladder? Jeg troer, jeg troer ikke! der er jo Ingen, som spør, hvad du troer eller ikke troer. Hvad Tid i December Maaned saae du ham her i Huset?

Troels. Mig synes, det var omtrent 14 Dage for Jul. Men hvorfor studser Hosbond saa derved? jeg skulde aldrig troe, at Fanden har redet Karlen, at han skulde have : : :

Corfitz. Kommer nu din Slyngel med din Tro og med din Raisonering igjen! Du siger, det var 14 Dage for Jul?

Troels. Ja det var Hosbond; og nu skriver vi vist den 8 October.

Cor-

Corfitz. Hvem Fanden spør om, hvad vi skriver! det er en Djevels Dreng, han gjør mig gal med sin Snak. Fort herud! (Troels løber.)

Fjerde Scene.

Corfitz alene, tæller paa Fingerne.

Decemb. 1, Jan. 2, Febr. 3, Mart. 4, Apr. 5, Maj 6, Jun. 7, Jul. 8, Aug. 9, Sept. 10; det er jo forbandet galt! tøv, lad see nok engang: Decemb. 1. Jan. 2. Febr. 3. Mart. 4. Maj 5. Jun. 6. Sept. 7. Ja ja! det er dog kun syv Maaneder paa at regne, uden jeg har fortaalt mig. (Tæller igjen, og faaer ti Maaneder.) Hvordan Fanden jeg tæller, saa merker jeg, at jeg er og bliver Hanrej. (Slaaer sin Hat i Gulvet, som falder ned ved Sidserne, og er gandske bred hengende, naar han sætter den paa Hovedet.) Hej saa! Der har jeg, min Trò, fuldkommen Confirmation af min Hat; faaer jeg kun fat paa den gode Sanger, skal jeg smøre ham saa, at han aldrig skal synge enten Discant eller Bas meer. Men mon jeg ikke falskelig kan mistænke en ærlig Mand? Nej! naar jeg overlægger det eene med det andet, saa er det ikke rigtigt. Den forgiftige Maren Knivsmeds sad og stødte en anden Kone paa Armen, saa ofte hun hørte Barnet skrige, sagde derhos: Hør! det faaer, min Tro, Faderens Stemme, det er, ligesom jeg hørte ham synge paa Orgelværket, allene Røsten er ikke

saa

saa stærk hos Barnet; hvortil den anden loe, og sagde: Madame! I alt for satyrisk. Da jeg hørte det, var det ligesom En stak mig en Kniv i Hjertet. Min Mistanke blev bestyrket, da jeg siden gav Agt paa Barnet, og merkede, at det allerede begyndte at vrikke med Hovedet, ligesom det vilde slaae Tacten. Endelig besejgler og stadfæster Troels Alting ved det, han siger mig, at samme Karl var her i Huset i min Fraværelse to Uger for Jul. Men hvad skal jeg gjøre? Jeg faaer vel at have Taalmodighed, og betale Arbejdslønnen ovenikjøbet. Naar jeg regner efter, hvad dette Barsel allerede har kostet mig, saa rejser Haarene sig paa mit Hoved; dog Løn, som forskyldt; hvad havde jeg, som en Mand paa halvfierdsenstyve Aar, der at bestille? Men der kommer min Nabo Jeronimus.

Femte Scene.

Jeronimus. Corsitz.

Jeronimus. God Morgen kjære Nabo! Jeg ønsker megen Lykke med Hans unge Arving.

Corsitz. Tak Nabo! for Hans Ønske; men har I ikke været i Barselstuen endnu?

Jeronimus. Nej! Jeg tør ikke komme der, jeg er bange for min Hat.

Corsitz. Jeg var tilfreds min Hat var Fanden

Vold;

Vold; thi jeg blir bange nu, naar jeg hører tale om Hatte.

Jeronimus. Ha! ha! ha!

Corfitz. Belee mig ikke, kjære Nabo! I har Synd deraf; jeg bekjender, det var daarligt af mig, som en ældgammel Mand, at tage en ung Kone.

Jeronimus. Ja det er nu gjort, nu er det for sildig at græde; men hvem har kjære Nabo mistænkt? Jeg har, min Tro, ikke gjort Ham nogen Indpas.

Corfitz. Ach jeg maae lee! I er vel undskyldt, Nabo! nej jeg er bange for en ung Sanger som har havt Gang her i Huset.

Jeronimus. Ej! hvad vil det sige? Maaskee jeres Kone er Elsker af Musiquen, og derfor tilstæder saadan Musicant at komme i Huset, man seer jo mange Koner, uden Fortænkelse, gjøre dette.

Corfitz. Ach Nabo! jeg er bange, at de Karle ere bedre Musekatte end Musicantere. Enten det er nu saa eller saa, saa siger dog Folk, at Barnet ligner samme Karl paa et Haar.

Jeronimns. Det maae være nogle Skarns Folk, som siger saadant.

Corfitz. Hvo der torde sige mig det i Øjnene, den skulde faae en Ulykke for sin Umage; men jeg faaer det at vide af andre gode Venner, som høre det.

Jeronimus. De maae være Fanden ikke gode Venner, der bringer saadan Snak for Jer; kom En

til

til mig, og vilde fortælle mig i Fortrolighed, at den eller den havde kaldet mig Hanrej, da skulde han kun blive slet belønnet derfor.

Corfitz. Lad os ikke tale meer derom, der kommer Drengen.

Sjette Scene.

Troels. Corfitz. Jeronimus.

Troels. Jeg skulde i Byen et Ærende; Mutter bad, at Fatter vilde have den Godhed imidlertid at male disse Caffebønner; thi her er ingen anden ved Haanden.

Corfitz. Ej paa Dør, du Flegel! Kandst du ikke see, at jeg har Fremmede hos mig?

Troels. Ach Fatter! Vær saa god, Monsieur Jeronimus er jo ikke fremmed.

Corfitz. Bort! siger jeg, nu har jeg andet i mit Hoved.

Troels. Fatter skal ikke bryde sit Hoved dermed, men allene sine Hænder.

Corfitz. Du skal faae en Ulykke, gaaer du ikke ud, du Næsevis!

Troels (gaaer bort og kommer tilbage igjen.) Ach Fatter! vær saa god, jeg faaer, min Tro, ellers Utak.

Jeronimus. Fly mig Møllen, min Søn, og gak dit Ærende, jeg gider gjerne malet Caffe.

Cor-

Corfitz. Nej ellers Tak Nabo! Skal nogen af os male, saa er jeg nærmest. (Han maler og snakker tillige.) Det er allerede det sjette Pund Caffe, her er bleven fortæret i denne Barselstue, Haarene maae rejse sig paa Hovedet, naar man tænker paa det, saavelsom andet; Kedelen er aldrig af Ilden; thi en vil have Caffe, en anden grøn The, en anden The de Bou, eller de Bok, hvad Fanden det er, de kalder det, saa at dersom det varer længe, beholder jeg neppe saa mange Penge, at jeg kan kjøbe en Strikke for, om jeg vilde hænge mig selv. Jeg troer, ingen anden er Author til denne Caffedrikken, end Lucifer; thi den er værre at komme i med, end Brændevin. Min Kone begynder alt paa den store Vis at klage sig ilde, førend hun faaer Caffe om Dagen. Jeg har mærket, Nabo! er synderlig Virkning hos disse brændte Bønner; jeg har seet mange Koner og Piger siddet saa stille og ærbar i Selskaber, ligesom det kunde være i en Kirke, men saasnart de har faaet dette brændte Djævelskab i Livet, begynder Munden at løbe paa dem som Peber-Qverne. Ja det som mere er, Nabo! saa snart faaer de ikke tre a fire Skaaler til Livs, førend de strax faaer Lyst til at spille Kort. Det har jeg mærket ti og ti Gange, saa der endelig maae være nogen Forgift i samme Bønner; jeg har altid hadet den Drik, om ikke for andet, saa dog alleneste for den Aarsag, at samme Bønner kommer fra Tyrkerne, som ere Christendommens Fiender.

Je-

Jeronimus. Ej Nabo! mal ikke meer, saa holder I maaske og strax op at føre saadan Snak. Jeg mærker af Jer egen Snak, at det er sandt, som I siger, at Caffe har saadan Virkning; thi kan I blive saa talende, og føre saadan underlig Snak allene af Lugten, hvad mon da de ikke gjøre, som faaer det i Livet. Jeg underskriver ikke i Alting saadan Tale; maae ikke det gode Fruentimmer ogsaa have noget at fornøje sig med om Eftermiddagen, saavelsom vi andre, det kan gaae paa Viinhusene om Aftenen, og komme drukken hjem. Jeg har aldrig præket mod The og Caffe; thi af al Slags Drik er det den uskyldigste. Tænk engang, hvor det gik til i gamle Dage, Nabo! da Fruentimmeret drak Koldskaal om Sommeren, og spansk Viin om Vinteren, da kunde de ikke gjøre mange Besøgelser, uden de maatte lave sig paa en halv Ruus. Lad os derfor kun tie stille dermed, Nabo; thi, skal Fruentimmeret have noget at fornøje sig med i Selskab, hvilket er Synd at negte dem meer end Mandfolk, saa er det bedre, at Debauchen skeer i Vand, end i Viin og Brændeviin.

Corfitz. Ja Nabo! jeg vil lade alt dette staae ved sit Værd. Jeg skulde uden Fortrydelse give Penge ud til The, Caffe, Sukkerlade, spansk Viin, God-Raad, Sylte-Tøj, Doctor, Barberer, Qvaksalver, Jordemødre, Signekjelling, Amme, Barnepige; jeg vilde med Glæde male Caffeen, puste un-

der Kedlen, ja sidde ved Vuggen til, dersom jeg var vis paa, at jeg var . . Men har I ikke hørt, hvad Hollænderen siger:

Hoe kan en jonge Vrouw en oude Man bedriegen,
En ander maekt het Kind, en ick moet ſtaaen an Wiegen.

Jeronimus. Ej! lad fare slige Griller, og kom hjem til mig, at smøge en Pibe Tobak.

Corfitz. Jeg vil strax komme efter.

(Jeronimus gaaer.)

Syvende Scene.

En Pige. Corfitz. Troels. Siden en anden Pige.

Pigen (kommer ud.) Fatter! Jordemoren er inde; Mutter siger, hun skal have sex Rixdaler for sin Opvartning.

Corfitz. Naar jeg seer een af Jer, I Piger! er det, ligesom jeg saae Fanden; thi I kommer aldrig, uden I vil have Penge.

Pigen. Jeg veed jo, at Jorde-Moren maae betales, vi faaer hende, min Tro, ikke ellers en anden Gang; det er det Slags Folk, man altid trænger til; thi jeg haaber, Fatter inden Aar og Dag faaer et Barn igjen.

Corfitz. Siger du det? Jeg haaber, der bliver intet af; thi en Mand paa halvfierdsenstyve Aar kan ikke skaffe sin Kone Børn hvert Aar. Tro-

Troels. Ej det vil intet sige; thi om Fatter var hundrede Aar gammel, kunde han derfor faae Børn hvert Aar; thi derpaa har man adskillige Exempler. Jeg kjender en Mand i Aalborg paa hundrede og fire Aar, der fik Tvillinger; thi Konen var kun atten Aar gammel, og, naar Konen er saa ung, kan det altid gaae an uden Hexerie; thi . .

Corfitz. Hvem taler til dig, din næsviise Slyngel? Vil du holde din Mund, naar ingen spørger dig om noget.

Pigen. Ach Fatter! lad os faae de sex Rixdaler, Jordemoren kan ikke bie længer. Jeg skulde ogsaa tilligemed have Penge til noget andet.

Corfitz. Hej saa! man maae blive gal i Hovedet over saadant Folk.

Pigen. Det er kun nogle smaa Sager.

Corfitz. Hvad er det da?

Pigen. Et Pund Caffebønner . . .

Corfitz. Ret saa! der har vi alt syv Rixdaler paa et Bret.

Pigen. Lejekudsken skal ogsaa have to Mark, som bragte Jordemoren hid.

Corfitz. Kan den Mær ikke gaae til Fods, saa gjør jeg; var det endda en af de fornemste Jordemødre, saa vilde jeg aldrig fortryde derpaa; saa kom hid! jeg skal tælle dig syv Rixdaler og to Mark, og lad mig saa være i Ro.

Pigen. Jeg skulde ogsaa have Penge til en Top Sukker; thi her er ikke mere fiint Sukker i Huset.

Corfitz. Er nu alt det fine Sukker til Ende? Ach! det er jo at ødelægge en stakkels Mand paa eengang; jeg giver ingen Penge til meer Sukker, de kan bruge det brune Sukker, det er alt godt nok.

Pigen. Ej Fatter! man kan jo ikke bruge brunt Sukker til Caffe, naar der er slige Fremmede.

Corfitz. Hvad er det for Fremmede?

Pigen. Det er Marthe Jacob Smørbloinsters, og Engelche Jesper Oldfures.

Corfitz. Det er nogle fede Qvinder at gjøre Væsen af; see! der har du otte Rixdaler, og løb saa Pokker i Vold.

Pigen. Anne Signe-Kjelling skal ogsaa have fire Mark, som maalte Barnet for Morsot.

Corfitz. Hun skal have fire Ulykker, ikke fire Mark; havde jeg vidst det, hun skulde aldrig have kommet i mit Huus; thi Signen og Maalen er forbudet i Loven.

Pigen. Det maatte være ti Gange forbuden, saa hjalp det dog Barnet denne Gang, tilmed er det nu gjort. Mutter vil ingen nødigere være skyldig, end den Kjelling; thi hun gaaer og sladdrer paa fornemme Steder iblandt.

Corfitz. Jeg seer nok, at denne Tut Penge vil gaae Pokker i Vold i Dag. Er der noget meer, saa sig frem; thi nu er jeg desperat.

Pi-

Pigen. Ikke uden for tolv Skilling i Gyldenvand, som er brugt i Dag til Caffeen; fire Skilling i Brændeviin til Ammen, som fik ondt; to Mark i Sukkerbrød; en Mark til Æbler og Nødder; tyve Skilling til Hovedvands-Flaske, naar Mutter faaer ondt; fire Mark til en Barbeer, som aarelod Mutter paa Foden; fire Mark til en Barbeersvend, som aarelod Ammen paa et andet Sted; tre Skilling til . . . .

Corfitz (holder hende for Munden) A . . . holdt! den Pige er skinbarlig besat. See! der har du den hele Tut, løb til Pokkers dermed. (Pigen gaaer.) Ach jeg ulyksalige Mand! skal det vare længe, maae jeg lade sætte Bækken for Kirkedøren; saaledes gaaer det til i Dag, saaledes i Gaar, saaledes i Overgaar.

Anden Pige. Jeg skulde have tolv Skilling til Drikkepenge for en Pige, som bragte Mutter en Skaal Byggryns-Grød, med Corender udi, fra Else David Skolemesters.

Corfitz. Est du gal? Jeg kan jo lave Grød til fire a sex Mennesker for otte Skilling.

Anden Pige. Det maae ikke hjelpe, Fatter! hun giver altid vore Piger tolv Skilling i Drikkepenge for det ringeste, vi skikker hende.

Corfitz. Det bekjender jeg, det er de forbandede Moder, som sigter ikke til andet, end at ødelægge Folk.

Anden Pige. Ach Fatter! vær snart! Mutter bad Pigen bie saa længe.

Corfitz. See! der har du dem; jeg troer, baade Grøden og Skaalen er ikke mere værd. Ach! maae man ikke blive gal i Hovedet over de forbandede Moder! jeg vilde dog med Taalmodighed skikke mig udi alt dette, dersom jeg var forsikkret om, at jeg var . . (Gaaer og spadserer frem og tilbage, og synger sagte ved sig selv): Troels!

Troels. Ja Hosbond!

Corfitz. Sagde du ikke, det var fiorten Dage før Juul, at du saae den Karl her i Huset?

Troels. Jo Hosbond! og nu skriver vi den ottende Octobris.

Corfitz. Holdt din Mund Slyngel! det har jeg hørt eengang tilforn.

Troels. Ach Hosbond! jeg tør svære paa, at man gjør den gode Karl Uret, og at det er kun forbandede Folkes Snak og Paafund, som siger, at Barnet seer ham ligt.

Corfitz. Vil dit Best holde din Mund! (trækker ham ud efter Haaret.) Ach jeg elendige Menneske! Spot og Skade følges altid ad; men over hvem kan jeg klage, uden mig selv? Jeg har læst i en Comedie, at, naar en ung Kone ta'r en gammel Mand, da, omendskjøndt det ej indføres i Contracten, saa forstaaes dog derunder, at han skal gjøre hende den

Vil-

Billighed at døe inden et Aar, og, naar han det ikke gjør, er hun ikke forpligtet at holde Contracten i andre Puncter.

Anden Act.

Første Scene.

Barselkonen i en Lehnstoel. Corfitz. Ammen. Siden en Pige.

Barselkonen. Min hjerte Mand! mig synes, du har aldrig været i saadan ond Humeur, som du nu est, da du burde glæde dig ved at see dit Huus formeret med en Livs-Arving.

Corfitz. De Bekostninger staae mig for Hovedet; thi der vil ikke behøves mange slige Barselstuer til at føre en ærlig Mand til Hospitalet. Tilmed er der noget andet, som staaer mig ogsaa for Hovedet, gid det var en falsk Mistanke!

Ammen (med Barnet.) Vil du til din Papa? kom Papa! kys Barnet.

Corfitz. Lad Ammen gaae ud et Øjeblik.

Barselkonen. Gak ud et Øjeblik, Marthe, til vi kalder paa dig.

(Ammen gaaer ud med Barnet.)

Corfitz. Hør min hjerte Kone! jeg har havt stor Forlængsel at tale med dig allene, men har ej fundet

det ringeste Lejlighed dertil formedelst Visiter, Støjen og Allarm; nu haaber jeg, vi bliver en halv Time allene, og jeg imidlertid kan sige dig Aarsagen, hvi mit Sind er saa forandret . . . men banker der ikke, nu er Fanden løs igjen, hvor skal jeg komme ud? denne Stue er gal derudi, at her er kuns een Dør.

Barselkonen. Min Hjerte! I kan jo blive inde.

Corfitz. Ikke, om I gav mig tyve Rigsdaler; thi faaer de fat paa mig, saa gaaer de aldrig igjen, og saa skal de tracteres; men naar jeg ikke var tilstede, kunde du skylde paa min Fraværelse, og sige, at jeg havde af Vanvare taget Nøglerne med mig til Skab og Kjelder.

Barselkonen. Gaaer du ud, saa møder du dem lige i Gangen; løb bag Skjermbrettet i en Hast.

Corfitz. Der staaer jeg ikke heller sikker, der er jo Buggen, de vil hen og see Barnet. Ach jeg elendige Menneske! jeg maae krybe under Bordet.

Barselkonen. Det vil blive et slet Leje, min Hjerte!

Corfitz. Det maae ikke hjelpe, af to onde Vilkaar . . . (Han kryber under Bordet.)

En Pige (med en Tallerken.) Jeg skulde hilse Madamen flittig fra vor Madame, her er en Viin-Candel, hun bad Madamen ikke vilde forsmaae, ikke fordi hun jo vel veed, at de kan lave den bedre til hos dem selv, men man veed, at fremmed Mad smager altid bedst.

Barselkonen. See der, mit Barn! har I tolv

Skil-

Skilling for Jer Umage, havde min Mand. været hjemme, skulde J have faaet mere.

(Pigen gaaer bort.)

Corfitz (række Hovedet frem.) Hun skulde have faaet tolv Ulykker, havde jeg været tilstede, men see! der har vi atter Visiter igjen paa Halsen.

(Kryber under Bordet igjen.)

Anden Scene.

To Damer. Barselkonen.

1 Dame. Jeg gratulerer, Madame!

2 Dame. Jeg ligesaa, og takker, for Hun har gjort os den Ære, at lade os det vide.

Barselkonen. Det var ikke meer end min Skyldighed.

1 Dame. Har Barnet alt været i Kirke, Madame?

Barselkonen. Ja vist! alt for længe siden.

2 Dame. Maa vi ikke see det?

Barselkonen. Jo min Tro maae De saa, men der er ikke meget at see paa det lille Noer endnu.

(De gaaer bag Skjermbrettet.)

Corfitz (stikker Hovedet frem.) Er de borte?

(Kryber tilbage igjen.)

1 Dame. Ach det er et allerkjæreste Barn, er det ikke sin Fader ligt?

2 Dame. Jo det ligner ham, min Tro, paa

et

et Haar; Hendes Kjæreste, Madame! er vel meget glad, at han har faaet en Livs-Arving paa hans gammel Alder?

Barselkonen. Ja vist! han er saa glad, at han ej veed, hvad Fod han vil staae paa.

1 Dame. Hvor er nu den kjære Mand? vi maae have ham herind, og firere ham lidet.

Barselkonen. Han kommer vel strax, han lovede mig at male Caffe; thi jeg har sagt til ham, at han maae varte os op i disse Dage.

2 Dame. Det er min Tro ikke mere end billigt; I skulde kuns see, Madame! hvor geskjæftig min Mand er, naar jeg ligger i Barselseng, han er allevegne selv baade i Kjøkken og Kjelder, saa at Pigerne ønsker tidt: Gud give, Mutter var vel oppe igjen, saa blev vi fri for den Kjøkkenskriver.

1 Dame. Holdt der ikke en Vogn for Døren?

2 Dame. Jo! jeg maae springe til Vinduet, at see, hvem det er. Ej Hillemænd! Søster, nu er det best at gaae, det er Anne Kandestøbers, den Kone kan jeg ikke lide for min Død.

1 Dame. Og jeg langt mindre.

2 Dame. See! der er hun, giv kuns Agt paa, hvilken air, hun giver sig.

1 Dame. Mener I, at den Ko har ikke ogsaa faaet Adriene paa sig!

Tredie Scene.

Anne Kandestøbers. De to Damer.

Barselkonen.

Anne. See her! skal jeg have den Lykke, at finde Dem her?

2 Dame. Hvor godt Folk er, kommer godt Folk til; jeg har min Tro ligesom kundet kjende paa mig, at jeg skulde have den Fornøjelse at see Dem i Dag.

Anne. Jeg takker skyldigst, Madame! Æren er min.

2 Dame. Jeg glæder mig i mit Hjerte, saa tidt jeg har den Ære at see Dem.

1 Dame. Jeg min Tro ligesaa; thi just i samme Øjeblik sad jeg og Madamen og talede om Hende og sagde: Hvor mon den allerkjæreste Madame Anne Kandstøbers lever? vi har ikke havt den Ære at see hende saalænge.

2 Dame. Jeg kan og forsikkre, at jeg elsker Hende, som Hun var min kjødelige Søster, men det er Ulykken, at vi seer Hende saa sjelden.

Barselkonen. Ach I gode Madamer, I complimenterer hinanden saa meget, mener I det kuns af Hjertet, saa er det godt nok.

1 Dame. Jeg kan forsikkre Madamen, at jeg aldrig er af de Mennesker, som siger andet, end hvad de mener, jeg er gandske ikke af de poliske Koner, hvor-

hvorfor jeg ogsaa har saa mange Uvenner; min Moster siger saa tidt til mig: du forstaaer dig ikke ret paa Verden mit Barn, hvad dig ligger paa Hjertet, det skal frem, om det skulde ud af dine Sider.

Barselkonen. Har I været i nogen anden Barselstue i Dag, gode Madamer?

1 Dame. Ja! vi har været til Jeremias Tobakspinders.

Barselkonen. Hvem var der ellers?

1 Dame. Ha! ha! ha! bed mig ikke fortælle det, thi jeg er færdig at sprekke af Latter, naar jeg tænker derpaa; min Søster kan bedre beskrive de Folk, end jeg; thi Hun kan bare sig for Latter.

2 Dame. Kjender Madamen ikke Lucie Hans Jespersens?

Barselkonen. Nej!

Anne Kandestøbers. Jo! jeg kjender hende, det er jo den, som hvisker Folk saa meget Inter udi Ørerne.

2 Dame. Ja! det er en Fandens Hvisken med den Kone, hun kan ikke sige, at det er godt Vejr, uden hun skal tage Folk til en Side og hviske dem i Ørerne. Den anden Gertrud Jensdatter, hun talte om sine Ligtorne fast en halv Time.

Barselkonen. Ej I gjør og formeget deraf.

2 Dame. Nej Madame! I skulde ikke tro, hvor tiig den Pige er paa Ord, det er en Lyst at høre hen-

hende tale, besynderlig, naar hun vil fortælle noget paa Tydsk.

Anne Randestøbers. Taler hun ogsaa Tydsk?

2 Dame. Hvorfor ikke det? hun har jo Gravsted i den Tydske Kirke. Hvad var det Hun sagde, Søster, da vi gik?

1 Dame. Hun sagde: Wollet Ihr so snart gaaen.

Barselkonen. I er min Tro slemme! var der ellers flere?

2 Dame. Ej Madame! spørg os ikke mere, ellers kommer jeg til at beskrive Hende Marthe Mortensdatters Adriene, hvilken jeg ikke kan gjøre i en Time.

1 Dame. Ja den Pige klæder sig forbandet absurd.

2 Dame. Gav I ogsaa Agt paa Hendes Adrascanter?

1 Dame. Ja vist! men hvad syntes Jer om hendes Smekke?

2 Dame. Vist! det var en Original af en Smekke.

Barselkonen. Men har hun ikke en Søster?

2 Dame. Jo; det er hun, som vrikker saa med Rumpen, det er i Sandhed en nydelig Pige, hun er saa pæn, at hun taler igjennem Tænderne; hun kan ikke nævne sit Tørklæde eller Skjørt, uden hun siger: med Permission, eller salva venia mit Forklæde.

Barselkonen. I ere meget slemme I gode Madamer!

damer! jeg vil ikke spørge Dem om flere, men fortæl mig om Barselstadsen selv, det vil jeg heller høre.

1 Dame. Nej! vi maae hen et andet Steds.

(De gaaer.)

Fjerde Scene.

Anne Kandestøbers. Barselkonen.

Anne Kandestøbers. Det var mig ret kjært, at de vilde ikke bie; thi jeg kan ej komme til rette med slige falske Folk.

Barselkonen. Jeg sætter aldrig Ondt imellem Folk, Madame! eller taler fra een til anden, men jeg kan forsikkre, at de talte begge saa meget Ondt om Hende, førend Hun kom, at det gik mig til Hjerte.

Anne Kandestøbers. Jeg giver dem Fanden, jeg veed nok ellers, hvad de og andre onde Mennesker siger, men de gjør mig største Uret, Madame! thi En kan meget vel være rød i Ansigtet, uden at man drikker.

Barselkonen. Ja hvad vil det sige! om I nu drak, hvad kommer det dem ved, det er jo ikke deres Penge.

Anne Kandestøbers. Det er sandt nok, jeg gad ikke tale mere derom, Madame! hvordan er Hun fornøjet med sin Amme?

Barselkonen. Jo saavidt, hun har Melk nok i Brysterne.

An-

Anne Kandestøbers. Det er ikke en liden Post det, Madame! om hun ellers er skikkelig; thi der er saa rart, at faae gode Ammer.

Barselkonen. Det har hun Ret udi, Madame! min Søster har faaet een der drikker som en So; man kan endelig ikke overbeviise hende det, saasom hun maae gjøre det hemmeligt, men den blussende røde Couleur, som hun har i Ansigtet, vidner alt for meget derom.

Anne Kandestøbers. Tak skal Hun have for den Chose, Madame! den var min Tro god nok.

Barselkonen. Og jeg kan svære Madamen til, at jeg ikke sagde det af nogen Ondskab, men hun veed selv, naar man seer, at et Fruentimmer blusser i Ansigtet, siger man strax, at hun tager en Taar; men der har vi Fremmede igjen.

Femte Scene.

Ingeborg Blytækkers. Anne Kandestøbers.
Barselkonen.

Ingeborg. Madame! jeg gratulerer.

Barselkonen. Største Tak, Madame!

Ingeborg. Hvorledes er det med Hendes Helbred? Hun seer hjertelig ilde ud, bevare os, hvor har den Barselseng taget paa Hende, jeg kan svære, at hvis jeg ikke havde vidst, at det var Madamen, kunde jeg ikke have kjendt Hende igjen.

Bar-

Barselkonen. Min kjære Madame! det er ikke min Skyld.

Ingeborg. Det er sandt nok, Madame! Hun kan intet dertil; men jeg condolerer Hendes Tilstand, saasom jeg er Hendes Ven af Hiertet.

Barselkonen. Jeg vilde da ønske, Madame! at, for at lade see Venskabstegn mod Hende igjen, jeg kunde ogsaa condolere Hende

Ingeborg. Jeg siger Tak for Hendes Godhed; ach! ach Madame! Hun maae tage sig selv i Agt, thi Hendes Ojesyn staaer mig ikke an, Hun kommer mig for ligesom min Søster, der døde forgangen Aar.

Barselkonen. Jeg kan forsikkre Hende, Madame! at om hun vilde blive ved en Time, at tale saadan, jeg visselig vil følge Hendes Søster efter; thi den Godhed hun bær for mig, incommoderer mig mere, end Barselnøden selv.

Ingeborg. Det skulde gjøre mig Ondt, Madame! om min Tale incommoderede hende, men jeg vilde kræve den gode Kone til Vidne, som her sidder, om det ikke er, som jeg siger; er det ikke vist, min gode Anne Kandestøbers, at Madamen seer saa ilde ud?

Anne. Jo det er, Ingeborg Blytækkers.

Ingeborg. Jeg troer min Tro hun blev vred, fordi jeg ikke kaldte Hende Madame?

Anne. Nej! jeg gjorde ikke, men jeg bilder mig

ind, at være ligesaa vel Madame som Hun, ja trods saa god, thi der er dog nogen Forskjæl paa en Kandestøber og en lumpen Blytækker, naar man vil tale Sandhed, ligesom imellem Tin og Bly.

Ingeborg. Man kan faae Ondt over saadan Snak; I er vel undskyldt at kalde min Mand en lumpen Blytækker, mener I, at en Blytækker er ikke i alle Maader saa god, som en lumpen Kandestøber? (De slaaer Knep til hinanden, og gaaer ud.)

Sjette Scene.

Ariancke Bogtrykkers. Barselkonen.

Ariancke. Jeg ønsker til Lykke med Hendes unge Dotter!

Barselkonen. Jeg takker, Madame Ariancke Bogtrykkers.

Ariancke. Hvorledes befinder Madamen sig?

Barselkonen. Jeg er saa forskrækkelig afmægtig.

Ariancke. Det kan ikke andet være, Madame! den første Edition er altid den værste.

Barselkonen. Hvad vil det sige? den første Edition?

Ariancke. Vi sige saa om Bøger; thi naar en bliver første Gang oplagt, kaldes det den første Edition; jeg vil derfor sige, at Madamen er ikke vant til at ligge saa ofte i Barselseng, som jeg, derfor er det Hende mere besværligt.

Barselkonen. Hvor ofte har da Madamen væ-ret befordret til Trykken?

Arianche. Ha, ha, ha, det var artigt nok, jeg hører, Hun bliver i Lignelsen; jeg skal ellers hilse fra min Kjæreste, han bad, Madamen ikke vilde forsmaae denne Bog, som han nylig har ladet oplægge.

Barselkonen. I maae vinde Penge som Græs med Jeres Bøger.

Arianche. Forlad mig det, Madame! slige Bø-ger taber vi paa, og maae oprette vor Skade paa Historier og Eventyr igjen; thi naar vi kan sælge fire hundrede Historier, kan vi ikke sælge to hundrede slige gode Bøger.

Barselkonen. Paa den Maade skulde I aldrig lægge andre Skrifter op, end Historier.

Arianche. Jeg skal sige Madamen; min Mand er noget curiøsk, han gjør mange Ting mere for at tjene Publikum end for Profit.

Barselkonen. For at tjene Notarius Publicus?

Arianche. Nej! vi kalder Publicum det geme-ne Beste.

Barselkonen. Min Mand er meget for Læs-ning, og kjøber daglig Bøger; i Gaar kjøbte han Doctor Arendt Hvitfelds Krønike.

Arianche. Hvilken Edition er det?

Barselkonen. Det var den danske Edition.

Arianche. Er det den, som er i Quarto eller Fo-lio?

Bar-

Barselkonen. Det er det Oplag, som er i hvidt Bind.

Arianche. Man binder en Bog i ti Slags Bind, om man vil; det er ikke det, som jeg spør om; veed Hun ikke, hvad en Bog in Folio er?

Barselkonen. Jeg har ej hørt tale uden om en Nar in Folio.

Arianche. Ha! ha! ha! jeg hører nok, at Madamen forstaaer sig ikke paa Bøger. En Bog in Folio er den, som er saa stor, som en Bibel. En Bog in Qvarto er mindre, en i Octavo endnu mindre, en Duodez endnu mindre, og endelig en Sedez, som er allermindst.

Barselkonen. Saa er den Bog in Folio da; thi den er saa stor, som en Bibel.

Arianche. Den Edition er ikke Vand værd, Madame! hvorfor spør I ikke min Mand til Raads, førend I kjøber Bøger, den i Qvarto er eengang saa god.

Barselkonen. Det kan nok være, men det er Bogbinderens Skyld; thi den er ellers gandske ny.

Arianche. Ha! ha! ha!

Barselkonen. Hvoraf leer Hun, Madame? jeg taler maaskee ikke ret, men hvad veed jeg af deres Sager; jeg takker ellers for det, jeg lærte, nemlig, hvad en Bog i Folio er. Men lad os tale om andet; mødte I ikke tvende Koner i Døren?

Arianche. Jo jeg gjorde.

Barselkonen. De kom her i Klammerie sammen; den ene var Ingeborg Blytækkers, den anden Anne Kandestøbers.

Arianche Hvilken af dem var Anne Kandestøbers? den store eller den lille?

Barselkonen. Den som var i Qvarto var Ingeborg Blytækkers, og den anden i Folio var Anne Kandestøbers.

Arianche. Ha! ha! ha! tael ikke Latin mere, Madam! det kan ikke siges uden om Bøger. Men jeg maae tage Afsked; jeg skal have den Ære at see Hende snart igjen.

Barselkonen. Vær saa god at hilse Kjæresten.

Corfitz (kryber frem). Hillemend! jeg er snart død, saavel af dette slette Leje, jeg har havt, som af Barselsnakken.

Barselkonen. Synes dig ikke, at en stakkels Barselqvinde er at ynke?

Corfitz. Jeg har ikke Stunder at ynke hende nu; jeg har nok at bestille med at ynke mig selv, som har ligget saa længe under Bordet.

Barselkonen. Ach, kjære Mand! nu er I fri, men derimod forestaaer mig hundrede andre slige Visiter: thi naar Dorthe Knapmagers og Ollegaard Sværdfegers kommer, saa vil min Plage ret gaae an; da skulde I faae at høre Støjen; de snakke

gier-

gjerne paa eengang begge, saa det kommer an paa, hvem der har stærkest Maal.

Corfitz. Det er da bedst, at jeg gaaer min Vej itide.

Barselkonen. Jeg skal skikke Jer Bud, naar jeg faaer Rolighed. Men banker det ikke! der har vi friske Visiter igjen!

Corfitz. Ach! jeg er om en Hals.

(Kryber under Bordet igjen.)

Syvende Scene.

Barselkonen. Else Skolemesters.

Else. Jeg takker skyldigst, Madame! for den Ære og Honneur, Hun har gjort, beviset og undet mig, at lade os vide og tilkjendegive hendes Forløsning, hvilket er mere, end mine Meriter kan meritere; jeg gratulerer og ønsker til Lykke af mit Hjerte, og forsikkrer, vidner, og contesterer, at det er een af mine største Plaisirs, Fornøjelser og Glæder, at see Hendes Velstands Contentement; thi saasom der altid har været et tro, oprigtigt og uforfalsket Venskabs, Kjærligheds og Amours Baand, der har sammenknyttet, sammenheftet og forenet vore Huse, saa bør og maae jeg glæde og fornøje mig over Madamens Glæde og Fornøjelse, ligesom det var min egen, hvilken at være efter Contentement og Fornøjelse er mig ogsaa en Contentement og Fornøielse;

thi

thi jeg kan forsikre Madamen, at hendes Dyders Skilderie altid hænger paa mit Hjertes Krog. Jeg har Aarsag at elske Madamen saavel for Hendes egen Skyld, som i Henseende til Hendes Broder, der har beviset mig saa meget Godt; thi jeg kan sige, at han aldrig gaaer i Kramboden, og tager en Klædning op for sig selv, han jo ogsaa tager en Kjole eller, reverenter talt, et Skjørt op for mig.

Barselkonen. Hillemend! da er hun lykkelig.

Else. Det gaaer med mig, som det gamle Sprikwort lyder . . .

Barselkonen (tørrer Sveden af sig). Det banker vist igjen; det er Øllegaard Sværdfegers og Dorthe Knapmagers. (sagte:) Nu maa der komme saa mange der vil af de urimelige Folk, thi jeg har alt overgivet mig.

Ottende Scene.

Øllegaard. Dorthe. Else. Barselkonen.

Øllegaard. Ej Madame! til Lykke! I parerer, min Troe, som en Majbrud; nej see engang, Søster! hvor pyntet denne lille Taske seer ud! (om Forladelse, at jeg skjemter.)

Else. Tjenerinde, Madame!

Øllegaard. Ej see Madame! er Hun her? maa jeg bede Hende om en Priis Tobak; Hun plejer altid at have noget, som er godt.

Else.

Else. Jeg veed min Troe ikke, vil Hun behage at prøve det.

Øllegaard. Det er af Baltzers Tobak.

Dorthe. Søster! mig synes det er af Franske Marias; jeg kjender nok Kjøbenhavns Tobak.

Øllegaard. Jeg min Troe ligeledes. Af hvis Tobak er dette, Madame?

Else. Det er af Lovises.

Øllegaard. Vil I nu kun smage noget af min.

Else. Det er en excellent Tobak; mig synes det er en Aſcharah.

Dorthe. Det kommer mig for at være et Slags Havane.

Øllegaard. Jeg skal ikke kunne sige, hvilket af Delene det er; det er mig solgt for Spadille.

Else. Har de gode Madamer intet godt Nyt?

Øllegaard. Nej! ikke meget Godt, men Ondt, desværre! hører man nok. I har vel hørt om den Kone, som har født et Rokkehoved til Verden?

Else. Nej jeg har min Troe ikke.

Dorthe. Jeg skal fortælle Hende det.

Øllegaard. Jeg kan nok fortælle hende det selv. (De tale begge paa eengang.) Det er en Kone, jeg veed ikke hendes Navn, for hvis Dør en stakkels Tigger-qvinde kom, og bad om Noget til hendes smaae Børn, men blev afviiſt med de Ord: paa Døren, du Kjæltring! det var bedre, at du iſteden for Børn

hav-

havde bleven forløst med en Rok, som du kunde have spundet paa for din Føde.

Else. I gode Madamer! det er nok, at een fortæller; thi jeg kan ikke saa vel fatte det, naar I taler begge.

Øllegaard. Jeg skal nok fortælle det, Madame!

Dorthe. Jeg skal fortælle det. (De tale begge igjen.) Hvorpaa Staaderkonen begyndte at græde bitterlig, og sagde: gid det første, I faaer til Barsel, I maa føde et Rokkehoved!

Øllegaard. Derpaa tog den anden Kone et Kosteskaft.

Dorthe. Derpaa tog den anden Kone en Mangelstok.

Øllegaard. Nej, det var et Kosteskaft.

Dorthe. Nej, det var en Mangelstok.

Øllegaard. Nej min Tro var det ikke.

Dorthe. Nu, lad det være en Mangelstok da; I skal altid have Ret. (Begge fortælle igjen.) Hvormed hun pryglede den stakkels Staaderqvinde paa Døren. Men hvad skede? en halv Time derefter befandt Konen i Huset sig meget ilde, maatte gaae tilsengs, og laae et halvt samfuld Aar, indtil hun omsider blev forløst med et Rokkehoved.

Øllegaard. Men jeg glemte een Ting at fortælle, hvorledes det gik videre med Staaderkonen.

Dorthe. Det er sandt. (De tale begge igjen.) Kok-

kepigen i Huset mødte strax derefter samme Staaderkone, hvilken tog hende ved Haanden, og sagde: hils din Madmoder, og siig hende, at den Kone, som hun saa haanlig viiste bort, var Sancte Birgitte, som havde paataget sig en Staaders Skikkelse for at forsøge hende; hvorpaa hun begyndte at skinne som en Sol, og forsvandt.

Ollegaard. Det er underligt, jeg maae ikke fortælle Historien alene.

Dorthe. Jeg veed Historien ligesaavel som I.

Øllegaard. Jeg vidste den dog førend I.

Dorthe. Men jeg har hørt den af En, der har tjent i Brød med den samme Kokkepiges Søskendebarn.

(Imedens de tale, sidder Barselkonen, og holder for Ørene.)

Else. Men, I gode Madamer! skal det være vist med det Skib, man i disse Dage har seet i Maanen?

Øllegaard. Ja vist er det sandt. (Fortæller begge To.) Man kunde intet see i Førstningen uden en ordinair Maane, men naar man stirrede noget længe derpaa, saae man først Skibet, siden Folkene, derefter Skibsbunden, og endelig de, som stode længe og stirrede, saae indtil Tobakspiberne, som Matroserne havde i Munden.

Else. Men hvad mener og troer man, at saadan Syns Aabenbaring vil tilkjendegive, bemerke og betyde?

Øllegaard.

Øllegaard. Det betyder ufejlbarlig Krig Madame!

Else. Ja! jeg troer det nok; thi man har desforuden i disse Dage seet adskillige andre Tegn, som duer ikke meget, iblant andet en gloende Drage over Roskild.

Dorthe. Ej fortæl os det Madame!

Else. Jeg kan ikke tilbagekalde i min Ihukommelse Dag og Datums Erindrelse, men jeg erindrer og kommer ihu, at den først kom Folk i Syne, og lod sig see ved de Tider, som den tykkeste Mørkhed hersker og regjerer, og man gemeenlig kalder Midnat; den er bleven seet af een af de Folk, som maae vaage, naar andre sove, og med deres Stemmers Basuner giver Nattens Timer tilkjende, som man gemeenlig kalde Vægtere. Dragens Gloenhed og Skin var saa stor, at den gjorde ohngefehr omtrent samme Virkning paa Himmelens Poel, som det mindre Nattens Lys, jeg mener Maanen, gjør, naar den er sin Qvarters Førsthed. Dragen havde, reverenter talt, en Svands henved tre Alen lang. Naar man observerede, merkede og gav Agt paa dens Fart og Gang, da maatte man forundre sig ikke mindre over Fartens Hastighed end Maadens Underlighed, at gaae paa; thi den spillede udi det subtile Element, jeg mener Luften, ligesom hine kaade Marsviin spille i Neptuni Boelig, jeg mener Havet. Nu merkede

og

og observerede man Hovedets Opvendelse, ligesom den vilde flyve op til den tredie Himmel, nu igjen Hovedets Nedkastelse, ligesom den vilde præcipitere og styrte sig ned paa Guds Fodskammel, nemlig Jorden. Adskillige Folk i Roskild spender alle deres Hovedsener an, paa at udfinde saadan Syns Bemerkelse, Signification og Udtydning.

Øllegaerd. Det var jo et forskrækkelig Syn, hørte Barselqvinden den Historie?

Barselkonen. Nej Madame! jeg ligger, og tænker paa, hvad jeg skal spise til Aften.

Øllegaard. Ej gav hun ikke Agt paa den Historie, den er, min Tro, værd at høre, Madamen er saa god at fortælle den igjen.

Barselkonen. Ej det gjøres ikke fornødent, at bemøje hende med at repetere saadan lang Historie.

Dorthe. Vil Madamen ikke fortælle den, saa vil jeg, hvorvel jeg kan ikke love, at føre den ud i saadan ziirlig Stiil, som hun, der har saadan en lærd Mand, som David Skolemester.

Barselkonen. Jeg vil min Tro ikke umage Nogen dermed.

Dorthe. Ingen Umage, Madame! Historien var saadan.

Øllegaard. Jeg vil nok fortælle den, Syster!

(De fortæller Historien begge To; men i en anden Stiil.)

Barselkonen (tørende Sveden af sig.) Der banker

vist

vist paa Døreen, jeg troer, det er Engelche Hattemagers.

Øllegaard. Er det den Pimpernille! hun sidder i Compagnier som en Støtte, der har hverken Maal eller Mæle. Lad os gaae, Søster! farvel Madame! hold Jer brav frisk.

Dorthe. Farvel! du skal faae Skam paa din Nakke, dersom du vover dig for tidlig op; lad mig føle din Puls, før jeg gaaer; . . ja hun slaaer vel nok paa det lille Spøgelse; adiøs.

Else. Jeg maae ogsaa afbryde, og tage Afsked, og ønsker af mit inderste Hjertes Receß og Grund min højtærede og højtæstimerede Madame en snar hastig Opkomst, Restitution og Forbedring, ligemaade at den kjære Livsfrugt, som Himlens Godhed har velsignet Hende med, den lille dejlige første Plante, som er sat i Hendes Urtegaard, maae opvoxe og fremspire de kjære Forældre til Glæde, Contentement og Fornøjelse.

Niende Scene.

Engelche Hattemagers. Barselkonen.

(Engelche kommer ind og gjør en Compliment.)

Barselkonen. Vær saa god, og sæt sig ned Madame!

(Engelche nejer.)

Barselkonen. Ach jeg beder dog, Hun sætter sig ned.

(Engelche nejer.)

Bar-

Barselkonen. Ach Madame! hvortil tiener dog denne Ceremonie. (Engelche nejer.)

Barselkonen. Madame! jeg kan umuelig taale, at Hun staaer længere; vil Hun, jeg skal staae op, for at nøde hende?

(Engelche nejer, og sætter sig, men taler ikke et Ord, endelig staaer hun op igjen, gior en Compliment, og gaaer.)

Barselkonen. Adieu Madame! Tak for angenem Compagnie.

Tiende Scene.

Stine Isenkræmmers. Barselkonen.

Stine. Votre servante, Madame! je vous gratule. Er det en Søn eller en Datter?

Barselkonen. Det er en Datter, Madame!

Stine. Jeg torde mafoi ikke blive længere borte, hvorvel jeg var halvdeels engrasfered i Dag paa et andet Sted, men jeg satte Alting til Side for at besøge Hende mon cher amie.

Barselkonen. Jeg siger tusind Tak for Hendes Godhed og Høflighed.

Stine. Det er ingen Complisance Madame! men en Devoir og Obligement, at besøge sine gode Venner, sær naar de ere malat og upasselige, jeg har ellers giort en Visite i en anden Barselstue i Dag.

Barselkonen. Hvor var den Barselstue?

Stine. Det er Fisenterens Kone, hun har faaet en Søn, som affectivement er et amable Barn.

Barselkonen. Den Kone er lykkelig i at faae Sønner.

Stine. Ja Madame! hun har en stor boncoeur deri frem for andre . . ej! jeg troer, mafoi, at jeg har glemt min Tobattieredose, maae jeg ikke bede Madamen om en Entreprise af Hendes; det er en god Tobak, très humble valet.

Barselkonen. Hun kommer ret belejlig i Dag, Madame! jeg skulde skrive et Brev til Hans Jacobsen Tobakshandler i Flensborg, og vilde gjerne have Opskriften paa Fransk; men der er ingen her i Huset, som skriver Fransk til Gavns, hvorfore jeg gjerne vilde bede Madamen hjelpe mig til Rette derudi, saasom Hun forstaaer det Sprog fuldkommen vel.

Stine. Très volonté, Madame! hun skriver saaledes: A Mesfiö, Mesfiö Jean de Jacobsen, Marchand de la Tobak présentemang à la Flansborg.

Barselkonen. Siger man Flansborg paa Fransk?

Stine. Oui, Madame! Flensborg det er Dansk, mesten alle Byer og Stæder skrives anderledes paa Fransk, som per Exemple, Kjøbenhavn kaldes Copenhague, Norge Normandie, Jylland Judée, og Jyderne (som er meest underligt) kaldes Les Juifs.

Barselkonen. Det sidste er meget uforstaaeligt.

Stine. Det er sandt nok, men jeg kan vise

Hende

Hende det paa Tryk i min Grammær, hvor der staaer Les Juifs die Juden.

Barselkonen. Ha! ha! ha! die Juden det er Jøderne; gjør min Mand ikke til en Jøde, Madame! han er en god ærlig Jydekarl, ha! ha! ha!

Stine. Jeg vil masoi ikke være Hendes Harcelist, Adiøs. (Hun gaaer.)

Ellevte Scene.

Corfitz. Barselkonen.

Corfitz (kryber frem.) Ej giv mig et Glas Brændeviin i en Hast, jeg er nærmere død end levende, jeg er ligesom jeg var mørslagen over alle mine Lemmer, og saa fuld af Støv, Qvalm og Barselsnak, at jeg er færdig at briste; men der er min Tro, atter Folk! er det ikke en forbandet Stue, hvor ikke meer end een Dør er, jeg har aldrig seet slig urimelig Bygning; kan jeg ikke komme ud igjennem Vinduet?

Barselkonen. Jo vist! om I vil bryde Halsen itu.

Corfitz. Det vil ikke sige, saa faaer det engang Ende.

Barselkonen. Ej Snak; jeg troer du spøger.

(Corfitz kryber under Bordet igjen.)

Tolvte Scene.

Gedske Klokkers. Barselkonen.

Gedske. Jeg gratulerer Madamen med Hendes unge Datter, det blev dog ingen Søn denne Gang, som jeg tænkte.

Bar-

Barselkonen. Jeg er meget vel fornøjet med en Datter, man kan vel undertiden have større Glæde af Sønner, men naar et Drengebarn ikke vil den rette Vej, kan det gjøre større Fortræd end ti Døttre.

Gedske. Det er sandt nok, Madame! man kan holde Døttrene bedre i Ave, jeg veed nok hvad Fortræd min Moster Gjertrud Smeds har havt for hendes Søn Andreas, jeg kan ikke tænke derpaa Madame! uden Taarene staaer mig i Øjnene. (Hun græder, og tørrer sine Øjne paa sit Forklæde.) Ja den Anders den Anders har gjort sin stakkels Moder saa mange graa Haar; har Madamen hørt, hvad han gjorde forgangen Dag?

Barselkonen. Nej jeg har ikke.

Gedske. (græder) Ach! ach! hvad har ikke Fanden at bestille; thi saadant kan dog aldrig komme af vor Herre; han krøb over Naboens Plankeverk, og steg ned i Haven, og stjal sin Lomme fuld af Æbler. (Hun græder.)

Barselkonen. Ach Madame! det er jo slet intet at væde Tørklæder for.

Gedske. I skal høre mere Madame! da han nu skulde tilbage igjen, havde han nær bleven hængende, og rev sine nye Klædes-Buxer itu, som I maaske nok kjender?

Barselkonen. Ej, Madame! kjender jeg hans Buxer?

Gedske. Men Vor-Herre var dog saa god, og conserverede hans Vest. (Hun græder igjen.)

Barselkonen. Jeg vil gjerne bede Madamen, at Hun la'r Vor-Herre være her udenfor; det er en slem Vane, at misbruge saaledes Guds Navn, naar man taler om Vest og Buxer.

Gedske. Ach, Madame! jeg vil tjene Hende —

Barselkonen. Madam! jeg vil ikke indvikle mig i nogen Disput derom, men mig synes, det er kuns en slem Vane at sige, Vor-Herre var mig saa god, at mine Hosebaand eller Skoremmer ikke brast i Stykker, ligesom det og er et Mundheld at sige, hvad havde ikke Fanden at bestille? naar en Tjener la'r et Glas falde i Gulvet, eller spilder noget Suppe paa Bordet; men lad os tale om noget andet! jeg seer, Madamen har faaet en skaaren Finger: hvoraf er det kommen?

Gedske. Det skal jeg sige, jeg skulde igaar hen at kjøbslaae i Slagterboden.

Barselkonen. Hvorledes staaer det nu til i Slagterboden? jeg havde min Pige igaar derhenne, hun var ikke mægtig, at faae et ærlig Stykke Kjød.

Gedske. Hun har Ret, Madame! det har aldrig været saa forbandet, som det nu er; de tør begjere 5 Skilling for et Pund Oxekjød, og det saa mavert, at man ikke seer den mindste Pille Fidt der-

paa; jeg skulde kaage Suppe derpaa, men Suppen blev saa slet, at jeg, for at bøde derpaa, maatte komme et Stykke Flesk derudi. (Hun græder igjen.)

Barselkonen. Blev da Suppen god, da Flesket kom deri?

Gedske. Ja hun blev dejlig, Madame!

Barselkonen. Saa har Madamen jo ikke fornøden at græde derfor.

Gedske. Jeg græder ikke saa just derover, men jeg tænker paa Kjødet, hvor elendigt det saae ud, og dog kostede 5 Skilling Pundet; alting stiger, vil du have et Stykke Flesk, vil du have Smør, vil du have Ost, Gryn, Lys, Brænde, saa kan man ikke veje det op med Penge; jeg erindrer mig, at jeg har hørt af min Moster Birte, (hun græder) — nu er den kjere Kone død og hensoven, — hun fortalte mig, at i hendes Ungdom kunde man faae det bedste Pund Oxekjød for en halv Skilling, og var der end ikke engang Politimester i Byen.

Barselkonen. Men at komme til det, jeg spurgte om: hvorledes fik hun det Skaar i Fingeren?

Gedske. Jeg skulde skjære et Stykke Flesk, for at komme i Suppen; men hvad havde ikke Fanden at bestille?

Barselkonen. Ej! skal nu Fanden igjen for en Dag! Men see! der har vi nye Fremmede.

Gedske. Saa maa jeg da gaae. (Hun gaaer.)

Cor=

Corfitz. Og jeg min Tro ligesaa, førend der kommer flere.

Barselkonen til Pigen. Hør! nu vil jeg have Rolighed en Times Tid; kommer der Fremmede imidlertid, saa kan du sige, at jeg er falden i en Slummer.

Tredie Act.

Første Scene.

En Frue. Barselkonen.

(Fruen i en Portechaise og med en Tjener i et pjaltet Liberie.)

God Dag, lille Madam! jeg ønsker til Lykke; hvem har været her nylig?

Barselkonen. Her har været en Hob smukke Borgerkoner.

Fruen. Her lugter og forbandet borgerlig; lad dem ryge noget herinde! jeg er slet ikke hoffærdig, Madame! det skal ingen kunde sige mig paa; thi hvis saa var, saa havde jeg ikke gjort Hendes ringe Hus den Ære, at komme hid; derfor gi'r mange Folk mig den Lov: Gud velsigne den velbaarne Frue, hun er ikke anderledes at omgaaes med, end en slet og ret Borgerkone; man maa ikke gjøre sig for gemeen heller, thi jeg har mærket, at det undertiden gi'r Foragt.

Barselkonen. Nej! det er Synd, at sige velbaarne Fruen paa; thi jeg har hørt, Hun kommer til Borgerfolk, saa tidt de har noget at byde Hende paa, og at Hun spiser med ligesaadan Appetit der, som det kunde være ved Hendes eget velbaarne Bord.

Fruen. Ja, hvorfor ikke det, Madam! thi naar jeg ret eftertænker det, saa er Borgerfolk dog christne Mennesker, og om de føre et gudeligt Levnet, kan blive salige, ligesaa vel som en af os.

Barselkonen. Nej, velbaarne Frue! mon dog ingen Forskjel kunde gjøres paa Rangspersoner og Borgerskab i det andet Liv?

Fruen. Nej, ikke meget, Madame! her imellem os at sige; men Hun har ikke behov, at lade sig mærke for andre, thi en gemeen Haandværksmand kunde blive storagtig deraf; derfor, Madame! tracterer jeg de Slags Folk ikke med den Foragt, som jeg burde og kunde efter min høje Stand. Tænk, Madame! hvor ydmyg jeg var forgangen, jeg laante, mafoi, uden at rose mig selv, ti Rigsdaler af min Skræder.

Barselkonen. Det var uforskammet gjort af en Skræder, at han torde understaae sig at laane Penge til saadan en velbaaren Frue; den taabelige Djevel kunde jo mærke, at Fruen giorde det alene, for at sætte Prøve paa ham

Fruen. Han vægrede sig vel i Begyndelsen, og

trækkede paa Axelen, ligesom han vilde sige: jeg er alt for ringe dertil; men da han saae, det var mit Alvor, beqvemmede han sig dertil, og gav mig de ti Rigsdaler med et dybt Suk, ligesom han vilde sige: gid alle vare saa ydmyge som denne velbaarne Frue; jeg er vis paa, den stakkels Mand skal løfte mig op til Skyerne, hvor han kommer, thi enhver skulde dog ikke gjøre det, jeg gjorde. Er det ikke sandt? Madame!

Barselkonen. Jo! velbaarne Frue har stor Ret derudi.

Fruen. Men hvad vil det sige, Madame! vi er dog alle Mennesker; jeg vilde min Tro ikke undsee mig, at gjøre det samme ved Hende. Madame! vil Hun være saa god, og lade mig faae ti Rigsdaler, jeg skal strax skikke dem Hende i Guld tilbage.

Barselkonen. Ach, velbaarne Frue har kuns Lyst at skjemte med hendes ringeste Tjenerinde; jeg er meget enfoldig, men dog ikke aldeles, som Skræderen.

Fruen. Det er, min Tro, mit ramme Alvor, Madame!

Barselkonen. Ej, velbaarne Frue! jeg skulde komme i Udraab for et af de mest uforskammede Mennesker, om jeg gjorde mig saa næsvis; nej! mine Penge ere alt for ringe dertil.

Fruen. Sandt at sige, Madame! saa er Nøg-

len

len til mit Pengeskab forlagt, og jeg skulde i en Hast give ti Rigsdaler i Drikkepenge til en Tjener, som jeg venter med en Present fra en Cavallier.

Barselkonen. Nej! jeg gjør det min Tro ikke; om det hele Borgerskab var saa uforskammet at laane Deres Velbaarenhed Penge, saa gjorde dog ikke jeg det, thi jeg har alt for stor Respekt for Hende dertil.

Fruen. Ja, ja, saa er det Hendes egen Skyld, Madame! men hvad har Hun staaende paa det Fad?

Barselkonen. Det er nogle gemene Kager.

Fruen. Lad mig smage dem. : : Ej, de smager dog ikke saa ilde, som jeg tænkte; jeg vil min Tro paa hendes Behag tage nogle hjem med mig: Christopher!

Christopher i et pjaltet Liberie. Velbaarne Frue!

Fruen. Tag disse to Kager, og bær hjem. (Til Barselkonen) Adieu, Madame! farvel! og vær altid forsikkret om min Gunst.

Barselkonen. Jeg takker Fruen for beviste store Naade. (Fruen gaaer.)

Anden Scene.

Anne Signekjerling. Barselkonen.

Anne. Madame! nu, hvorledes er det med Helbreden?

Barselkonen. Vel nok, Anne! men jeg kan

ikke

ikke sove om Natten, og saasnart jeg falder i Søvn, har jeg strax forskrækkelige Drømme; hvoraf kan det komme, Anne?

Anne. Brænder Madamen Voxlys eller Tællelys om Natten?

Barselkonen. Jeg brænder Voxlys.

Anne. Der har vi det! hvad mener I Drømme er andet end Gejster, som forekomme Folk i Søvne; det eneste, hvormed man fordriver saadanne onde Gejster, er ved Røgen af Tællelys, derimod løber de efter Voxlys; hvoraf mener I vel, det kommer, at det spøger saa meget i Kirkerne, af andet, end at man der brænder Voxlys? jeg vil forbinde mig til, at jage en heel Million svævende Gejster bort med en Praase, om det ikke er andet end slige Gejster, som flyve i Luften; men er det Nisser, som I har Uro af, maa I strøe Hørfrø for Sengen, saa faaer de strax Fødder at gaae.

Barselkonen. Ach, kjere Anne! plag mig ikke med saadan Snak, et frisk Menneske kan endogsaa blive syg deraf; saadanne onde Drømme komme jo ikke af andet, end af Blodet; jeg sover jo roligen, naar jeg har et frisk Legeme, hvorfore skulde disse Gejster plage Folk mere, naar de ere syge, end naar de ere friske?

Anne. Det veed ikke jeg, Madame! men man seer dog, at de gjør det; kommer det af Blodet, saa

skal

skal vi hitte paa andre Midler; intet er bedre, end I bliver maalet; nu skal jeg strax være hos Hende igjen. (Gaaer ud.)

Barselkonen. Ach, gid jeg var skilt ved denne Hex! men hun faaer have sin Villie, thi hun har sin Gang i store Huse, hvor hun sætter Godtfolk i Miskredit, naar de ikke vil flattere hende; jeg maa skikke mig i dette, saavelsom i alt andet, som Barselsengen fører med sig; ach! ach! kunde jeg kun holde det ud?

Anne kommer ind igjen. Om Forladelse, jeg blev saa længe borte.

Barselkonen. Alt forladt, Anne! (sagte ved sig selv) jeg var tilfreds, du havde aldrig kommet tilbage : : : Hillemænd! der er Mester Bonifacius, nu bliver her Klammeri af; løb, Anne! bag Skjermbrættet i en Hast.

(Anne løber og skjuler sig bag Skjermbrættet.)

Fjerde Scene.

Bonifacius. Barselkonen.

Bonifacius. Serviteur, Madame! hvorledes er det med Helbreden?

Barselkonen. Slet og ret, Mester Bonifacius!

Bonifacius. Hun maa lade sig aarelade, Madame!

Barselkonen. Docteren siger nej! han har alene

giver

givet mig nogle Draaber, som jeg skal bruge, de staaer i denne Flaske.

Bonifacius. Ej Potz Slappermente, de Draaber ere en Forgift for Hende; har Hun ikke svedet forskrækkelig derefter?

Barselkonen. Jo! jeg svedte stærk for et Par Timer siden, da Else David Skolemesters var her, men jeg veed ikke, enten det kom af Draaberne, eller af hendes højtravende Gratulation, som hun gjorde mig.

Bonifacius. Det var af Draaberne, Madame! Gud forlade de Doctore dog, som handler saaledes med en stakkels Patient. Vil I kuns bruge disse Draaber en Uge, saa skal I see, om I ikke har den beste Gulsot paa Halsen, nogen vil forlange; vil I bruge dem nok en Uge, kan I faae en Svindsot eller Hypocrisie, Epilepsie, Anomalie, Paralysie, og endnu, det som værre er, thi her er Antimonium, her er Arsenicum udi! er det ikke uforskammet, at præparere for en stakkels Barselqvinde en Recept af Sulphure indigesta & Sale haluminosa und Mercurio, absonderlich in diesem Jahre, worin Saturnus nicht regieret.

Femte Scene.

Tvende Koner. Mester Bonifacius. Barselkonen. En Mammeselle.

Første Kone. Tjenerinde, Madame! til Lykke med Hendes unge Daatter! An-

Anden Kone. Jeg siger det samme.

Barselkonen. Værer saa god, og sidder ned, I gode Madamer! Men, Mester Bonifacius! skulde det være godt, at lade sig aarelade nuomstunder?

Bonifacius. Ach ja! det er vel bedre i klart Vejr, end i taaget Vejr, bedre i Maanens Tiltagelse, end i dens Aftagelse; men det gjør ikke meget til Sagen, naar man kun holder sig derfra i de ulykkelige Dage.

Barselkonen. Men hvad vil det sige, Mester Bonifacius! lykkelige og ulykkelige Dage?

Bonifacius. Das ist zu sagen, Madame! wer sich am 14sten oder 15sten Martii verlobet oder heyrathet, komt in grosser Armuth und Elend; am 10 oder 18 April muß man aus einem Hause ins andere nicht ziehen, am 7 oder 8 Maj muß man nicht rejsen, am 17 Junii nicht handeln, am 21 Julii kein Proceß anfangen.

Første Kone. Mester Bonifacius! han kan vist ogsaa see Folk i Hænderne?

Bonifacius. Ach freilich, das heist man der Negromantia.

Første Kone. Ach! vær saa god, og see i mine Hænder.

Bonifacius. Ja nok; — jeg seer, Madame! at hun faaer sex Børn endnu.

Første Kone. Ej Snak! min Mand er allerede 68 Aar gammel. Bo-

Bonifacius. Det vil ikke sige, Stregerne i Haanden kan ikke slaae mig fejl; I faaer sex Børn, det er vist, men hvor I faaer dem fra, det kan jeg ikke see.

Første Kone. Fy, fy, mener I, jeg er en Skjøge, at jeg skulde faae Børn med andre, end med min Mand? jeg er alt for vel opdragen til at være min Mand utro.

Bonifacius. Vil Hun være flatteret, Madame! saa maa Hun lade sig see i Hænderne af andre, end af mig.

Første Kone. See nu ogsaa i hendes Haand.

Mammesellen. Nej, min Tro, vil jeg ikke, at Nogen skal see mig i Haanden.

Første Kone. Jo, min Tro, skal du lade dine Hænder see, saavelsom jeg, hvad er det for Snak?

Bonifacius. Hendes Haand er noget vanskelig, jeg kan ikke see, hvor mange Børn hun faaer; lad see nok engang; nej, men jeg seer, at hun har faaet et Barn.

Mammesellen. Det er en usandfærdig Løgn, thi jeg er Jomfru endnu.

(De Andre holde Torklædet for Ansigtet af Blusel.)

Bonifacius. Det gjør mig min Tro ondt, at jeg ikke vidste, hun var ugift, ellers havde jeg intet talt derom; lad mig see nok engang, Jomfru! maaskee at jeg saae fejl første Gang.

Mam-

Mammesellen. I maa see Fanden, I skulde maaskee lyve mig flere Børn paa, end det, jeg har faaet; hvo som siger mig andet paa, end at jeg er Jomfru, den skal være en Løgner og en Skjelm.

(De andre begynder at fnise, og Pigen græder.)

Bonifacius. Min hjerte Jomfru! bliv ikke vred paa mig, jeg vidste, min Tro, ikke andet, end hun var Madame, men : : : :

Mammesellen. Du est en Løgner og Bedrager! jeg skal sige de gode Madamer, hvoraf dette reiser sig. Jeg tjente paa en Herregaard med en anden Mammeselle, som kom Skolemesteren før nær, Sagen kom for Tamperretten, hun paastod Ægteskab, han søgte Udflugter, og ved adskillige Procurator-Streger forqvaklede Sagen saaledes, at han blev frikjendt for Ægteskab, og jeg maatte lade mig nøje med 200 Daler. (De andre leer, Mammesellen gaaer bort med den anden Kone, og truer Barberen.)

Barselkonen. Det var en forbandet Historie, men hun røbede sig selv; jeg vilde have givet ti Rigsdaler, at det ikke var skeet i mit Huus.

Bonifacius. Jeg vidste ikke andet, end hun var gift, ellers havde jeg gjerne sparet hende.

Barselkonen. Jeg vilde have soret for den Pige, hun seer saa skikkelig og saa pæn ud; men der kommer Doctoren, hillemænd! bag Skjermbrættet, Mester Bonifacius! (Han løber bag Skjermbrættet.)

Sjet-

Sjette Scene.

Barselkonen. En Doctor.

Barselkonen. Ach! jeg kommer ikke ihu, at Anne Signekjerling staaer bag Skjermbrættet tilforn, der vil ligge et Fandens Hus imellem dem. Tjenerinde, Hr. Doctor!

Doctoren. Hendes skyldigste Tjener, Madame! hvordan staaer det til med Sundheden, har Hun Beneficium ventris?

Barselkonen. Nej, Hr. Doctor! han har ikke været her i lang Tid.

Doctoren. Ej, Madame! saa gaaer det ikke vel, det maa i det ringeste være to Gange om Dagen.

Barselkonen. Men hvor kommer det, at Doctoren undertiden har forbudet mig det?

Doctoren. Jeg? det har jeg aldrig gjort, Madame! der er ingen Ting, som jeg raader mere til.

Barselkonen. For nylig truede Han dog at stævne Mester Bonifacius for det medicinske Facilitet, og nu raader Han mig, at bruge ham to Gange om Dagen.

Doctoren. Ha, ha, ha! Hun forstod mig ikke ret; jeg sagde ikke Bonifacium, men Beneficium, det var at sige: har Hun aabent Liv?

Barselkonen. Det er noget andet, derfor er det sikkrest at tale dansk til Fruentimmer; men at

svare

svare til det Spørgsmaal, saa har jeg ikke at klage i den Post.

Doctoren. Hvoraf finder da Madamen sig mest incommoderet?

Barselkonen. Jeg har saadan Urolighed i mit Legeme.

Doctoren. Hvad Mad spiser Hun, Madame? hvorledes er Hendes Diæt?

Barselkonen. Om Morgenen drikker jeg lidt The.

Doctoren. Grøn The eller The Boue?

Barselkonen. Grøn The.

Doctoren. Det duer ikke, Madam! det obstruerer.

Barselkonen. Nej! jeg fortaler mig, det er The Boue jeg drikker.

Doctoren. Det duer ikke, Madam! det løser for meget, og gi'r en slap Mave.

Barselkonen. Det er ikke alle Morgener, jeg drikker The; thi de fleste Morgener drikker jeg en god Havresuppe.

Doctoren. Det duer ikke, Madam! det giver Slim i Maven; men hvad æder Hun om Middagen?

Barselkonen. En god Kjødsuppe.

Doctoren. Duer ikke, Madam! for syge Folk; Kjød er hidsig, og føder Sygdom.

Barselkonen. Ej, Hr. Doctor! jeg maa endelig

sig have noget; jeg kan ikke æde Melgrød alene baade Middag og Aften.

Doctoren. Melgrød! ingen Ting er skadeligere, Melgrød er jo ikke andet end raat Brød, man kan jo lime med Melgrød.

Barselkonen. Skal jeg da æde Byggryns-Grød?

Doctoren. Duer ikke heller; thi man kan aldrig faae Byggryns-Grød kogt vel; om den skulle kunne passere, skulde den koges netop 3 Timer, 5 Minuter og en Ottendedeel, og det altid med lige Ild.

Barselkonen. Men hvor kan noget Menneske passe det saa lige?

Doctoren. Det er sandt, Madam! derfor er det bedst, at lade blive med den Spise. Jeg vil give Hende Opskrift paa de Slags Drikke og Spiser, Hun skal holde sig fra: nemlig Melk, Vin eller Øl er en Gift for Hende; foruden den Slags Spise, som før er omtalt, maa Hun holde sig fra al Slags Fisk, item rørig Mad, som Flesk, Erter, Kaal, Løg, item alt det, som er salt og surt; Brød er en uskyldig Spise, som styrker Legemet, uden at føde Sygdommen, men Hvedebrød maa Hun ej æde, thi det stopper.

Barselkonen. Skal jeg da æde Grovbrød?

Doctoren. Ingenlunde! thi det er Surdej i Maven.

Barselkonen. Hillemænd! Hr. Doctor! paa den Maade skal jeg hverken æde eller drikke.

Doctoren. Det var at ønske, at en Patient kunde holde sig derfra; thi som al Sygdom kommer af Mad og Drikke, saa fødes den ogsaa deraf; jeg havde en Patient, han kunde tvinge sig, den Karl, (men hvor finder man flere, der ere saaledes Mester af sig selv), han holdt sig i en Feber 6 Dage baade fra Vaadt og Tørt.

Barselkonen. Saa haaber jeg nok, at han døde.

Doctoren. Ja, hvad andet! men Feberen dertimod forlod ham ganske; thi det var os kuns at gjøre om den at fordrive; Febris, Madam! var her materia substrata; hic Rhodus, hedder det, hic salta. Ellers har hun ikke behov at være bange, at det skal vare længe med Sygdommen, thi jeg har en Tinctur, som er et Arcanum, hvoraf vel er sandt, at de fleste døer, men dersom de ikke døde deraf, var aldrig noget saa ypperligt i Verden.

Barselkonen. Hr. Doctor! lad os tale om andet; jeg har om Natten saadanne forskrækkelige Drømme: hvoraf kan saadant komme, Hr. Doctor?

Doctoren. Drømme, Madam! ere adskillige Slags, der er somnia divina, diabolica, og naturalia, eller efter Hippocratis Mening alene somnia divina & naturalia ::: men hvad er det for en Allarm bag Skjermbrættet? det lader som Klammerier.

Bar-

Barselkonen. Det er Ammen, hun bliver ligesom hun var gal i Hovedet, naar hun hører enten Latin eller Græsk.

Doctor. Ikke andet! ja jeg skulde fortælle Madamen videre om Drømme; St. Gregorius deler Drømme udi dem, som kommer e repletione, exinanitione excrementorum & illusione, e cogitatione & illusione simul. Men det er dog en forbandet Allarm, det kan jo ikke være Ammen alene.

Barselkonen. Jo det er, Hr. Doctor! hun blev ligesaadan forgangen, da David Skolemester var her.

Doctor. Jeg skal da fortælle Resten paa reen Dansk. Disse Delinger ere gode nok, men mig synes, at de kan best deles i 6 Slags, det første Slags er de, som varer om tilkommende Ting, det andet Slags er de Ting, som forestiller vore indvortes Sandser, og kaldes Syn - - - - Men hvad Pokker er det for Støjen bag Skjermbrettet, den Amme maae være splitter gal; hvad heder hun, Madame?

Barselkonen. Hun heder Sire.

Doctor. Hør Sire! giv dig tilfreds, jeg taler jo ikke et Ord Latin mere.

Barselkonen. Hr. Doctor skal ikke agte det, hun kommer sig nok igjen.

Doctor. Det tredie Slags ere Aabenbaringer, som Himlen gir os i Søvne, og er kaldet af de Græker Phasma, Horama, eller Chrematismos - - -

Men det kan umuelig være Ammen alene, Madame! jeg hører jo tvende Røster.

Barselkonen. Jo det er min Troe, hun kan gjøre sig 2 Røster paa engang.

Doctor. Sire! hvor er det fat? see nu blev hun stille; men hvor var det vi slap, Madame?

Barselkonen. Det maae vor Herre vide, jeg forstaaer kuns meget lidet deraf.

Doctor. Ja nu erindrer jeg mig det, det var Phasma.

Barselkonen. Ligesom Doctoren behager, thi det er mig lige got.

Doctor. Enypnia ere slige Drømme, som her alene haver Sted, jeg kalder saadanne de ordinaire Drømme, endeel, saasom de hender gemeenlig, saa tit vi falder i Søvn, endeel og eftersom der gjerne præsenteres os noget i det samme af de Ting, som vi nylig har gjort eller tænkt. Saaledes drømmer den forliebte om sin Amour, en Gjerrig om sin Rigdom, en Advocat om Rettergang, en Skolemester om Gloser.

Barselkonen sagte. Og en Doctor om Piller.

Doctor. Hvilket Lucretius libro primo giver tilkjende, item Seneca in Octavio &, Claudianus de raptu Proserpinæ, men hør Madame! der er jo to Mennesker, som slaaes, jeg kan jo høre 4 Ben stampe, jeg maae see, hvad det er.

Barsel-

Barselkonen. Det er, min Troe, intet uden Ammen med Buggen.

Doctor. Hid rapporterer sig det, Plutarchus siger om Theseo. (I det samme falder Skjermbrettet om, Barberen og Signe-Kjellingen falder oven paa Doctoren, alle 3 paa Gulvet. Bonifacius trækker Kjellingen ud efter Haaret, Doctoren trækker Barberen i Haaret til Døren, hvor Barberen løber ud.) Ha! ha! det var andet, end Ammen, jeg seer, hvad Folk I consulerer; jeg skal lade baade dem stævne, som lar sig bruge, og jer tilligemed, som bruger dem. (Gaaer bort.)

Barselkonen. Hr. Doctor maae da ikke fortryde paa, om jeg kommer med en Contra-Stævning, formedelst Hans urimelige Snak, hvormed Han nær har taget Livet af mig.

Syvende Scene.

Barselkonen allene.

Saa gik det til i Dag, i Gaar;
 I Morgen samme Plage
Mig arme Qvinde forestaaer,
 Jeg tør dog ikke klage.
At pines saa heelt tungt vel er,
 Er artigt dog tillige,
Det efter Landets Mode skeer,
 Hvad har jeg da at sige?
Gid store Folk de Griller faaer,
 At gjøre det end være,

Og Barselseng paa Torv-opslaaer:
Vi, som saa villig ere
At efterabe, Moden jo
Vi skulle strax antage,
Og gierne ligge deri to
Og fyrretyve Dage.
Den usle Bonde sligt beleer,
Den som sit Brød maae tigge,
Han siger, hvis det Højhed er,
Paa Pinebænk at ligge,
Jeg nøjes heller med min Stand,
Ej efter Højhed stunder,
Fornemme Fruer i vort Land
Slig Højhed ej misunder.

Fjerde Act.

Første Scene.

En Kone (fra anden Act.) Troels.

Konen. Troels! din Madame har got, hun faaer saa mange skjønne Visiter.

Troels. Det maae Hun vel sige, Madame! jeg var engang i Stuen, da Visiterne vare, men det kostede mig 2 Skilling i Brændevin.

Konen. Hvi saa?

Troels. Man maae jo drikke Brændevin paa det, som rørigt er, for at forebygge Feber, thi lige-

som

som der er rørig Mad til, saa er der og rørig Snak, som kan bringe en ærlig Karls Mave i Confusion; med eet Ord, Madame! jeg vilde ikke være Barsel-Qvinde, om man gav mig 2 Mk.

Konen. Ja! jeg troer nok, din Madame var ilde tilfreds med vore Visiter i Dag, for en vis Aarsags Skyld. Ha, ha, ha.

Troels. Hvilken Aarsag?

Konen. Ah den kydske Kone! ha, ha, ha! det var nogle ulyksalige Visiter. Ha, ha, ha.

Troels. Ha, ha, ha! hvad vil det sige, naar I leer af Visiterne, saa leer I af jer selv.

Konen. Den stakkels Kone kunde ikke faae ... Tid ha, ha, ha.

Troels. Hun kunde ikke faae Tid, at bede jer allesammen gaae Fanden i Vold paa Døren.

Konen. Nej! hun kunde ikke faae Tid at tale et Ord med hendes ... ha, ha, ha.

Troels. Med hendes ha, ha, ha! hvilken ha, ha, ha er det?

Konen. Med hendes Galan, som laae skjult under Bordet; hvilken Ulykke for den stakkels Kone ha, ha, ha.

Troels. Hvad Fanden er det I siger? laae der en Galan skjult.

Konen. Ja! jeg ynkedes over den stakkels Karl. Ha, ha, ha, men jeg skal ikke sige fra.

Troels. Det gjør I vel i, Madame! thi det kunde hende sig, at naar I kommer i Barselseng, at vor Madame kunde finde lige saadan en Støver under jer Bord.

Konen. Det har vel ingen Fare.

Troels. Men vil Madamen end gjøre os een Visite i Dag, efterdi Hun kommer her?

Konen. Ikke til Barselkonen, men til den gode gamle Monsieur Corfitz, som jeg længst har kjendt.

Troels Jeg troer aldrig, Madamen har i Sinde at bedrøve min Hosbond, og at gjøre ham end mere catholsk i Hovedet, thi han har tilforn Mistanke til en Cantor, som har informeret hende i Musiqven.

Konen. Maaske det er den samme, som laae under Bordet, men : : :

Troels. Jeg beder for alt det, som til er, at Hun ikke gjør ham Hovedet mere kruset, thi hvad vinder Hun dermed?

(I det kommer Corfitz bag ved, staaer, og hører alting, og gjør Ophævelser derover.)

Konen. Bør man ikke vare en god Ven ad om saadant, at han itide kan forekomme det.

Troels. I bedrøver kun Manden dermed, i det I siger ham hans Ulykke, som han ikke kan ændre, og opirrer hende og hendes hele Slægt mod jer Hus.

Konen. Saa raader du mig da derfra!

Troels.

Troels. Ja vist, og det er endeel for deres, endeel for er egen Skyld, thi I vil tabe meest derved.

Konen. Saa tal da intet derom, at jeg har været her. (Hun gaaer.)

Anden Scene.

Troels. Corfitz.

Troels. Hvilken forbandet Historie var ikke denne? jeg glemte at spørge hende, hvordan den Karl saae ud; saa gaaer det, naar en Mand paa 70 Aar gifter sig med en Pige paa 15 Aar; om jeg havde været betroe at opsætte denne Giftermaals-Contract, skulde den have bleven saadan: Hr. Corfitz overgiver alle sine Midler og Formue løst og fast til den dydzirede Møe, og forbinder sig til at holde hendes Stads vedlige, at hende aldrig noget skal fattes, derimod forbinder hun sig til, at holde hans Pande vedlige, at den aldrig skal fattes visse Slags Prydelser, som zirer en gammel Mand saa vel. — Jeg har altid tænkt, Madamen skede Uret, men nu undskylder jeg Hosbond, thi undseer hun sig ikke for at have Galaner hos sig paa denne Tid, nu hun er svag, hvad maae hun da gøre, naar hun er frisk. O du stakkels gamle Hanrej, jeg har stor . . .

(I det samme vender han sig, og bliver Corfitz vaer, som staaer bag ved Ør t af ham.)

Corfitz. Du præker vel i en Lygte, Troels! det var en trøstelig Discours for mig.

Troels. Hvilken Discours?

Corfitz. Jeg har hørt den fra Begyndelsen til Enden; men hvorfor har din Hund ikke aabenbaret mig saadant tilforn? Ach Himmel! min Mistanke har været alt for vel grundet, jeg vil ikke see min Kone for min Øine; det er Ulykken, jeg har ikke mere end eet Vidne paa den unge Karl, som i min Fraværelse var alene med hende i hendes Kammers; tænk engang, hvilken Dristighed, hvilken ublue Kjærlighed, ikke at undsee sig, endog paa saadan Tid, som nu er, at have fremmede unge Karle hos sig; jeg kan ikke styre mig, jeg skal blotte hendes Skam for hele Verden og give det an for Øvrigheden.

Troels. Ja Hosbond kan erholde Skilsmisse derved.

Corfitz. Jeg mener Ja.

Troels. Jeg ligesaa, nemlig ved sit gode Navn og Rygte; thi at beskylde sin Kone, har noget at sige, jeg kjender nok Tamperretten, thi jeg har en Broder, som er Laqvaj hos en Tamper-Herre; der vil fældes saadan Dom: Endskjønt det er kjendeligt af adskillige Omstændigheder, at Sr. Corfitz er Hanrej, saa dog eftersom han ej kan bevise det saa klarlig, som 2 og 3 er 5, saa dømmes han til at gjøre hende Afbigt.

Corfitz. Det maae være, hvad det være vil, saa skal jeg dog forsøge det; gak først hen til Cantoren Mr. Gothard.

Troels.

Troels. Det skal skee Hosbond. (Gaaer bort.)

Corfitz. Est du gal Dreng! du har jo ingen Beskeed faaet, hvor vil du hen?

Troels. Jeg vil hen til Mr. Gothard, som Hosbond bad mig om.

Corfitz. Hvad skal du gjøre der?

Troels. Jeg veed min Troe ikke.

Corfitz. Ej saa hør Beskeed først, førend du gaaer, din dumme Esel! Du skal bede ham gjøre mig den Ære, at komme hid et Oieblik.

Troels. Har da Hosbond noget at tale med ham?

Corfitz. Ja hvad andet? jeg vil fritte ham noget i denne Sag.

Troels. Ha jeg forstaaer nok, Hosbond, jeg skal min Troe nok sige ham det.

Corfitz. Hvad vil du sige ham?

Troels. At der er een, der har gjort Hosbond til : : :

Corfitz. Gid du faaer en Ulykke din Slyngel, hvem beder dig sige saadant?

Troels. Ej Hosbond! jeg vil ikke just sige det saa plumpt, jeg vil sige det paa en skjemtsom Maade, som for Exempel, at Hosbond har faaet en liden Skavank i sin Pande, hvorfor han vil vide, hvad det er? saa forstaaer han nok Meningen; lad kuns mig raade. (Gaaer bort.)

Corfitz. Hej Troels! du skal faae en Ulykke, hvis du ikke tier.

Troels. Ej lad mig kuns sørge derfor, Ærendet skal blive forrettet upaaklagelig.

Corfitz. Jeg troer Fanden rider Drengen, vil du gjøre mig til Nar?

Troels. Vil da Hosbond sige ham det selv?

Corfitz. Ja hvad andet? jeg har jo ikke fornøden, at bruge dig til Tolk.

Troels. Saa gjør jo Hosbond sig selv til Nar, hvilket er værre, end om jeg gjorde det.

Corfitz. Jeg troer, jeg kløver Hovedet engang paa den Knægt, han gjør mig gandske gal.

(Trækker ham i Haaret.)

Troels. Au! au! au! men om han spør mig, hvad Hosbond vil tale med ham om, skal jeg da staae, som en dum Hund, og intet svare?

Corfitz. Det er jo nok, at du siger ham, at jeg har noget at tale med ham om, som er magtpaaliggende.

Troels. Ja nu forstaaer jeg Hosbonds Mening; jeg mælder ikke et Ord om Hanrederiet.

Corfitz. Den Dreng er forhexet i Dag.

Troels. Og endskiøndt han spørg mig 1000 Gange, hvad det er, vil jeg ej svare andet, end, at Hosbond fortæller ham nok selv om Karlen, som laae under Bordet.

Corfitz. Du skal ikke sige andet, end at jeg vil tale med ham, dit Beest!

Troels.

Troels. Ja! ja! det er godt. (Gaaer ud.)

Corfitz. Jeg kan ikke begribe den Drengs Væsen, var han ikke saa tro, som han er, saa havde jeg for længe siden jaget ham paa Døren, jeg veed ikke, enten det er Ondskab eller Taabelighed.

Troels kommer tilbage. Hosbond! ret som jeg kom ud i Luften, fik jeg et Indfald, nemlig om Monsieur Gothard fritter mig meget, saa vil jeg alene sige, at en Madame, som var i Barselstuen i Dag, fortalte os noget forbandet Tøj om Mutter.

Corfitz. Og ret som jeg saae dig komme ind af Luften igjen, fik jeg det Indfald, at slaae Arme og Ben i Stykker paa dig. (Løber efter ham.)

Tredie Scene.

Corfitz (løbende tilbage igjen, kaster Huen af, og tar sin Paryk paa.) Siden en Officeer, derpaa Christopher Eisenfresser, siden en Pige.

Corfitz. Hillemend! det var en stor Ulykke, jeg glemmer den ene Fortræd for den anden, her kommer Cabeleren, som stod Fadder til Barnet, den Karl lar sig ikke nøje med en Bouteille Vin; havde han ikke seet mig, saa havde jeg negtet mig inde; thi han kunde aldrig komme paa ubelejligere Tid; nu jeg har Hovedet fuld af Griller, og skulde raadføre mig med Monsieur Gothard; det er ikke nok,

at

at man skal plages med Fruentimmer i Barselstue; man faaer ogsaa al Verdens Mandfolk paa Halsen, og hver Gratulation man gjør mig, er et Knivsting i mit Hjerte.

En Officeer kommer ind, syngende en tydsk Vise, blir Corfitz vaer, omfavner og kysser ham. Ach mein lieber Hr. Corfitz! bliv ikke vred, fordi jeg har biet saa længe.

Corfitz. Nej aldeles ikke min Herre.

Officeer. Jo jeg kan nok see paa Jer, at I er noget fortrydelig i Dag.

Corfitz. Da er det min Troe aldeles ikke derfor, at min Herre ikke kom her igaar; *sagte* thi jeg var tilfreds, du aldrig havde kommet.

Officeer. Mandfolk regner ikke Moden saa nøje som Fruentimmer. Ey Hr. Corfitz! læg ikke saa-dant paa Hjertet. Jeg vil oprette det igjen med at komme her hver Dag, saa længe Jer Kone ligger.

Corfitz. Ej Herren skal ikke gjøre sig nogen Ulej-lighed at oprette saadant, thi jeg kan gjøre min Eed paa, at jeg ikke er vred, fordi han blev borte igaar.

Officeer. Jeg kunde min Troe ikke komme, vil Han nu troe mig?

Corfitz. Jeg troer! jeg troer det, Herre!

Officeer. Ich war pardi engrasseret anderwerts.

Corfitz. Vil Han endelig jeg skal sværge paa, at jeg ikke er vred, for Han blev borte igaar, (*sagte*) men fordi du ikke ogsaa blev borte i Dag.

Of-

Officeer. Jeg havde en liden Affaire med en fremmed Officeer i Gaar Eftermiddag, som jeg stak ihjel, unter uns gesagt, ved Fuglestangen; vi kom i Disput, saa vi derudover maatte ud for Fuglestangen, hvor jeg nær havde stukket min Contrapart ihjel, thi Spidsen af min Kaarde var ikke en Finger bred fra hans Hjerte.

Corfitz. Mig syntes, Han sagde tilforn, at Han stak ham ihjel.

Officeer. Har jeg sagt det, at jeg stak ham ihjel, saa stak jeg ham ogsaa ihjel; først stødte han i en Second, hvilken jeg caverede, og gav ham een igjen udi en Ters (Støder efter Corfitz) siden stødte han atter i en Second, og jeg gav ham een over Armen.

(Støder Corfitz ued.)

Corfitz. Min Herre maae exercere Konsten paa Andre; thi jeg taaler ikke mange Stød i disse Tider.

Officeren omfavner ham. Ach mein lieber Hr. Corfitz! ich bitte umb Permission, jeg tænkte ikke at støde saa hart.

Corfitz. Og jeg langt mindre.

Officeer. Han seer ikke saa fornøjet ud, som Han burde at være Hr. Corfitz.

Corfitz. Jeg er, med Permission at sige, plaget med Colica iblandt, velbaarne Herre!

Officeer. Ikke andet, dertil er gode Raad; I skal bryde Halsen i tu paa nogle af Jere gamle Bouteiller,

teiller, som I har i Jer Kjelder; intet er bedre mod Cholica, end god gammel Rhinsk Vin, lad os faae et Par Boutejller ind, jeg skal være Jer Doctor.

Corfitz. Vin tjener mig aldeles ikke nu omstunder.

Officeer. Som jeg siger Ham, det er det eneste Middel mod Cholica, jeg har og selv Lyst til et Glas.

Corfitz. Vinen skulde gjerne være til Tjeneste, hvis nogen var ved Haanden, men Piger og Drenge ere alle i Byen.

Officeer. Da skal min Karl gjerne gaae Ham til haande, og hente et Par Boutejller af Kjelderen.

Corfitz. Men velbaarne Herre!

Officeer. Ej sans façon Hr. Corfitz! det er ingen Umage. Christopher Eisenfresser!

Christopher med store Knæbelsbarter. Herr!

Officeer. Hr. Corfitz vil have dig ned i sin Kjelder, for at hente os et Par Boutejller Vin op.

Christopher. Das thue ich mit Plaisir.

Corfitz sagte. Jeg troer det nok; men min Kjelder staaer ikke aaben for Eisenfressere og Gaudibe.

Officeer. Hr. Corfitz skjænker dig nok for din Umage.

Corfitz sagte. Det gjøres ikke nødigt! thi seer jeg ret paa Monsieur Eisenfresser, saa skjænker han sig nok selv, om han kommer i Kjelderen.

Officeer. Laan ham Jer Kjeldernøgel Hr. sans façon.

Corfitz sagte. Ja jeg vil laane ham en Strikke at henge sig udi. (Høit) Jeg troer ikke, det gjøres nødigt; nu erindrer jeg, at der er dog een af Pigerne hjemme. Marthe, Marthe! hør Marthe! gak ned i Kjelderen, og hent os et Par Boutejller Vin.

Officeer. Lad os sætte os ned ved Bordet saa-længe : : I er lykkelig Hr. Corfitz, at I har faaet en Livs-Arving, paa Jer gamle Alder : : : : Dog det er sandt: I har ikke faaet Barnet, men Jer Kone.

Corfitz sagte. Jeg troer ikke, der er meget usandt deri.

Officeer. Jeg tør ikke vove mig ind i Barselstuen af Frygt for at miste min Hat.

Corfitz. Jeg var tilfreds, at min Hat var Fanden i Vold.

Officeer. Ej! Han er saa traurig, Hr. Corfitz, han burde jo springe paa Bord og Bænke af Glæde.

Corfitz sagte. Naar jeg tænker paa det, som laae under Bordet, saa har jeg ingen Lyst til at springe oven paa det.

Officeer. Hvad siger min Hr. Corfitz?

Corfitz. Jeg siger, at den Pige bliver noget længe borte med Vinen.

Officeer. See der kommer hun baade med Vin og Glas. (Pigen kommer med to Flasker og to Glas. Han skjenker i Glasset, og smager Vinen.) Bon! bon! Kjærestens

stens Skaal! Gid Han inden faa Maaneder maa faae en anden kjær Arving igjen.

Corfitz. Han vil have min Kone til en Maanedsdue, velbaarne Herre! men see! kommer der ikke min Naboe Jens Olsen? han er ganske beskjenked.

Officeer. Han burde hede Jens Ølsen, thi det er nok en god Ølrus, han har.

Fjerde Scene.

Corfitz. Officeren. Jens Olsen ravende.

Corfitz. Hvor har du været henne, Svoger? du est noget beskjænket.

Jens Olsen. Jeg er fuld som et Best.

Corfitz. Sid ned, og hvil dig.

Jens Olsen sætter sig. Lad mig faae nogen The, jeg er saa tør = = = stig. Hvor er din Kone? lad hende komme ind.

Corfitz. Hvilken Snak! er min Kone nu i Stand at komme her ud?

Jens Olsen. Det er sandt, Svoger, du har Ret, og jeg Uret; thi jeg er fuld. The! The!

Corfitz. Giv Stunder lidt, til Pigen kommer.

Jens Olsen. Vedst du hvad Svoger! de siger, faae jeg Skam, i Byen, at din Kone er ikke Fader til Barnet.

Officeren. Ha, ha!

Jens Olsen. Hvem er der? see, Hans Tjenere

Mon-

Monsieur; thi de holder for, at saadan gammel Mand som du paa 70 Aar, ikke : : : : :

Officeren. Ej Monsieur! lad blive saadan forbandet Snak.

Jens Olsen. Hvem er der? — See! Hans Tjenere Mussieurs.

Corfitz. Hvad Slags The vil du have Svoger?

Jens Olsen. Jeg vil nok have den grø : : : nne The, som hee : : heder The de Bøf; thi de siger, kjære Svoger, at en gammel Mand, som du paa 70 Aar, kan ikke gjøre : :

Officeren. Jeg kan ikke begribe, Monsieur! hvorledes I tør komme med saadan Snak.

Jens Olsen. Hvem er der? — See! Hans Tjenere Mussieurs; thi de siger, at en Mand paa 70 Aar : : : men jeg vil tjene kjære Svoger.

(Officeren vender sig fra ham.)

Jens Olsen. Der seer jeg alt The. (Han drikker Officerens Glas ud.) Ach det gjorde godt; det var jo The de Bøf.

Officeren vender sig om, knæpper ham paa Næsen

Det var en Compliment de Bøf, Monsieur Olsen! at drikke en andens Glas ud.

(Borgeren river Parykken af ham; Corfitz skiller dem ad; Officeren raaber paa Eisenfresser; Eisenfresser slaaer begge Borgerne paa Gulvet. Jens Olsen rejser sig og løber bort; Officeren forfølger ham; Corfitz kryber under Bordet, og Eisenfresser gaaer bort med Bouteillerne.)

Femte Scene.

Gothard. Troels. Corfitz.

Troels. Her maae have været Fremmede, her staaer Glas paa Bordet.

Gothard. Ja I er vel ikke Fremmede foruden nu fra Morgen til Aften.

Corfitz rækker Hovedet frem. Troels! er de alt borte?

Troels. Her er ingen uden Monsieur Gothard, som Hosbond har haft Bud efter.

Corfitz kommer frem. Er Christopher Eisenfresser ogsaa borte?

Troels. Jeg har hverken seet Christopher Eisenfresser, eller : : : :

Gothard. Hvordan er det fat Monsieur Corfitz? hvorfor sad Han under Bordet?

Corfitz. Det var mest af Frygt for Monsieur Eisenfresser. I skal vide, Monsieur, her havde nær skeet Mord i mit Hus.

Gothard. Hvad Aarsag dertil?

Corfitz. Aarsag dertil? vore forbandede Moder, at vi skal holde Huset fuld af Folk hver Gang et Barn fødes; I har selv seet, Monsieur, hvor det er tilgaaet udi min Kones Stue i disse Dage.

Gothard. Jeg har min Troe ikke seet Jer Kone siden, jeg veed ikke, hvor længe.

Corfitz. Monsieur! stil Jer ikke saa hellig an, jeg veed bedre.

Got-

Gothard. Det er en mørk Tale for mig.

Corfitz. Vil I bekjende med det Gode, saa skal jeg pardonere Jer, hvis ikke, skal I blive exemplariter straffet.

Gothard. Monsieur, jeg troer, at dette Klammerie har saaledes forvirret Jer Hjerne, at I ikke veed, hvad I siger.

Corfitz. I skal faae at vide, at jeg veed, hvad jeg siger.

Gothtard. Hvad Pokker er det, I siger! hvad har jeg gjort? hvad vil I gjøre mig?

Corfitz. I maae vide, at her er Lov og Ret til i Landet.

Gothard. Det veed jeg heel vel; men hvad ulovligt har jeg bedrevet?

Corfitz. Om jeg erindrer Laven ret, saa bør I straffes paa Livet for Jeres Gjerninger.

Gothard. Alt dette er jo en gal Mands Snak.

Corfitz. Ja stikkes i en Sæk og druknes.

Gothard. Monsieur! naar I beviser mig noget over, saa er Tid for mig at forsvare mig.

Corfitz. Jeg skal inden Aften have beviist, hvad jeg siger.

Troels. Det banker vist. (Løber til Døren og kommer tilbage) Hele Gangen er fuld af fremmede Mænd, som maaskee vil gratulationere Hosbond.

Corfitz. Gid de faaer en Ulykke med deres Gratula-

tulationer. Lad ham tage imod dem, han har meer Deel derudi, end jeg. Du kan ellers sige, jeg er ikke hjemme. (Gaaer bort, og Troels med.)

Sjette Scene.

Gothard allene. Siden Troels.

Hvad Pokker er det for et Eventyr? Jeg veed ikke enten jeg vaager eller drømmer. Jeg har informeret hans Kone i Musiqve, førend hun blev gift, og siden hun fik denne Mand, været to eller tre Gange i Huset; derfor skal jeg stikkes i en Sæk, og druknes. Vidste jeg, at jeg havde talet et ublu Ord til hende, saa skulde det aldrig fortryde mig. Det gjør mig meest ondt for den stakkels unge Kone, at hun uskyldig skal blive beført; thi jeg har ikke merket uden alt det, som er ærligt og skikkeligt hos hende. Men der kommer Drengen igjen; jeg maae fritte ham derom. Hør Troels! drømmer jeg eller vaager jeg? Er det din Hosbonds Huus, jeg er kommen i eller ej? hører jeg ret eller ej, seer jeg ret, eller er jeg blind?

Troels. Jo nu seer I ret Monsieur! men inden Aften maaskee kommer I kun til at see med eet Øje. Der banker igjen. (Løber til Døren.) I gode Mænd, min Hosbond siger, at han ikke er hjemme. (Kommer tilbage igjen.) Vort Huus er i disse Dage ligesom en beleiret Bye. Nu har jeg nylig slaget to Storme af. Men det bliver ikke derved. Got-

Gothard. Hvad vil du sige dermed, Troels! at jeg inden Aften kun kommer til at see med et Øie?

Troels. Jeg vil ønske, Monsieur, at det kom ikke videre, og at I ikke mister dem begge.

Gothard Jeg kan min Tro ikke andet end lee af alt dette, det er jo ikke andet end en Comedie!

Troels. Nei Monsieur! det vil blive en Tragedie; thi at miste sit Øje er ikke noget at lee af.

Gothard. Hvad er det da?

Troels. Jeg skal strax sige Jer det . . . Det banker! jeg maae til Døren først og afslaae den tredie Storm. (Løber til Døren, og raaber:) Min Hosbond er ikke hjemme, i Diævels Skind og Been! (Kommer tilbage.) Hør Monsieur! min Hosbond har havt Jer længe mistænkt for sin Kone. En af de Madamer, som har gjorte Visite her i Dag, siger, at hun saae en Karl ligge skjult i Barselstuen. Hosbond troer, det er Jer. Men som han ingen ret Beviis har, vil han, at gamle Gunild skal slaae et Øje ud paa samme Karl, og siden, naar han er bleven tegnet, forfølge ham med Retten. Har I derfor Jer Øje kjær, saa bekjend i Tide . . , men der banker igjen.

(Løber til Døren)

Gothard. Ha! ha! ha! Jeg kjender den gamle Gunild, hun skal spille ham et Puds for min Skyld; thi han bør prostitueres før hele Verden. Jeg skal ogsaa sætte Andre ud paa at fixere ham.

Troels. (kommer tilbage.) I Hunde, vil I trænge ind med Magt i et Huus.

Gothard. Adieu Troels! vi seer hinanden nok igjen med det første.

Troels. Men ikkun med et Øie.

(De gaaer bort begge to.)

Femte Act.

Første Scene.

Gothard. Leonard.

Gothard. Hvilke forbandede Historier! hvorledes kan dog Jalousie forvirre et Menneskes Hjerne!

Leonard. Hvad tar han sig da for?

Gothard. Han har i Sinde først at consulere gamle Hexer og Spaamænd, som skal sige ham, om hans Kone har været ham utro, og lægge hendes Galan ud, som han mener, er jeg; der skal holdes en Samling i hans Huus i Dag af allehaande Slags Folk, som han vil raadføre sig med.

Leonard. Men hvad tænker han at vinde dermed?

Gothard. Naar han først faaer Sagen at vide, vil han paaføre mig Proces.

Leonard. Det kan ikke være mueligt, men hvor har I faaet slige Omstændigheder at vide?

Gothard. Han har addresseret sig til en gammel Kone, som, til hans Fortræd, er mig end meere tro. Den samme Kone, som gaaer Ærende til alle disse smukke Folk, har aabenbaret mig den hele Handel, og har jeg overlagt med hende at spille ham adskillige smaa Puds; thi jeg skjøtter ikke om at hevne mig paa anden Maade over den Gjek.

Leonard. Hvorledes da?

Gothard. Kjender I ikke Oldfux?

Leonard. Ja, den Pudsenmager, er han endnu her i Byen?

Gothard. Han skal gaae mig til Haande, og agere alle disse Personer, han tager ogsaa nogle af hans Venner til Hjelp med sig, som er lige saadanne gjennemdrevne Skalke, som han er selv. Jeg har derfor ført Jer hid, at I tillige med mig kan have den Lyst i en Afkrog at see disse Historier an. Men der seer jeg, han kommer, lad os løbe til Side, ret nu vil det gaae an; thi Oldfux er her strax ved Haanden, og vil begynde at spille sine Roller, saa snart han seer Hr. Corfitz komme ud. (De gaae.)

Anden Scene.

Corfitz. Troels. Oldfux (som Chiromanticus.)

Corfitz (allene.) Jeg maae gribe til de Midler, som

som jeg aldrig tilforn har tænkt paa. Jeg veed nok det er syndigt, at bruge saadanne Midler. Men jeg vil heller døe, end lade det uhævnet. Jeg veed, hvo der har forhaanet mig, men det fattes kun at gjøre det bevisligt. Madame Maren, som kjender en Hob Folk, der kan sige skjulte Ting, har allerede stevnet nogle hid . . Men hvad vil du, Troels?

Troels. Her er een, som kalder sig Chilian Maticus, der siges, at Hosbond har havt Bud efter ham.

Corfitz. Det er en Chiromanticus, som seer Folk i Hænderne, lad ham komme ind. Hans Tjenere Hr. Doctor! jeg vilde gjerne spørge Ham til Raads om noget.

Chiromanticus. Er det in Mathesi inferiori, superiori, chiromantia, necromantia, arte onirocritica, talismanica, magia naturali, sive diabolica, det er mig lige godt; thi jeg er Karl for min Hat i det ene saavel som i det andet.

Corfitz. Nej Herre! det er noget andet.

Chiromanticus. Vil I noget andet, saa maae I gaae til Doctoren.

Corfitz. Nej Herre! jeg har et sundt Legeme, men jeg er svag paa Sjælens Vegne.

Chiromanticus. Apropos! I taler om Sjælen: hvad er Sjælen? detur definitio animæ, ut audiam, qvam hypothesin seqveris, an Moschi &, qvi eum seqvuntur, Democriti, Epicuri, Lucretii, an Platonis, an Aristotelis, an . . Cor-

Corfitz. Det giver jeg Ham at betænke.

Chiromanticus. An Peripateticus es, an Scepticus, an Stoicus, an . . .

Corfitz. Jeg forstaaer ikke, hvad I siger, jeg er ustuderet.

Chiromanticus. Siig mig da paa Dansk: hvad er Jeres Mening om Sjælen?

Corfitz. Min Herre! det er noget, som er gandske skjult for mig.

Chiromanticus. Ha! ha! I er en Scepticus, I har antaget den fordømmeligste Sect; at tvivle om Alting, er jo rette Vej til Atheisterie. Jeg tør sige i Jere aabne Øjne, at Pyrhus, som er Author til den Sect, var en Slyngel, et Beest, en Flegel, en Sinke, en Daare, en Nar, en Fleskefante.

Corfitz. Min Herre! I forstaaer ikke min Mening.

Chiromanticus. Jo jeg forstaaer: Jeg har visse Principia at gaae efter. Jeg er en Stoicus, gid I var det samme, saa var det bedre baade for Jer, og for Jer Huus.

Corfitz. Min Herre! jeg er en ærlig Mand, og en god Christen, det er mig alt nok.

Chiromauticus. Hvorledes kan I være Christen og Scepticus tillige? jeg maae examinere Karlen lidt mere; Qvot sunt Elementa; hvor mange Elementer, holder I for der er?

Cor-

Corfitz. Det veed jeg nok, uden at have studeret; der er fire Elementer, Ild, Vand, Luft.

Chiromanticus. Hvor blev det fjerde Element af? det [illegible]et, som I staaer paa.

Troels. Jeg veed dem alle fire, min Hr. Doctor! det er Ild, Vand, Luft, og mine Sko, dem staaer jeg paa.

Chiromanticus. Du est en ignorant! lad mig tale med din Herre.

Corfitz (sagte.) Den Karl er gal, førend jeg skulde lade nogen af mine Børn studere, før skulde jeg vride Halsen om paa dem. (høit.) Hr. Doctor! tillad mig dog at sige tre a fire Ord.

Chiromanticus. Hjertelig gierne; men med den Condition, at I taler methodice in forma syllogismi.

Corfitz. Jeg har faaet nogle Griller i Hovedet, og tvivler om min Hustrues Troskab.

Chiromanticus. Ha! ha! ha! purus, putus scepticismus! han tvivler om Alting; slige Atheister skulde udrødes af Landet; I skulde være Stoicus, som jeg, saa tvivlede I hverken om Jer Hustrue, eller noget andet.

Troels (sagte.) Jeg er da en Skoicus; thi jeg sagde at det sidste Element var mine Sko.

Corfitz. Monsieur! I gjør mig gal med Jer forbandede Snak; just fordi jeg tvivler, derfor spør jeg Jer til Raads, for at blive oplyst. Chi-

Chiromanticus. Godt! godt! vil I kuns lade Jer sige, saa skal jeg nok omvende Jer; hvad vil I da vide af mig, er det noget i naturlige Sager?

Corfitz. Ja alt for naturligt.

Chiromanticus. Er det in Physica cælesti, eller terrestri, paa Himmelen eller paa Jorden.

Corfitz. Det er i mit eget Huus, saa maa det jo være paa Jorden.

Chiromanticus. Bene! da lad os blive paa Jorden. I vil maaske vide noget de fontium origine, de fluviorum incrementis & decrementis, de Oceani qvalitate, terræ magnitudine, eller noget in Philosophia occulta.

Corfitz. Jeg forstaaer, i Pokkers Skind og Been! ikke, hvad I siger, tal Dansk.

Chiromanticus. Jeg spørger, om I vil vide noget i hemmelige Sager?

Corfitz Ja vist er det hemmelige Sager.

Chiromanticus. Godt! saa er det vel om Magnetens Kraft og Virkning?

Corfitz. Nej! nej! nej! Jeg vilde vide, om min Hustrue er mig tro eller ej.

Chiromanticus. Ha! ha! nu forstaaer jeg; lad see Jer Haand. Hør Monsieur! jeg seer, at hvis I ikke er Hanrej; saa burde I at være det.

(Gaaer bort.)

Troels. Er det nu ikke, som jeg siger Hosbond!

jo mere man rører ved saadant, jo værre lugter det; mig synes, det er bedst, at Hosbond slaaer sig smukt til Rolighed; thi Han vinder intet andet dermed, end Han bliver udraabt i Byen.

Corfitz Hold din Mund! hvis du følede i dit Hjerte, det jeg føler, saa talede du anderledes, end du gjør; mit Blod er saa oprørt, at jeg ikke kan komme i Rolighed, førend jeg hører nogen Vished derom. Vil ikke lærde Folk sige mig det, saa skal Spaakjellinger . . Ach Himmel! jeg maae gribe til de Midler, som jeg tilforn har fordømt; men hvad gjør ikke Sorg? hvad gjør ikke Passioner? hvad gjør ikke Jalousie? Jeg maae først have Vished, siden skal jeg bevæbne mig med Lands Lov og Ret, og om det ikke vil hjelpe, skal jeg pakke mine Sager sammen, og reise herfra, saa maae hun siden bruge saa mange unge Karle, som Hende lyster; men der seer jeg Spaakjellingen, (Troels løber bort.)

Tredie Scene.

Corfitz. Gunild. Siden de to Piger. Endelig Troels.

Corfitz. Hør min kjære Gunild! jeg har gjort dig Umage, at komme hid i Dag, for at vide noget som ligger mig paa Hjertet.

Gunild. Hvad er din Begjering? vil du, at

jeg

jeg skal slaae Øjet ud paa nogen, saa koster det sex Skilling, jeg tager kun lidt, derfor har jeg desmere Næring.

Corfitz. Nej Gunild! Jeg har min Kone mistænkt for Utroskab, du skal fly mig at vide, hvorledes det hænger sammen.

Gunild. Du er maaske bange, du er Hanrej? lad mig beskue dit Ansigt! Ja Far, du seer ud til allehaande. Jeg skal strax skaffe dig det at vide, sæt dig ned paa en Stoel, og tag din Hat af. (Han sætter sig ned, og hun begynder at maale ham, nu paa Armene, nu paa Ryggen, nu i Ansigtet, og endelig sætter hun en Machine paa Hovedet med to Horn.)! Sid nu stille Far, til jeg kommer tilbage, jeg maae først gaae hen, og tale lidt med min Kat (Hun gaaer.)

En Pige (kommer ind.) Vil Hosbond komme lidt ind, nu er Madamen allene A=A A=

Anden Pige. Hvad var det for Raaben? A=A=A=A= hvad er det, som jeg seer? (De løber begge.)

Corfitz. Jeg troer Fanden rider disse Tøser! mon de saae nogen Spøgelse eller Gejst? Jeg veed jo, at jeg ikke skremmer Folk. Jeg bilder mig ind, at gamle Gunild ved sine Konster har alt jaget en Skrek ind i Huset; det er min Tro godt nok til Jer, I Tøjter, det er kun en Begyndelse, I skal strax faae meer at vide; de Kjellinger kan dog meer end Fader Vor; men hvor mon hun bliver henne saa længe?

Det

Det skal være mig en Glæde, om jeg kan faae Hevn over min Kone og mine utro Tjenestefolk. Ha! ha! ha! Begyndelsen er allerede god nok.

Troels. (kommer ind.) Nu Hosbond! kom Kjellingen? A = A = A = (Han slaaer Kors for sig, falder paa Knæ, og læser højt Dedicationen i en Bønnebog og Titelen:) Andelige Bønner skreven til Trøst og Husvalelse, trykte udi Kiøbenhavn hos Mathias Godiche, og findes hos hannem tilkjøbs.

Corfitz (reiser sig.) Hvad Pokker gaaer af Drengen?

Troels. A . . . A . . . A . . . (Læser videre:) Ærlige og Velbyrdige Peder Skram, Rigens Admiral, min Høigunstige Patron og Velyndere!

Corfitz. Est du gal Dreng?

Troels. A . . . A . . . Jeg understaaer mig, Høigunstige Herre, at dedicere Ham dette ringe Skrift A . . . A . . . A . . .

Corfitz. Kjender du ikke din Hosbond, Troels! hvor er det fat?

Troels. Ach Hosbond! er det Jer? jeg tænkte det var Lucifer.

Corfitz. Hvi saa?

Troels. Vil Hosbond behage at see sig i det lille Speil?

Corfitz. Ach Himmel! hvor har den forbandede Kjelling red mig til, og drevet Spot med mig!

Troels. Ha ja Hosbond! derfor hav intet meer med Stjernekiger og Spaakjellinger at bestille. Consuler heller brave Folk, som har hjemme paa Jorden; thi de andre ere enten galne, eller malicieux. Eller lad det rent blive og slaae Jer til Rolighed.

Corfitz. Nej! nej! jeg gaaer ikke Sengs, førend jeg har gjort noget ved disse Sager. Jeg maae hen og tale med en Advocat,

Troels. Giver Jer ikke i Færd med Advocater, førend I har spurgt andre fornuftige Mænd til Raads, om det er en Sag I kan komme for Retten med. See! der kommer en lærd Mand, spørger ham, om han holder saadant for raadeligt; thi Advocater raader altid til Processer.

Fjerde Scene.

Corfitz. Troels. Poeten.

(Poeten gaaer og spadserer frem og tilbage med blot Hoved.)

Corfitz. Ach Hr. Magister! jeg vilde gjerne raadføre mig med Ham i noget.

(Poeten giver Corfitz et Drefigen.)

Corfitz. Hvorfor slaaer I mig?

Poeten. Gak Fanden i Vold! nu er jeg fra mine Concepter; lad see:

Aurora aabnede sin purpurfarved Dør ....

Nu mistede jeg et Rim derover, som jeg havde paa det Ord Dør.

Tro-

Troels. Kan Herr Magister ikke bruge det Ord Smør; som for Exempel:

Aurora aabnede sin purpurfarved Dør,
Og aad til Frokost Brød, som dyppet var i Smør.

Det faldt mig saa ind i en Hast, hvorvel jeg aldrig har gjort Vers tilforn.

Poeten. Ikke det? jeg troer dog, at du kan blive Poet; hvad er dit Navn?

Troels. Jeg hedder Troels.

Poeten. Det er et ulyksaligt og urimeligt Navn i Poesien; thi der er ikke et eeneste danskt Ord, som rimer sig til Troels.

Troels. Jomend! man kan sige: gaae til...

Poeten. Ha-ha ha! den Dreng har god Phantasie.

Troels sagte. Du maae selv være en Phantast.

Poeten. Men hvad er Jeres Begjering ellers?

Corfitz. Jeg vil spørge min Herre tilraads om en Ting, førend jeg gaaer til Advocaterne: Jeg har min Hustru mistænkt for Utroskab; jeg kan overbevise hende, at hun har skjult unge fremmede Karle hos sig i Sovekammeret, og nu vilde jeg vide, om...

Poeten. Vil Monsieur have den Historie i heroiske Vers, saa koster det otte Mark.

Corfitz. Ach nej, Herr Magister! det er ikke min Mening; jeg vilde kun...

Poe-

Poeten. Ja, Monsieur! jeg forstaaer nok, I vil maaskee have den i sapphiske Vers; men saa koster det dobbelt.

Corfitz. Jeg vil ingen Vers have, Monsieur! jeg vil kun spørge...

Poeten. Saadan en Historie maae være paa Vers, Monsieur! det klinger saa ganske intet paa solut Stil. Hvad er ellers Hans Navn, Monsieur?

Corfitz. Jeg hedder Corfitz.

Poeten. Ha ha ha!

Corfitz. Jeg veed, det er jo et ærligt Navn.

Poeten. Ha ha ha! Corfitz, paa Latin Cornificius, ha ha ha! jeg vil min Troe gjøre et Vers over Ham for slet Intet, alene for Navnets Skyld, ha ha ha! (Gaaer ud.)

Corfitz. Nej! disse Folk ere forbandede; jeg vil ikke have mere med dem at bestille. Jeg maae begynde Procees. Gid Advocaten var kommen, som jeg har stevnet hid!

Troels. Har Hosbond steynet en Advocat hid?

Corfitz. Ja jeg har havt Bud efter een.

Troels. Men her er jo ingen Bevisligheder.

Corfitz. Jeg skal nok faae Bevis; Konen, som fortalte, at hun saae den Suushane under Bordet, skal tilligemed alle mine Husfolk stevnes til at aflægge deres Eed.

Troels. See der kommer en Advocat, ja hele to! Hillemend! hvor glubske see de ud!

Femte Scene.

Corfitz. Troels. Tvende Advocater.

1 Advocat. I stod og talte for Retten Hr. Collega mod Jer bedre Vidende.

2 Advocat. I gjør mig Uret, jeg har aldrig taget nogen uretfærdig Sag an min Livstid.

1 Advocat. Denne var i det ringeste uretfærdig, som I førte imod mig i Dag.

2 Advocat. Hvor kan I regne det for Hævd, hvor der ikke er bonæ fidei possesſio? er der ingen bonæ fidei possesſio, saa kan der ej heller blive præſcriptio.

1 Advocat. Hvem siger det, at der er ingen bonæ fidei possesſio?

2 Advocat. Det siger jeg, det siger Juſtinianus, det siger Molinæus, Cujacius, Grotius og Andre.

1 Advocat. Jeg var tilfreds Alexander Magnus sagde det, saa er det ret, som jeg siger.

2 Advocat. Hvad siger ikke Vasqvius? uſucapio non habet locum inter duos diverſorum regum ac populorum ſubditos.

1 Advocat. Ja Vasqvius det er en feed Karl at citere.

2 Advocat. Hvad har I paa Vasqvius at sige?

Troels.

Troels. Jeg hører de trættes om en Vaskerske, hun maa være kjøn, eftersom de ere saa hidsige.

2. Advocat. Monsieur! det er bekjendt, at I er en Idiot. (De faaer hinanden i Haaret.)

Troels skiller dem ad og siger: Ej Messieurs! det er jo Skam, at slige lærde Folk, som I er, skal slaaes for en lumpen Vaskerkones Skyld. Men I gode Mænd kommer ret belejligt, min Hosbond har en vigtig Sag at betroe en af Jer, som er den bedste.

1. Advocat rykker Corfitz til Side. Monsieur! tag mig, jeg har vundet i Aar over 24 Sager, som ingen anden kunde have vundet.

2. Advocat rykker ham til sig. Monsieur tag heller mig, den anden er en Sinke, jeg vandt en Sag igaar, som alle Mennesker kunde tage og føle paa, at den var uretfærdig.

1. Advocat rykker ham til sig. Monsieur! den anden er kun en Tingstud, men jeg har studeret mine Jura i fire Aar i Rostok.

2. Advocat. Monsieur! Jer Sag maa være saa gal, som den være vil, saa skal jeg dog føre den ud som en ærlig Mand.

1. Advocat. Hvis I ikke ta'r mig, saa kommer I til at fortryde det.

2. Advocat. Monsieur! jeg kan forvende hvilken Sag jeg vil, ved subtile Distinctioner, og kan

 for-

forsvare hvilken Ting jeg vil, paa tvende Maader.

1. Advocat. Monsieur! jeg er een af de stærkeste her i Byen i Formaliteter.

(Corfitz vil slide sig løs, de løber efter ham, trækker ham 6 Gange en til en Side, en til den anden Side, og hvisker ham i Øret; hvorudover han omsider raaber Gevalt; og en Officeer kommer ind til Hjelp, som driver Advocaterne bort.)

Sjette Scene.

Troels. Corfitz. Officeren.

Corfitz. Ach min Herre! jeg er Ham høilig forbunden, dersom Han ikke var kommen mig til Hjelp, havde de virkelig taget Livet af mig.

Officeren. Det er mig kjært, at jeg kan tjene godt Folk. Men hvad havde disse Advocater udstaaende med Ham?

Troels afsides. Nu skal man nok see, han ogsaa aabenbarer ham sin Sag.

Corfitz. Min Herre! jeg er en ærlig Borgermand her i Byen, som har gaaet meget Ondt igjennem, og fundet skikke mig i Alting indtil denne Tid. Men nu paa min gamle Alder har jeg faaet en Hussorg, hvilken saaledes har nedslaget mig, at jeg er kjed af mit Liv. Med et Ord at sige: Jeg har en Hustru, der søger fremmede Guder, hvorfor jeg vil føre Proces med hende, og til den Ende vilde raadføre

føre mig med disse Advocater, hvilke i Steden for at give mig Raad, sloges med hinanden som glubske Ulve, og trættedes om mig, ikke anderledes end om et Rov og Bytte, som var faldet dem i Hænderne.

Officeren. Hans Sorg gjør mig Ondt, men maaske jeg kan give Ham saa godt Raad, som en anden; thi jeg har meget lagt mig efter Lands Lov og Ret. Men førend jeg hører Sagen, maa jeg spørge Monsieur om nogle Omstændigheder. Hvor gammel er Monsieur?

Corfitz. Jeg gaaer i mit 70 Aar.

Officeren. Hvorlænge har Han været gift?

Corfitz. Udi to Aar.

Officeren. Hvor gammel er Hans Kjæreste?

Corfitz. Sytten Aar.

Officeren. Er hun kjøn?

Corfitz. Ja det er Ulykken, min Herre! hun var en af de smukkeste Jomfruer her i Byen.

Officeren. Er Monsieur meget ude om Dagen, eftersom hun kan have Lejlighed til at omgaaes med fremmede Karle i Huset?

Corfitz. Fra Klokken 2 til 5 om Eftermiddagen er jeg ude i Forretninger. Hun maa have udvalgt den Tid til at øve hendes Galanterier.

Officeren. Hvor boer Monsieur?

Corfitz. Det er min Dør, Velbaarne Herre!

Of-

Officeren. Skyldigste Tjener, Monsieur! jeg takker for god Underretning.

(Gjør en dyb Compliment, og gaaer bort.)

Troels. Ha, ha! tænkte jeg det ikke vel? Er I ikke Hanrej, saa bliver I det vist nok herefter, og det for Jer aabne Mund. Jeg mærkede strax, da han spurgte, hvilken Tid om Dagen Hosbond plejede at være ude, hvorhen han sigtede Det er ret vel tilpas, gak saa hen en anden Gang, og aabenbar Jeres hemmelige Sager for Officerer.

Corfitz. Hør Troels! jeg vil ikke tale med noget Menneske meer derom, men pakke mine Sager sammen, rejse hen et andet Sted og give hende til Pris. Den eneste, jeg ønskede at tale med, var min Nabo Jeronimus, som er min oprigtige Ven; lad os gaae hen til ham; men see! der kommer han meget belejligt.

Syvende Scene.

Jeronimus. Troels. Corfitz.

Jeronimus. Hvorledes gaaer det Jer, Nabo?

Corfitz. Ikkun slet og ret.

Jeronimus. I lovede mig jo senest at slaae alle Griller af Hovedet.

Corfitz. De forrige Griller har ynglet andre nye, som har gjort mig gandske fortvivlet, saa at man kan kjøbe mit Liv for 4 Skilling.

Jeronimus. Hvad er jeg da vederfaret, siden vi taledes ved?

Cor-

Corfitz. En fremmed Kone, som ingen Interesse kunde have af at lyve, svor mig til, at hun saae i Barselstuen i Dag en ung Karl staae i Skjul, hvorudover jeg kom i saadan Urolighed, at jeg har løbet som et galt Menneske, fra een til anden, for at faae meer Oplysning, og spørge mig til Raads, hvad jeg skulde gjøre derved, men har truffet paa de meest forbandede Mennesker i Byen, der i Steden for at give mig Oplysning og gode Raad, har af halvgal gjort mig reent gal.

Jeronimus. I saadan Tilfælde, Nabo! er bedst at tie stille; thi man blotter ellers kun sin egen Skam, og vinder aldeles intet dermed; thi der vil noget til, at overbevise sin Kone om Utroeskab. Jeg troer endnu som før, at I gjør Jer Kone Uret.

Troels. Nej, Monsieur Jeronimus, han gjør hende ikke Uret. Jeg veed endda nogle flere Omstændigheder, som den samme fremmede Kone fortalte mig, hvilke jeg ikke har villet sige Hosbond.

Corfitz. Hvad sagde hun til dig da?

Troels. Hun svor mig til, at hun saae en ung Karl ligge under Bordet.

Corfitz. Under Bordet! hvad Tid var det?

Troels. I Eftermiddag Klokken 3.

Corfitz. Aa Himmel! hvad hører jeg? jeg maa strax ind.

Jeronimus. Vær dog ikke saa hastig, Nabo!

Corfitz. I forstaaer mig ikke Nabo! jeg vil ind, og falde paa Knæ for min Kone, kysse paa hendes Hænder, og med grædende Taarer bede om Forladelse; thi just dette sidste, som fremføres mest til hendes Beskyldning, frikjender hende aldeles; Ach hvilken grov Vildfarelse! Jeg skal fortælle Nabo den hele Historie. I Dag efter Maaltid var jeg alene med min Kone i Barselstuen, saasom jeg ventede ingen Fremmede, men just i det samme bankes der paa Døren, og, som der ikkun er een Udgang af Stuen, og jeg for vis Aarsags Skyld aldeles ikke vilde lade mig finde hjemme paa samme Tid, krøb jeg under Bordet, hvor jeg imod Forhaabning maatte ligge i to Timer, indtil Stuen blev ledig. Nu maa en af de fremmede Madamer have bleven mig vaer, og ved sin falske, hvorvel trohjertige, Beretning have givet Aarsag til denne Allarm. Nu er min eneste Sorg denne, at jeg har overilet mig, og fortalet i Hastighed min uskyldige Kone.

Jeronimus. Naboe! giv Jer tilfreds, og tak Gud, at I har faret vild.

See her en Hændelse, som nøje bør antegnes,
Af al Mistanke det den rareste bør regnes;
Thi hvis Herr Corfitz sig af Sorrig havde hængt,
Det skeet var, forbi han sig havde selv fortænkt.
Af egen Skygge sig paa Flugt at lade drive,
Til Latter ikke kan saa stor Anledning give;
Den Casus meer er rar, end Mandens, for sig selv
Der bange blev, løb hen, sig styrted i en Elv.

Over Barselstuen.

"Det syvende Stykke — siger Holberg i sin epist. ad virum perillustrem — hedder Barselstuen, hvori paa en bidende og skiemtsom Maade vises, at de Ulejligheder, der følge med Barselfærdet, ere værre end Fødselsmerterne selv. Der indføres en stor Mængde Fruentimmer, der jammerlig plage Barselkonen med besværlige og utidige Lykønskninger. Og da denne Comedie er et Speil paa det andet Kiøns Sæder, gjorde det ikke Faa vrede. Men just derfor tage skiønsommere Dommere ikke i Betænkning at regne den imellem de bedre Comedier."

Allerede den afdøde J. E. Schlegel nævnte i en Note til sine Gedanken zur Aufnahme des dänischen Theaters netop dette Stykke mellem dem, hvis Latterlige syntes at kunde regnes som medvirkende Aarsag, at de der afbildede Misbrug og Fordomme hos den lavere Borgerclasse lidet fandtes mere iblandt os; og den dramatiske Journal anfører det i sin Tid, som et stort Beviis for dets Fortjeneste, at det ikke blot har gjort sin Virkning, men endnu sees med Bifald, da de deri revsede Daarligheder for lang Tid siden ere af Moden.

Paa den anden Side henhører dette Stykke netop imellem dem, som den af Holberg saa ofte paaankede fine Smag især lagde til Last, at de — som Schlegel i en anden Note udtrykker sig — grundes paa den laveste Borgerclasses Caracter og Begivenheder; eller som Baron Bielfeld i sin Progres des Allemands efter nogle Complimenter udtrykker sig: at dette vittige Hoved for silde har lært at kjende den store Verden; at det gode Sel-

Selskabs Tone ikke noksom hersker i hans Stykker, at han har taget sine Indfald i en alt for lav Classe, og at en Mand af Smag ikke har ledet ham paa Theatrets Bane."

Skulle vi imidlertid troe en Mand, Lessing selv just i Anledning af den her paagjeldende Bedømmelse kaldte den bedste tydske Kunstdommer, den udødelige Moses Mendelsohn i Recensionen over nysnævnte Schlegels Lystspil, kunde man lettelig fristes til at troe, at denne Skade var ikke saa stor. "Jeg veed ikke — siger han om sine Landsmænd, der paa den Tid dog ustridig ikke stod paa en lavere Grad af Modenhed, end Holbergs i hans Dage — om vi Tydske ikke endnu ere modne nok til det comiske; saameget mærker jeg, at Digterne stedse laane os fremmede Sæder, naar de vil være heldige i det Comiske. Jeg gjentager her, at jeg blot taler om det ædle comiske. Farcen fattes ingensteds Emne. Den gandske lave Stand har ogsaa hos os sin comiske Side, og vilde vore Skribentere give sig af med denne Pøbel, kunde de blive saa originale, som Holberg hos de Danske; men af en sælsom Egensindighed løbe de alle efter det højere comiske, og maa efterligne eller blive flaue."

Var det her Undertegnedes Sag videre at forfølge denne Undersøgelse, kunde han fremføre en anden og højst competent Dommer, Cailhava, der i hans Art de la Comedie, netop i Anledning af Holberg, og den Classe, hvoriblandt han vælger sine Caracterer og Scener, fyrigen udraaber: Leve Spidsborgerclassen! der aabenbarer sig Naturen aldeles nøgen og usminket for sine Maleres Øjne. Som han overalt udleder det franske Lystspils Forfald i senere Dage fra Skuespildigternes ho-

honette Ambition ikke at skildre uden Folk af Stand. Dog tilbage til Holberg, og Barselstuen!

Den dramatiske Journal siger, at neppe nogen blandt alle Holbergs Comedier mere er udsat for Daddel end Barselstuen, og at, naar man vil bruge megen Strængheb i at bedømme den, fortjener den efter Journalistens Skjønsomhed mere, end nogen anden af denne store Mands Comedier, Noget af det, man vil sætte ud paa den. Til Uheld har nysanførte Forf. ikke angivet — Tvetydighederne undtagen, han siden med Føje paaanker, og undskylder — hvori dette Noget egentlig laae. Efter Undertegnedes Mening er derimod Barselstuen maaskee et af Holbergs mest fejlfrie Stykker, hvori Hovedhandlingen — een eneste øjensynlig Skjødesløshed fraregnet*), som med to Penstrøg lod sig rette — lige naturlig indledes, knyttes og løses; og til hvis Berømmelse ustridig endog fortjener at anføres, at denne simple Hovedhandling selv, som den i første, fjerde og femte Act indeholdes, endog uden de tvende Barselvisitsacter, som forresten gemeenlig give Stykket dets meste Tilløb, alt i sig selv er et meget moersomt Lystspil.

I øvrigt er dette Stykke ogsaa mellem dem, der have

*) Holberg har nemlig i 4 Acts 2 Scene glemt, at Knuden løses ved det, Corfitz faaer at høre, at den formeente Snushane har ligget under Bordet, og af denne Omstændighed gjenkjender sig selv i Personen, thi her siger Troels: at Hosbond fortæller ham nok selv om Karlen, som laae under Bordet; hvilket i Stykkets nuværende Form Corfitz selv i næste Scene i en afsides Replik gjentager. Udgiveren har ikke, uagtet en competent Dommers Opmuntring, dristet sig paa sin egen Haand at rette denne Uforsigtighed, men ved Forestillingen lader det sig letteligen gjøre, naar det første Sted Corfitz afbryder Troels itide; og det sidste han lidet forandrer Repliken.

ve liidt betydelige Forandringer, ikke blot af det Slags, Holberg i Fortalen til sine Epistler omtaler: at man nemlig fandt fornødent, for at rette sig efter visse Folks Penhed, at udelade alle (?) frie og naturlige Talemaader, hvorved Comedierne tabte meget af deres Synd; men ogsaa virkelige Forbedringer, især i Visitacterne; og er blandt andet den nu værende Scene mellem Officeren, Jens Olsen og Corfitz, ikke blot i Natur og Sandsynlighed, men og i selve comisk Styrke langt over den ældre, udentvivl af det italienske Theater efterlignede Carricatur.

I øvrigt regner Holberg selv, og det udentvivl med Føje, dette Stykke i sin 506 Epistel blandt de Caractercomedier, der af ham selv vare ophittede, og ikke af andre tilforn udførte. At den ældste og øverste blandt den danske Thalias nuværende Ypperstepræster, Tode, i et af Gays Skuespil har anviist Mage og maaskee Mynster til det comiske Sted, hvor Troels vil læse Lucifer fra sig med Dedicationen af en Bønnebog, formindsker ligesaalidet det Heles Originalitet, som at man f. Ex. i Theatre italien kan anvise begge de Sententser, Troels siger at være ham forelæste af en gammel Bog; da det væsentlige i Stykket, Fabelen og Caractererne, neppe kunne frakjendes Holberg; ligesom man heller neppe kan nægte, at mellem de mangfoldige Skildringer af Skinsyge, vi i Lystspillet have faa eller maaskee ingen, der saaledes, som Holbergs Corfitz, beholder Tilskuernes Puske for sig, at hans Mistanke maa findes ugrundet.

Ogsaa henhører dette Stykke mellem dem, der saa temmelig til alle Tider have vedligeholdt deres Bifald; det er saaledes i den alsiske Fortegnelse anført i de

21 Aar at være opført 21 Gange, og har i al den Tid Undertegnede har kjendt og besøgt Theatret, været et af de meest gjængse holbergske Skuespil; og har vel end ikke Theatret, siden dramatisk Journals Dage havt den Lykke, at tvende Kunstnere af en Clementins og Londemanns Ypperlighed have været forenede i Stykkets Hovedroller, da har den mesterlige, eller heldige Forestilling af endeel af de episodiske Roller gemeenligen holdt Tilskuerne skadesløse derfor.

K. R.

Det

Det
Arabiske Pulver.

Comedie i een Act.

Forestillet 1724.

Per.

Personerne i Comedien:

Polidor.

Henrich.

Oldfux.

Andreas.

Leonora.

Pernille.

Jøden.

Leander.

Leanders Frue.

Fem andre Herrer.

Fem Fruer.

To Poeter.

Verten i Phasanen.

Første Scene.

Andreas. Oldfux.

Oldfux. Denne By er dog ikke saa liden som jeg havde bildet mig ind. Her er ogsaa en Hob smukke Huse, hvilket gi'r tilkjende, at her maa boe formuende Folk. Men see! jeg er aldrig ærlig, om det ikke er min gamle Kammerat Andreas, som jeg ikke haver seet i saa mange Aar. Andreas! er det dig, eller din Gjenfærd?

Andreas. Ej Monfrere Oldfux! er det muligt, at jeg skal have den Lykke at finde dig her saa uformodentlig?

(De omfavne, kysse hinanden, og græde.)

Oldfux. Ach! min ærlige Ven og troe Staldbroder! jeg er færdig at daane af Glæde, at see dig her. Jeg tænkte, at du havde været hængt for mange Aar siden. Men jeg mærker, at du forstaaer din Profession; thi det er ingen Konst at stjæle, det kan en grov Bonde gjøre, men at stjæle saaledes, at man aldrig bli'r greben, det kalder jeg at forstaae sit Handværk.

Andreas. Jeg takker skyldigst Monfrere for de gode Tanker, du har om mig. Det er mig ikke li-

den Fornøjelse at være berømmet af saadan brav Mand, som du er. Jeg takker ellers mine Forældre for god Optugtelse og Formaning, som jeg haver ført mig til Nytte allevegne, hvor jeg har været i Verden; saa jeg kan sige, uden at rose mig selv, Monfrere, at jeg har aldrig været greben mere paa mine Gjerninger end een Gang, da jeg dog kom temmelig vel derfra; thi jeg misted ikke meer end to af mine Øren.

Oldfux. Ej Bagatelle! et Par Øren meer eller mindre, det vil ikke meget sige. Jeg mærker, at det er derfor, at du gaaer med den polske Hue.

Andreas. Ja vist, derfor hilser jeg Folk ikke anderledes end Officererne, naar de trækker op paa Vagt, bukkende mig lidt, læggende Haanden paa Huen; Mange sige derfor, at jeg er storagtig, men de gjør mig min Tro stor Uret; thi jeg er ikke mindre end storagtig. Men hvorledes har det ellers behaget Monfrere at leve?

Oldfux. Ret vel: Jeg har kundet komme til Rette med alle Folk, hvor jeg har været, foruden med disse forbandede Byefogder, der en og anden Gang har villet attaqvere mig paa mit ærlige Navn og Rygte. For 14 Dage siden havde jeg at bestille med En, som lod mig sætte, men jeg, for at undgaae Vidtløftighed, sneg mig af Arresten; thi man vinder ikke meget, Monfrere, ved Processer.

An-

Andreas. Det er sandt nok, Monfrere! jeg har ogsaa mærket, at disse Byfogder ere slemme Folk, som ikke kan lade ærlige Folk være i Ro.

Oldfux. Ja de ere saa misundelige, at, saasnart en brav Mand har forhvervet sig en Skilling, søge de at skille ham derved igjen.

Andreas. Dyden er allevegne forfulgt.

Oldfux. Besynderlig af eens egne Landsmænd, derfor har jeg forsvoret aldrig at komme i min Fødeby oftere.

Andreas. Men hvad vil du nu bestille her?

Oldfux. Jeg har min Troe endnu ikke betænkt mig derpaa. Orkesløs gad jeg ikke være; thi Orkesløsshed er Fandens Hovedpude. Jeg har gaaet fast alle Professioner igjennem. I Augsborg var jeg Doctor Medicinæ, og practiserede længe med stor Profit, indtil Facultetet af pur Misundelse formerede mig en Proces, og vilde have mig hængt, da jeg dog skikkede mig saaledes i mit Embede, at ingen af mine Patienter kunde klage over mig.

Andreas. Jeg troer det nok; thi jeg haaber, at de døde alle.

Oldfux. Ja det er sandt. Men imidlertid bleve de dog af med deres Sygdomme. Havde jeg havt Penge til at fortsætte min Proces med Docterne, skulde jeg kunde have overbevist dem, hvad Karle de vare, hvorledes de plage de stakkels Patienter

ter værre end Bødler hele Aar, da jeg derimod aldrig opholdt en Patient over tre Dage. Der ere adskillige rige Folk udi Augsborg, som maa tilskrive mine Recepter al deres Velfærd; thi havde jeg ikke saa hastig cureret deres kjære Forældre, havde de endnu maat bie efter deres Arvedel, som dem efter Naturens Ret tilkom. Jeg skulde kun alene produceret deres Attester mod de andre Doctore om min Dygtighed. Men jeg besluttede heller at forlade Staden, førend jeg vilde have med de Karle at bestille, thi de dømme der udi deres egen Sag; og naar En er først dømt af med Livet, og bleven hængt, kommer han siden ingen Vej, endskjønt han appellerer hundrede Gange.

Andreas. Deri har Monfrere Ret.

Oldfux. I Nürnberg var jeg Prophet, spaaede længe for Penge, og var i stor Reputation i Begyndelsen; thi mine Spaadomme traf adskillige Gange lykkelig ind for mig; men, som Gejsten er ikke altid lige hos et Menneske, og jeg spaaede noget, som angik Republiken, hvilket faldt anderledes ud, vilde man tage mig ved Vingebenet. Men det var min Lykke, at jeg var en Prophet; thi jeg spaaede ogsaa om mig selv, hvilket dog ikke er enhver Prophet medgivet, nemlig, om jeg havde kommet til Examen, det skulde have gaaet forbandet galt med mig, hvorfor jeg smurte mine Støvle, og gik i Tide bort.

An-

Andreas. Jeg havde min Tro ogsaa kundet spaae det samme, hvorvel jeg aldrig har øvet mig i den Konst.

Oldfux. I Franckfurt am Mayn agerede jeg Fægtmester, fik en stor Hob Skolarer, som alle gav mig Penge paa Haanden, men, da Fægtskolen skulde gaae an, tænkte jeg ved mig selv, hvad nytter det unge Mennesker, at de lære at fægte; de stole kun siden derpaa, blive forvovne, og kan komme i Ulykke. Hvorover, for at forekomme saadant, jeg rejste hemmelig bort.

Andreas. Gav du da Skolarerne deres Penge tilbage?

Oldfux. Nej Monfrere! jeg vidste ikke at finde dem saa i en Hast, tilmed havde jeg Rejsepenge nødig; dog paa det de skulle ikke tænke, at jeg vilde bedrage dem, laante jeg ogsaa nogle Penge af min Vært, til et Tegn at jeg vilde komme tilbage igjen. Fra Franckfurt rejste jeg til Strasburg, hvor jeg gav mig ud for Politicus.

Andreas. Men hvordan kunde det lade sig gjøre?

Oldfux. Det gik skjønt; jeg læste noget i Hübners politische Fragen, besynderlig i det Capitel, som handler om Strasborg og omliggende Steder, gav mig ud for en Adelsmand, gjorde mig en grundig og ærbar Mine, hvilket ikke er det ringeste, som ud-

for-

fordres af en Politicus, reprimanderede derforuden alle Magistratens Gjerninger, fandt Fejl ved alle Ting i Staden, hvorved jeg kom i saadan Reputation, at jeg fik en Bestilling, hvilken jeg dog ikke vilde antage, førend man gav mig et Aars Gage forud. Men da jeg havde faaet Pengene, tænkte jeg ved mig selv, du kunde nok tjene til andet end til at sidde med en lumpen Pen i Haanden om Dagen, rejste derfor smukt bort uden at tage Afsked, ved hvilken sidste Conduite jeg overbevisede dem, som tvivlede om min Dygtighed, at jeg var en stor Politicus. I Cøln, hvor vi vare sammen sidst, agerede jeg en Stjerneskiger, i London en Guldmager, i Antverpen en Helgen, hvilken Profession gav mig af alle mest Penge; thi Folk offrede til mit Hus ligesom til en Kirke, at jeg skulde gjøre Forbønner for dem.

Andreas. Men hvorfor blev du ikke ved den Professjon?

Oldfux. Ret som jeg stod paa Gaden engang, og formanede Folk til Gudsfrygt, kom en af mine gamle Kammerater, hvilken saae mig under Øjnene, brast i Latter, og sagde til de Omstaaende: Denne Mand, som I holde for en Helgen, er en af de største Skjelme, der kan gaae paa Jorden. Men min Credit var saa stor, at Folk bleve færdig til at stene den, som Helgens Bespotter. Dog allarmerede

de den Hændelse mig saa meget, at jeg turde ikke være mere i Byen, men rejste hid hen.

Andreas. Hvad vil du nu tage dig for?

Oldfux. Jeg veed min Troe ikke selv, hvad jeg vil agere. Jeg vil tælle paa mine Knapper; hvilken Profeßion, som falder paa den sidste Knap, den vil jeg tage an. (Begynder at tælle.) Doctor, Prophet, Fægtmester, Spiller, Politicus, Guldmager, Stjernekiger, Helgen. (Tæller fra først igjen, og træffer paa Guldmager.) Ja jeg maa gjøre Guld, og du maa være mig behjelpelig.

Andreas. Hvad jeg kan være til Tjeneste, skal ikke manqvere.

Oldfux. Hør Andreas! jeg har her hundrede Rixdaler Guld, som ere stødte til Pulver, det skal du menge blandt andet; du skal slaae en Bod op paa Torvet, og holde til Fals samme Pulver; men ikke sælge det til Nogen, uden de spør om det arabiske Pulver. Det er alt, hvad du skal have i dit Hoved. Lad mig kun sørge for Resten. De hundrede Rixdaler skal profitere os 4000. See! der har du Guldet, gak kun strax hen, og gjør, som jeg siger dig, og sæt dig paa Torvet. Naar jeg haver 4000 Rixdaler, skal du bekomme den Fjerdedel deraf.

Andreas. Godt godt, inden en halv Time skal jeg være færdig med min Kram.

An=

Anden Scene.

En Jøde. Oldfux.

Jøden. Sein Diener, mein Herr! hat er was zu schacheren?

Oldfux. Nej nu intet, Smaus! Jeg er nys kommen hid til Byen. Men i Morgen, naar jeg begynder at arbejde, kan I faae noget Guld, men med Condition, at I ikke siger det til Nogen, ellers har jeg ingen Ro for Folk. Jeg gjør ellers ikke meer Guld paa eengang, end jeg kan bruge til en Maaneds Fortæring; men vil Nogen lære Konsten af mig, koster det 4000 Rixdaler.

Jøden. So kan Herren Guld gjøren?

Oldfux. Ja saa lidt til Husbehov.

Jøden. Damit kan Messier sig vel insinuiren hos en vornehm Herr, der hier wohnt.

Oldfux. Hvad er hans Navn?

Jøden. Sin Nahm ist Polidor. Han har viel Zeit und stuere Penge daran gewennet, aber vergebens. Han spandirer gern 4000 Rixdaler paa den Kunst at leren.

Oldfux. Er det ellers en skikkelig Mand?

Jøden. Ein allerlibster Herr, ein gelehrter Mann, und en stuer Naturkundiger.

Oldfux. Hans Studeringer hjelper ham ikke meget til den Kunst; jeg kan lære den lige saa snart

til

til en Bonde, som til den allerlærdeste Mand; thi Konsten bestaaer kun i en ringe Videnskab, og nogle smaa Ceremonier, som man maa iagttage.

Jøden. Han er ellers af saa mange bedragen bleven, at han ingen vil meer glauben.

Oldfux. Han har stor Ret; thi Verden er nu omstunder fuld af Bedrageri. Jeg forlanger derfor ikke, at han skal tro mig meer end en anden, førend han seer Prøven, og faaer Troen i Hænderne.

Jøden. Trækker da Messier Guld von ander Metal?

Oldfux. Ej Lapperi! det er ikke Umagen værd. Jeg kan gjøre Guld af alle Ting; adieu! jeg maa til mit Logement.

Jøden. Wo logire der Herr?

Oldfux. Her nest ved i Phasanen. Vil I komme til mig i Morgen, kan I faae noget Guld hos mig.

Jøden. Gut, gut. Adiees so lang.

Tredie Scene.

Henrich. Jøden.

Jøden. Der Kerl hat en erlig Angesicht, aber ich glaube ihm dog nicht, ehr ich Probe sehe; ich muß doch die Historie dem Herren Polidor fortællen.

(Banker paa.)

Henrich. Hvem vil I tale med? Benjamin!

Jø-

Jøden. Ich vil tale mit dem Herren Polidor.

Henrich. Da kan I ikke faae ham nu i Tale, det jeg troer; thi nu er det hans onde Time paa Dagen, at han har Feberen.

Jøden. Har han den lang Fiber hat?

Henrich. Nej ikke over i 20 Aar.

Jøden. Ej Snak ich saae ihm jo for 3 Dagen siden.

Henrich. Jeg veed ikke rettere, end han har Feberen. Naar jeg seer en Mand den hedeste Tid om Sommeren staae i Gløder op til Ørene, slutter jeg, enten han er gal, eller han har Feberen.

Jøden. Ha ha, nu forstaaer ich din Mening — er operirt itzund.

Henrich. Jeg veed ikke, enten han opererer eller purgerer, jeg troer det er ligemeget; thi al den Tid han har arbejdet paa at gjøre Guld, har han ikke vundet saa meget, at han kan kjøbe sig en Strikke for, naar engang alle hans Midler er bortsat paa det Lapperie, og han vil hænge sig af Armod. Han gi'r heller Ingen Audientz, naar han har med de Forretninger at bestille.

Jøden. Aber ich faar vel Audientz, wen du siger, das en Goldmacher neulig hier er komen, der vil Proben gjøren, ehr han Recompants forlanger.

Henrich. Ja hvis saa er, saa faaer I ham nok i Tale; thi ellers, om En sagde ham, Jer Hus er i

Brand,

Brand, her er En, der vil tage Jer Frue med Vold, Tyve er indbrudt i Huset, — det bevægede ham aldeles intet at gaae fra sine Sager; men det er endelig noget, som jeg tør sige ham.

Jøden. Gaa den straxen ind, ich weis nicht, wie lang han bliver in der Stadt.

Henrich. Han sidder her i den yderste Stue, jeg vil raabe uden for Vinduet; thi jeg tør ikke gaae ind. (Raaber sagte 3 Gange:) Herre! Herre! Herr Polidor!

Polidor indenfor. Hvad er det for en Slyngel, som tør raabe paa mig?

Henrich. Jeg haver noget at sige Herren, som er højst magtpaaliggende.

Polidor. Og jeg har noget at smøre din Ryg med, som skal lære at lade mig være i Roe en anden Gang.

Henrich. Her er en fremmed Mand ude, som kan gjøre skjønt arabisk Guld.

Polidor. Lad ham bie. Nu kommer jeg strax.

Henrich. Tænkte jeg det ikke vel. Det er Magneten, som alene trækker ham ud.

Fjerde Scene.

Polidor. Jøden. Henrich.

Polidor i sin Sloprok med et Læderforklæde for, førende en nedslagen bred Hat paa Hovedet, en Puster paa Axelen hængende

gende, og en Ildtang i Haanden, ganske kullet i Ansigtet. Hvor er den Mand, som kan gjøre Guld?

Jøden. Ich talte nylig mit ihn, han logirt in dem Phassan.

Polidor. Vil han og lære Konsten til Andre?

Jøden. Ja. Aber er ist forbandet dyr.

Polidor. Hvad forlanger han da?

Jøden. Er verlangt 4000 Rixdaler.

Polidor. Det er noget meget.

Henrich. Det er ikke meget; jeg vilde gjerne give ham en Tønde Guld, om jeg havde den; thi hvad vilde jeg estimere det, naar jeg siden kunde gjøre igjen ti dobbelt saa meget.

Polidor. Raader du mig da, Henrich, at give de Penge?

Henrich. Jeg raader Herren at hænge baade Guldmageren og Jøden op; thi den ene er en Jøde, og den anden, garanterer jeg for, er lige saa god som de andre, som har bedraget Herren saa ofte.

Polidor. Hør Benjamin! vil du cavere for ham, at han ikke bedrager mig?

Jøden. Nej Herr! ich sag Danck. Ich kjender ham nicht weiter, als das ich engang mit ham har talt; han maa for sig selber caveren. Han tilbyder sig erst Proben to gjøren, ehe er was verlangt.

Polidor. Det er jo et resonabelt Tilbud. See til, Benjamin! at du kan bringe ham hid som af dig

selv;

selv; thi jeg vil ikke lade mig mærke, at jeg er meget forlegen for at lære ham Konsten af.

Jøden. Ich vil strax der hen gaae.

Femte Scene.

Leonora. Polidor. Henrich. Pernille.

Leonora. Ej Gud bevare os, min Hjerte! I seer værre ud end Fanden.

Polidor. Mit Arbejde, Madam, fører intet andet med sig.

Leonora. I maa vel sige, det fører ikke andet med; thi hvad Frugter har I nu seet udi de mange Aar, I har plaget Jer med det forbandede Tøjeri.

Polidor. Tag Jer vare, hvad I siger, Madam, og giv den ædelste Profession i Verden ikke saadan Titel.

Pernille. Herren har Ret, at Professionen er ædel; thi ingen uden rige og fornemme Folk kan practisere den. Den er ogsaa nyttelig for et Menneskes Sjæl.

Polidor. Det er ogsaa at gaae noget for vidt.

Pernille. Men jeg skal bevise det klarlig for Herren. Fattigdom er nyttig for et Menneskes Sjæl, Guldmageri viser Vejen til Fattigdom, ergo er den nyttig for et Menneskes Sjæl.

Polidor. Hør Madam! I maa ikke have slige næsevise Folk i Jer Brød.

Leonora. Min Hjerte! Pernille har Ret, og intet fornuftigt Menneske kan dadle hendes Ord. Man kan bevise af Jer eget Exempel tilstrækkelig, hvilke Frugter den Profession fører med sig.

Polidor. Naar det kommer, saa kommer det paa engang.

Pernille. Ja vist kommer det paa engang. Herren destillerer, kaager, syder, gryder saa længe, indtil han sætter omsider Ild paa Huset, og saa kommer Armoden paa engang.

Leonora. I har arbejdet 10 Aar derpaa, og bliver I endnu 10 Aar derved, kommer I at gribe til et Handværk for at fortjene Føde.

Pernille. Ja gjøre Svovlstikker af Armod.

Polidor. Du Næseviis! hen til din Rok, det er nok saa tjenligt; og Madam, gak ind og sy paa Jer Ramme, og lad mig være uskaaren.

Pernille. Fruen skal nok sye paa Ramme, saasnart Herren vil lade hende faae noget af det Guld, som Han haver gjort; thi, saasom Herren gjør saa meget Guld om Dagen, har vi ikke fornøden at brodere med Silke.

Polidor. Jeg troer Fanden rider den Pige. Var det ikke for min Ære : : : Hør jeg skal inden faa Dage binde Munden paa Jer, og I skal see Frugten af mit Arbejde. Her er kommen en fremmed Mand til Byen, som vil gjøre Prøve for mig.

Per=

Pernille. Den? han er det største Skarn og Bedrager, som kan gaae paa Jorden.

Polidor. Kiender du ham da?

Pernille. Det er jo en Antichrist? Er det ikke saa, man kalder Guldmagerne paa Latin?

Polidor. Du vil sige Alchymist. Jo det er en Guldmager. Men, hvoraf veedst du, at han er en Bedrager?

Pernille. Jo, fordi han er Guldmager.

Polidor. Du skal faae en Ulykke, hvis du ikke holder din Mund. Vil du ogsaa gjøre mig til en Bedrager?

Pernille. Ja hvad andet? Herren bedrager sig selv, bedrager sin Frue, bedrager sine Børn. Jeg skal sige Sandhed, om det skal koste mit Liv. Hør, hvad jeg siger, førend jeg gaaer: Det var nok saa tjenligt, i Steden for at consulere en Guldmager, at have Bud efter en Vaskerkone, der kunde tage Kullet og Skarnet af Herrens Ansigt.

(Gaaer ud.)

Polidor. Madam! jeg vil ikke have den Pige længere i Huset.

Leonora. Ej min Hjerte! I maa ikke regne hende det til Onde. Hun er en tro og ærlig Pige, og, hvad hun taler, er af pur Nidkjærhed.

Polidor. Madam! gjør mig den Tjeneste, at gaae lidt ud, nu vil jeg være alene.

Leonora. Hjertelig gjerne.

Hen-

Henrich. Herre! der kommer min Tro Jøden med Guldmageren. Skam faae ham, han maatte gjøre sig saa meget Guld, at han kunde kjøbe sig en smuk Klædning for.

Polidor. Ej du kjender ikke Guldmagere, de ere alle af ringe Anseelse; see her Henrich! tag den Puster og Ildtang ind, og skye mig en Peruqve i Steden for Hatten.

(Henrich løber efter en Peruqve, og sætter den paa Herrens Hoved.)

Sjette Scene.

Oldfux. Jøden. Polidor. Henrich.

Jøden. Herr! hier ist der Man. Ich havde stuur Müde mit ham, ehr ich ihm mit mig krigen konte. Nu kan Herren selber mit ham tale.

Polidor. Serviteur min Herre! det er mig kjært at finde Folk af min Profession. Naar var Ankomsten her til Byen?

Oldfux. Det kan skille Ham ligemeget, enten jeg kom i Dag eller i Gaar.

Henrich sagte. Den Karl er kort for Hovedet.

Polidor. Ja Henrich! alle store Konstnere ere capricieux. — Jeg vilde ønske, at jeg ellers kunde være min Herre noget til Tjeneste her paa Steden.

Oldfux. Min Herre! den største Tjeneste, I kan gjøre mig, det er at spare med Jere Complimenter. Hvad Tjeneste kan Han vel ellers gjøre mig?

Po-

Polidor. Et Menneske kan altid være det andet til Tieneste; jeg mener, at, saasom Han er fremmed her paa Stedet, saa kan jeg gjøre Ham bekjendt med godt Folk.

Oldfux. Godt Folk! ha, ha, ha! Har Han saa god Forraad paa dem? Jeg har nu rejst hele Verden omkring, men jeg har ikke fundet træffe godt Folk. Jeg har fundet alene een god Mand i Verden, det var min Mester Albufagomar Fagius, en Araber af Geburt. Han var from og mere medlidende imod umælende Creaturer, end et Menneske mod det andet. Jeg erindrer, at da hans Kat laae engang, og sov paa hans Kjoleærme, og hans Bedestund samme Tid faldt ind; da, paa det han ikke skulle forstyrre Katten i sin rolige Søvn, klippede han Stykket af Kjolen, hvorpaa Katten hvilede.

Polidor. Det falder jeg Medlidenhed i en høj Grad. Slige Folk findes ikke hos os. Kommer min Herre nu da fra Arabien?

Oldfux. Nej Monsieur! jeg kommer fra Maanen. Jeg veed ikke, hvortil slige Spørsmaal tjener.

Polidor. Man skal have noget at begynde sin Tale med.

Oldfux. Jeg er gandske ikke for de Præludier. Har Han noget at sige mig, da maae Han strax gaae til Materien; thi Tiden er kostbar for mig.

Polidor. Jeg har hørt, at min Herre er Adeptus.

Oldfux. Kan nok være.

Polidor. Og, saasom jeg ogsaa udi mange Aar har lagt mig efter den Videnskab, saa søger jeg altid Lejlighed at tale med Folk af den Profession.

Oldfux. Hvad Vejviser har Monsieur havt?

Polidor. Jeg har igjennemlæst de allerbedste Autores.

Oldfux. De allerstørste Autores ere de allerstørste Slyngler, som ikke selv veed, hvad de har skrevet. Jeg studerede udi 10 Aar forgjæves; thi jeg var lige saa klog den sidste Dag, som den første, men den store Albufagomar Fagius lærte mig det i een Time, som jeg ikke funde hitte paa i saa mange Aar.

Polidor. Vil min Herre ikke lære mig Konsten for en Recompence.

Oldfux. Jeg har udi 6 Aar, siden jeg forlod min Mester, ikke villet lære den til noget Menneske; thi det har været mig forbuden; men for et halv Aar siden har jeg paa Ansøgning bekommet et saadan Svar, som Monsieur kan see af dette hans Brev, dateret den 23 af den Maaned Goreal 603 Aar fra Hegira. See her, hvad han skriver derom: Allabricamo Triel Sluki, Elmacino Eben Alfantara Mafaki Gombada.

Polidor. Jeg forstaaer slet intet Arabisk.

Oldfux. Videre: Mihynki Caraffa Almanxera Tarif Elbrunadora Alcantara.

Po-

Polidor. Hvad skal det Ord Alcantara betyde? der er et Sted i Spanien, som heder saa.

Oldfux. Det Ord Alcantara betyder en Sum Penge, som i europæisk Mynt beløber sig til 4000 Rixdaler; thi den Sum Penge tilstæder han mig at tage af den, der lærer Konsten.

Polidor. Men Monsieur maae vel tage mindre, om Han vil.

Oldfux. Nej! hør hvad han skriver derom: Aitzema cranganor Monomotapa Lacangandaro Mihopi Madagascar rencollavet.

Polidor. Jeg forstaaer det ikke. Men skriver han, at Monsieur maae ikke tage ringere, end de 4000 Rixdaler?

Oldfux. Ej! han hører jo, at der staaer Mihopi Madagascar rencollavet.

Polidor. Men om Monsieur vilde gjøre det af Generositet for slet intet?

Oldfux. Nej han gir en grundig Rajson, hvorfore man ikke maae gjøre det for intet. See her: Bramini Muhamed Nadir Elaocombra Caffares Canunor Elcanan. Vil derfor Monsieur lære Konsten, koster den 4000 Rixdaler.

Polidor. Det er noget meget, men maatte jeg tage den Frihed at spørge, at, eftersom min Herre kan gjøre Guld, hvad da de Penge kan nytte?

Oldfux. At jeg ikke maae gjøre det for intet,

derfor har jeg min store Mesters skriftlige Ordre, samt den Raisson, han gir dertil her i Brevet, nemlig: Boamirci Muhamed Nadir. Det samme Spørsmaal, som Monsieur gjør til mig, kan jeg ogsaa gjøre til Ham. Nemlig: hvad kan det komme Ham an paa nogle tusinde Rixdaler, naar Han kan strax af intet gjøre Penge igjen.

Polidor. Ja det kan være got nok, men jeg vilde ellers sige noget, dersom Han ikke vilde tage det ilde op.

Oldfux. Jeg kan gjette, hvad Han vil sige: Han er bleven bedragen af saa mange, hvorfor skulde Han da troe mig?

Henrich. Nej min Herre havde, min Tro, ikke ført det i saa slet en Stil. Han havde i det ringeste, i Steden for det Ord bedrage, sat paa en høflig Maade: trompere.

Oldfux. Monsieur har Ret, jeg priser Hans Forsigtighed. Jeg begjærer ikke, at Han skal troe mig, forlanger derfor ikke Pengene forud, men alene Forsikkring, at de skal blive mig betalt, saasnart Han har seet Prøven paa min Videnskab.

Polidor. Vel an! jeg vil sætte Pengene ned hos denne Jøde, hvilken skal levere dem strax til Monsieur, naar jeg seer Prøven.

Oldfux. Godt! dermed er jeg fornøjet. Jeg

maae

maae ind med Ham at besee Hans Laboratorium, om det er beqvem dertil.

Polidor. Ja, vil Han behage at spadsere ind.

(Gaaer.)

Syvende Scene.

Henrich. Leonora. Pernille.

Henrich. Jeg gad gjerne vide, hvordan det løber af. Jeg er bange for min Herres Penge. Men der kommer Fruen med Pernille.

Pernille. Henrich! hvor er Herren?

Henrich. Han er gaaet lidt ind, og, naar han kommer ud igjen, er han enten Keiser eller Staader. Han har sluttet en Contract med den nye Guldmager, som bringer ham til een af Delene.

Pernille. Forlanger da Guldmageren Penge for at lære ham Konsten?

Henrich. Der bliver levert 4000 Rixdaler til Jøden Benjamin, hvilke Guldmageren skal have, naar han har gjort sin Konst probat.

Leonora. Ach! min hele Krop skjelver allerede; thi jeg er vis paa, at der er Bedrageri under.

Henrich. Nej Skam faae Herren! Han var forsigtig nok deri, at han vil have Prøve først, og, naar Prøven er probat, saa ere de Penge vel anvendte.

Pernille. De Penge alene, som han betinger

sig,

sig, gir Bedrageri tilkjende; thi hvad skulde en, der kan gjøre Guld, forlange Penge af andre.

Henrich. Jo han gav min Herre Raison derfor.

Pernille. Jeg kan ikke begribe, hvad Raison han kan give dertil.

Henrich. Jo Raison dertil skal være denne: Alcantara Eben Ezra Mahomet podolski Skabhalsiaskomai; den Raison fandt Herren for at være god, og mig syntes, at den kunde ogsaa lade sig høre.

Pernille. Hvad er det da paa Dansk?

Henrich. Det veed jeg, min Tro, ikke. Forstaaer jeg Arabisk?

Pernille. Du Taasse! naar du ikke forstaaer det, hvordan kan du da finde Raison deri?

Henrich. Jo Guldmageren forklarede Ordene for os siden saaledes: Spelamdisimo Madagascar hemancino Rencolavet.

Pernille. Endnu er jeg lige klog.

Henrich. Jeg, min Troe, ligesaa; men nok er det, at han faaer ingen Penge, førend han har gjort nogle Gange Prøve. Men der kommer de. Det er best, at vi gaaer ind, thi han vil være alene med Guldmageren.

Leonora. Ach! ach! mit Blod spaaer mig intet got; men, naar jeg ret eftertænker det, saa er det

lige

lige got; thi, enten han ruineres paa een Dag eller eet Aar, det kommer paa eet ud. (De gaae.)

Ottende Scene.

Oldfux. Polidor. Siden Henrich.

Oldfux. Nej min Herre! jeg vilde aldeles ikke have med Operationen at bestille, paa det Han ingen Mistanke skal fatte. Har Han kommen saa meget Mercurius i Panden, som jeg sagde?

Polidor. Ja vist.

Oldfux. Kaager det ogsaa ved en sagte Ild?

Polidor. Ja alting er efter Deres Ordonance.

Oldfux. Nu kommer Hemmeligheden, som bestaaer udi visse kraftige Arabiske Ord, som Monsieur skal repetere 3 Gange, medens Operationen skeer, see her har jeg dem skreven, om Han kan læse dem. (Tar Papiret og læser.) Eregamdlugere eregardeb go ud re ran. Dette skal Han paa Knæ repetere 3 Gange.

(Polidor repeterer det 3 Gange.)

Oldfux. Det er sandt — Han har jo ogsaa kommet det Arabiske Pulver i Panden?

Polidor. Nej, Monsieur har intet Arabisk Pulver talet om.

Oldfux. Ej! ej! det er det allerfornemste, thi uden det kan Operationen ikke skee.

Polidor. Men, hvor faaer man det Pulver?

Old-

Oldfux. Disse Nürnbergere pleje allevegne at sidde paa Torvet dermed. Dette bruges ellers til at tage Pletter af Klæde med Man kan faae en temmelig Qvantitet for en Mark; thi de Karle vide ikke samme Pulvers rette Dyd. Lad Tjeneren i en Hast springe hen paa Torvet.

Polidor. Henrich!

Henrich kommer. Herre!

Polidor. Spring hen paa Torvet, og kjøb noget Arabisk Pulver for en Mark.

Henrich. Hos hvem skal jeg kjøbe det?

Oldfux. De fleste Nürenbergere plejer have det blandt anden Kram.

(Henrich gaaer bort.)

Polidor. Ach Himmel! hvo skulde tænke, at det Pulver havde saadan Dyd?

Oldfux. Alting synes at være ringe, naar man først faaer det at vide.

Polidor. Er der ellers noget andet at tage i Agt?

Oldfux. Nej, ellers intet. Den Seddel, hvorpaa de Arabiske Ord staaer skreven, maae Monsieur bevare som et Liggendefæ; thi derudi bestaaer den hele Hemmelighed.

Polidr. Men, naar skal man komme det Arabiske Pulver udi Panden?

Oldfux. Tiden giør intet til Sagen, naar det kun skeer, medens det koger. See der kommer Tjeneren

neren tilbage. Jeg vidste nok, at de har det allevegne.

Henrich kommer. Her er 8 Skilling tilbage Herre! jeg fik mit hele Tørklæde fuldt for 8 Skilling.

Oldfux. Sak nu ind, og kom en god Haandfuld udi Panden. (De gaaer ind.)

Niende Scene.

Oldfux alene.

Det gaaer skjønt. Jeg skal lade ham endnu operere et par Gange, at han kan desmere bestyrkes; thi det slaaer aldrig fejl, at han jo faaer henved 10 Rixdaler af de to haandfuld Pulver, han kommer i Panden. Naar jeg saa faaer Pengene, rejser jeg og min Kammerat Andreas af Byen, og lar den gode Herre sørge for, hvor han kan faae meer Arabisk Pulver. Ha, ha, ha! det bliver artig nok, naar han siden har Bud efter det, som aldrig har været til i Verden, og, naar han faaer at høre, at aldrig nogen veed af det Arabiske Pulver at sige. Jeg skiller denne Mand ved 4000 Rixdaler, og dog gjør ham en Tjeneste, som han bør takke mig for; thi han lærer saa meget af denne Historie, at han forlader sit Galskab, og overlader til Andre det Haandværk at gjøre Guld. Min Kammerat Andreas har ellers fortjent den fjerde Del af Pengene, thi han har viselig og trolig forrettet sit Værk; jeg har kjendt ham

ham for mange Aar, og veed, at han ingen, uden mig, eftergiver noget udi Hurtighed, thi jeg havde ellers ikke betroet ham dertil; men der kommer Herren tilbage.

Tiende Scene.

Oldfux. Polidor.

Polidor omfavnende og kyssende Oldfux. Ach min Herre! Himmelen selv harført Eder hid, for at belønne mig for mit lange Arbejde og mange Aars Sved, som jeg længe frugtesløs har anvendt. Konsten er probat, I har fortjent redelig de 4000 Rixdaler, ja dobbelt saa meget.

Oldfux. Jeg vil ikke have een Skilling meer, end hvad vor Accord er.

Polidor. Ach! nu skal jeg stoppe Munden til paa dem, som idelig har beleet mig, og triumphere over mine Uvenner, og dem, der har vendet mig Ryggen, saasom de har frygtet, at jeg skulde geraade udi Armod, og derfor glemt alle de Velgjerninger, jeg har beviist dem udi min Velstand.

Oldfux. Ja min Herre! Verdens Maade er ikke anderledes.

Polidor. Men nu kan jeg foragte dem igjen.

Oldfux. Nej det skal min Herre ikke gjøre; thi det fornemste, som min store Mester Albufagomar Fagius recommanderer sine Discipler, er Ydmyghed.

Min

Min Herre seer, hvordan mit Væsen er. Jeg kan føre mig op som en Fyrste, om jeg vilde, men det er imod vor Fundatz; hvilket er Aarsag, at man ikke vil troe, at vi forstaaer den ædle Konst, efterdi vi stille os an, som fattige Folk.

Polidor. Jeg skal ogsaa efterleve Hans Formaninger, hvorom Han kan forsikkre Albufagomar Fagius, til hvilken jeg beder at formelde min ydmygste Respect, naar I skriver ham til.

Oldfux. Det skal ikke manqveere.

Polidor. See her min Herre! der er mit Zignet, hvilket naar I flyer det til Jøden Benjamin, faaer I strax Pengene.

Oldfux. Forsøg nok for Sikkerhed en Operation.

Polidor. Ja vil Monsieur blive her saa længe, imidlertid skal min Kone holde Ham med Selskab.

(Gaaer)

Ellevte Scene.

Oldfux. Leonora. Pernille. Siden Polidor.

Leonora. Ach min Herre! gid jeg kunde hitte paa saa kraftige Ord, som jeg ønskede, for at tilkjendegive min Taknemmelighed med.

Oldfux. Min kjære Frue! Hendes Herre er en dydig Mand, for den Aarsag Skyld har jeg aabenbaret ham min Konst. (Pernille kysser ham paa Haanden.) Det er alt for ydmygt, Mademoiselle! min Haand er ogsaa noget skiden. Per-

Pernille. Ach nej! det er en kostbar Haand, som er værd at kysse meer end een Gang.

Leonora. Vil min Herre ikke forsmaae den Ring, og bære den for min Skyld.

Oldfux. Nej min kjære Frue! jeg tager aldeles ingen Gaver af Hende.

Leonora. Ach jo min Herre! jeg vil tage det op som et Venskabs Tegn af Ham, forsmaae den ikke, jeg beder ydmygeligst.

Pernille. Ach min Herre! gjør dog Fruen den Fornøjelse.

Oldfux. For ikke at gjøre Fruen imod, vil jeg tage imod den.

Pernille. Ach min Herre! gid jeg havde ogsaa noget Godt at forære Ham. Vil Han ikke forsmaae denne Skue-Penge, som jeg har arvet efter mine Forældre.

Oldfux. Det var Synd at berøve Hende sin Arvedel.

Pernille. Ach min Herre! jeg slipper Ham ikke, førend Han tager imod den.

Oldfux. Jeg vil da forvare den for Hendes Skyld, og skikke Hende en af Guld igjen. Men der kommer Herren tilbage.

Polidor. Ach! ach! min Glæde er saa stor, at jeg neppe kan skikke mig deri. Konsten er probat. Jeg fik ligesaa meget Guld ved den sidste Operation.

Ach!

Ach! jeg beder, at min Herre vil besøge mig hver Dag, saa længe Han er her i Staden.

Oldfux. Det skal ikke manqvere. Jeg bliver maaskee nogle Maaneder her paa Stedet.

Polidor. Vil Han ikke gjøre mig den Ære at spise med mig til Middag?

Oldfux. Nej jeg faaer ikke Lejlighed; men jeg vil nok have den Ære at spise med Ham til Aften; nu har jeg nogle smaae Forretninger.

Polidor. Jeg vil da ikke opholde Ham; Pengene faaer Han hos Jøden, saasnart Han viser ham Signetet.

Oldfux. Jeg tviler ikke derpaa, adieu saa længe.

Polidor. Adieu! jeg recommanderer mig med mit hele Hus. (Oldfux gaaer.)

Tolvte Scene.

Polidor. Leonora. Pernille. Siden Henrich.

Polidor. Nu Madame! hvad siger I nu? har jeg nu ødelagt jer Hus ved mit daarlige Arbejde.

Leonora. Ach mit Hjerte! regn mig ikke min Ubetænksomhed til onde.

Pernille. Jeg beder ogsaa ydmygst, at Herren vil forlade mig, at jeg saa dristig mangen Gang har spottet dermed.

Polidor. Jeg forlader jer det, Børn lille! af mit ganske Hjerte, vil I kun lære deraf en anden Gang

ikke

ikke at rassonnere om Sager, som overgaaer jer Forstand. See Henrich! hvor kommer du fra?

Henrich kommer. Ach Herre! er det sandt?

Polidor. Hvad er sandt?

Henrich. At Herren kan gjøre Guld.

Polidor. Ja Henrich, det er ganske rigtigt, men hvor har du faaet det at vide?

Henrich. Ach! det er alt over den hele Bye! jeg hørte det først af Vintapperen her næst ved, han recommenderede sig sytten Gange udi min gode Affection og Bevaagenhed, skjenkte et stort Glas Carnali-Sæk for mig, og vilde ikke have en Skilling derfor, da den sultne Hund dog aldrig tilforn har villet give mig et Glas Brændevin, uden at jeg lagde Penge først paa Bordet.

Polidor. See engang, hvordan Verden er; saasnart det gaaer En vel, saa søger alle Ens Venskab; men jeg kan ikke begribe, hvordan saadant kan spørges saa hastig.

Henrich. Jøden maae have sagt det først til Een, og, naar Een faaer en Ting først at vide, er det strax over den hele Bye. Alle Mennesker, som saae mig paa Gaden, hilsede mig, som jeg kunde have været en Pals-Greve, og Christopher Smør-Blomster, som aldrig har villet see paa mig tilforn, bukkede sig saa dybt, at han nær havde faldet i Rendestenen; men jeg gik, min Troe, ligesaa stout ham forbi, som han har gaaet mig forbi tilforn.

Po-

Polidor. Det banker vist, Henrich! gaae til Døren.

Henrich. Det er Monsieur Leander; som vil have den Ære at opvarte Herren.

Polidor. Ej ej! er det muligt? den Mand har foragtet mig i sit Hjerte tilforn.

Leonora. Sig, Henrich! at vi giver ikke slige Folk Audients.

Polidor. Ach nej, Madame! lad os skikke os i vor Medgang. Han maae vel komme ind.

Trettende Scene.

Leander. Personerne af forrige Scene. Siden tre andre Herrer, Leanders Frue, og tre andre Fruer.

Leander. Ach! min allerkjæreste Hr. Polidor! det er mig en usigelig Glæde at see Ham med god Helbred; jeg kan ikke beskrive, hvilken inderlig Hjertes Længsel jeg har havt efter at see Ham.

Polidor. Jeg har ikke kundet mærke det; thi jeg har adskillige Gange villet besøge Ham, men Han har nægtet sig hjemme, og naar jeg har seet Ham paa Gaden, har han aldrig villet hilse mig.

Leander. Ach, min allerkjæreste Hr. Polidor! Han gjør mig sin allerringeste Tjener Uret; thi jeg kræver Himmelen til Vidne, at der er intet Menneske

neste til paa Jorden, som jeg har saa stor Estime for.

Polidor. Monsieur! han sparer med fine Complimenter ...

Henrich. Nej, Herre! jeg troer nok, at Hr. Leander er Hans Ven; thi saasnart han fik at vide den Lykke, Herren var vederfaret, blev han saa forandret, at han er færdig at briste af Kjærlighed til Ham.

Leander. Jeg svær ved alt det, som helligt er, at jeg altid er den samme, som jeg har været, og at den Lykke, som min gunstige Herre er vederfaret, aldeles ikke er Aarsag til min Hidkomst. Jeg har altid præfereret Herren for alle de Mennesker, jeg har kjendt, og agter mig for den største Lykke, at være een af hans ringeste Clienter.

Polidor Det kan nok være, Monsieur! Nu maae jeg gaae fra Dem; jeg har noget at bestille.

(Gaaer ind.)

Leander (kysser Henrich). Ach, min hjerte Monsieur von Henrich! jeg beder at I vil være min Ven og Velynder; vil I det?

Henrich. Ach! hvorfor skulde jeg ikke det? Serviteur treshumble. (Kysser hinanden igjen.)

(Tre andre skrammererede Herrer kommer ind og omfavner Henrich, og gaaer ind til Polidor med Leander. Leanders Frue kommer ind, og kysser Leonores Forklæde.)

Leonora. Ej, min kjære Frue! hvor kommer den store Ydmyghed fra?

Fru-

Fruen. Ach, naadige Frue! kan nogen være ydmyg mod en Dame af Hendes Qvaliteter? Hun er jo som et Lys for Alle her i Staden.

Leonora. Da har Hun aldeles ikke havt de Tanker om mig tilforn.

Fruen. Jeg tør ikke sværge i naadig Frues Presence; men hvis jeg torde sværge, vilde jeg ved min højeste Eed bevise, at . . .

(Tre andre Fruer kommer ind, og kysser ogsaa paa Hendes Forklæde.)

Leonora. I gode Fruer! lad os gaae ind i en anden Stue. Jeg seer, hele Verden vil herind; vi kan derfor ikke længe blive her i Forstuen.

Henrich og Pernille blive alene; de tre Cavalerer kommer ind og gjør dybe Complimenter for Polidor, som er indenfor, saa at den eene falder paa Hovedet, kysse Henrich, og recommendere sig, før de gaae; Fruerne gjøre ligesaa, og kysse Pernille paa Haanden.)

Pernille. Gaaer det ikke skjønt til, Henrich? Alle disse tre Fruer kyssede mig paa Haanden.

Henrich. Da fik du endda mere Højtid end jeg, thi Herrerne kyssede mig kun paa Munden.

Pernille. Man kan i denne Historie tilstrækkelig speile sig paa Verden.

Henrich. Ja hvem skulde have tænkt, at slig en gemeen Kisselinke, som du er, skulde faae Haandkys af fornemme Fruer.

Pernille. Ja det maa du vel sige! og at saadan Grovbrødsmund, som din er, skulde blive kysset af slige

slige fornemme Herrer. Men der standser en Hob Vogne; vi faaer nok flere Opvartninger.

Fjortende Scene.

Henrich. Pernille. To Herrer. To Fruer. Siden to Poeter.

(To Herrer og to Fruer kommer ind, og begjærer den Naade at faae Herren i Tale.)

Henrich. I godt Folk! jeg veed ikke, om Herren og Fruen giver Audients. Dog, bliver kun staaende, til de komme ud. (Han rangerer dem ved den ene Side; imidlertid kommer tvende forklædte Karle ind.) Hvad er I for Folk?

Poet. Vi ere Poeter.

Henrich. Godt! I kommer ret beleiligt. En Kat døde for mig igaar, som jeg vil have gjort nogle smukke Vers over.

Poet. Monsieur har at befale over vore ringe venas.

Henrich sagte. Gid I faae en Ulykke, I liderlige Hunde! høit. Hvad er ellers jer Begjæring?

Poet. Vi har nogle ringe Vers at offerere Herren og Fruen til Berømmelse.

Henrich. Godt! bliver staaende ved den anden Side, til Herskabet kommer ud. Vil I Hunde tage jere Hatte af! veed I ikke, i hvad Huus I er udi? (De tage Hattene af, og stirre paa Jorden. Henrich

rich spadserer frem og tilbaae.) Hør, Karle! hvormange Vers kan I gjøre om Dagen?

Poet. (bukkende sig.) Det er ligesom Gejsten er.

Henrich. Kan I sætte mig et Riim paa det Ord Henrich Larsen?

Poet. Det er noget vanskeligt.

Henrich. Ej! da maa I være nogle Slyngler af Poeter. Hør! kan I ogsaa gjøre Vers paa solut Stiil?

Poet. Nej, Monsjeur! det er imod Naturen.

Henrich. Hvad? er det mod Naturen? Vil I gjøre mig til en Gjæk? I Skabhalse!

Poet. Det være langt fra.

Henrich. Hvormange Pesser gjør det paa et Vers? jeg har glemt det Pedanteri igjen.

Poet. Det er, ligesom Versene ere til.

Henrich. Hvad Snak! er ikke alle Vers lige lange? Men hvor kommer det, at I aldrig har gjort Vers Herskabet til Ære tilforn, da de dog har fortjent samme Berømmelse altid, som nu?

Poet. Fordi vi har ikke havt den Lykke at kjende deres Dyder førend nu.

Henrich. I maa heller sige, I har ikke villet kjende deres Dyder, førend I fik høre deres Velstand. Om jeg kan formaae noget hos Herren, da skal vi, min Tro! lade hænge en Poet hver Dag, indtil den hele Nation bliver udryddet. Men der

 kom-

kommer Herren og Fruen; nu kan I høre, hvad de selv siger.

Femtende Scene.

De Forrige. Polidor. Leonora. Siden Verten og Jøden.

(Polidor og Leonora komme ind i deres Stads.)

Polidor. Henrich! spring strax og hent mig noget af samme Pulver for en Daler, saa har du ikke fornøden at løbe saa tit.

Henrich. Det skal skee, Herre!

(Henrich gaaer ud.)

Polidor. Hvad er Eders Forlangende, I Godtfolk? vil I tale med mig? (De træde frem, gjør dybe Complimenter, og siger: de eene kommer for at gjøre deres underdanige Opvartning, og for at høre, om Herren har noget at befale; Fruerne gjør ligeledes med Leonora, og kysser paa hendes Forklæde; Poeterne træde siden frem, og offerere deres Papiir.) Hvad er det for Papiir?

Poet. Det er nogle ringe Vers, Herren og Fruen til Berømmelse.

Polidor. Hør, I Godtfolk allesammen! da Verden gik mig imod, og man tænkte, at jeg ved lang forgjæves Arbejde havde sat mig ganske tilside, fandt I aldeles ingen Dyder hos mig, men foragtede mit Huus, og talede med Haanhed om min Person; men nu, da mit Arbejde er faldet vel ud, og mit Huus velsignes med Rigdom, see I nu alle

det

det med Øjne, som I tilforn ikke kunde see med Briller: om jeg nu var den største Taabe, holdt I mig for en Salomon: om jeg var den hæsligste Mand, kaldte I mig en Absalon: om jeg inclinerede til intet uden Ondskab, holdt I mig for den Dydigste. Saaledes er Verden nuomstunder; den æstimerer Ingen, uden den, som er lykkelig. O! saasnart Lykken falder, falder og Kjærlighed og Estime. Bilder eder aldrig ind, at min Enfoldighed er saa stor, at jeg jo kan mærke eders Falskhed; thi ...

Henrich (kommer igjen). Ach Herre! hvad er dog dette? Tilforn kunde jeg faae saa meget arabisk Pulver, som jeg kunde bære, for otte Skilling; men nu kan jeg ikke faae et Korn, om jeg vilde give en Tønde Guld derfor.

Polidor. Hvad er det, du siger?

Henrich. Hvor jeg har været paa Torv og i Apothek, leer de af mig, og siger, at jeg løber med Liimstangen.

Polidor. Ach Himmel! hvad er dog dette?

Henrich. Jeg frygter, Herre! at vi er bedragen; thi alle Folk siger, at der er aldrig saadant arabisk Pulver til. Men hillemænd! hvad vil denne Mand? (Verten i Phasanen kommer indløbende, klæd som en Kok.) Er I gal, Mand? Tør I løbe saadan ind i en fornem Herres Stue?

Verten. Ach! ach! havde jeg ikke arvet det

Bæ-

Bæger, havde jeg aldrig villet fortryde derpaa saa meget.

Polidor. Jeg seer, at det er Kokken, som boer her lige over. See til at du kan faae ham hjem, at han kan komme i Rolighed igjen; thi den stakkels Mand er kommen i Raseri.

Kokken. Ach! havde ikke mine kjære Forældres Navn staaet derpaa!

Polidor. Det gjør mig dog hjertelig ondt; thi det er en skikkelig Mand, og den bedste Kok i Staden.

Kokken. Skeen gik ogsaa Fanden i Vold; og, naar jeg seer til, er vel Andet gaaet med.

Henrich. Hør, Mester Christopher! har I længe været gal? sagte. Havde jeg et Riis at true ham med, saa blev han nok god.

Kokken. Man kan nok blive gal af Saadant.

Polidor. Hvad skader Jer? Mester Christoffer!

Kokken. En fremmed Person, som gav sig ud for en Guldmager, er løben af mit Huus og har taget et Sølvbæger og en Sølvske med sig. Jeg troede ham vel, eftersom jeg hørte, at han gik udi Hr. Polidors Huus. Han havde hos sig nylig, før han rejste, en eenøjet Djævel udi lange sorte Klæder.

Henrich. Havde han ikke ogsaa en polsk Hue paa?

Kokken. Jo, og et sort Plaster paa Øjet.

Henrich. A... vi er om en Hals. Det var just den, der solgte mig det Arabiske Pulver.

Po-

Polidor. Ach! ach! jeg er skilt ved mine fire tusinde Rigsdaler.

(De Fremmede, saavelsom Poeterne, sætte deres Hatte paa, og spadsere dristig over Gulvet.)

Jøden (kommer ind.) Ist der Goldmacher nicht hier? Ich ham en Juvel gab, da han Pengene von mir fik.

Polidor. Det er mig kjært, I er ogsaa bedragen; thi I bragte mig ham hid.

Jøden. War das ein Bedrieger? Au au au min kostbare Juvel!

Polidor. Jeg har ikke andet for mine fire tusinde Rigsdaler, end et lidet Stykke Papir, hvorpaa staaer nogle Arabiske Ord, som jeg skulde læse, naar Operation skeede.

En af de Fremmede. Lad mig see. Jeg forstaaer noget Arabisk. Ej! det er aldrig Arabisk, ej heller bliver. Hvad Pokker er det? Naar jeg læser det sidste Ord bag fra, staaer der Nar. Lad nu see det første; her staaer, min Tro, alle Guldmagere ere Bedragere, og du en Nar, ha ha ha.

(De gaaer alle ud leende. Poeterne gjør bagvendte Complimenter, saa at de vende Rumpen til Polidor.)

Leonora. Ach! jeg forærede ham min bedste Ring oven i Kjøbet.

Pernille. Ach! jeg fortryder ikke saa meget paa den Skuepenge, jeg gav ham, som at jeg kyssede paa den Rakkerknægts skidne Haand.

Polidor. Lad os gaae ind; vi vil rejse paa Landet og boe paa det lidet Gods, vi endnu har tilbage. Jeg vil aldrig befatte mig mere med Guldmageri, men overlade det til min største Fiende. Det har bragt mig fast til Armod, og mange andre brave Folk med. Gid godt Folk eengang af dette og deslige Exempler vilde lære at tage sig vare!

(De gaae alle ud, Joden og Kokken hylende.)

Over

Over det arabiske Pulver.

"Det ottende Stykke, hedder det i tilanførte Epistel, er kun een Act, og kaldes Guldmageren (det arabiske Pulver). Denne Comedie er om dem, som ere faldne til den Daarlighed at gjøre Guld. Thi der indbringes en Gavtyv, som giver sig ud for en Guldmager, og lægger an paa at bedrage en fornem Mand. Denne troer, at han har fundet en Archimedes, men tilsidst seer han sig ynkelig bedraget, og begræder for silde sin daarlige Lettroenhed. Men denne Satyre gaaer ikke ud paa Guldmagerne eene, den omfatter ogsaa andre Ting, som især har bidraget til Stykkets Hæder; thi da det Rygte udspredtes i Byen, at han af Pulver til et Par Styver kunde gjøre Guld, forbansedes alle, og endog de, der nylig foragtede Manden, storme i Skarepiis til hans Hus, og forraade sig selv ved lumpne Smiggrerier, som den nye Midas opblæst af sin Lykke med Stolthed modtager, og irettesætter dem i en alvorlig Tale for deres skammelige Letsind; men som han er i Begreb hermed, opdages Bedrageriet, og hele Huset gienlyder af Undseelse, Taarer og Skoggerlatter; og da dette Stykkes Indhold er af saadan Vigtighed, dables intet deri uden dets Kortheb."

Paa den Tid Undertegnede først begyndte at sysselsætte sig med at samle til nærværende Udgave, havde den heldigste af Holbergs Disciple iblandt os, Gulddaasens Digter, det Venskab at tilsende ham følgende Anec-

dote

dote af Wieglebs naturlige Magie, som det, hvoraf Holberg maaskee kunde have laant Ideen til dette Stykke: En vis Daniel von Siebenbürgen forvandlede 4000 Dukater til et ukjendeligt Pulver, som han kaldte Usufur. Derpaa gav han sig ud for en Læge, og solgte i adskillige italienske Byer dette Pulver blandt andre chemiske Præparater, som et herligt Lægemiddel. Alle hans Patienter maatte lade hente Usufur fra Apothekerne, da han foregav, at han brugte det til de Lægemidler, han anordnede. Naturligviis fik han paa den Maade alt sit Pulver igjen, hvilket han solgte paa ny. Da han omsider mærkede, at dette Usufur var bekjendt nok, meldte han sig hos Cosmus den Første, gav sig ud for Guldmager, og anstillede herlige Prøver med Pulveret Usufur, som Hertugen selv lod hente. For desto mere Vished gjorde Hertugen alene Forsøg, og de lykkedes ligesaagodt, som naar Hr. Daniel selv var overværende. Derpaa blev den sluttede Contract opfyldt, Guldmageren fik 20000 Ducater udbetalt; man begriber nok, at han skyndte sig bort."

Mage til denne Historie findes i Voltaires Dictionaire philosophique, Art. Alchymie, om en Rosenkreuzer, som henimod Aaret 1620 tilbød Henrik 1ste af Bouillon at gjøre ham rigere end Kejseren, ved at lære ham den Hemmelighed at gjøre Guld af Glett, som han kunde hente hos en Apotheker, og hvori han skulde blot komme et Gran af et rødt Pulver, han vilde give ham. I Forvejen havde Bedrageren opkjøbt alt Glett hos Apothekerne, og ladt dem den sælge igjen, efterat

have

have tilsat nogle Unzer Guld. Hertugen gjorde Prøven, og da den faldt ud efter Ønske, forærede Rosenkreuzeren ham alt sit røde Pulver, hvorimod Hertugen gav ham 40000 Rigsdaler i Rejsepenge isteden 20000, som han begjærte. Midlertid opbrugte Hertugen snart alt det guldsvangre-Glett i sin By, og var siden ikke istand til at faae mere, der besad denne Egenskab.

Saa umiskjendelig Lighed end begge disse Anecdoter have med Fabelen i Holbergs Lystspil, formodenlig fordi — som Voltaire udtrykker sig — alle de foregivne alchymistiske Forvandlinger omtrent ere tilgaaede paa denne Maade, er dog ingen af dem den nærmeste Kilde, hvoraf Holberg har taget sit Stykke, som øjensynlig er hentet fra Bidermanni Utopia, hvilken han ogsaa skylder Jeppe paa Bjerget, pantsatte Bondedreng, Scenen med de to fulde Tjenere i Tybo, og maaskee mere; og vil man i benævnte Skrifts sjette Bog finde Stykkets Indhold, ja indtil det arabiske Pulver, og flere Biomstændigheder; hvilket midlertid dog ikke hindrer, at en af de ovenanførte Anecdoter jo for Bidermannus kan have været det første Grundstof, ligesom i Jeppe paa Bjergets Historie Anecdoten med Philip den gode.

Hvorvel Holberg selv synes at sætte en ikke liden Pris paa dette Stykke; og det vel heller ikke er at nægte, at vor Tidsalder saavel som nogen anden kunde have et arabisk Pulver efter Tidernes Lejlighed behov, er det dog ikke af de Skuespil, der paa Skuepladsen have nogen meget levende eller almeen Interesse. Ogsaa findes det paa den alsiske Liste i 21 Aar kun 9 Gange er opført; ligesom

gesom det i dramatiske Journal kun en eneste Gang forekommer, og i senere Dage alt mere og mere har tabt sig af Skuepladsen.

Des synderligere synes det rigtig nok, at dette Stykke har nydt en Slags Ære, som ikke er blevet noget andet holbergsk Stykke til Deel, nemlig at det er blevet oversat paa italiensk; imidlertid falder noget af det synderlige bort, naar man veed at Oversætteren, der paa Titelbladet kalder sig Giano Martino Wintmille, er en dansk Mand, ved Navn Windmølle, den samme, der ikke sjælden forekommer mellem det danske Theaters ældre Oversættere, og der nu lever som Sprogmester i Hamborg, hvor ogsaa Oversættelsen, skjøndt der staaer Venezia paa Titelbladet, udentvivl er trykt.

B. R.

Jule=

Julestuen.

Comedie i een Act.

Forestillet første Gang 1724.

Per-

Personerne i Comedien:

Jeronimus.
Leonora.
Pernille.
Leander.
Magdelone.
Arv.
Skolemesteren.

Henning Christopher Peer Else Marie Anne	Skolebørn.

Leanders Vert.
Hans Vertinde.
Fremmede.
Vægtere.

Første Scene.

Leonora alene.

Ach denne Dag har været mig saa lang, som 2 andre. Kjærlighed er dog en Passion, som overgaaer alle Passioner; den er ligesom et oprørt Hav, hvilket, jo meer det indskrænkes og indknibes, jo meer bruser det. Ach Leander! du kom til min Ulykke at boe i dette Nabolav, saa jeg maa see den Person hver Dag for Øine, som min gamle Mands Mistænkelighed hindrer mig at nyde Omgjængelse med; al min Trøst bestaaer derudi, at jeg kan faae et og andet angenemt Brev fra ham, hvorudi han udøser sine Protestationer, som tjene ikke til andet end til en Olie at formere Ilden, og bringe mig i Fortvivlelse. Vi har spundet paa adskillige Intriguer, for at komme sammen, men alt har hidindtil været forgjæves; skal der gives nogen Lejlighed til at nyde den i saa lang Tid forventede Lykke at tale med ham i Eenrum, saa skal det være i denne Julestue, vi holder i Aften. Pernille, som jeg har aabenbaret denne Kjærlighed, staaer nu ude i Døren, for at vare mig ad, naar han gaaer forbi, som han gjerne iagttager ved denne Tid, hvilken ved Breve

er

er bestemt mellem os, for at faae hinanden at see igjennem Vinduet; thi jeg tør ikke engang lukke Vinduet op af Frygt, min Mand skal komme i det samme; men den Frygt, den Tvang, langt fra at gjøre Kjærligheden kold, er dens rette Tønder; men der seer jeg, de komme.

Anden Scene.

Pernille. Leonora.

Pernille. Madame! lav Jer nu til; paa Øjeblikket kommer Monsieur Leander, 3 stærke Hosten er Signalen; da maa I lade ham ind i Forstuen, for at gjøre Aftale.

Leonora. Ej Pernille! det tør jeg ikke gjøre for mit Liv. End om min Mand kommer i det samme?

Pernille. Lad kun mig sørge derfor; saasnart han kommer, løber jeg ind, og holder Vatter med Sladder; jeg har lavet mig paa en hel Sæk fuld af Snak at holde ham saa længe op med, som I behøver Tid til at tale nogle fornødne Ord med Leander.

Leonora. Men undertiden vil han ingen Snak høre.

Pernille. Jeg vil heller ingen Snak høre af Hende; mener Madamen, at jeg ikke vel overlægger mine Sager? jeg veed nok, hvad Snak Karlen gider hørt; mener I, at jeg vil fortælle ham Aviser? at

Re-

Regenten er død, at Meriveis har faaet Hug i Tyrkiet, at den spanske Sølvflode er ankommen, at Prinds Eugenius har vundet Sejer over Duc de Vendosme. Nej, jeg vil fortælle ham noget Kiellingsladder, som han gjerne spidser Øren til; jeg vilde sige ham, at der er født en Kalv med Top paa Hovedet og Falblader paa Benene, saa begynder han strax at moralisere og væve over Tidernes Ondskab, over Pragt og Stads = = = Men der høter jeg, han hoster udenfor, spring ud, og tag imod ham; nu springer jeg ind til Vatter.

Tredie Scene.

Leander. Leonora.

(Leonora kommer indledende med ham; de staaer ved Gangen begge to)

Leander paa Knæ. Ach! allersødeste Leonora! er det muelig, at jeg efter saa lang Forventelse skal have den Lykke at = = =

Leonora. Ach min hjerte Leander! stat op, vi har ikke lang Tid til at præludere; jeg er forsikkret om Jer Kjærlighed; lad os overlægge, hvordan vi skal stille vore Sager an i Aften i Julestuen. Jeg veed, at Jer Vert og Vertinde blir budne, men jeg er ikke forsikret om, at I blir buden.

Leander. Blir jeg ikke buden, saa kommer jeg af mig selv, og agter ingen sure Miner. Min

Vert og Vertinde ta'r mig med under den Prætext, at de kan ikke lade mig være hjemme alene.

Leonora. Det gaaer an. Men veed de noget af vore Sager?

Leander. Jeg har aldrig talet noget derom, men min Vertinde har dog mærket noget deraf; Thi hun sagde forgangen: Vi kommer nok i Julestue med det første til vor Naboe Jeronimus, saa faaer I den Lykke at kysse den skjønne Leonora paa Haanden; jeg faldt derpaa udi Taushed, men saadan Taushed, der foraarsages af en overvættes Glæde; hun smilede derpaa, og sagde: Jeg saavel som min Mand har nok lugtet Lunten; hvad vi kan være Ham til Tjeneste, gjør vi med største Fornøjelse. Jeg takkede derpaa, og aabenbarede mit Hjerte; thi det er Folk, som er mig troe til Døden, og elsker mig meer end deres egen Broder.

Leonora. Det er da godt, kjære Leander! efterdi de ere ham troe, at vi har dem udi Ledtog med; men hvad skal vi ophitte, for at komme udi Eenrom sammen?

Leander. Vi vil lægge Hovederne sammen, og ophitte en Juleleg, som kan give os Lejlighed dertil.

Leonora. Men der hører jeg min Mand komme; vi maa skilles ad.

Leander. Saa maa jeg da tage Afsked med

min

min Villie denne Gang! adieu saa længe allerkjæreste Leonora! og vær forsikkret at : : : :

Leonora. Ach Monsieur! jeg er forsikkret — Adieu.

Fjerde Scene.

Pernille. Leonora.

Pernille. Nu Madam, fik I ham i Tale?

Leonora. Ja vist Pernille! men hvorfor kom du saa hastig tilbage? jeg lod ham løbe, saasnart jeg hørte, det rørte ved Døren; thi jeg tænkte, at det var min Mand.

Pernille. Havde jeg tænkt derpaa, skulde jeg have biet noget længer, men jeg er bange, Madam! at jeg har gjort en Fandens Gjerning.

Leonora. Hvi saa?

Pernille. Vor Fa'r er bleven saa gudfrygtig af den Historie, jeg fortalte ham om den Kalv, som var fød, saa jeg er bange, at Julestuen blir opsat.

Leonora. Hvis saa er, saa har du spillet din Rolle forbandet; det gaaer ofte saa til, at naar man tænker at narre Andre, blir man selv narret; men det kan snart gjøres godt igjen, naar du siger ham, at det var en falsk Beretning.

Pernille. Ej, det gaaer, min Troe, ikke an, thi jeg har svoret paa for ham, at jeg saae Kalven med Top og Falbelader med mine egne Øjne.

Leonora. Ja saa har du gjort en Fandens

Gjerning, og vi ere ikke ilde opskjørter; men sagde han da, at vi faaer ingen Julestue?

Pernille. Nej det sagde han endelig ikke, men hàn begyndte strax at tale om Assembleer og Galskaber, som burde afskaffes; hvis han er falden udi de Griller, saa maa Madamen opmuntre ham igjen til at holde Lystighed.

Leonora. Jo, jo! det var just den rette Maade at fordærve Legen paa; nej, taler han derom, saa maa jeg stille mig an, som jeg gandske ikke er derfor; thi en gammel Mand, der har en ung Kone, jo meer han tænker, hun er indgetogen, jo mere Frihed gi'r han hende. Jeg troer dog, at det ingen Fare skal have; thi hvis vi ingen Julestue fik, gik vor gamle Faster rent af Skindet, thi hun holder alle slige Ceremonier for Troens-Artikler; man fik hende ikke til at spise, uden der var hellig-tre-Kongers-Lys paa Bordet. Men der er min Mand, løb du hen og snak for Faster.

Femte Scene.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus. Naar Verden staaer til Paaske, saa skal jeg give min Hals; de Topper, Fabler, Favoriter ere ikke andet end Lucifers Paafund.

Leonora. Hvad er paa Færde lille Mand?

Jeronimus. Man seer et Tegn efter et andet, og dog er man lige gal. Leo-

Leonora. Er der noget ondt vederfaret lille Mand?

Jeronimus. Hør min Hjerte! I gjør mig en Tjeneste, om I vil gaae med rund Hue herefter, og lade Jere Klæer skjære efter den Mode, som min gamle Søster Magdelone bruger.

Leonora. Men min allerkjæreste lille Mand! Om I vil examinere mine Klæer mod Fasters, skal I befinde, at hendes er mere kostbare.

Jeronimus. Sagen bestaaer ikke derudi, min Dukke! Kostbarheden gjør hverken til eller fra! men disse forbandede nye Inventioner, disse Toppe, disse Fabler, disse Favoriter, som vores ærlige Forfædre intet har vist at sige af, det er en syndig Dragt, som er Aarsag til al den Ulykke, der skeer i Verden.

Leonora. Vidste jeg, det var Synd, min hjerte Mand, vilde jeg gjerne lægge det af altsammen.

Jeronimus. Vi vil ikke troe Synden, førend vi vares ved Tegn, og da er det for silde; her er jo nylig fød en Kalv med Top, Favoriter og Fabler.

Leonora. Men kan man forlade sig paa, at det er sandt?

Jeronimus. Gid jeg faaer en Ulykke! er det ikke sandt. Pernille tilligemed andre godt Folk her i Ebeltoft har jo seet Kalven! Hør, min Hjerte! hvad jeg vil sige, jeg er gandske ikke i Humeur at holde Julestue i Aften.

Leo-

Leonora. Har den Historie om Kalven skrækket Jer derfra?

Jeronimus. Nej aldeles ikke; thi det er ikke den første Historie; men jeg har eftertænkt det nøje, og finder, at disse Julestuer og Julelege fører intet godt med sig.

Leonora. Mig skal det være lige kjært; I veed vel selv, hvor lidet jeg er af Verden. I skal finde faa slige unge Koner, som jeg; thi jeg var tilfreds, der var aldrig Dands eller Spil til i Verden. Min Fornøjelse er at sidde hjemme ved mit Arbejde, og see min lille Mand tilgode.

Jeronimus. Jeg veed det nok, min Dukke! I er Exempel for alle unge Koner i Ebeltoft; den bedste Ting, jeg har gjort i Verden, er, at jeg har udvalgt saadan dydig Sjæl til Egtefælle.

Leonora. Jeg kan ikke begribe, hvordan fornuftige Folk finder Behag udi Juleleg; det kan være godt nok for Børn, men det burde foraarsage Væmmelse for Folk, som er kommen til Alder.

Jeronimus. Disse samme Julelege har ogsaa undertiden nogle onde Sviter.

Leonora. Baade Juleleg og andre store Selskaber, min Hjerte! jeg er aldeles ikke for dem, var der ikke for at behage min Mand, kom jeg aldrig ud herefter.

Jeronimus. Nej min Dukke; Hun maa dog ikke gandske slaae sig fra Verden, man maa have

nogen Fornøjelse iblandt. Unge Mennesker kan ellers falde udi Melancholie.

Leonora. Jeg blir, min Troe, altid melancholisk udi Selskab, og fordriver den igjen med Eenlighed.

Jeronimus. Ja, ja! det er godt nok, min Hjerte! men alting til Maade; ellers er det mig kjært, at I ikke er for denne Julestue i Aften. Jeg vil lidt ud og høre, hvad min Søster siger derom. (Ved sig selv, naar han gaaer ud.) Hvilken ærlig Mand, der har saadan en Kone som jeg, han maa holde sin Bryllupsdag hvert Aar som en Fest.

Sjette Scène.

Leonora alene.

Hvilken Ulykke Pernille har ikke bragt os i ved sin Geskjæftighed! men jeg haaber, at Faster faaer ham nok paa andre Tanker igjen; havde jeg nu disputeret ham imod, saa havde han blevet værre, og formeret sig hundrede Mistanker, men nu spiller jeg mit Kort saaledes, at han skal selv tigge mig om Julestue, det skal hede, at jeg gjør det alene for at føje ham.

Syvende Scene.

Jeronimus. Magdelone.

Jeronimus. Ingen Snak min Søster! jeg vil ingen Julestue vide af at sige; saadant tjener

ikke

ikke til andet end at bringe Folk i Bekostning, og endes med det, som ikke duer.

Magdelone. Ach kjære Broer! det er, min Tro, ikke Jer Alvor.

Jeronimus. Jo, min Tro, er det mit Alvor! jeg har seet alt for mange Exempler paa saadant Galskab; gid jeg havde en Daler for hver Piges Jomfruedom, der er gaaet af Stabelen ved saadanne Lejligheder.

Magdelone. Men det er dog en god gammel vedtagen Skik.

Jeronimus. Det er en gammel Skik, min Søster, men ingen god.

Magdelone. Jeg har altid hørt, at det gik bedre til i gamle Dage end nu omstunder; hvorfor skulde vi ikke træde i vore Forfædres Fodspor? I skulle have seet, min hjerte Broer! hvilken Julestue der var til Møllerens igaar; hvorfor skulle vi være mindre end han?

Jeronimus. Vi skal ikke være mindre, men klogere; tilmed kan vi ikke rette os efter Mølleren, han har andre Accidentzer, end vi, han kan æde Julekager det hele Aar igjennem.

Magdelone. Jeg siger det, min Tro, ikke for den Lyst, jeg har dertil, men for Jere kjære Børns Skyld.

Jeronimus. Ja, ja! der har vi det, giv kun Skyld paa Børnene.

Magdelone. Men min kjære Broer! hvad vil vore Naboer tænke om os, naar vi ingen Julestue faaer i Aar; de vil tænke, at vi ere komne af Troen, og see os an som Tyrker og Hedninger.

(Hun græder.)

Jeronimus. Hvilken forbandet Snak! Er det at forandre Troen at afskaffe Galskab?

Magdelone. I kalder det Galskab, min hjerte Jeronimus! Jeg kjender mange, der har ogsaa foragtet slige gode gamle Sædvaner, men det er gaaet dem ilde i Verden.

Jeronimus. Og jeg kjender mange, der har foragtet saadant, og det er gaaet dem meget vel i Verden.

Magdelone. Hvordan gik det ikke Christopher von Bremen, der altid loe, naar hans Kone bragte Hellig-tre-Konge-Lys ind paa Bordet; Manden var saa frisk som en af os, men ret som han stod og fæstede Seelen til Burerne, døde han.

Jeronimus. Du skal nok see, han aldrig havde død, hvis han havde vildet brænde Hellig-tre-Kongers-Lys.

Magdelone. Hvorledes gik det ikke Jeremias Tobakspinder, der ikke med saa meget, som med en Sødgrød, vilde holde Juleaftener fra andre Aftener, og levede som en Hedning hele Julen igjennem? han fik jo paa sin Alderdom stor Hjertesorg, thi

thi tre af hans Sønner blev een efter anden rejiceret til Attestatz.

Jeronimus. Havde de læset bedre over, de Slyngler, saa havde de nok gaaet fri; thi jeg kiender dem, der har faaet Laudabilem, og dog aldrig æder Grød. Bilder du dig ind, at man skal æde Grød, før man gaaer til Attestatz?

Magdelone. Hvordan gik det ikke Henrik Smørblomsters Døttre?

Jeronimus. Hvordan gik det ikke Henrich Paaskelillies, Henrich Smørkringels, Henrich Surkaals Døttre? hvilken forbandet Snak! hvilke Exempler! Henrich Smørblomsters Døttre kan skee mistede deres Jomfruedom udi en Julestue; jeg er gal at jeg snakker mere derom.

Magdelone. Hvordan gik det ikke Christopher Oldfux?

Jeronimus. Jeg veed, min Troe, ikke, hvordan det gik, hverken Christopher Oldfux eller Jungfux, men det veed jeg, at I faaer ingen Julestue dette Aar; thi, foruden det, jeg har sagt, har jeg mine Raisons aparte. (Gaaer ud.)

Ottende Scene.

Magdelone. Pernille.

Magdelone grædende bitterlig. Ach! Ach jeg elendige Menneske! gid jeg var i Jorden, nu har jeg

levet

levet i 45 Aar, men aldrig har nogen Jul været saa mager for mig som denne; hvorfor skal man slæbe og trælle i Verden, naar man ikke maa have nogen Lystighed iblandt; alle vore Naboer stime, saa at vi kan høre dem den hele Nat, og vi alene skal leve, ligesom vi vare midt udi Fasten.

(Hun græder endnu.)

Pernille. Hvorfor græder Madamen.

Magdelone. Ach Pernille! jeg har Aarsag til at græde; hvo der har saadan en vanskelig Broer, som jeg, maae nok : : :

Pernille. Jeg troer ikke, Vatter har været saa ubesindig, at han har slaget sin Søster!

Magdelone. Nej! det er det, som værre er, han vil ingen Julestue have i Aften!

Pernille. Ingen Julestue? (De græder begge to.) Gid Fanden tjene her i Huset længer paa den Maade! jeg vil heller miste min Løn.

Magdelone. Jeg kan forsikke dig Pernille, at det var ligesom en stak mig en Kniv i Hjertet, da jeg hørte det. Vort Hus vil komme i Foragt over hele Ebeltoft derved.

Pernille. Jeg var saa vis paa, at vi skulle have Julestue, at jeg allerede har bedet Møllerens Døttre hid.

Magdelone. Ja blir det ikke en udødelig Spot og Skam for vort hele Hus! Skam faae den, der har ført vor Faer saadant i Hovedet!

Per-

Pernille. Naar Arv faaer at høre dette, vil han ikke blive bedre til Mode end vi andre; han har øvet sig, stakkels Karl, den hele Eftermiddag paa at være Julebuk.

Magdelone. Stakkels Karl! han vil blive ganske modløs.

Pernille. Madamen skulle ikke troe, hvor profect han kan agere Julebuk, lige saa livagtig, som man saae en ret Julebuk.

Magdelone. Ach tal ikke meer derom; mit Hjerte brister, naar jeg tænker derpaa.

Pernille. Men om Faster gjorde sig end Umag at overtale Vatter.

Magdelone. Det hjelper ikke, Pernille! om jeg faldt paa mine Knæ. (De græder begge to.)

Niende Scene.

Arv. Magdelone. Pernille.

(Arv, svøbt udi et hvidt Lagen, med to Horn i Panden, stiller sig an at skræmme de andre.)

(De bli'r ved at græde.)

Arv. Bliv ikke bange Madame! græd ikke, det er mig. Kjender I mig nu? (Ta'r Klædet fra.)

Pernille. Jo vi kjendte dig nok; det er noget andet, vi græder for, du skal ikke smøre dig paa Julelegen i Aften.

Arv. Hvi saa?

Pernille. Vi faaer ingen Julestue.

Arv.

Arv. Gid Drollen splide saadan Snak! Hvem vil forbyde os det?

Pernille. Vater har faaet Griller, og svoret paa : : : Ach! (De græder alle tre.)

Arv. Drollen splide mig ad, om jeg ikke tør spørge Vatter, hvem han indbilder sig, at vi tjener hos, om vi tjener hos Tyrker eller Hedninger.

Magdelone. Du vinder intet andet dermed, Arv! end en banket Trøje.

Pernille. Men jeg tænker paa noget Madame! end om vi sætter Børnene ud paa at plage ham?

Magdelone. Skulle noget hjelpe, saa skulde det.

Pernille. Jeg vil, min Tro, op paa Skolen, og give mig i Kast med Skolemesteren.

Arv. Du kan love ham et Favnetag derfor.

Pernille. Hold du ikkun din Mund, Skolemesteren og jeg kjender hinanden nok.

Arv. Det maatte og være en slet Stuepige, der ikke kjendte Skolemesteren.

(Pernille gaaer bort.)

Tiende Scene.

Jeronimus. Magdelone. Arv.

Jeronimus. Hvad, Fanden, er dette for en Positur?

Arv. Jeg er Julebuk, Hosbond!

Jero-

Jeronimus gi'r ham et Orefigen. Est du Julebuk?

Arv tumlende. Nej, Hosbond, jeg er ikke Julebuk.

Jeronimus. Hvad skal dette betyde?

Arv. Jeg vilde ikkuns gjøre mig til Julebuk.

Jeronimus gi'r ham et Orefigen. Vilde du kun gjøre dig til Julebuk?

Arv. Nej jeg vilde ikke gjøre mig til Julebuk.

Magdelone. Ej! min hjerte Broer! J har Synd af at slaae den stakkels Dreng paa en hellig Aften.

Jeronimus. Fort hen din Slyngel! og tag dig en Bog og læs i, det er nok saa godt.

Arv gaaer grædende bort. Der er mare Jngen i den hele Gade, der læser et Guds Ord Juleaften.

Ellevte Scene.

Jeronimus. Magdelone.

Jeronimus. J burde min Søster, betage mig det Arbejde, og have viist ham bort med et Par Orefigen, førend jeg kom.

Magdelone. Jeg veed ikke, min hjerte Broer! hvorfor vore Folk maa ikke saavel have Lystighed som Andres.

Jeronimus. J skulle gjøre Jer selv ogsaa til Julegjed, det skulle ikke lade saadan en gammel Kone ilde.

Mag=

Magdelone. Jeg veed ikke, hvorfor vi skal være meer Udskud end andre Folk i Byen.

Jeronimus. See, om nogen fornemme Folk holder Julestue.

Magdelone. Skal vi følge fornemme Folks Moder, da skal vi ikke tractere Folk uden med Snus-Tobak og Lykønskninger

Jeronimus. Julestuer ere og gandske aflagte i Kjøbenhavn.

Magdelone. Vil I regne Kjøbenhavn; jeg har hørt af Skolemesteren, at Troen trykker ikke Folk meget der; her er en Karl, som er nylig kommen fra Kjøbenhavn, han har slet ingen Tro; Han troer ikke engang, at Doctor Morten har forordnet, at man skal æde Gaas Mortens Aften; ja han siger, at Jorden er rund som et Æg, hvilket er den arrigste Løgn, som kan være til.

Jeronimus. Det duer endelig ikke; men vi vil ikke snakke mere derom, kald Skolemesteren og Børnene ned, jeg vil høre om de har lært noget artigt til denne Fest. (Magdelone gaaer ud.)

Jeronimus sætter sig ned med en Kurv Dukketøj ved Bordet. Det er Kunst at dele Gaver ud iblandt Børn, saa at alle kan blive fornøjede; denne Hest med Fløjten i Rumpen skal Christopher have; Vognen, hvem skal jeg give den? den vil jeg give lille Henning; Peer skal have Fiolen, thi jeg troer, at

der

der skal blive en Spillemand af ham; Else skal have Buggen med Barnet udi; thi, det første Piger bliver saa gamle, at de kan tale, saa tænker de paa Giftermaal og Vugge; Maria du skal lade dig nøje med Piben. Ej! jeg havde nær glemt lille Anne, hun skal have Dingeldangen med Bjælderne paa; men der seer jeg dem komme med Skolemesteren.

Tolvte Scene.

Skolemesteren med Børnene. Jeronimus.
Magdelone. Pernille.

(Børnene gaae Par for Par, og Skolemesteren slutter Troppen med et Riis i den ene Haand, og en Bog i den anden Haand, rangerer Børnene i en Rad, gjør en pedantisk Compliment og saadan Lykønskning:)

Bort Uhelds fæle Sky, bort sorte = vinget Taage,
Bryd Morgenrøde frem, blink Soel, bliv ved at vaage,
Svem Velstand over os ret som en Nilus Flod,
Fald over os som Dug, og fæst i Huset Rod.
Lad Lykken over os, din Kraft som Bække flyde,
Som Fuglene paa Qvist . . .

(Repeterer det samme og graver udi Lommen.)

Jeronimus. Kan man ikke hitte et Rim derpaa, som for Exempel . . . .

At kaage maae vor Gryde.

Skolemesteren. Nu jeg maae begynde fra Førstningen igjen. (Repeterer det forrige.)

At alle maae sig fryde.
Gid Fatter og Mutter det altidens vel gaaer,
Gid en ny Plante de i Huset hvert Aar faaer,

Gid Øl og Brændviin de i Kjelder aldrig savne,
Gid Fisk og Kjød og Smør for deres Kjøkken stavne,
Gid Korn i Hobetal maae staae paa deres Loft!
Saa længe som en Sjæl er til i Ebeltoft.

Jeronimus (tager til Hatten.) Han skal have Tak, Skolemester! det var et dejligt Vers, han har vel havt meget Umag dermed.

Pernille. Det havde kostet en anden stor Hovedbryden; men Alting staaer for Skolemesteren.

Jeronimus. Men hvad artigt har Børnene lært til denne Fest? Forgangen Aar vidste de saa mange artige Sprikworter, kan de ogsaa nogen i Aar?

Skolemesteren. Ja de kan; vil Fatter høre Sprikworter eller Spørgsmaal?

Jeronimus. Begge ere gode. Lad Arv komme herind, at han kan høre paa, hvordan smaa Børn kan gjøre ham til Skamme.

(Pernille springer efter Arv, som kommer ind og staaer med foldede Hænder, og hører derpaa.)

Jeronimus. Skolemester! spørg først Arv, og lad siden een af Børnene beskæmme ham.

Skolemesteren. Arv! hvem var det, som raabte saa stærkt, at man kunde høre ham over hele Verden?

Arv (kløende sig i Hovedet.) Det var en . . Julebuk.

Jeronimus. Den Julebuk ligger ham endnu i Hovedet.

Skolemesteren. Christopher! Henning! Peer!

Else! Marie! Anne! hvem var det, som raabte saa højt, at man kunde høre det over al Verden?

Tutti. Det var et Asen i Arken, hvor hele Verden var indsluttet.

Jeronimus. Fy dig an du lange Slyngel! de kan læse før dig.

Skolemesteren. Arv! hvor langt er der herfra til Glas-Himlen?

Arv. Der ere syv Mile herfra til Mariager.

Skolemesteren. Christopher! Henning! Peer! Else! Marie! Anne! hvorlangt er der herfra til Glas-Himlen?

Tutti. Saa langt som der er fra Glas-Himmelen til Chrystal-Himmelen.

Jeronimus. Hør Børn! peger Fingre af Arv!

(De peger alle Fingre af ham.)

Skolemesteren. Arv! hvor mange Himle er der?

Arv. Der er en Himmel paa hver Seng, og der ere ligesaa mange Himle som der er Senge.

Skolemesteren. Christopher, Henning, Peter, Else, Marie, Anne, hvor mange Himle er der?

Tutti. Der ere syv Himle, den ene lige højt fra den anden.

Jeronimus. Peger ham ud igjen!

Børnene. Æ. Æ. Æ...

Skolemesteren. Christopher! den første Himmel?

Christopher. Den blaa Himmel.

Skolemesteren. Henning! den anden Himmel?

Henning. Melke-Himmelen.

Skolemesteren. Peter! den tredie Himmel?

Peter. Glas-Himmelen.

Skolemesteren. Folder jere Hænder smukt, naar I examineres. (De folder Hænderne.)

Skolemesteren. Else! den fierde Himmel?

Else. Chrystal-Himmelen.

Skolemesteren. Marie! den femte Himmel?

Marie. Diamant-Himmelen.

Skolemesteren. Anne! den siette Himmel?

Anne. Perle-Himmelen.

Jeronimus. Der er jo endnu een ...

Skolemesteren. Arv! den syvende Himmel?

Arv. Det er den, som er næst den ottende.

Jeronimus. Det er den rette Dosmer! Han seer aldrig i en Bog Aaret igjennem, og veed derfor ikke meer end en Tyrk eller Hedning. Kan de svare til flere Spørgsmaal, Skolemester?

Skolemesteren. Ja. Arv! hvad er det, som er saa rundt som et Æg, og saa langt som en Kirke-Væg?

Arv (sagte.) Gid Drollen splide ham ad med hans Spørgsmaal. (Høit.) Det er en Tobakspibe, Hovedet er rundt og Halen er lang.

Skolemesteren. Christopher, Henning, Peter, Else,

Else, Marie, Anne, hvad er saa rundt som et Æg, og saa langt som en Kirkevæg?

Tutti. Et Traad-Nøgle; thi naar man vinder det op, er det saa langt som en Kirkevæg.

Jeronimus. Peger Arv ud igjen, Børn!

Børnene. Æ.. Æ.. Æ...

Jeronimus. Jeg takker Skolemester paa mine Børns Vegne. Jeg seer, at I anvender Flid paa dem, I skal have en raisonable Nytaarsgave. (Jeronimus deeler ud Dukketøiet til Børnene.) Gaaer nu ind i Ammestuen, og værer smukt skikkelige, jeg havde tænkt at holde Julestue, men jeg har for visse Aarsager Skyld betænkt mig igjen. (Børnene græder.) Ja jeg kan ikke hjelpe Jer, Børnlille, jeg vil ikke have saadant Galskab oftere i mit Huus, jeg er ikke derfor, og Jer Moder langt mindre. (Bender dem Ryggen.)

Pernille. Gaa! hen og plag ham!

(Børnene hænge ved ham, og raabe paa Julestue.)

Jeronimus. Gir Jer tilfreds Børnlille! nu har I faaet Dukketøj at lege med. (Børnene holde paa ham igjen, og raabe Julestue!)

Jeronimus. Spørg kun Jer Skolemester ad, om det er tjenligt. Hvad siger han? Hr. Præceptor!

Skolemesteren. Plinius, en klog og skarpsindig Herremand udi Rom, taler meget ziirlig om Spil og Leg saaledes: Anima fulturis corporis nititur, og paa et andet Sted: Graves seriosqve mores

lu-

lusibus jocisqve distinguere identidem soleo. Det er: jeg sætter undertiden for mit Legems Sundheds Skyld min Gravitatem og Ærbarhed tilside og over Børneleg.

Pernille. Den Mand har talet som en Engel.

Skolemesteren. Dersom nu saadan en ærbar Herremand i Rom har fundet det nødig for sig og sin Person anstændig, hvor langt mere nødigt og anstændigt er det ikke for os i Ebeltoft? Jeg selv lægger det dertil, at eftersom Nisser og Underjordiske Folk drive store Fester bort med Klagen og Hylen, eftersom de ingen Deel har derudi, saa bør vi, for at lade see, at vi har Part derudi, glæde og fryde os; thi ligesom den Fugl Phoenix, som findes i Arabien, lever tusinde Aar udi Eensomhed, og opbrænder sig selv, saasnart han udlægger en Unge, paa det hun ikke skal leve udi Societet og Samqvem med andre af sin Art, saa bør vi Mennesker derimod, for at lade see, at vi ikke slægte paa saadan umælende Creatur, holde Samqvem og Lystigheder. Ἄνθρωπος, siger Aristoteles, ἐστι ζῶον πολιτικόν, id est: homo est animal sociabile, og derfor, ligesom Paradiisfuglen . . . .

Jeronimus. Nok! nok! Skolemester! jeg hører nok, at jeg maae give mig tabt; den Lignelse om den Fugl Phoenix slog mig særdeles; jeg vil da tilstæde, at man holder Julestue. Nu, I smaa Rollinger! glæ-

glæder Jer nu, og takker Jer Skolemester derfor. (Børnene hopper og skriger af Glæde. Jeronimus til Leonore.) Min hjerte Kone! jeg veed, at I skjøtter ikke meget om Lystighed. Er det Jer imod, saa vil jeg endnu blive ved mit første Forsæt.

Leonora. Jeg saae gjerne, sandt at sige, at der blev intet af, men som vi allerede har bedet vore Naboer, maae jeg for den Aarsag Skyld beqvemme mig dertil.

Pernille. Ach den dejlige Fugl Phoenix! Andre Fugle ere kun Carnalier at regne mod den.

Jeronimus. Laver da til Rette, og bringer et Hellig-tre-Kongelys ind.

Leonora. Ja, skal det være, saa er det nu høj Tid; thi vi har Naboerne paa Halsen, førend vi veed et Ord deraf.

(De sætter Alting til Rette, og Arv kommer ind og sætter Hellig-tre-Kongelys paa Bordet.)

Trettende Scene.

De Fremmede, kommer ind, og gratulerer en efter en anden. Somme af dem har underlig Skikkelse og Klædedragt. Endelig kommer ogsaa Leanders Vert og Vertinde med Leander, som er vel klædt. Endelig Vægterne.

Verten. Min Hr. Jeronimus, saavelsom Madame, tager ikke ilde op, at vi har taget en god

Ven

Ven med os; han er som Broder i Huset, og fremmed her paa Stedet, derfor vil vi gjerne unde ham nogen Fornøjelse.

Jeronimus. Han er os hjertelig velkommen.

Leander. Monsjeur og Madame! jeg beder ydmygst, at min Dristighed ikke ilde optages. Min Vert og Vertinde har forsikkret mig, at Hr. Jeronimus var alt for artig at fortryde paa saadant. Jeg er fremmed her paa Stedet, og har ingen Tidsfordriv, uden hvad disse gode Folk forskaffer mig.

(Medens han gjør disse Complimenter, vender Leonora ham Ryggen.)

Jeronimus. Vend ikke den fremmede Mand Ryggen. Min stakkels Kone er meget undseelig for fremmede Mandfolk.

Leander. Allerskjønneste Madame! jeg priser Hende lyksalig, i det Hun har faaet saadan raisonabel Mand, der langt fra at have Hende mistænkt for Hendes Skjønhed, har tvert imod selv Fornøjelse i at see Hende omgaaes med unge Karle.

Jeronimus. For eengangs Skyld, Monsjeur! for eengangs Skyld.

Leander. Thi skjønne Leonora . . .

Jeronimus. Det Ord, skjønne, Monsjeur! staaer ikke min Kone an; thi hun prætenderer ikke

at

at være skjøn. Det er hende nok, at hun behager mig.

Leander. Thi, siger jeg, dersom . . . .

Jeronimus. Nu har vi nok. Vi ere eenfoldige Folk, Monsjeur! og forstaaer os ikke paa Complimentationer, vær saa god, og sid her ned hos min Syster.

Leonora. Lille Mand! jeg kan ikke lide den Karl for min Død.

Jeronimus. Det vil ikke sige, I maae dog holde gode Miner.

Leonora. Der er jo ingen, som har bedet ham komme hid.

Jeronimus. Vi maae dog begegne ham høflig for vore Naboers Skyld, i hvis Huus han logerer.

Leouora. Jeg hader disse unge Stratenjunkere som en Pest. Mærkede I ikke hvor fortrydelig han blev derover, at I drog ham fra mig, og satte ham hos gamle Faster.

Jeronimus. Det skulde gjøre mig Ondt at have givet ham Anledning til Misfornøjelse.

Leonora. Jo meer misfornøjet han er, jo kjærere er det mig.

Jeronimus. Nej, nej, ikke saa. Vi maae lade see, at vi veed at leve. Nu vil jeg, at I skal sidde sammen, for at vise, at han er os velkommen.

Leo-

Leonora. Min hjerte Mand! jeg beder kjærlig derom, at jeg ikke maae sidde hos ham.

Jeronimus. Nu, nu, gjør mig den Fornøjelse for visse Aarsagers Skyld.

Leonora. Ach min hjerte Mand! saa er jeg ikke i Humeur den hele Aften.

Jeronimus. Ja hvis det bringer Jer af Humeur, min Dukke! saa vil jeg ikke tvinge Jer.

Leonora. Jeg kommer dog mod min Villie for hans Vert og Vertindes Skyld, at sidde hos ham.

Jeronimus. Det er sandt min Dukke, I gjør vel deri. (Hun sidder ned hos Leander.)

Jeronimus (sagte.) Faae jeg Skam om der er saadan Kone til i den heele By! Nu sidder den stakkels Kone ligesom i Harnisk, og tvinger sig for min Skyld. Haa, haa. (Derpaa begyndes Juleleg med Pant. Skolemesteren faaer en Dom; at han skal synge en Vise; Arv faaer en Dom, at han skal bevise Jeronimus en Høflighed og en Uhøflighed, hvorpaa han gjør ham først en Compliment med Ansigtet, siden en bagvendt med Rumpen; Pernille faaer en Dom, at hun skal gaae ud med et Mandfolk, hvem hun lyster, for at tælle Stjernerne. Hun tager sin Galan, hvilken leder hende fremmest paa Theatrum og siger: Min søde Penille! lad os gaae op paa Høeloftet sammen; thi jo højere vi ere, jo bedre kan vi see Stjernerne. Perdille siger: Det er naturligt. De gaaer ud tilsammen. Imidlertid continueres. Arv kommer indridende kullet i Ansigtet, med en Pind i Munden, hvorpaa staaer to Lys, ridende paa to Karle, som vende Rumperne til hinanden; Børnene blive bange og begynde at skrige. Jeronimus siger, at de

skal

skal give sig tilfreds, og at det er Arv. Efterat dette Spectacul er til Ende, kommer Pernille med sin Galan ind igjen.)

Jeronimus. I godt Folk var noget længe ude at tælle Stjernerne.

Pernille (stryggende sig om Munden.) Ja, Fatter! der er min Tro en hob Stjerner paa Himmelen.

Leonora (tager Jeronimus til Side.) Hør min Hjerte, lad os ikke spille mere disse Leege med Pant. Det kunde hende sig, at den abgeschmakte Karl, som jeg sidder hos, blev dømt til at kysse mig, og saa blev der Fortrydelse; thi det det er noget, som jeg aldeles ikke beqvemmer mig til.

Jeronimus. Jeg saae det heller ikke gjerne, sandt at sige. Men hvad Spil skal vi da hitte paa?

Leonora. Lad os spille Blindebuk, det er et reent Spil og tilligemed lystigt.

Jeronimus. Ja, ligesom Jer behager. Hør I gode Venner! nu vil vi lege Blindebuk.

Pernille. Det er min Tro min beste Leg. Jeg vil nok først være Blindegied. (Leonora tager Pernille frem paa Theatret, og binder for hendes Øjne.) Madame! nu binder Hun for stærk; thi dersom jeg ikke kan see noget, kan jeg jo ikke faae fat paa Fatter, som vi har overlagt med Leander. — Nu er det godt, nu kan jeg see saa meget, som jeg har nødig. (Hun gaaer lidt om, og leder, og endelig faaer fat paa Jeronimus, hvilken ikke vil deran, forend heele Compagniet med Vold nøder ham

ders

dertil. Medens Jeronimus er Blindebuk, gaaer Leonora og Leander frem paa Theatret.)

Leander. Gak strax ud i Gangen. Jeg vil møde Jer der igjennem en anden Vej. (Leander gaaer ud af een Side og Leonora siden af en anden. Midlertid gaaer Jeronimus Blindebuk, og Pernille mager det saa, at han ikke faaer fat paa nogen; thi naar han er nær ved nogen, raaber Pernille, at han skal vende sig om. Omsider bliver han fortrydelig efterdi det varer saa længe, og løser Kluden fra, da savner han sin Kone og Leander, løber ud, og kommer indtrækkende med dem, raabende:) Haa haa! kydske Lucretia! var det derfor at jeg skulde agere Blindebuk? og du Monsieur Jean de France, du skal betale mig Leegen. Jeg skal lære dig til at ligge paa Knæ for en brav Mands Kone (Griber ham i Struben. Leanders Vert og Vertinde faaer Jeronimus i Haaret. Den ene vil tage den andens Parti an, saa det heele Selskab kommer i Klammeri. Børnene skrige. Jeronimus ligger paa Gulvet og raaber Gevalt, de Andre ligesaa. Skolemesteren kryber under Bordet. Vægters Pibene høres, derpaa Vægterne komme ind og raabe: paa Raadstuen I Hunde allesammen, er det at holde Juel hellig. Veed I ikke hvad som nylig er oplæst af Øvrigheden?)

Jeronimus. De vil myrde mig i mit eget Huus!

Leanders Vert. Vi tænkte, at her boede en skikkelig Mand; men det er en Mørder.

Vægterne. Fort, fort, paa Raadstuen allesammen! i Morgen skal vi faae at høre hvordan Sagen hænger sammen. Vil du fort, du gamle Snaphane! (De trækker dem alle ud. Fruentimmerne og Børnene følge efter. Skolemesteren, som sidder under Bordet, kiger frem, retter sig endelig op og siger til Spectatores:)

Vær

Vær saa god at tage saaledes til Takke med denne Julestue. Hvis de forbandede Vægtere ikke havde været, skulde den have varet længer, og det skulde ikke have bleven derved; men! — ja I kan nok selv tænke hvad jeg vil sige.

Over Julestuen.

Naar man nøje overvejer, hvad Holberg i titanførte Epistel siger om sit niende Stykke: det optoges med ikke mindre Bifald; det er vel bare Løjer, men saa morsomt, at, da det første Gang opførtes, det nær ikke var blevet hørt, saaledes skoggerloe Tilskuerne, ja Skuespillerne kunde ikke selv høre sig; saa at Stykket nær ikke var blevet spilt tilende" synes det, i Sammenhold med, hvad han i sin Fortale har sagt mod lystige Eventyr, hvor ingen Lærdom var, som han ogsaa erkjendte dette for at være af de Stykker, hvor han havde fornægtet sin Natur for at sætte den Madding paa Krogen, Folk meest bider paa; og naar man ydermere lægger Mærke til, at saavel dette Stykke, som det følgende, Maskeraden, ikke er blandt de ti, han i Fortalen til første Tome anmelder at have liggende, torde man lettelig fristes til en Gisning, som maaske et Sted af en samtidig Skribent og formeent Medbejler torde bestyrke; Kammerraad Pauli, den samme, som havde omstøbt Kandestøberen, har nemlig forved en Comedie Julestuen og Maskeraden kaldet, trykt 1724, sagt følgende: Dette Skuespil er ingenlunde sammenskrevet i den Tanke, at det nogensinde skulde trykkes, men alleneste i største Hast forfattet, for at føje de danske Acteures Begjering, som ved dets Titel ventede at sammenlokke en anseelig Forsamling af Tilskuere. Siden da det var forsømt at spilles i den Tid, da Julen

va-

varede, fordrede jeg det tilbage, og vilde heller, at det aldrig skulde komme for Lyset, end at det skulde blive seet i Utide; jeg erholdte endelig min Begjering, og tænkte at lade det forblive derved. Imidlertid fremkom paa den danske Skueplads tvende Stykker af en anden Author, det eene om Julestuen, og det andet om Masqveraden, hvilket harført nogle, som vidste, at dette Stykke længe før havde været fuldfærdiget, paa den Tanke, at Anledning til samme to Stykker maatte være Følgen af dette Stykke, der handler om begge Deele. Denne Mistanke synes mig bedst kunde betages, naar jeg lod dette Skuespil og blive bekjendt, paa det man desbedre kunde overveje deres Forskjel, og vide at tillægge hine den Roes, som de fortjene."

Uden at indlade os paa at undersøge, hvorvidt en fornærmet Authors Yttringer ere at forstaae efter Bogstaven, være det her nok af Ovenstaaende at bestyrke den Formodning, at ogsaa Holberg efter Skuespillernes ikke ubefriede Begjæring har bearbejdet dette Æmne, og at hans Bearbejdelser have været Skyld i, de have forsømt hans Medbejlers. Æmnet til dette Stykke synes Holberg i øvrigt at have taget af den engelske Spektator, som han i sine Epistler (512) siger sig i London personligen at have kjændt, der i 3die Bind No. 245 meddeeler et Brev fra en vis Thimothy Doodle, som fortæller, at hans Kone og han tilbringe disse keedsomme Vinteraftener med en heel Deel Fornøjelser." Skjøndt hun er ung og smuk og ubeskrivelig godmodig, siger han, er hun ikke for at slaae om, som andre af hendes Kjøn. Der er en meget venskabelig Mand, en Oberst i Armeen, som jeg er overmaade

maade forbundet for hans Artigheder, og der kommer, og besøger mig næsten hver Aften; for han er ikke af disse svaiende unge Knægte, der ikke kan leve uden Comedie. Naar vi er samlede, leege vi mangen Gang et Parti Blindebuk, som er en Leeg, jeg saa godt kan lide, for det der er en god Motion ved den. Obersten og jeg skiftes at gaae Blindebuk, og De skulde lee dem fordærvet over at see, hvad Umage min Skat gjør sig for at blinde os, saa det ikke er os muligt at skimte det allermindste Glimt Lys. Den stakkels Oberst render sommetider med Næsen mod Stolperne, saa vi er færdig at lee os ihjel. Jeg er i Almindelighed saa lykkelig, ikke at komme til Skade, men maa mangen Gang gaae næsten en halv Time, før jeg kan faae nogen af dem fat; for De maae vide, vi skjule os oppe og nede i Krogene, for at faae desflere Løjer. Jeg giver Dem blot dette Vink, som en Prøve paa saadanne uskyldige Moerskaber, som jeg vilde, De skulde anbefale."

I øvrigt gjentager Holberg selv i sin 374de Epistel sin ovenanførte Anke mod dette Stykke, og nævner det blandt de Stykker, der kan siges allene at være skrevne for at faae Spektatores til at lee; men tilføjer, at skjøndt han gierne tilstaaer, at Stykket ikke er meget moralsk, vises dog derved et andet Sigte, nemlig at forestille de forrige Tiders Overtro og Simplicitet i Festers Helligholdelse; ellers er — siger han — de gamle Tiders Forestilling, som skeer i Julestuen, saa naturlig, at intet Stykke enten originalt eller oversat, er ageret med mere Vivacitet, eller har sat Tilskuerne i større Bevægelse." Ogsaa seer man, at det fra denne Synspunkt bliver an-

befalt, saavel i J. E. Schlegels Gedanken zur Aufnahme des dänischen Theaters, hvor det i en forhen anført Note tilligemed Barselstuen nævnes som Stykker, der have medvirket til, i den ringere Borgerklasse at afskaffe de Misbrug og Latterligheder, hvilke her gjordes latterlige, som i den dramatiske Journal, der i saa Henseende tilskriver det samme Virkning, som Molieres les precieuses ridicules i hans Land. Spørgsmaalet torde kun være, om denne Roes kunde opveje den Dadbel, som vel med Føje kunde gjøres det, at det — som en nyere smagfuld Konstdommer * har ladet selve Holberg bebrejde Molieres Georges Dandin, — maler noget, der slet ikke burde males?

I øvrigt har dette Stykke bestandig haandhævet sit første Bifald; og ligesom det i følge hiin alsiske Fortegnelse selv i hiine tyve holbergske Aar var et af de oftest spilte, da det ikke har havt færre end 31 Forestillinger; saaledes sees det endnu bestandig med Tilløb og Bifald. Om imidlertid Holberg saa gandske torde være fornøjet med det sidste, og om det ikke nu og da torde gjælde Ting, han ikke saalige vilde vedkjende sig, er et andet Spørgsmaal.

* Samtale mellem Londemann og Holberg i alm. danske Bibliothek uste Aargang.

K. R.

Masca-

Mascaraden.

Comedie i tre Acter.

Forestillet 1724.

Personerne.

Jeronimus.
Leander.
Henrich.
Arv.
Magdelone.
Leonard.
Leonora.
Pernille.
En Kone med Maskeradeklæder.
En Karl med Masker.
To Soldater.
En Dreng.
Rettensbetjente.

Før=

Første Act.

Første Scene.

Leander. Henrich.

Leander. (i sin Slaap-Kok gniende sine Øjne.) Henrich! hvad er Klokken?

Henrich (gispende.) Klokken gaaer nok til Frokost, Herre! men jeg veed ikke, hvorfor vi skal staae saa tidlig op. See eengang paa Uhret, Herre!

Leander. Hillemænd! er det muligt! skulde vi kunne have sovet saa længe, fire Timer over Middag? min Klokke staaer paa Fire.

Henrich. Ey det er ikke muligt, Herre! det maae være Klokken Fire om Morgenen.

Leander. Du skal nok see, at det er saa lyst Klokken Fire i Januari Maaned.

Henrich. Saa maae Solen ikke gaae rigtig da. Det kan jo umueligt være Eftermiddag; thi nu stod vi først op.

Leander. Om Solen gaaer ikke ret, saa veed jeg dog, at mit Uhr løber ikke ogsaa gal; thi det er et engelsk Uhr.

Henrich. Ej Herre! Uhrværk og Soelskiver ret-

te sig jo efter Solen. Vil nu Herren forsøge at stille Solen tilbage paa ti eller ni, see, om Uhret ikke strax skal avancere tilbage. Det maae jeg forstaae.

Leander. Hvilken Pølsesnak; jeg troer Mascaradesvirен er dig i Hovedet endnu.

Henrich (gispende.) Med eet Ord, Herre! er Klokken kun Fire, saa er det Fire om Morgenen.

Leander Vi kom jo ikke hjem fra Mascaraden før Klokken Fire.

Henrich. Mig synes endelig, at jeg er noget sulten. Men der er Arv; jeg vil spørge ham, hvad Klokken er.

Anden Scene.

Leander. Henrich. Arv.

Henrich. God Morgen Arv! hvad er Klokken?

Arv. Havde du faaet saa mange Ulykker, som der er Timer til fra i Morges indtil nu, kunde du være en holden Mand.

Henrich. Hvad er Klokken nu da?

Arv. Klokken hænger i Taarnet, og du burde hænge i en Galge.

Leander. Hør mig engang til den plumpe Slyngel! Kan du ikke sige, hvad Klokken er?

Arv. Klokken er Fire Monsieur.

Leander. Saa er det over Middag da?

Arv.

Arv. Efter gammel Regning, saa er det over Middag, naar Klokken er Fire om Eftermiddagen.

Leander. Seer du vel, Henrich! at mit Uhr gaaer ret.

Henrich. Gid Drollen splide saadan Skik. Nu har jeg sovet mit gode Middagsmaaltid bort. Hvad fik vi til Middag Arv?

Arv. Sød Velling og Stokfisk.

Henrich. I har vel levnet noget til mig?

Arv. Nej. Vi gav Soldan, Porthunden, din Part; thi Herren siger, at hvo der ikke kommer til Bords i rette Tid, skal ingen Mad have. Kan du nu faae det af Soldan igjen, det maae du see til.

Leander. Spisede Papa hjemme til Middag?

Arv. Ja han spisede udi Buret, som han plejer.

Leander. Du Taadse! jeg spør ikke om Papegojen, jeg spør om min Fader.

Arv. Nej, Herren spisede hos den fremmede Mand, Monsieur Leonard, i Dag.

Leander. Det var dog godt, Henrich! at min Fader spisede ikke hjemme, ellers havde han faaet at vide, at vi var paa Mascarade. (Arv gaaer ud.)

Henrich. Vil ikke Herren ind og klæde sig; thi det kan hende, at Hans Fader kommer i det samme, og saa er det noget fordægtigt at gaae i Slaaprok saa silde.

Lean-

Leander. Er han hos min tilkommende Svigerfader, da kommer han ikke saa hastig.

Henrich. Men med Permission, Herre! Jer tilkommende Kjæreste, seer hun vel ud?

Leander. Jeg veed, min Tro ikke.

Henrich. Det er underligt at gifte sig med een, som man aldrig har seet.

Leander. Jeg har seet hende, da hun var sex Aar gammel, og da tegnede hun til at blive meget kjøn.

Henrich. Hvor gammel er hun nu da?

Leander. Atten Aar.

Henrich. Hillemænd, saa kan Forgyldningen være gaaen af hende i saa lang Tid.

Leander. Folk siger dog, at hun endnu er kjøn. I Morgen skal jeg derhen, saa faaer jeg at see, om det er sandt. Er hun anderledes, end mig er beskreven, saa endes Visiten kun med Complimenter. Men vi maae ind og see til, at vi kan faae noget Mad; thi Tiden gaaer hastig, Klokken otte skal vi paa Mascarade igjen.

Henrich. Ej det er skjønt. Jeg venter en Hob Kiselinker der i Aften.

Leander. Det er Ulykken, Henrich! at der kommer saa mange gemene Piger.

Henrich. Ej Herre, det er just Dyden af Mascarade, at alle skjæres over en Kam; tilmed er min

Tro

Tro de Mammeseller, som jeg venter, alle fornemme Folk. Det er en af Borgemesterens Stue-Piger, Per Sadelmagers Datter, Else Skoleholders, Lisbed Pomerantzkones yngste Datter, thi den ældste har Tandpine, og derforuden tre andre smukke Piger, som er paa deres egen Haand, og leve af deres Midler.

Leander. Det er sandt, du siger, Henrich, det er alle fornemme Folk, besynderlig de tre, som leve af deres Midler.

Henrich. Men der kommer Fruen.

Leander. Min Moder maae vel komme. Jeg skal maaskee faae Hende at følge med paa Mascarade i Aften.

Henrich. Det skulde være artig nok. Jeg skal min Tro dandse med hende.

Leander. Dersom hun ikke kjender dig, saa kan det lade sig gjøre.

Henrich. Lad mig kun sørge derfor. Jeg skal nok maskere mig saa, at hun ikke kjender mig.

Tredie Scene.

Magdelone. Leander. Henrich.

Magdelone. Min hjerte Søn! hvordan gik det til paa Mascaraden forgangen Nat?

Leander. Hvoraf veed Mama, at jeg var der?

Magdelone. Jeg hørte det af Arv.

Leander. Den Knegt kan nu aldrig tie. Men det vil ikke sige, naar min Fader ikke faaer det at vide.

Magdelone. Kommer der ogsaa gamle Koner paa Mascarade?

Leander. Vi forsmaae ingen; der kommer baade Unge og Gamle.

Magdelone. Vilde man ikke forsmaae en gammel Kone, saa kjender jeg een, som havde Lyst at komme der i Aften.

Leander. Hvilken Kone er det?

Magdelone. Det er jeg selv.

Leander. Det var min Tro ikke saa galt, kunde det kun skee paa en subtil Maade, at min Fader fik det ikke at vide.

Magdelone. Ej hvor skulde han faae det at vide? han gaaer tidlig til Sengs, og staaer sildig op. Jeg vil sige, at jeg er ikke vel i Aften, saa ligger han allene.

Leander. Det kan lade sig gjøre; men kan Mama dandse?

Magdelone. Dandse! ja min Tro kan jeg saa, see engang! (Hun synger og dandser.)

Henrich. Hillemænd! Fruens Fødder gaae som Tromme-Stokker.

Magdelone. Jeg har kundet dandse alle Dandse i min Ungdom indtil Folie d'Espagne. See saaledes gaaer den: (Dandser og synger Folie d'Espagne.)

Henrich. Det gik min Tro admirabelt. Ach nok en Folie, gode Frue!

Magdelone. Nej jeg vil spare paa mine Been til i Aften. Men der er min Mand, jeg er bange, at han saae mig dandse.

Fjerde Scene.

Jeronimus. Magdelone. Leander. Henrich.

Jeronimus (med et lidet Skiæg.) Staaer I alle her Børnlille saa ledige? er her intet at bestille udi Huset?

Magdelone. Jeg er ikke capable til at gjøre noget i Dag, min Hjerte. Jeg har min Tro ligesom en Feber i Kroppen, saa jeg er bange, at jeg faaer en urolig Nat i Nat.

Jeronimus. Det er mig ukjært. Har I det i Hovedet?

Magdelone. Ach ja. Det er ligesom mit Haved var kløvet ad.

Jeronimus. Tørster I ogsaa?

Magdelone. Forskrækkelig. Og jeg har iligemaade stor Urolighed i min Krop, saa jeg kommer til at ligge allene i Nat.

Jeronimus. Jo hjertelig gjerne. Men som det er Anstød af Feber, maae I bruge noget i Tide. I maae aarelades.

Mag-

Magdelone. Ach nej min Hjerte, saa syg er jeg endelig ikke, at jeg skulde gribe til Aareladen.

Jeronimus. Hvilken Snak. Vil I ligge af Feberen i Morgen da? Henrich! spring efter Mester Herman, og bed ham komme hid at aarelade min Kone.

Henrich (sagte.) Hillemænd! hvor vil det løbe af?

Magdelone. Ach nej min hjerte Mand!

Jeronimus. Tie stille min Hjerte og lad mig raade. Lad mig føle Jer Puls. Hillemænd, det er høj Tid at lade sig aarelade. Der er Alteration i Jer Blod, merker jeg. Spring strax hen Henrich, og bed ham komme selv; thi jeg betroer ingen af hans Svenne dertil.

Magdelone. Ach min allerkjæreste Mand lad mig dog see det an en Times Tid først.

Jeronimus. En Times Tid gjør endelig ikke til Sagen. Men I skal min Tro aarelades, førend I gaaer til Sengs. Men I Junker! hvor kommer det, at I gaaer i Jer Slaap-Rok saa silde. I har maaskee efter Sædvane været længe ude i Gaar Nat.

Leander. Nej min Troe har jeg ikke. Jeg har siddet at skrive hen hele Dag.

Jeronimus. Jeg vilde ønske, at det var saa vel, og at I eengang vilde slaae Jer til Stadighed. I er nu allerede af den Alder, at I bør begynde at raisonere, og lade det Stratenjunkeri fare, som I har inclineret til.

Le-

Leander. Jeg har dog aldrig begaaet andre Excesser, end de fleste unge Personer begaae her i Staden.

Jeronimus. Det er at sige: I banqveteret iblandt, spillet Jere Penge bort, courtiseret og levet som en perfect Jean de France. Der er jo intet Ondt deri; thi de fleste unge Mennesker leve ligeledes!

Leander. Men levede da Papa saa indgetogen i sin Ungdom?

Jeronimus. I min Ungdom levede Folk ganske anderledes, i hvorvel vi havde eengang saa mange Penge. Her var da ikke over fire Karether i Byen. Man saae fornemme Standspersoner lyses hjem af deres Piger; naar det var ondt Veir, gik man med Støvler. Jeg vidste i min Ungdom ikke, hvad det var at age i en Vogn. Men nu kan man ikke gaae 3 Skridt, uden man skal have en Dagdriver bag i Hælene, eller en Gade igjennem, uden man skal age.

Henrich. Da maae Gaderne ikke have været saa beklikkede som de nu ere.

Jeronimus. Det er sandt nok. Gaderne vare rene. Men hvad foraarsager deres Urenhed andet end de mange Karosser. Fornemme Folk spadserede til Gyldenlund i gamle Dage, men nu er det en Skam at gaae til Fods uden Porten. Er det ikke sandt, jeg siger, min hjerte Kone?

Mag-

Magdelone. Jo vist. Jeg levede i mine Forældres Hus ligesom i et Kloster.

Henrich. Den stakkels Frue.

Magdelone. Derfor har jeg nu aldrig nogen Lyst til verdslig Galskab; thi jeg har i min Ungdom aldrig faaet nogen Smag derpaa.

Femte Scene.

En Kone med Mascaradeklæder. De Andre.

Konen. Min hjerte Frue! her er de Mascaradeklæder, som Hun bestillede. Jeg troer nok, at de skal passe Hende.

Jeronimus. Hvad for en Ulykke er dette! vil I paa Mascarade?

Magdelone. Hun maa gaae feil, min hjerte Mand!

Jeronimus. Til hvem skal de Mascaradeklæder, Kjelling?

Konen. De skal til Fruen, som har bestillet dem til i Aften.

Jeronimus. I løber med Limstangen, mit Barn! Det er ikke til min Kone.

Konen. Det er underligt, hun havde jo selv Bud til mig for en halv Time siden.

Magdelone. Gid du faae Skam, saa vist som du lyver mig paa.

Hen-

Henrich. Hun er fuld, Herre! Brændevinen staaer hende af Halsen, som Røg af en Skorsten.

Jeronimus. Gak hjem, og læg Jer, Moorlille!

Magdelone. Det er en hæslig Ting at see en drukken Kone.

Konen grædende. Det skal Ingen med Sandhed sige mig paa, at jeg drikker. Er jeg fattig, saa er jeg dog ærlig.

Henrich sagte. Havde hun ikke bleven aareladt før, saa blir hun vist nok nu.

Konen. Hun stod jo nys for en halv Time siden, og talede med mig, og sagde at hun vilde paa Mascarade, og bad mig skaffe hende smukke Klæer. Jamend gjorde hun saa. Jeg er hverken fuld eller gal.

Magdelone. Gak fra mig Kone, jeg kan ikke fordrage den Brændevin-Stank.

Jeronimus. Hvis I ikke gaaer Jer Vej, skal jeg lade Jer trække i Spindehuset.

Sjette Scene.

En Karl. De Forrige.

En Karl kommer ind med nogle Masker. Her er nogle Masker, Frue! nu kan Hun vælge ud den beqvemmeste, men Stykket koster 2 Daler.

Konen. Kan I nu see, min Herre! at jeg er hverken fuld eller gal.

Jero-

Jeronimus. A : : : det er uhørligt! Nu kan jeg fatte, hvor den Feber kommer fra, den Urolighed udi Kroppen, hvorfor hun vilde ligge alene.

Magdelone. Men min hjerte Mand : : :

Jeronimus. Tie kun stille! I kan ikke besmykke det med noget. En Kone af den Alder vil gaae paa Mascarade! Hvilket smukt Exempel er det ikke for unge Mennesker, især for Ens Barn og Husfolk!

Magdelone. Jeg vilde kun see engang, hvorledes det gaaer til, at jeg siden med desbedre Grund kunde straffe Andre.

Jeronimus. En herlig Undskyldning! Gak kun smukt ind Madame! og lad Jer ikke see for Folk udi nogle Dage, indtil I har gjort Poenitentze. Og I andre med Maskerne og Mascaradeklæderne, hvis I kommer oftere i mit Hus med slig Kram, skal jeg lade slaae Arme og Been itu paa Jer.

(De gaaer bort.)

Syvende Scene.

Jeronimus. Leander. Henrich.

Jeronimus. Naar jeg tænker paa dette, er jeg færdig at blive gal. Hun havde saadan Urolighed i Kroppen, Anstød af Feber! Det er ogsaa sandt; thi slige forbandede Lyster ere jo værre end Sygdomme. Hun bør jo aarelades. Jeg har slet ikke eet Ord at tale med Jer mere, Leander! kan Jer Mor

gaae

gaae paa Maskarade, saa er det Jer anstændigt at gaae i Horehus. I skal der vel hen i Aften igjen?

Leander. Nej det være langt fra.

Jeronimus. Jeg skal ogsaa sætte en Pind derfor. Naar jeg eftertænker Tiden og Conjuncturerne, saa smerter mig saadant allermest. Nu er just den Tid I burde tvinge Jer allermest, eftersom vi har gjort Alliance med en brav Mand, hvis Datter I skal have. Mon saadant alene er ikke mægtig til at gjøre alle mine Anslag til intet, og forspilde Jer egen Lykke? Mener I vel, at Monsieur Leonard vil give sin eneste Dotter bort til saadan Stratenjunker? Betank Jer, min Søn! det gjør mig Ondt, at jeg skal tale Jer saa hardt til, nu I staaer færdig at forlade mit Hus, slaae det Galskab af Jer Hoved, og lav Jer til, at insinuere Jer hos Seignr. Leonard, af hvilken jeg allerede har faaet Ja paa Jere Vegne, saa det rester kun, at I taler med ham selv. Jeg har lovet, at I skal komme derhen i Morgen tidlig. Gak derfor betimelig til Sengs i Aften, at I kan staae op i Tide i Morgen.

Leander. Det skal efterleves, hjertte Fa'r!

(Gaaer ind med Henrich.)

Ottende Scene.

Jeronimus. Arv.

Jeronimus. Arv!

Arv. Ja Herre!

Je-

Jeronimus. Hør Arv! du skal blive her ved Porten i Nat for at observere, om min Son gaaer ud.

Arv. Vil da Herren give mig et Compagnie Dragoner med til Beskyttelse; thi endskjøndt jeg faaer Bestalling paa at være Commandant, vil det dog gaae mig forbandet, om jeg drister mig til at hindre ham Passen; thi jeg har mærket, at han har en falsk Hovednøgel.

Jeronimus. Du skal ingen Modstand gjøre, men alene vare mig ad, naar du fornemmer, at Nogen vil ud.

Arv. Det skal jeg nok efterleve.

Jeronimus. Kom nu ind da saa længe.

(De gaaer ind.)

Niende Scene.

Henrich alene.

Hillemænd! det var Lykke jeg stod paa Lur, og fik disse Anstalter at høre. Dersom min gamle Geist vil staae mig bi, saa bli'r Arv en ulykfalig Commandant. Thi vi maa paa Mascarade, skulde jeg end blive hudflettet i Morgen. Hvad Skam skulde det ikke være for mig at blive borte, da jeg har givet Parole til saa mange artige Piger? Det var ellers en stor Ulykke, at disse forbandede Folk skulde just komme saa ubelejligt og røbe os, besynderlig den sid-

ste

ske med Maskerne; thi dersom han ogsaa ikke havde kommet, skulde vi let have bildet den Gamle ind, at Kjellingen med Klæderne var drukken. Nu er min Herre inde og fører sig i Klæderne, og naar han kommer hid, skal vi overlægge, hvordan Fæstningen bedst kan bestormes. Ha ha! det er den rette Karl at sætte paa Skildvagt. Der vil ikke megen Konst til at narre den Tosse. Men der kommer min Herre paaklædt.

Tiende Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Det var en forbandet Hendelse, Henrich! at min Mama skulde saa skammelig røbes.

Henrich. Jeg veed ej heller, sandt at sige, hvad slig en gammel Kone vil paa Mascarade.

Leander. Lysten vil nok forgaae hende formedelst denne Historie.

Henrich. Der vil holdes en dygtig Sparlagens-Prædiken i Nat.

Leander. Det gjør mig dog virkelig Ondt.

Henrich. Men Herre! lad os ikke bekymre os meget for hendes Skyld. Den Sag bliver nok god igjen. Lad os tænke noget paa vore egne Sager. Her er gjort nogle Anstalter mod os, som ikke endelig ere saa farlige, men der vil dog rettes Machiner derimod.

Leander. Hvad er det for Anstalter?

Henrich. Da jeg hørte Herrens Fa'r kalde paa Arv, gjettede jeg strax, at han vilde tale noget hemmeligt med ham, hvorfor jeg stod paa Lur, og fik at høre, at han skal staae ved Porten i Nat for at observere, om Nogen gaaer ud.

Leander. Det er noget forbandet Tøj, Henrich! jeg vilde nødigt, at min Fa'r skulde faae det at vide; og jeg kan umuligen blive fra Mascaraden i Aften.

Henrich. Jeg, min Tro, langt mindre, thi jeg har sat godt Folk Stevne.

Leander. Hvorved skal vi hindre, at min Fa'r faaer det ikke at vide?

Henrich. Ved mit skarpsindige Hoved.

Leander. Har du allerede opspundet noget?

Henrich. Nej endnu ikke.

Leander. Tiden er knap Henrich! og Klokken er alt mange.

Henrich. For en Dosmer er Tiden knap, men for saadant Hoved, som mit, er der Tid nok.

Leander. Mener du, at det ikke var bedst at stikke ham en Daler udi Næven?

Henrich. Det Anslag er ikke saa galt. Fly mig en Daler, Herre! saa vil jeg underkjøbe ham.

Leander. See der er en Daler; men du maa tage ham i Eed først, førend han faaer Pengene.

Henrich. Dog, naar jeg tænker mig ret om, duer

duer det Anslag ikke. Det er bedst at jeg beholder Daleren. Hvad skal den Slyngel med Penge? Jeg skal faae ham til at tie for slet intet.

Leander. Jeg priser din Kunst, Henrich! det var en artig Invention nok at skille mig ved min Daler.

Henrich. Det er kun for at lade see, at jeg er beqvem til at gjøre det som meer er, og som kan være Herren til Tjeneste. Hvad kjerer jeg mig ellers om en lumpen Daler?

Leander. Den skal gjerne være dig skjenket, naar du kun kan fuldbyrde det, som du har lovet.

Henrich. Jeg har ham alt i Strikken. Lad os gaae til Side.

Tolvte Scene.

Arv. Siden Henrich.

Arv. Det vil blive noget koldt for mig at holde Skildvagt i Nat, men det vil dog ikke hjelpe. Hr. Jeronimus har lovet mig 2 Mark til Vagtpenge, og omendskjøndt jeg aldrig fik en Skilling, har jeg dog Lyst at føre Henrich i Fortræd. Den Slyngel har alt for göde Dage her i Huset, og derfor Dag for Dag bli'r saa modig og saa forbandet fornemme, at han neppe vil sidde til Bords eller gaae i Laug med en ærlig Karl, som jeg er. Han begynder alt at slaae Krøller paa Næsen, naar jeg kaldet ham

 slet

slet og ret Henrich; thi Knægten har alt faaet sig et Tilnavn, og skriver sig Henrich Ebeltoft. Og bli'r han lidt Korn længer i Monsieur Leanders Tjeneste paa samme Fod, saa skriver han sig nok inden kort Tid Henrich von Ebeltoft. Men om han blev gal, saa skal han ikke hede andet end slet og ret Henrich af mig; thi jeg er lige saa god som den Fæhund i alle Maader. Jeg kunde lige saa vel bære et Tilnavn som han. For Exempel: Jeg er fød udi Christen Copernikovstræde; om jeg nu vilde kalde mig Arv Christen Copernikovstræde, skulde han kunde forbyde mig det? Men disse Lakej-Mokker er ikke at beskrive, saasnart de Knægte faaer en Pung bag i Parykken = = =

(I det samme han siger det, vender han sig om, og bliver Henrich vaer udi et Spøgelses Gestalt, begynder derfor at skrige og falder paa Knæe.)

Henrich med et grovt Maal. Nu er din Time kommen, at du skal straffes for dine Misgjerninger.

Arv. Ach Velædle og Velbyrdige Hr. Satan! spar mig.

Henrich. Fort, fort, du skal strax faae, hvad dine Gjerninger har forskyldt.

Arv. Ach Eders Naade! giv mig dog en Dags Respit.

Henrich. Ingen Respit, med mindre du strax bekjender dine Misgjerninger.

Arv. Ach gierne, ach gierne. Ach jeg har intet Ondt gjort, Hr. Lucifer!

Hen-

Henrich. Fort, fort med dig!

Arv. Ach jo jeg har gjort noget.

Henrich. Bekjend da flux.

Arv. Forgangen Uge stjal jeg en Otting Meel af Huset.

Henrich. Meer, meer!

Arv. For tre Uger siden stjal jeg tre Stykker røget Kjød.

Henrich. Meer, meer, din Hund! eller jeg ...

Arv. I Overgaars Nat stjal jeg; ...

Henrich. Hvad stjal du?

Arv grædende. Kokkepigens Jomfrudom bort.

Henrich ta'r Dækket af sig. Arv! est du saa bange i Mørke?

Arv. Ach gid du faaer en Ulykke, din Skjelm!

Henrich. Det er mig ret kjært, at jeg fik disse Historier at vide, at Hr. Jeronimus kan lære at kjende dig.

Arv. Ach, kjære Henrich! røb mig ikke.

Henrich. Ingen Snak.

Arv. Ach Maansør Henrich!

Henrich. Her hjelper ingen Bøn.

Arv. Ach Maansør Henrich Ebeltoft!

Henrich. At slig en skinhellig Hund kan blive straffet.

Arv. Ach Maansør Henrich von Ebeltoft!

Henrich. Nu maa du længe nok sige Hr. Jeronimus,

nimus, at vi gaaer paa Mascarade i Aften; jeg veed nok, at det er derfor du gaaer her og lurer.

Arv. Ja det er sandt, at Hr. Jeronimus har befalet mig at staae ved Porten til den Ende; men jeg skal min Tro ikke røbe Jer.

Henrich. Nu kan vi nok røbe hinanden; thi naar jeg faaer et Ørefigen for mine Gjerninger, saa bliver du hængt.

Arv. I maa gaae saa tidt paa Mascarade, som Jer lyster, jeg skal min Tro aldrig sige fra.

Henrich. Saa skal jeg da ej heller røbe dig.

Arv. Kan jeg da forlade mig dertil?

Henrich. See der har du min Haand, at, saalænge du est os tro, skal jeg ogsaa tie med dig. Gak du nu kun hen og læg dig.

Arv. Ja det vil jeg og gjøre. (Arv gaaer.)

Heurich. Adieu Arv! en god rolig Nat. — Nu har jeg ved min Snedighed udvirket saa meget, at den Knægt, som tilforn gjorde os Fortræd, herefter skal studere paa at gjøre os Tjeneste, ja gaae i Døden for os; thi saasnart han gjør ringeste Mine, truer jeg ham med et Manifest, hvorudi Melet, det røgede Kjød og Kokkepigens Møbom skal blive indført. Nu maa jeg ind at fortælle min Herre Historien.

(Gaaer.)

Inter-

Intermedium

Hvorudi Mascaraden præsenteres. Derudi præsenteres Leander at blive forliebt i en Maske, som er Leonora Leonards Datter. De demaskerer sig begge, tales ved, og gi'r hinanden sine Ringe. Naar samme Præsentation har varet et Qvarteer, lader man Dækket falde.

Anden Act.

Første Scene.

Jeronimus. Siden Arv, saa Henrich.

Jeronimus. Jeg har havt min Kone i Skole denne Nat, saa det har havt god Skik. Hun har saavidt Ret derudi, at hun just formedelst hendes Alder kan med mindre Mistanke gaae paa Mascarade end en ung Kone eller Jomfrue. Men hun maa tilstaae mig dette, at hun derved gi'r ondt Exempel til andre unge Mennesker, hvilke, saasnart man bebrejder dem saadant uordentligt Levnet, vide de strax at besmykke det saaledes: Kan en Kone af saadan Alder, der har voxne Børn, gaae paa Mascarade, hvorfor skal det da lægges unge Mennesker til Last? Jeg har ligget og præket om den Materie for hende indtil Midnat, saa jeg derover har sovet et Par Timer længer ud paa Morgenen, end jeg plejer. Jeg mærker hverken til min Søn eller hans Tjener, thi der er saa stille paa deres Kammer. Jeg kan

tænke, Leander maa alt være gaaet hen til sin tilkommende Svigerfar. (Arv kommer ind.) Arv! har du passet vel paa din Post i Nat?

Arv. Jeg stod ved Porten til Klokken 12 i Nat, men jeg mærkede Ingen. Jeg kunde mare ikke staae Skildvagt længer for Kuld.

Jeronimus. Det var alt nok. Er de ikke gaaen ud for Midnat, saa er de nok bleven inde. Men har du fornummet, at Leander er gaaen ud i Morges tidlig?

Arv. Nej Herre! Jeg vil ikke lyve dem noget paa. Baade Leander og Henrich ligger endnu og sover.

Jeronimus. Ligger de endnu, og sover, saa kan det umuligt være rigtigt med dem. Jeg maa kige igjennem Vinduet ind i Henrichs Kammer. Ach Himmel er det muligt? de har min Tro været paa Mascarade igjen. Det Best ligger og snorker i Sengen i Mascaradeklæder. Hvorledes har din Skurk da passet paa?

Arv. De maa have været udgaaet efter Midnat, Herre.

Jeronimus. Jeg skal strax faae den Knægt op af Sengen og prygle ham vaagen med min Stok. (Løber ind og kommer udtrækkendes med Henrich efter Haaret. Henrich støder ham fra sig, gaaer i Søvne i Mascaradeklæderne, raaber: nok en Kop Kaffe! snakker videre i Søvne.) Nu ingen Menuetter meer, lad os faae en engelsk Dands, spil op Coutillongen. Ej Lapperie! ikke

den

den Coutillion. Den nye er den, som jeg mener. (Synger og dandser Coutillion. Jeronimus staaer med Forundring, og seer det an. Henrich gaaer omsider hen til Jeronimus, kysser ham paa Haanden, og siger:) En Menuet Mammeselle! Jeronimus giver ham et Stessgen, saa han tumler om. Nej en Soufflet først Monsieur!

Henrich bliver deraf vaagen, raaber: Ach Hr. Jeronimus, jeg skal aldrig gjøre det oftere.

(Løber ind og slaaer sin Kammerdør i Laas.)

Jeronimus slaaer paa Døren, og raaber: Vil du lukke op.

Henrich kigende ud af Vinduet. Ach Hr. Jeronimus bliv ikke vred.

Jeronimus. Fort luk Døren op, eller jeg skal lade den opbryde.

Henrich. Ach Hr. Jeronimus! vi ere alle Mennesker.

Jeronimus. Jeg bryder Døren op, saa vil det gaae dig 10 Gange værre.

Henrich. Ach Herre! hvad siger ikke Tydsken? Ein mahl ist kein mahl.

Jeronimus. Gid du faae en Ulykke! vil du bilde mig ind, at det er den første Gang, I har læbet gal i Vinter?

Henrich. Ach Herre! vi bleve denne Gang forført paa Mascaraden af en tydsk Karl fra Frankfurt.

Jeronimus. Arv! spring mig strax efter en Øre.

Hen-

Henrich. Vi kunde umuligen, hvor nødig vi end vilde, negte det til samme Karl; thi han kan over 24 Slags Sprog, endogsaa Mesopotamisk.

Jeronimus. Det kan de jo alle. Gid jeg kun havde Øren.

Henrich. Samme Karl spiller ogsaa stærkt paa Instrumenter.

Jeronimus. Jeg spiller ogsaa stærkt paa Instrumenter, som jeg strax skal faae dig til at dandse efter. Arv! hvor bli'r din Hund saa længe henne?

Anden Scene.

Leonard. Jeronimus. Henrich.

Leonard. God Morgen kjære Svoger! hvi saa forternet?

Jeronimus. I veed ikke, kjere Svoger! hvad jeg har at trækkes med i Huset.

Henrich af Vinduet. Ach Herr Leonard! bed et godt Ord for mig og min Herre.

Leonard. Hvad Ondt har I da gjort, min Søn?

Henrich. Intet uden, at vi vare paa Mascarade i Nat.

Leonard. Ikke andet? Er det saa meget strafværdigt, da har jeg gjort meget ilde i det, jeg lod min Datter gaae paa Mascarade i Aftes.

Jeronimus. Lod I Jer Datter gaae paa Mascarade?

Leonard. Ja jeg nødde hende saa godt som dertil. Jeg er aldrig for at nægte unge Mennesker uskyldig Lystighed, som jeg selv i min Ungdom har øvet.

Jeronimus. Kalder I det uskyldig Lystighed?

Leonard. Hvad det er eller ej, saa er det dog noget, som ikke fortjener saadan Fortørnelse.

Jeronimus. Dersom saadant skede paa andre Tider, vilde jeg ikke fortryde saa meget derpaa. Men at min Søn løber gal, nu han skal meest distinguere sig ved Skikkelighed og træde udi Ægteskabs-Stand, det smerter mig.

Leonard. Han vil nok blive ærbar, Svoger. Vi har jo været ligedan i vor Ungdom, og ikke vendet Verden Ryggen, førend den vendte os Ryggen. Dersom vi bleve ligesaa friske og muntre igjen, som vi var for 20 Aar siden, gik vi paa Mascarade igjen; naar vi forfølge vore Børn for de Vellyster, som vi selv udi vor Ungdom har øvet, men nu ved Alderen ere blevne ubeqvemme til, lader det, som vi gjør det af pur Misundelse. Det lader for os, ligesom En der har Ligtorne, og derfor fordømmer Dandsen. I maa min Tro ikke være i ond Humeur mere, kjære Svoger! Skulde Nogen være allarmeret over saadan Jer Søns Conduite, skulde det være jeg, hvis Datter han skal have.

Jeronimus. Jeg vil dog prygle den Kjelms Dreng, og hegle min Søn igjennem. Leo-

Leonard. I skal min Tro ikke faae Lov at gjøre nogen af Delene, saa længe jeg er her, og jeg gaaer ikke bort, førend I lover at pardonere dem.

Jeronimus. Jeg skal da for Svogers Skyld ikke gjøre stor Allarm. Henrich! kom snart hid, og lad Leander ogsaa komme hid.

Henrich. Vil Herren da ikke slaae mig?

Jeronimus. Nej jeg har for Monsieur Leonards Skyld pardoneret Jer denne Gang. Men det meste, som staaer mig for Hovedet, er, at han lovede mig i Aftes at gaae hen til Svoger i Dag tidlig efter Aftale.

Leonard. Ej det vil ikke sige. Nu veed jeg, hvad som har hindret ham.

Tredie Scene.

Jeronimus. Leonard. Leander. Henrich.

Jeronimus. God Morgen Monsieur! I har jo været hos Jer Svigerfader i Morges efter Løfte?

Leander. Jeg beder om Forladelse, hjerte Fader!

Jeronimus. Ej I har ikke nødig at bede om Forladelse. I har lovlig Undskyldning. Een som har stimet den hele Nat over, maa jo endelig sove om Dagen. Jeg har Aarsag heller at bede om Forladelse, som har været saa dristig at forstyrre Jer Søvn. Til Henrich. Og din Dagtyv . . . .

Leonard. Ej Svoger! I har jo lovet intet

Ondt

Ondt at gjøre ham. Han maa jo gjøre, hvad hans Herre befaler ham.

Jeronimus. Nej det er forskrækkeligt, Svoger; den Knægt gaaer ind, og dandser selv med; det gjør jo ingen anden Tjener.

Henrich. Det kommer deraf, at jeg har bedre Hoved og Begreb end de fleste andre Tjenere; thi hvad Tjeneste kan de dumme Djevle gjøre deres Herre dermed, at de sidde i en Vogn, og fryser saa den hele Nat, at de maa ligge syg Dagen efter? Jeg holder for, at den største Tjeneste, en Tjener kan gjøre sin Herre, er at pleje sig vel, naar Tjenesten ikke forsømmes derved. See engang, hvad min Herre vinder derved. Naar andre Herrer vil gaae paa Mascarade, knurrer Tjenerne, jeg derimod hopper af Glæde, og er aldrig mere hurtig. Naar andre slyngelske og doemeragtige Tjenere, som sidde i Vognen om Natten, skal hjem, ere de gandske stive af Kuld og ubeqvemme at hjelpe Herren Klæderne af, ja maa tage Draaber ind at svede paa Dagen derefter. Jeg derimod gaaer dandsende hjem, og er frisk Dagen derefter.

Jeronimus. Hør mig til den Knægt, hvordan han kan besmykke sine Sager. Han kunde blive en perfect Lakej-Procurator.

Henrich. Jeg holder for, at en stakkels Tjener, der diverterer sig brav, gjør meget vel. Vi fødes

udi

udi Armod. Vi opdrages udi Sult. Vi prygles en halv Snes Aar af en knarvoren Skolemester; saaledes gaaer vor Barndom hen. Naar vi kommer lidt til Alder, maa vi slæbe og trælle, at vi ikke skal døe i vor Alderdom for Tiden af Sult. Kort at sige, vort hele Levnet er en Kjede af Elendigheder. Og naar vi nu vil hitte paa noget at bøde paa vor Jammer, og ved en og anden Lystighed hindre, at vore Legemer ikke skal falde i Staver, bliver vi igjennemheglede.

Jeronimus. Menet din Slyngel, at det er sundt at føre et uordentligt Levnet, og gjøre Nat til Dag?

Henrich. Den Motion, Herre! vi har af en Nats Dands, er saa sund, som at faae et helt Apothek i Maven.

Jeronimus. Kan dit Best ikke movere dig, uden det skal skee ved Dands? Kan du ikke gjøre nyttigt Arbejde, og deraf bekomme sund Motion.

Henrich. Jeg kan movere mig med at dandse, jeg kan ogsaa movere mig med at hugge Brænde, men ved den ene Motion kan jeg arbejde mig en Hypocondrie paa Halsen; thi man hugger ikke Brænde med Lyst; men ved den anden kan jeg fordrive en Sygdom, efterdi den er blandet med Glæde; jeg vilde ønske, at vi kunde tage Kudsken og Hestene med ind paa Mascaraden, at de stakkels Bester ogsaa

saa kunde have nogen Tidsfordriv og nogle gode Timer blandt saa mange sure Dage.

Jeronimus. Jeg troer, at jeg slaaer Hovedet i Stykker paa den Knægt.

Leonard. Det var Synd, Svoger! Han har alt for godt Hoved dertil, at man skulde slaae det i Stykker.

Jeronimus. Skulde den Knægt understaae sig at forsvare det, som alle skikkelige Folk, der er kommen til Alders, fordømme, og ingen uden Stratenjunkere approbere?

Leonard. Ej Hr. Jeronimus! lad ham da tale med mig! eftersom I ikke vil høre ham.

Henrich. Herren har Ret, at alle Folk, som er kommen til Alders, fordømme saadant, men hvorfor? fordi de er kommen i den Stand, at deres Ben er bleven stive, at de selv ikke kan dandse mere. Unge Folk har sine Tidsfordriv, og gamle Folk sine. Ungdommen fornøjer sig ved Spil, Dands og deslige Lystigheder, gamle Folk her i Landet ved at sidde paa et Vinhus om Aftenen, og igjennemhegle Ungdommens Fejl, indtil de af 4 Vægtere maa lade sig slæbe drukken hjem.

(Jeronimus løfter paa sin Stok.)

Leonard. I skal min Tro ikke slaae ham, Svoger! han har min Tro ikke Uret i den Post.

Henrich. Jeg siger det ikke for at laste gamle

Folk;

Folk; men for at vise, at hver Alder har sine Fejl. Om det nu er mindre Synd at gaae drukken hver Aften til Sengs (hvilket er gamle skikkelige Folks grande Mode hos os) eller at gaae paa Mascarade paa visse Tider om Aaret, det la'r jeg staae ved sit Værd. Den eeneste Forskjel er, at det første er en gammel vedtagen Skik, men det andet noget Nyt.

Jeronimus. Svoger! jeg veed ikke, hvordan I kan taale slig ugudelig Snak.

Leonard. Ej I skal min Tro give ham Lov til at tale.

Henrich. Mener Herren at jeg siger dette for at moralisere? aldeles ikke. Jeg siger kuns, at naar hver Stand betragter sine Fejl, holder den ene Kniv den anden i Skeden; og at intet Syn er meer selsomt end at see en drukken Mand, ledet af Vægtere hjem, moralisere og igjennemhegle Ungdommens Fejl paa Vejen.

Jeronimus. Men dit Best! svar mig dertil. Hvad Anledning gives ikke til Ukydskhed ved Mascarader, hvor unge Mennesker uden Hinder forklædte kan kjøre hen til det tredie Sted, uden at Nogen under deres Maske skal kjende dem.

Henrich. Ej Herre! i Spanien er det farligt, hvor Fruentimmerne er indsluttet. Men her i Landet, naar to forlibe sig i hinanden, finde de hundrede Lejligheder at komme sammen. At rejse til

Syl-

Gyldenlund eller Friderichsdal om Sommeren, holdes for en meget noble Tidsfordriv, men hvad der bestilles iblandt, veed min Broer perfect, som er Lejekudsk.

Leonard. Men Henrich! nu vil jeg ogsaa tale lidt: naar unge Mennesker gaaer hver Aften paa Mascarade, og skimer den hele Nat, maa de da ikke sove den hele Dag derefter? blive de da ikke derudover til ørkesløse Mennesker, og omsider til Døgenigter?

Henrich. Det er sandt, Herre! jeg har ikke et Ord at svare dertil; jeg taer kun alene min Herres Partie, som kommer 5 a 6 Gange om Aaret; thi de, som gjøre en Vane deraf, føre et skammeligt Levnet.

Jeronimus. Gid du faae Skam for hver Gang, du har været over 5 a 6 Gange paa Mascaraden i Vinter.

Henrich. Jeg har ikke noget at svare dertil Herre. - Det kommer mig ej heller ved at forsvare det, lad dem svare, som gaaer paa Mascarade 3 Gange om Ugen hele Vinteren igjennem. Ellers kunde de Godtfolk ogsaa sige : : :

Jeronimus. Hvad kunde de sige?

Henrich. De kunde sige: Ungdommen ved saadan idelig Nattevagt vannes til at blive haardføre, og kan derved i Fremtiden blive beqvemme til at lide ondt, og vaage, naar Forretninger det udkræve.

betaer man mig ogsaa den Lyst, saa har jeg ingen Fornøjelse i Verden.

Henrich. Nej Herre! det maa man hindre, den Lyst maa man dæmpe; thi det er ikke Folks Lejlighed at lade sig slaae thjel. Men hvem lider derved, at jeg gaaer paa Mascarade?

Jeronimus. Om Ingen lider derved, saa lider du selv, i det du sætter dine Penge unyttig til.

Henrich. Ej Herre! den største Dyd er at lade Pengene roullere blandt Folk.

Jeronimus. Efterdi du holder det for en Dyd, at lade Pengene roullere blandt Folk, saa lad dem da roullere blandt fattige Folk, saa gjør jeg.

Henrich. Herre! der er to Slags fattige Folk udi et Land: Nogle ere lade Stoddere; Andre ere arbejdsomme Stoddere. De lade Stoddere ere de, som gaaer om og tigger, og ikke vil arbejde; dem rækker Herren Haanden. De arbejdsomme Stoddere ere Skræddere, Skoemagere, Sælgekjellinger, Makron- og Sukkerbrødskjellinger, Lejekudske; dem rækker vi Haanden. Dersom nu alle Folk levede saa indgetogen som Hr. Jeronimus, maatte alle slige Folk døe af Sult. Herren derfor ved sine Almisser styrker Folk i at betle; vi derimod hindrer dem fra at betle. Skal man hjelpe Stoddere, saa er det jo bedre at hjelpe flittige end lade.

Jeronimus. Hvilken forbandet Snak! du skal

nok

nok see, at Nogen spiller alene i den Intention at skaffe Kortmagere Arbejde. Jeg vil ikke mere høre din urimelige Snak. Hør kjære Svoger! naar kan min Søn gjøre Opvartning hos Hans Datter?

Leonard. Jo før jo bedre. Jeg veed ellers ikke, hvad der gaaer af min Datter i Dag, hun er saa melancholisk. Da vi sad og drak The, gjorde hun ikke andet end sukkede.

Jeronimus. Den gode Jomfrue har Aarsag at være fortrydelig. Jeg lover, at min Søn skal komme derhen, og han forsømmer det. Hun kan jo have Aarsag at tage saadant op som en Koldsindighed. See der Junker, der har du Frugten af din Natte-Stimen. (Leander sukker dybt.)

Jeronimus. Ja nu sukker vi bag efter. Nu finder vi, at vore Forældres Formaninger har været vel grundet. Og du Hr. Philosophux kan du ogsaa hitte paa noget at besmykke dette med?

Leonard. Nu nu Svoger, skjeld ikke meer. Det er ikke saa farlig en Sag. Er det derfor, at min Datter er i ondt Humeur, kan Melancholien snart fordrives, i det hun bliver erkyndiget om Aarsagen til hans Borteblivelse.

Jeronimus. Lav Jer da strax til, min Søn! at gaae derhen og gjøre Jer Undskyldning. Hr. Svoger er saa god at trine lidt ind til mig, at vi kan tale noget sammen udi Eenrum.

(De Gamle gaaer ind.

Fjer-

Fjerde Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Henrich! vil du tage mit Liv fra mig, saa gjør du mig en stor Tjeneste.

Henrich. Faae den Skam, der gjør, og ligesaa den, der begjerer.

Leander. Jeg vil betale dig derfor.

Henrich. Nej Herren skal ikke sætte sig i nogen Bekostning derfor. Gjør jeg det, saa gjør jeg det for slet intet; thi jeg blev strax hængt for min Tjenstfærdighed, og saa nyttede Belønningen mig intet. Men hvor kan Herren blive saa modløs deraf, at hans Fa'r staaer og bræger noget hen i Vejret? ligesom man ikke er daglig vant til at høre hans skidne Mund!

Leander. Du farer vild Henrich! der er en anden Aarsag til min Desperation, hvilken naar du faaer at høre, skal du selv beklage mig. Jeg er bleven dødelig forliebt.

Henrich. Det kan aldrig komme belejligere, nu Bryllupstiden er forhaanden.

Leander. Nej Henrich! jeg er bleven forlibt i et andet Fruentimmer paa Mascaraden i Aftes.

Henrich. Jeg blev ogsaa forliebt udi adskillige Piger; men da jeg kom til at dandse, svedede jeg Kjerligheden bort. Jeg var færdig at døe af Kjerlig-

lighed til En, som jeg tog op til Hanedandsen, men inden den lange Dands kom til Ende, gik der saa meget Cupido ud ved Sved af alle Ender paa mig, at jeg ikke gad see den Pige meer for mine Øjne.

Leander. Gid jeg kunde sige det samme! Men den yndige Jomfrue har staaet mig for Øjnene den hele Nat.

Henrich. Ej Herre! den Kjerlighed, som kommer saa hastig, har ingen Bestandighed. Tilmed faaer I hende maaskee aldrig mere at see.

Leander. Det forbyde Himmelen! jo Henrich! jeg haaber at faae hende at see i Dag. Hendes Kjerlighed svarer til min. Vi har sat hinanden Stevne at møde paa et vist Sted. Jeg har givet hende min Ring, og dette er hendes, som jeg her bær.

Henrich. Det har dog anden Art, naar man forlover sig selv, og ikke bruger Forældre til Commissionairer, da kan man gjøre Forlovelse, Bryllup og Introduction til Barsel i en Haandevending. Men Herre! at tale Alvor, saa maa I slaae denne ny Mascaradekjærlighed af Hovedet; thi denne Tid er meget ubelejlig for Jer at blive forliebt udi Andre.

Leander. Det er mig ikke muligt, Henrich! Ach havde du seet hende, da skulde du bestyrke mig i min Kjærlighed. Jeg saae aldrig saadant angenemt Syn; Ansigt, Hænder, Mine, Tale: alt var saaledes,

at et eneste deraf kunde bevæge den Allerkoldsindigste.

Henrich. Men Herre! naar I seer ret til, saa er det, maaskee, En af Ane Hattemagers Bataillon.

Leander. Du skal nok see, at en Skjøge bær saadan kostbar Ring, at en Skjøge har saadanne angenemme Miner, saadant sødt Væsen.

Henrich. Hun maa være, hvad hun være vil, saa er det dog noget selsomt, at et honet Fruentimmer forlover sig saa hastig.

Leander. Jeg har holdet Stand mod alle Fruentimmer tilforn, men saasnart jeg fik denne Jomfrue at see, var det ligesom En sagde mig: Her er den Person, som Himmelen har beskikket dig til Egtefælle. Og saadant er det ogsaa tilgaaet med hende. Kjærlighed, Henrich, er noget, som man ikke kan begribe.

Henrich. Jeg mærker det. Ellers kunde Monsieur Cupido nok have holdet inde med sine Piller paa denne Tid, nu Herren har sluttet Parti med en brav Mands Datter, hvilket ikke kan ophæves uden stor Allarm.

Leander. Der maa komme saa stor Allarm deraf, som der komme vil, saa beqvemmer jeg mig ikke til at tage Leonards Datter.

Henrich. Det er noget forbandet Tøj. Der vil regne en Hob Skjeldsord over Jer, og en Hob Prygl over mig. Jeg var tilfreds, jeg var Fanden

i Vold

i Vold hen i en anden Kant af Verden. Jeg var tilfreds jeg var Gouvernør i Ostindien. Raisonneer lidt Korn med Jer selv Herre.

Leander. Det hjelper mig ikke.

Henrich. Jeg vil see til, om jeg kan curere Jer, Herre! ved den sorte Konst, som jeg i min Ungdom har lært. I skal repetere disse Ord tre Gange udi Rad: Honneur, Interesse, Foragt, Skjeldsord, Fortræd, Forældres og Venners Had. Forsøg kun at repetere de Ord tre Gange.

Leander. Det hjelper ikke, om jeg repeterer dem 3000 Gange, alt saadant er for svagt til at bevæge mig.

Henrich. Kan det ikke hjelpe, saa kan et helt Apothek ikke curere Herren.

Leander. Du maa være mig imod i Alting, Henrich, foruden i denne Post.

Henrich. Og jeg vil holde med Herren i Alting, foruden i denne Post. Denne ny Kjærlighed, Herre, vil bringe os i stor Ulykke.

Leander. Tael ikke et Ord mere derimod, det skal ellers koste dit Liv.

Henrich. Ja saa er det bedst at tie; nu mærker jeg, at det er Alvor.

Leander. Jeg vil ej heller, at du skal tie.

Henrich. Hverken tale eller tie?

Leander. Jeg vil, at du skal styrke mig i min

Kjær-

Kjærlighed. Jeg vil, at du skal give mig gode Raad, hvad jeg skal gjøre, hvordan jeg skal stille mig an, naar min Fa'r spørger mig, hvordan jeg har forrettet mit Ærinde.

Henrich. Jeg holder for, at det er bedst, at sige alting rent ud, og tage imod, hvad som følger paa.

Leander. Hvad mener du, der vil følge paa?

Henrich. Nogle smaa Historier, som dog ikkun er Bagatelle. Om Herren vil tillade mig at agere en liden Comedie derover udi 3 smaa Acter, paa det Han kan see Begyndelsen, Fremgangen og Enden derpaa. Den første Act begynder saaledes: (Jeg er for Exempel Jeronimus først) Du letfærdige, liderlige Fugl, du est ikke værd at have slige brave Folk til Forældre, imod hvis Villie du vil forlove dig med et løst Fruentimmer, som du har aldrig seet meer end eengang, og derved gjøre dig selv til en Bedrager og Løgnere, prostituere din hele Familie, og bringe dig udi alle Folks Eftertale (Nu kommer Leonard og hans Datter) I bilder Jer nok ind, at min Datter er en Kastekjep, Monsieur Leander! tro mig, at her er Lands Lov og Ret, og at jeg skal spille med Jer, saa længe jeg har en Skilling i Pungen. Vi er kommen af alt for godt Folk til at lade vort Hus saaledes prostituere. (Nu kommer Jomfruen.) (Han piber;) Ach min hjerte Papa! hvis

hvis I ikke hevner den Tort, som mig er skeet, døer jeg af Sorg. Han har jo selv skriftlig begjeret mig. Jeg har jo 3, 4 af hans Breve; hvad har han paa mig at sige? er jeg vanskabt? har jeg ikke et godt Rygte? er jeg ikke i alle Maader, som jeg har været beskreven? — Det er et kort Indhold af den første Act, hvorudi Leander bliver ved sit Forsæt at ægte en anden.

Leander. Det vil ungefehr blive saa.

Henrich. Den anden Akt begyndes saaledes: See! denne Stol, som jeg sætter her, er Tamper-Retten, og jeg er først Jomfruens Procurator. Nu læses op Stevningen: Rector og Professoribus gjør vitterligt, at for os har ladet indstevne : : : Det vil jeg nu forbigaae og begive mig til Proceduren. (Rangerer sig ved den ene Side af Stolen.) Min Principalinde, gunstige Herrer! er en fornemme uberygtet Jomfrue, som han selv har begjeret af hendes kjære Forældre, og som han siden den Tid intet Ondt kan overbevise. (Ved den anden Side.) Det er sandt, gunstige Herrer! at min Principal har begjeret hende, og at han intet kan sige om hende, uden alt, hvad som ærligt og skikkeligt er. Men det er dog haardt at tvinge En til at gifte sig mod sin Villie; det er jo ikke andet, end at bygge paa Helvede, tilmed saasom min Principal ikke har seet hende, langt mindre rørt hende, saa bli'r hun lige saa god, som

hun

hun var tilforn. (Til den anden Side igjen.) Nej holdt Hr. Collega, en Jomfrue, som man først utvungen har begjeret, og siden uden Aarsag slaaer op med, kommer derudover i alle Folks Munde. (Ved den anden Side.) Han slaaer ikke op med hende af Modtvillighed; men en anden stærkere Kjærlighed har betaget ham saaledes, at han ikke kan holde sit Løfte. (Ved den anden Side.) Ha ha! det er god Snak. Paa den Maade kunde Enhver undskylde sig dermed. (Ved den anden Side.) I veed maaskee ikke, hvad Magt Kjærlighed har, Hr. Collega, ellers talede I ikke saa urimelig. (Ved den anden Side.) Jeg veed saa vel, hvad Kjærlighed er, som I. (Ved den anden Side.) Hvorfor fører I da saadant forbandet Pølsesnak? (Ved den anden Side.) I fører Pølsesnak, og taler som en Tingstud. (Ved den anden Side.) Var det ikke for Respect af Retten, saa skul jeg vise din Slyngel, hvad en Tingstud er. (Ved den anden Side.) Er jeg en Slyngel? (Ved den anden Side.) Ja det tør jeg sige og forsvare det. (Trækker sig selv i Haaret, og skriger ved den ene Side, gjør ligesaa ved den anden Side.) Jeg underkaster det til denne høje Rettes Kjendelse. (Ved den anden Side.) Jeg ligesaa. — Nu er jeg Tamper-Retten. (Sætter sig ned og læser med Gravitæt.) Saasom Seignr. Leander har forlovet sig med Hr. Leonards eneste Jomfrue-Datter, og han siden den Tid ingen skjellig Aarsag kan fremføre at tilintet-

gjøre

gjøre samme Forlovelse, saa dømmes han at ægtehende inden 6 Uger.

Leander. Ja hvad vil alt dette sige?

Henrich. Aldeles intet. Monsr. Leander bliver endnu ved sit forrige Forsæt. Nu kommer den tredie Act: Der slaaes Arrest paa Monsieur Leanders Person. Hans Forældre har Plaiseer deraf, la'e ham ikke udi Arresten faae fornøden Pleje, hvorudover, efter han har siddet og cuculuret en Tid lang, den nye Kjærlighed begynder meer og meer at forsvinde; hvorudover Monsieur Leander kalder sine Forældre til sig, og siger med grædende Taare: (Han falder paa Knæe.) Ach mine kjære Forældre! nu har Sygdommen udraset hos mig. Jeg beder ydmygst om Forladelse. Jeg vil beqvemme mig at tage Hr. Leonards Datter. Hvorpaa Monsieur Leander kommer paa fri Fod igjen, og holder Bryllup samme Dag. — Dersom nu Herren er ingen Libhaber af Omsvøb, saa kan han holde Bryllup uden disse foregaaende hocus-pocus.

Leander. Har du nu udtalt?

Henrich. Ja Herre!

Leander. Du gjør Comedier som en Slyngel, og forestiller ikke min Character ret, som er, heller at døe end at forlade den Jomfru, som jeg saa inderlig elsker. Jeg byder dig endnu engang for alle, at du holder inde med saadan Snak. Det vil ellers gaae dig : : : :

Hen-

Henrich. Jeg raader ikke fra denne ny Kjærlighed, men jeg fortæller kun, hvad Gang Sagen vil have, for at mærke, om Herren kan holde Stand.

Leander. Om du opregner hundreds Gange saa mange Ulykker for mig, hjelper det ikke. Tvertimod eet forlibte Folk finder Fornøjelse i at være forfulgt, for det man elsker.

Henrich. Nu Herre! saa bliv da ved at elske. Jeg skal befordre Jer Kjærlighed saa meget, mig muligt er. Men der kommer den Gamle.

Leander. Hillemænd! jeg løber til Side.

Henrich. Begyndelsen af Krigen er god nok.

Femte Scene.

Leonard. Jeronimus. Henrich.

Leonard. Ja ja, kjære Svoger! saasnart som muligt Eje kan; thi hvortil tjener disse mange Præparatorier?

Jeronimus. Hvad unge Folk sparer ved Bryllupet, det har de siden; thi mange Folk her gjøre slige Brylluper, at Bryllupsmaden er neppe fordøjet i Maven, førend de maa dandse til Slutteriet.

Leonard. Adieu saa længe. Jeg finder nok Hans Søn i mit Hus; og saa kan jeg høre hans Betænkende derover.

Sjette Scene.

Jeronimus. Henrich.

Jeronimus. Est du her Mester Fix? hvor er Leander?

Henrich. Han er paa sit Kammer.

Jeronimus. Paa sit Kammer? hvad Pokker er det for Snak? kunde han saa hastig forrette saadant Ærinde?

Henrich. Ach saadant er snart gjort, Hr. Jeronimus, naar man veed Grebet.

Jeronimus. Fulgte du ikke med ham?

Henrich. Nej! han vilde ikke have mig med sig; og kom tilbage med et Ansigt, som En der har faaet Kurven. Jeg spurgte ham, da han kom tilbage, hvordan Sagerne stode. Da var han saa naadig at svare, hvad kommer det dig ved din Slyngel? Om han nu gik saa dybt udi Tanker, at han ikke kjendte mig, det skal jeg lade være usagt.

Jeronimus. Nej eftersom han svarede skaledes, saa har han vist nok kjendt dig. Lad ham strax komme hid.

Syvende Scene.

Jeronimus. Leander. Henrich

Jeronimns. Nu Leander! har I saa hastig kundet forrette saadant vigtigt Ærinde? Jer Svigerfaer tænkte, at finde Jer endnu hos sig.

Lean-

Leander paa Knæe. Ach min allerkjæreste Faer!

Jeronimus. Hvad Pokker er paa Færde? hvad vil alle disse Historier sige? har I gjort nogen Ulykke? hvad er det? sig frem.

Leander. Jeg frygter for min Faers Vrede.

Jeronimus. Hvad er der Henrich? sig du mig det da.

Henrich skriger og falder ogsaa paa Knæe. A : : : : : : : :

Jeronimus. Hvad Ulykke er paa Færde? hvad Ondt har I gjort?

Henrich grædende. Vi har intet Ondt gjort, Herre! men vi agter kun at gjøre det.

Jeronimus. Des heller maa jeg have det at vide, at jeg kan forekomme det. Jeg besvæ'r Jer Leander! at sige mig, hvad dette er. Mit hele Legem skjelver af Frygt, og mit Blod kaager i mig af Begjærlighed at vide det.

Leander. Og mit Blod kaager af Beængstelse, saa jeg ikke kan aabenbare det.

Jeronimus. Vil ikke den Ene, saa skal den Anden. Fort Henrich! jeg befaler dig at sige frem.

Henrich. A : : : : : : : .

Jeronimus. Vil du ikke sige med det Gode, saa skal jeg strax faae dig indqvarteret paa det Sted, hvor du skal med Magt blive tvungen til at bekjende alting til Punkt og Prikke. Jeg skal strax have

Bud

Bud efter Byens Folk at trække dig i Arrest. Hej Arv!

Henrich. Ach Herre! jeg skal bekjende.

Jeronimus. Nu bekjend da.

Henrich. Ach! lad min Herre Leander bekjende først, saa skal jeg siden sige, om han glemmer noget.

Jeronimus. Hej Arv!

Henrich. Ach Herre! nu bekjender jeg. Min Herre Leander gi'r Monsieur Leonards Datter = = =

Jeronimus. Hvad gi'r han hende?

Henrich grædende. Døden og Djevelen; thi han er bleven forlibt udi en anden Jomfrue paa Mascaraden.

Jeronimus. Ha ha, der har vi Mascarade-Frugterne! Men det vil intet sige; det skal vi let forekomme.

Leander. Jeg haaber dog, at min Faer er ikke saa haard at tvinge mig til at elske mod min Villie.

Jeronimus. Som jeg siger: i Aften skal du holde Bryllup med Hr. Leonards Datter.

Leander reiser sig. Det skal aldrig i Evighed skee.

Henrich reiser sig ogsaa. Det skal aldrig i Evighed skee.

Jeronimus. Bilder I Jer ind, at det staaer i Jer Magt at prostituere Jere Forældre, at prosti-

tuere en fornemme Jomfrue, og faae hendes Forældre at løbe med Limstangen? Jeg skal vise Jer, hvad faderlig Myndighed formaaer.

Leander. Og jeg skal vise, hvad en Søns Desperation formaaer.

Henrich. Og jeg skal vise, hvad en Tjeners Medlidenhed mod sin Herre formaaer.

Jeronimus. Jeg skal overlevere dig i Øvrighedens Hænder.

Leander. Saavidt strækker sig ikke en Faders Myndighed, uden mig tillægges nogen Misgjerning.

Jeronimus. Er det ikke Misgjerning saaledes at : : : : fort fra mine Øjne!

Leander. Hjertelig gjerne.

(Leander og Henrich gaae bort.)

Ottende Scene.

Jeronimus alene.

Ach! hvilken Ulykke vil ikke mit Hus geraade udi, og hvilken Urolighed vil ikke min arme Sjel plages med! Paa den ene Side forestilles mig min givne Parole til en brav Mand, som af en Ven vil blive min største Fiende, Trudsler med Retten, og Folkes Eftertale. Paa den anden Side forestilles mig min Søns Desperation, som jeg kan bringe til at gjøre mig end større Hjertesorg, hvis jeg poussérer denne Sag med alt for stor Hidsighed. Jeg maa

tvinge

twinge mig til lidt meer Lemfeldighed, og ikke gjøre for stor Allarm; det kan ellers komme Monsieur Leonard for Ørene. Jeg maa give min Søn lidt Tid at betænke sig. Sygdommen tør rase ud. De forbandede Mascarader! de forbandede Mascarader!

Tredie Act.

Første Scene.

Leonora. Pernille.

Leonora. Ach Pernille! jeg seer endnu Ingen; her er det Sted, som er bestemt til Samtale imellem os.

Pernille. Det er ikke hans Skyld, som endnu ej er kommen, men Jomfruens, som kommer saa tidlig.

Leonora. Jeg er saa bange, at det varer for længe, og at min Fader savner mig i Huset.

Pernille. Han plejer jo altid at sove 2 Timer Middags-Søvn.

Leonora. Det er sandt nok, naar hans Sind er roligt. Men nu eftersom Skjebnen er saaledes, at jeg imod min Villie har maattet sætte ham udi Bekymring, og aabenbare ham det, som mig ligger om Hjertet; frygter jeg for, at han hverken kan have nogen Søvn Nat eller Dag.

Pernille. Ej Jomfru! Hr. Leonard har alt for let Sind dertil.

Leonora. Siig ikke det, Pernille! da han fik dette at vide, blev han ligesaa bleg som et Lig, og lod sig bære Mad paa sit Kammer. Det er ellers den første Gang, jeg har opirret ham til Vrede; thi han bringes ikke uden stor Aarsag udi Harnisk. Men nu er han stærk ophidset, og jeg undskylder ham. Thi tænk engang, Pernille! hvad Allarm saadant vil foraarsage, og hvad Ulejlighed vort Hus vil komme udi; thi Hr. Jeronimus, saavidt mig er berettet, er en Mand, der skal søge at hevne sig til det yderste.

Pernille. Men eftersom Jomfruen tilstaaer, at Hun gjør ilde, og at hendes Faders Vrede er vel grundet, hvi gaaer hun da ikke strax hen, falder ham til Fode, og lover at gjøre hans Villie?

Leonora. Ach Pernille! jeg seer og approberer det, som mig tjenligt er, men følger det, som mig er skadeligt. Mit Hjerte har ballanceret længe mellem Fornuft og Kjærlighed; men Kjærlighed har vundet Seier. Ach ulyksalig var den Tid, jeg fik den unge Person at see, hvis Skjønhed har saaledes betaget mit Hjerte, at jeg ikke er mægtig meer til at bruge min Fornuft. Ach gid de Mascarade-Klæder, man lavede til i Gaar for mig, havde været mine Ligklæder.

Pernille. Ej Jomfru! tag ikke saadan afsted.

I er kommen her for at tale med den unge Person, som I elsker, og dog paa samme Tid ønsker Jer i Graven.

Leonora. Ja, og det med Billighed; thi omendskiøndt jeg elsker, saa fordømmer jeg dog min Kjærlighed. Ach! gid han ikke vilde møde, gid han vilde foragte mig. Gid han var en Bedrager, at derved min Kjærlighed kunde forvandles til Forbittrelse, og jeg kunde komme paa ret Vej igjen! Men Himmel! kommer der ikke En? mon det er ikke ham? jo det er ham.

Anden Scene.

Leonora. Pernille. Leander. Henrich.

Leander. Ach allersødeste Jomfru! jeg har talt hver Minut fra den Tid, jeg maatte forlade Hende indtil nu, saa stor har min Længsel været at see igjen den yndige Person, hvilken saaledes har betaget mit Hjerte, at jeg kan ikke have mine Tanker henfæst paa noget andet. Jeg har siden den Tid ikke forlystet mig i andet end at see paa denne Ring, som jeg af min søde Jomfrues Haand har bekommet til et Pant og Forsikkring om Hendes Kjærlighed mod mig igjen.

Leonora. Ach Monsieur! den udi vort Kjøn af Naturen indprændtede Blyfærdighed holder mig fra at udøse min Hjertens Mening. Men : : :

Pernille. Jeg skal fuldføre Resten. Vær forsikkret om, Monsieur! at det ikke er gaaet min Jomfru et Haar bedre, saa at hun udi Tanker havde gaaet barfod ud i Dag, hvis jeg ikke havde varet hende ad, at hun maatte tage Sko paa. Jeg kan ikke begribe, hvordan en Jomfru, der har stedse været et Exempel paa Koldsindighed, kan paa engang blive saa sterbensforlibt.

Leonora. Ach! ja jeg kjender mig ikke meer selv.,

Leander. Allerskjønneste Jomfru, der er noget Guddommeligt udi Kjærlighed. Saasnart jeg fik Hende at see, oprørtes mit hele Blod saaledes, at jeg snart ikke kunde erindre hvor jeg var.

(Medens de taler, gjør Henrich ligeledes Cour til Pernille.)

Leonora. Det gik mig ligeledes; thi det første Monsieur tog sin Maske af, og nærmede sig til min Person, var det ligesom Dommen blev oplæst for mig, at jeg skulde elske Ham. Den Bevægelse jeg fandt derover, langt fra den ved Hans Fraværelse er bleven stillet, den tvertimod meer og meer formeres; saa jeg mærker, at her er noget andet, end det man gemenligen kalder Forlibelse, og at det er Himmelens besluttede Raad, som tvinger mig mod min Villie at elske Ham.

Leander. Hvi, søde Jomfru! mod Hendes Villie?

Leonora. Ach jo! her er saa mange Stene i Vejen, som ikke uden med stor Møje kan udryddes. Mine Forældre har beskikket mig til en Anden, saa jeg kan ikke naae mit Maal, med mindre jeg vil underkaste mig deres Vrede.

Leander. Ach Himmel! er det muligt? jeg har just selv samme Skjæbne. Men hvad vil disse Forhindringsstene betyde, naar vi blive bestandige mod hinanden? Jeg paa min Side skal vove alting til det yderste, heller opofre mit Liv og Blod, end lade mig tvinge til nogen anden.

Leonora. Og jeg forsikkrer min Herre om ikke mindre Bestandighed paa min Side. Men maatte jeg spørge, hvilken den Person er, som han tvinges til. Item hvilke hans Forældre ere; Thi ...

Pernille. Hillemend, jeg hører En komme. Jeg mærker paa Gangen, at det er Hendes Faer.

Leonora. Ach Monsr. saa maa Han retirere sig. Min Kammerpige skal stedse patroullere paa dette Sted, om det blir mig forbudet at komme her oftere. Hende kan Han enten mundtlig, eller skriftlig ved sin Tjener berette mig sin Tilstand og hvad videre maa foretages.

(Leander kysser hende paa Haanden og gaaer bort.)

Tre-

Tredie Scene.

Leonard. Leonora. Pernille.

Leonard. Ach jeg arme Mand! i en ulyksalig Tid kom jeg hid til Byen, at holde min Datters Bryllup. I en ulyksalig Tid tilstædede jeg hende at gaae paa Mascarade! nu fordømmer jeg det Slags Gjækkeri, som jeg nys tog i Forsvar; thi saadant giver Anledning til : : : See hvad bestiller I her? holder I gehejme Raad, hvordan Jer onde og løsagtige Forsæt skal forfremmes? Hvo har givet Jer Lov at gaae ud af Huset?

Pernille. Jomfruen var ikke vel, hun maakte ud og tage Luft.

Leonard. Jeg troer det nok, at hun er ikke vel. Hun har en slem Feber, som Luften ikke curerer. Løsagtigheds Sygdom forbrives paa en anden Maade.

Leonora. Ach jeg elendige Menneske! der skal høre saadan haanlig Bebrejdelse.

Leonard. Ha ha, jo Frøken, gaaer det dig saa til Hjerte? Du skammer dig ikke ved at forfalde til Løsagtighed, men din Kydskhed tillader dig ikke at høre det Ord nævne. Det kalder jeg den rette Øjen-Skalkhed!

Leonora. Jeg er, Himmelen skee Tak, endnu ikke forfaldet til nogen Løsagtighed. Jeg haaber ogsaa, at jeg aldrig skal besmitte mit Levnet dermed.

Men

Men jeg er indtagen af ren Kjærlighed til en Person, som meriterer den.

Leonard. Ja vist er det en ren Kjærlighed! Først at forlove sig med en brav Mands Søn, og siden forlibe sig udi den første, man seer. Jeg veed ikke bedre end, at du gaaer paa Masearade i Aften igjen, at du kan forlibe dig udi den anden, i Morgen Aften i den tredie, og fare saa stedse fort, indtil du kan faae saa mange Kjærester, som der bliver Masearader i Aaret til. Saa kan du med Tiden paa en Comedie blive en perfect Actrice, hvis Maade er at givte sig engang hver Aften.

Leonora. Min hjerte Papa! det er jo ikke den første Mandsperson, jeg har seet. Jeg har jo været paa adskillige Forsamlinger tilforn, men er altid gaaet lige koldsindig derfra. Men denne Persons Meriter har saa indtaget mig, at : : : :

Leonard. Hvad kan du sige om en fremmed Persons Meriter andet, end at han kan gjøre smukke Capriolér i en Menuet og nogle Complimenter?

Pernille. Jo jo, Karlen kan min Troe gjøre andet, om jeg ellers er en Kjender.

Leonard til Pernille. Han kan, maaskee, skille dig ved din Jomfrudom, om du har nogen. Men jeg vil sætte, at det er en ærlig Karl, og at han han har Meriter. Kan det undskylde dig Leonora? Veedst du ikke, at du er forlovet med Leander, Hr. Jeronimi Søn?

Leonora. Jeg veed det nok, min hjerte Papa! jeg fordømmer derfor den ny Kierlighed; men jeg kan ikke hindre dens Virkning. Jeg har derfor henbragt den heele Nat med Suk og Graad, og bedet Himmelen om Bistand at staae den imod; men alt forgieves, saa jeg merker, at min Skiebne er ikke anderledes, end at jeg skal elske ham.

Leonard. Ja der har vi det! Vi vil besmykke alle vore onde Lyster med Skiebnen.

Pernille. Jo min Tro er der Skiebne udi saadant. Det vil jeg døe paa, skiønt hverken min Fader eller Moder var Calvinist.

Leonard. Hold din Mund, Pernille! og bestyrk hende ikke i sit onde Forsæt.

Pernille (grædende.) Jeg veed ikke, hvorledes det er med Herren nu. Han var saa god tilforn, som Dagen var lang, men nu er han værre end en Diævel.

Leonard. Jeg er saa from, som nogen Mand kan være mod sine Børn.

Pernille. Er det Fromhed, at ville bringe sin Datter til Desperation?

Leonard. Har jeg ikke Aarsag at være forbittret? Er det ikke noget, som angaaer min Velfærd og Ære? Naar min stakkels Kone paa Landet faaer dette at vide, mon hun ikke vil græmme sig til Døde?

Leonora. Men min hjerte Fader!

Leonard. Jeg vil ikke være din Fader længer,

 indtil

indtil du forandrer dig. Gak strax hjem fra mine Øjne. (De gaaer.)

Fierde Scene.

Leonard. Jeronimus.

Leonard. Jeg har kunnet baaret al Modgang med Koldsindighed, men denne Ulykke kan jeg ikke skikke mig i. Her staaer mig for Øjnene min Datters Velfærd, min egen Reputation, og den Sorg min Kone vil tage herudover; thi hun har fornemmelig smiddet dette Parti. Men alt dette er intet mod den Pust, jeg vil udstaae med den hidsige og knarvorne Jeronimus, hvilken oven i Kiøbet vil udøse al sin Galde mod mig. Jeg maae grunde lidt paa, hvordan jeg skal belægge mine Ord.

(Gaaer og spadserer ved den ene Side.)

Jeronimus (kommer ind af den anden Side.) Ach jeg arme elendige Mand! gid min Kone havde født et Rokkehoved til Verden i Steden for denne Søn, der gjør mig saa stor Hjertesorg paa min gamle Alder. Jeg har givet ham Tid at betænke sig, forhaabende, at, saasom denne Sygdom hastig er kommen over ham, den ogsaa hastig skulde forlade ham, men jeg finder endnu større Halstarighed end tilforn. Hvad vil den gode Hr. Leonard sige, naar jeg bringer ham saadan ubehagelig Tidende.

Leonard. Jo meer jeg penser paa at belægge mine Ord, jo meer confunderet bliver jeg.

Jeronimus. Hr. Leonard vil maaskee holde det for en Finte af mig.

Leonard. Var Hr. Jeronimus en Mand at tale med som andre, ikke saa hidsig og fremfusende.

Jeronimus. Men regner han mig det til Onde, saa giør han mig stor Uret.

Leonard. Men saasom jeg kiender hans Sind, saa zittrer og bæver mit hele Legeme.

Jeronimus. Jeg har Sorg nok ligevel, uden at han lægger Byrde paa Byrde.

Leonard. Jeg staaer derfor i Beraad, om jeg vil driste mig til at tale med ham selv.

Jeronimus. Min Kone og alle mine Husfolk skal vidne om min Uskyldighed for ham; men jeg er bange, at det hjelper ikke.

Leonard. Jeg er bange, at han udi første Hidsighed forløber sig, og siger mig noget, som min Ære ikke tillader at fordøie.

Jeronimus. Men jeg kan undskylde den gode Mand, om han ingen Raison vil høre; thi det er hans eeneste Datter, som saaledes prostitueres

Leonard. Men jeg maae bevæbne mig med Koldsindighed, og betænke, at hvad han giør og taler mod mig, er af en retmæssig Iver.

Jeronimus. Om han skielder mig for en Skuf-

fer

fer og Bedrager, vil jeg svare: Min Hr. Leonard, jeg har ikke et Ord derimod at sige.

Leonard. Jeg vil falde paa mine Knæ, og med grædende Taare bede ham om Forladelse, om det kan hjelpe.

Jeronimus. Jeg maae hen og aabenbare det strax; thi jo længer jeg tier dermed, jo meer mistænkt giør jeg mig selv.

Leonard. Courage Leonard! du maae derhen, det kan dog ikke længer dølges. (De møder hinanden begge to, og rykker i en Hast skielvende tilbage, og bliver staaende en Tid, uden at tale. Leonard med en grædende Røst.) Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Hr. Leonard!

Leonard. Hvorfor driver I Abespil med mig?

Jeronimus. Hvorfor driver I Abespil med mig?

Leonard. Jeg blues ved at see paa Jer.

Jeronimus. Jeg blues ogsaa ved at see paa Jer.

Leonard. Jeg tør ikke kalde Eder Svoger meer.

Jeroimus. I har ikke Aarsag til andet.

Leonard. Har I da allerede faaet Kundskab derom?

Jeronimus. Alt for tidlig desværre.

Leonard. Min Datter er, som hun var affindig.

Jeronimus. Min Søn er saa desperat, at han ingen Formaninger agter.

Leo=

Leonard. Er jeg ikke at beklage, Hr. Jeronimus?

Jeronimus. Gaaer ikke denne Sorg mig meest an, Hr. Leonard?

Leonard. Nej Sorgen gaaer mig meest an, som er hendes Fader.

Joronimus. Er det ikke min Søn?

Leonard. Spot mig ikke, Hr. Jeronimus! hvad kan jeg dertil?

Jeronimus. Spot mig ikke, Monsieur Leonard! jeg er gandske uskyldig.

Leonard. Vil I da ikke regne mig det til Onde?

Jeronimus. Vil I da ikke see det an, som en Finte af mig?

Leonard (paa Knæ.) Jeg falder paa mine Knæ, og beder med grædende Taare om Forladelse.

Jeronimus. Jeg falder ogsaa paa Knæ, og beder om Forladelse.

Leonard. Jeg haaber dog, at vi skal finde Middel til at forekomme denne Ulykke.

Jeronimus. Faders Myndighed er dog stor.

Leonard. Men min Datter er gandske desperat.

Jeronimus. Hun har ikke Aarsag til andet, den gode Jomfrue.

Leonard. Gid hun faae Skam den Akkermær; hun har Aarsag at skamme sig.

Jeronimus. Det forstaaer jeg ikke. Skammen er jo ikke hendes, men min vanartige Søns, der saaledes vil bryde sit Løfte.

Leo=

Leonard (reiser sig.) Hvad vil det sige? jeg kommer at giøre Afbigt paa min Datters Vegne, som har faaet ny Kjærlighed i Hovedet.

Jeronimus (reiser sig ogsaa.) Hvad vil dette sige? jeg kommer at giøre Afbigt for min Søn, der vil bryde sit Løfte.

Leonard. Vil Jer Søn og bryde sit Løfte?

Jeronimus. Vil Jer Datter og bryde sit Løfte?

Leonard. Vi maae ikke forstaae hinanden ret. Hr. Jeronimus!

Jeronimus. Jeg troer det samme, Hr. Leonard!

Leonard. Lad os da forklare vore Ord lidt meere tydelig. Hvorfor falder I paa Knæ for mig og beder mig om Forladelse?

Jeronimus. Fordi jeg frygtede Jer Vrede. Men hvorfor faldt I paa Knæ, og græd for mig?

Leonard. Fordi jeg frygtede, at I skulde udøse Jer Galde imod mig, da jeg dog er gandske uskyldig derudi.

Jeronimus. Endnu er jeg lige kløg.

Leonard. Jeg min Tro ligesaa.

Jeronimus. I siger, at I kommer at giøre Afbigt for Jer Datter, som vil bryde Forlovelsen; og det er min Søn, som vil kuldkaste den.

Leonard. I siger, at I kommer for at giøre Afbigt for Jer Søn, og det er just min Datter, som vil bryde.

Jeronimus. Nej, min Herre, her er Irring udi. Det er min Søn.

Leonard. Irringen er hos Jer, Hr. Jeronimus! thi det er visselig min Datter.

Jeronimus. Nu kom jeg fra min Søn, og da var hans sidste Ord: Jeg er bleven indtagen af Kjærlighed til en anden, og vil heller døe end tage Leonora Hr. Leonards Datter.

Leonard. Ret nu kom jeg lige fra min Datter, og da var hendes sidste Ord: En fremmed ung Herre har saaledes indtaget mit Hjerte, at jeg heller vil miste mit Liv, end lade mig tvinge til Leander, Hr. Jeronimi Søn. Gid jeg faae Skam, er det ikke sandt, som jeg siger.

Jeronimus. Gid jeg i dette Øjeblik maa blive omskabt til en Varulv, om jeg farer med Løgn.

Leonard. Ved hvad Lejlighed har Jer Søn faaet disse Griller?

Jeronimus. Han har forlibt sig i et Fruentimmer paa Mascaraden i Aftes.

Leonard. Lige saadan er det gaaet min Datter.

Jeronimus. Saa har vi paa den Maade ikke fornødent at skrabe for hinanden.

Leonard. Jeg mener det samme.

Jeronimus. Jeg tager mine Complimenter tilbage.

Leonard. Jeg ogsaa mine.

Je-

Jeronimus. Men Hr. Leonard! om vore Børn løber gal, skal vi føje dem derudi?

Leonard. Jeg har i Sinde at tvinge min Datter.

Jeronimus. Og jeg har i Sinde at lægge en Capsun paa min Søn.

Leonard. Jeg vil kalde Jer Svoger igjen som tilforn.

Jeronimus. Jeg vil ogsaa kalde Jer Svoger.

Leonard. Jeg har aldrig været for at tvinge Børn, men jeg skal herudi vove alting til det yderste; thi hvis Partiet gaaer ikke for sig, tør jeg ikke komme hjem til min Kone igjen.

Jeronimus. For min Kones Skyld er jeg ikke bange; thi hun løb selv gadegal iblandt, om hun maatte raade sig; men for min egen Æres Skyld skal jeg figte for dette Partie, som for al min timelige Velfærd. Men nu haaber jeg, kjære Svoger! at I ikke agerer Procurator for Mascarader oftere; thi her seer I en Svite deraf.

Leorard. Det er sandt nok. Jeg skal heller ikke oftere tage saadant i Forsvar. Men hvad Middel skal vi nu gribe til for at naae vor Maal?

Jeronimus. Vi skal bruge den Myndighed, som Gud og Naturen har givet Forældre, og vil det ikke hjelpe, saa skal I lade ham stevne til Ægteskab udi Jer Datters Navn.

Leonard. Jeg er kun alene bange, at min Datter derover geraader udi Desperation og gjør en Ulykke paa sig selv.

Jeronimus. Ha, ha, kan hun kun gjøre sin Fader saa tro. Saadan Desperation, især hos unge Jomfruer, vil ikke meget betyde. Det er kun Tragoedier og Romaner de agerer iblandt, for at imitere forlibte Heltinder, som de har læset saadan Slidder-Sladder om. Min Søn stiller sig lige saa syg an, men jeg har alt Recepten tillavet, hvorved Feberen skal fordrives. Dog er bedst, at vi gaaer noget lemfældig frem udi Begyndelsen; thi Tiden er ofte den bedste Læge.

Leonard. Jeg vil da strax forføje mig hjem, for at overlægge dette paa min Side.

Jeronimus. Jeg iligemaade. Adieu saa længe.

(De gaae.)

Femte Scene.

Henrich med en Byldt paa Ryggen, klædt som en Jøde-Præst, med et langt sort Skjæg.

Kunde jeg kun faae fat paa hende, deri bestaaer det; thi vi har Hastværk fore, og jeg veed ikke at finde hende uden paa dette Sted, hvor hun lovede at patrollere; thi faaer jeg ikke fat enten paa Jomfruen selv, eller Kammerpigen, saa er jeg om en Hals. Min Herre, da han hørte, at hans Faer vilde lade gjøre ny Laas til Gadeporten, at Ingen skul-

skulde komme ud eller ind uden hans Tilladelse, tog han Flugten, ligesom han gik og stod. Han opholder sig i et Hus ved Nørreport hemmelig, og der vil han stevne sin Kjæreste til sig, at de kan tage Flugten af Byen, og lade sig vie sammen paa Landet, og naar Vielsen først er holdt, saa maa Monsieur Leonard siden stevne min Herre, om han vil, end for Tamper-Retten til Spiir; thi naar han først er gift med en anden, saa falder alle Prætensioner af sig selv, og Jeronimus forliger sig med sin Søn igjen, naar han fornemmer, at denne nye Kjæreste er ogsaa kommen af godt Folk, hvilket jeg ikke tvivler om. Jeg harført mig i denne Dragt, at Ingen skal kjende mig; thi jeg kan ikke komme bort, førend jeg har forrettet mit Ærinde, som er at vare Jomfruen ad om min Herres Flugt, og overlevere hende denne Addresse paa et Stykke Papir, hvor hun skal finde ham. Men see der, fører nu ikke Fanden mig den gamle Jeronimus paa Halsen! Jeg maa blive staaende; thi løber jeg, saa gjør jeg mig mistænkt.

Sjette Scene.

Jeronimus. Henrich.

Jeronimus. Jeg er bange, at det hænger ikke ret sammen. Jeg er bange, at Leander har spillet mig et Puds. Da jeg gik ud at tale med Monsieur

Leonard, var han hjemme, men nu seer jeg hverken ham eller hans Tjener. Jeg kunde af lutter Urolighed ikke bie længer inde. Jeg lod Arv løbe ned i Lysthuset i Haven; er han ikke der, saa bli'r jeg bange som en Hare. Men jeg maa spørge denne Jødepræst, om han ikke har seet Nogen gaae forbi. Hør Rabbi! saae I ikke en ung Person med en Tjener komme her af Huset?

Henrich. Abi Kala Spinther, meristan Cadedi Farluf spæ kauet.

Jeronimus. Jeg forstaaer ikke Hebraisk, Rabbi!

Henrich. Candelabro Tick tack jucatan Psalmanasär.

Jeronimus. Jeg forstaaer hverken Chaldaisk eller Hebraisk, Rabbi! Kan I ikke tale Dansk eller Tydsk?

Henrich. Ja freylich Herr, ich sprech Westphälisk, Westphälisk.

Jeronimus. Hvorfor svarer I mig da paa Hebraisk?

Henrich. Ich dachte, der Herr auch een von Israels Kindern wäre: denn der Herr hat ein perfect Jüdisk Gesicht, ein perfect Jüdisk Gesicht.

Jeronimus. Gid du faaer en Ulykke, saa vist som du lyver.

Henrich. Aber recht Ernst, mein Herr! ist er nicht ein Portugiser-Jude? Mir dünckt daß ich ihm gesehen habe in der Synagoge in Altona. Je-

Jeronimus. Nej I farer vild, Rabbi! jeg er en god Christen, som boer i dette Huus, hvor der aldrig har været nogen Thalmud eller Alcoran.

Henrich. Um Verzeihung denn, mein Herr! um Verzeihung.

Jeronimus. Men saae I ikke en ung Person med en Tjener gaae herud af Porten?

Henrich sagte. Gid du faae en Ulykke, du maatte gaae ind ad Porten. Jeg er saa bange, at Kammerpigen kommer i det samme. Jeg maa see, om jeg kan drive ham bort med Snak.

Jeronimus. Kan I ikke svare mig til mit Spørgsmaal?

Henrich. Der Herr sagt, daß kein Thalmud oder Alcoran in seinem Hause gewesen sey.

Jeronimus. Ja det siger jeg, men det er ikke det, som jeg : : : :

Syvende Scene.

Pernille. Jeronimus. Henrich. Gam. Arv.

Pernille. Hillemænd her er Folk! hvem Pokker har ført disse to Jøder hid?

(Henrich bliver hende vaer, springer hen til hende, og taer hende udi Haanden. Pernille skriger.)

Henrich. Kiender I mig ikke, Mammeselle? jeg tiener hos Jer Jomfrues Kiæreste. Jeg har forklædt mig saa for en vis Aarsags Skyld. Gak lidt

til

til Side, til jeg kan faae den gamle Mand bort; thi jeg har noget at sige Jer, som er meget magtpaaliggende.

Pernille sagte. Hillemend er det Jer? (høit.) Ach kjære Jøde lad mig med Fred.

Henrich. Gehe man, Jomfru, gehe man.

(Vender sig til Jeronimus igjen.)

Das ist ein sehr grosse Unterscheid Hr. zwischen den Alcoran und den Thalmud.

Jeronimus. Hvem Pokker spør derom?

Henrich. Der Thalmud ist geschrieben von den Türkischen Gott Mahometh.

Jeronimus. Jeg troer, Fanden har sat den Karl ud at plage mig med Snak.

Henrich. Aber der Alcoran, min Herr! das ist ein heiliger Buch, ein heiliger Buch.

Jeronimus. Gak Pokker i Vold med din Alcoran og din Thalmud.

Henrich. Der Nahm von Alcoran wil so viel sagen, als eine Juden-Bibel, und komt von zwo Chaldaischen Worten Al und Coran. Al bedeutet = = =

Jeronimus gaaer til den ene Side, vender ham Ryggen, holder for Ørene og siger: Tael nu din Hund, til du bliver fort.

Arv kommer indløbende. Hvor blev af Herren? Hvad vil denne Jødepræst? Hvad Pokker er det? Det er jo Henrich, som er forklædt?

Hen-

Henrich ta'r Arv til Side, sigende: Hør Arv! en Otting Meel, 2 Stykker røget Kjød, Kokkepigens Møedom. Hvem er jeg nu?

Arv. Ach! I er min Sjel, en Jødepræst.

Jeronimus vender sig om. Mon det Bæst nu har udtalt? See der er Arv! Nu Arv! hvordan er dit fat?

Arv. Herre! denne Mand er en Jødepræst.

Jeronimus. Det seer jeg nok.

Arv. Det er, faae jeg Skam, en Jødepræst.

Jeronimus. Jeg seer det nok, men fandt du ; ; ;

Arv. Om Herren ikke vil troe mig, saa vil jeg gjøre min Eed derpaa.

Jeronimus. Gak Pokker i Vold med din Snak. Men fandt du min Søn eller hans Tjener?

Arv. Nej Herre! de er ingensteds udi Huset. Men de kan være ude i Ærende. Bortløben er de ikke; thi hvis Monsieur Leander havde havt saadant fore, havde nok Henrich varet Herren ad.

Jeronimus. Den listige Skjelm! havde jeg kun ham først, thi han er Hjulet, som driver alting.

Arv. Jeg har ogsaa havt onde Tanker om Henrich tilforn, men paa nogen Tid har jeg fornummet, at han er en god Sjæl.

Henrich sagte. Nemlig fra den Tid, jeg agerede Spøgelse.

Je-

Jeronimus. Kom lad os gaae ind og see efter, om der fattes nogle Sager i Huset. Adieu Smaus! Nu kan I tale saa meget Hebraisk, som I vil.

Ottende Scene.

Pernille. Henrich.

Henrich. Den Gang gik jeg fri, han kjendte mig ikke, og Arv tør ikke lukke sin Mund op. Hei Mademoiselle!

Pernille kommer frem igjen. Ach!, jeg vidste min Troe ikke andet, end du var en Jøde. Men hvorfor har du saaledes forklædt dig?

Henrich. Min Herre, da han fornam, at hans Faer vilde indsperre ham, har taget Flugten, og givet mig denne skrevne Adres til Jomfruen, hvor hun kan finde ham. Jeg har imidlertid paataget mig denne Dragt, at jeg ikke skulde blive kjendt af Nogen.

Pernille. Hvor boer din Herres Faer?

Hennich. Min Herres Faer er en fornemme rig Mand, meget haard og streng. Det var just den samme gamle Mand, som I saae nys her staaende. I kan selv tænke, i hvilken Beængstelse jeg da var, af Frygt for at blive kjendt. Men vi har ikke et Øjeblik af Tiden at give bort. I maa strax tage Flugten med Jer Jomfru til det Hus, hvor min Herre er.

Per-

Pernille. Saa løber jeg da strax, Adieu.

Henrich. Denne Pige staaer mig perfect vel an; gid jeg var ikkun en Jøde, saa skulde jeg virkelig filoutere hende Hendes Jomfruedom, men jeg vil see til, hvad der kan blive af siden! nu maa jeg see til, at jeg kan smøre mine Støvler.

Niende Scene.

Jeronimus. Magdelone. Henrich. Siden Arv.

Jeronimus. Ach jeg elendige Mand! han er vist nok bortløben; thi hans Skrin, hvorudi han havde sine kostbare Sager, staaer aaben og gandske tom. Men hvad Pokker er dette? endnu staaer denne Jøde her.

Magdelone. Maaskee det er een af min Søns Spioner. Gid jeg er aldrig ærlig, troer jeg ikke, at det er Henrich forklædt.

(Henrich vil løbe. Jeronimus og Magdelone holder paa ham. Jeronimus griber ham i Skjæget, som falder fra.)

Jeronimus. Ha ha god Karl, velkommen Monsieur Rabbi!

Henrich. Nej Herre! siden I tog Skjægget fra, kan jeg ikke være Rabbi længer.

Jeronimus. Til hvad Ende skal jeg finde dig i denne Dragt? hvor er din Herre?

Henrich. Min Herre er - - han er, lad see. Jeg

Jeg veed min Tro ikke, hvor han er. Skal jeg tage vare paa min Herre?

Jeronimus. Du est ikke alene hans Tjener, men ogsaa hans Geheime Raad. Det er vel ikke omsonst, at Du er kommen i denne Dragt.

Henrich. Det er en Dragt, Herre! som jeg vilde bruge paa Mascaraden i Aften.

Magdelone. Ach! troe ham ikke, min hjerte Mand! jeg har alt havt Bud i Dag til Capion. Der blier ingen Mascarade i Aften.

Jeronimus. Ha ha, har I alt havt Bud? I har nok Lyst at forsøge Lykken end engang, og lyve Jer en ny Feber paa.

Magdelone. Nej min Tro har det aldrig været min Tanke. Jeg vilde kun vide det, for at hindre Jer Søn Leander.

Jeronimus. Det er ikke min Søn, det er Jer Søn; thi han slægter sin Moer paa udi Galskab. Men nu er det, som meer vigtigt er at tale om: siig frem du vanartige Skjelm, hvor min Søn er.

Henrich. Jeg veed min Tro ikke, Herre!

Jeronimus. Hej Arv! — jeg skal strax komme dig til at bekjende.

Henrich. Ach Herre! hvordan skal jeg bekjende, naar jeg ikke veed?

Arv. Vil Herren noget?

(Kommer ind.)

Je-

Jeronimus. Her er to Soldater i Gaarden, som hugger Brænde, lad dem strax komme hid.

Henrich. Ach Herre! vær naadig;

Jeronimus. Skal man ikke kunde tvinge saadan Karl til at bekjende? Det skulde være meget.

(Tvende Soldater kommer ind.)

Jeronimus. Tag mig fat paa denne Karl!

Henrich. Ach Herre! jeg vil bekjende. Min Herre er løben bort med den Jomfru, som han forlibede sig udi paa Mascaraden.

Jeronimus. Hvor holder han sig oppe da?

Henrich. Det veed jeg min Tro ikke.

Jeronimus. Trækker ham ind, og kaster ham ned i Kjelderen, og binder Hænder og Fødder paa ham.

Henrich. A : : : Jeg vil gjøre min Eed paa, at jeg ikke veed, hvor han er.

Jeronimus. Du kan maaskee ikke komme det ihu, men naar Pidsken kommer til at dandse paa din Ryg, skal du strax faae din Hukommelse igjen. (De gaae alle ind.)

Tiende Scene.

Leonard alene.

Nu har jeg noget Haab at bringe min Datter til Raison; tilforn agtede hun hverken Vrede eller For-

aldres Forhandelse. Men nu nylig, da jeg talede med hende, fornam jeg, at Feberen havde sagtet sig lidt; thi hun begjerede at være en halv Times Tid alene for at betænke sig. Saa er det, Himmelen skee Lov, en god Begyndelse. Ach Himmel! hvor kan dog unge Mennesker forfalde til Galskab. Det er farligt at leve for dem i disse store Byer. Men jeg haaber, at jeg skal overvinde alle disse Ulykker, og at jeg inden en halv Time skal see Leonora for mig paa Knæ, bedende om Forladelse. Og ligesom det gaaer hende, kan det og gaae Jeronimi Søn. Men jeg maa hen og fortælle Jeronimus denne Forandring.

Ellevte Scene.

Jeronimus. Leonard. Siden en Dreng.

Jeronimus vender sig mod sit Hus. Skynder Jer nu Karle, og ta'r Byens Tjenere med paa Vejen.

Leonard. Hvad Pokker er der paa Færde? Hør kjære Svoger! er der nogen Ulykke?

Jeronimus til Leonard. Hans Tjener, Hr. Svoger! (til dem indenfore) og lov dem en raisonabel Discretion.

Leonard. Men siig mig, hvad er dog paa Færde?

Jeronimus til Leonard. Hans Tjener Hr. Svoger!

ger! — I maa ile, som I skulde løbe til Maals; thi I kan ellers komme for silde.

Leonard. Ej giv mig dog lidt Oplysning herom.

Jeronimus til Leonard. Hans Tjener Hr. Svoger! — Og vil han gjøre Modstand, saa maa Betjenterne bruge Gevalt.

Leonard. Har det været Tyve i Hans Hus, Svoger?

Jerouimus. Hans Tjener Hr. Svoger! — Og seer til, at I faaer fat paa Skjøgen med, at vi kan faae hende i Spindehuset.

Leonard. Hvad fattes kjære Svoger? Der maa være en stor Ulykke paa Færde.

Jeronimus. Forlad mig, at jeg ikke har kundet svare Ham tilforn. Det vil give sig inden en Time, om vi bliver Svogre eller ej.

Leonard. Hvi saa?

Jeronimus. Min Søn er løben bort med den forbandede Skjøge, som han er bleven forliebt udi paa Mascaraden.

Leonard. Ach hvilken Ulykke! nu kom jeg at bringe Glædskabs-Tidender om min Datter, at hun begynder at gaae i sig selv igjen.

Jeronimus. Ach jeg arme elendige Menneske! des større Ulykke er det for mig, om vi ikke finder ham.

Leo-

Leonard. Ach Hr. Jeronimus! posito, at I ikke finder ham, hvad vil I da gjøre?

Jeronimus. Da vil jeg forlade mit Hus, og sørge mig ihjel paa Landet.

Leonard. Ach nei, Hr. Jeronimus! I maa lade see, at I er en Christen, og ikke lade Sorg tage Overhaand.

Jeronimus. Intet i Verden trøster mig da, men jeg døer visselig.

En Dreng kommer ind. Her er en liden Seddel Hr. Leonard, som en Pige flyede mig at levere ham.

Leonard læser. "Min Herre! I kan lære af denne Historie, hvor høilig Forældre synde, der vil tvinge deres Børn at gifte sig mod deres Villie. Eders Datter Leonora, for at undgaae det, hun blev truet med, styrtede sig i min Nærværelse ned i den dybeste Park udi Haven, hvor hun druknede. Jeg kunde ikke redde hende, retirerede mig derpaa i mit Kammer, og skrev disse Linier. I faaer maaskee mig ej heller mere at see. Pernille."

Leonard. Ach, Ach! du ugudelige Leonard; du er ikke værd at leve, der har bragt din Datter til saadan Fortvivlelse. Jeg vil strax hen og følge hende efter.

Jeronimus. Det forbyde Himmelen!

Leonard. Slip mig, Hr. Jeronimus! jeg

er

er den slemmeste Misdæder, som kan gaae paa Jorden.

Jeronimus. Ej, Hr. Leonard! Han kan trøste andre, men veed saa lidt at skikke sig i sin egen Modgang.

Leonard. Ach! lad mig dog gaae for at fuldføre mit blodige Forsæt.

Jeronimus. Ej Hr. Leonard! betænk at I er en Christen, hvis Pligt det er at staae imod al Modgang.

Leonard. Jeg har ej alene mistet min eneste Datter, men jeg har selv myrdet hende.

Jeronimus. I har ikke gjort andet, end hvad en Faer kan med god Samvittighed gjøre. I har villet have, hun skulde holde sit Løfte. I vilde, at hun skulde vel forsørges. Jeg har ført samme Conduite med min Søn.

Leonard. Men er det vel gjort? I er at laste, som har villet tvinge Jer Søn, og jeg langt meer, som har fristet en skrøbelig Jomfrue over hendes Formue. Lad os eftertænke, Hr. Jeronimus! hvad Mennesker ere; lad os eftertænke, hvad Ungdom er, og hvad vi selv har været. De samme Fejl, som vi har begaaet vor hele Ungdoms Tid, søger vi at dæmpe hos vore Børn ved Tyranni, som dog ikke er andet end rigtige Copier efter Originalen; vi maa skamme os ved vort Herredømme, som vi øve

med

med liden Føje. Det skal hedde, at vi stræbe for vore Børns Velfærd, og dog søge vi alene vor egen Fordel. Havde min Datter ikke havt saa megen Arvedel udi Vente, saa havde I maaskee bekymret Jer lidt om denne Sag, og maaskee det havde gaaet mig ligeledes. Der kan intet siges til mit Forsvar; jeg har myrdet min Datter, vil derfor følge hende efter.

Jeronimus. Ej lad ikke den onde Aand tage Overhaand hos Jer, Hr. Leonard! Betænk, at det er ikke alene Jer Legeme, I vil opofre, men ogsaa Jer Sjæl.

Leonard. Hvo kan rajsonnere udi saadan Ulykke?

Jeronimus. I skal ikke faae Lov at gaae fra mig, førend I er bleven anderledes til Sinds.

Leonard. Ach! Ach!

Tolvte Scene.

Betjenterne komme indtrækkende med Leander og Leonora. Pernille. De Forrige.

Jeronimus. Est du der, Forræder! som ved et ugudeligt Levnet vil bringe dine Forældre for Tiden i Graven?

Leander. Jeg har intet Ondt bedrevet. Jeg har fattet Kjærlighed til en smuk fornemme Jomfru, som her staaer.

Jeronimus. Er du den Skjøge, som har forført min : : : :

Leonora. Jeg er ingen Skjøge, jeg er en brav Mands Datter fra Jylland.

Jeronimus. Ja vist! de sige saa, alle disse Nat-Frøkener: Vi er nys kommen fra Jylland eller Lolland, da de dog har siddet i fuld Næring her i Byen udi nogle Aar.

Leonora. Jeg kan overbevise Jer, at jeg er en ærlig og fornemme Jomfrue.

Jeronimus. Ja vist, om ikke af andet, saa af Jere Gjerninger, i det J har villet forføre et unge Menneske, og komme ham til at løbe af sine Forældres Hus. Hvis Datter er J da, med Forlov?

Leonora. Min Fader er Leonard Hansen, som er for nogle Dage siden kommen hid til Byen for at gifte mig med en ung Person, ved Navn Leander, men saasom : : : :

Jeronimus. Ha, ha! J har ikke lært Kunsten at lyve subtilt nok. Hr. Leonard havde kun een Datter, men hun er allerede Fanden i Vold. J skal strax blive røbet, her er Seigneur Leonard.

Leonora. Min Fa'r!

(Leonard staaer imidlertid fravendt, grundende og helbende med Hovedet.)

Jeronimus. Monsieur Leonard! seer Jer lidt om.

Leonard. Ach Himmel! hvad seer jeg? det er min Datter.

Leonora paa Knæ. Ach allerkjæreste Faer! forlad mig, at jeg har syndet saa grovelig imod Ham, og spillet saadan Intrigue. Kjærlighed til denne unge Person har bragt mig dertil, og saasom I har villet tvinge mig til Hr. Jeronimi Søn Leander, som jeg aldrig har seet, saa * * * *

Leonard. Ach Himmel! er det muligt?

Jeronimus. Ach! hvilket Eventyr!

Leonard. Stat op min kjære Datter! der staaer den Leander, som du har løbet bort med, af Frygt for at blive hans Hustrue.

Leonora. O en underlig Hændelse! er det Leander, som jeg har flygtet med, for at blive fri for Leander?

Leander. O en sælsom Historie! er det Leonora, som jeg har skyet af Kjærlighed til Leonora?

Jeronimus. Kjære Børn! disse Fortrædeligheder, disse Hændelser skal opmuntre Jer til at elske hinanden desmere. Hør, lad Henrich strax komme ind udi den Stand, som han er, og siger ham intet af dette, som er skeet.

Leander. Tillader mig da, kjære Forældre, at jeg omfavner min Kjæreste.

(De omfavner hinanden.)

Leonora. O en lyksalig Vildfarelse! jeg har havt Afsky for den, hvilken jeg alene har elsket. Le-

Leander. Og jeg har været færdig at gaae i Døden af Kjærlighed for den, hvis Navn har været mig en Forskrækkelse.

Jeronimus. Jeg vilde gaae i Graven af Sorg, efterdi min Søn mod min Villie elskede den, som min Villie alene var, at han skulde elske.

Leonard. Og jeg har hadet min kjære Datter for Ulydighed, alene efterdi hun var mig lydig.

Trettende Scene.

Henrich bagbunden. De andre.

Jeronimus. Henrich! kjender du disse tvende Personer?

Leander. Henrich! denne Jomfrue, som jeg har flygtet med, for at blive Leonora qvit, er Leonora selv, Hr. Leonards Datter.

Henrich. Ach Himmel er det muligt! nu føler jeg ikke meer til de Hug, jeg har faaet.

Leander. Du skal belønnes for din Troskab.

Henrich. Hej! er der ingen Anstalter? Hvorfor løser I Hunde mig ikke?

Jeronimus. Løser ham strax!

Henrich betigende dem. Er I Leonora Hr. Leonards Datter?

Leonora. Ja jeg er Leonora og Leonores Rival tillige.

Henrich. Og I Monsieur Leonard! er I denne Jomfrues Faer?

Leonard. Ja Kammerat! det er min Datter, som paa een Dag har taget Livet af mig og givet mig Liv.

Henrich. Saa er her og spillet en Comedie.

Leonard. En sælsom Comedie.

Henrich. Men hvad Satisfaction skal en brav Mand, som jeg, nyde for den Tort, mig er vederfaret?

Jeronimus. Giv dig tilfreds. Leander oprejser nok din Skade.

Henrich. Vil I give mig denne Pige til Ægte?

Leonard. Kan du vinde hende selv, saa seer jeg det gjerne.

Henrich. Lille Fæstemø! vil du have mig?

Pernille. Ja nok.

Henrich. See engang, hvor lykkelig vi er mod fornemme Folk; vi veed endnu ikke hinandens Navn, og kan dog maaskee komme til at holde Bryllup denne Aften. Det er kuns fornemme Folks Kjærlighed, man kan udføre i Comedier; men vi andre gaaer lige til, og har kun 2 smaa Tempo at tage i Agt, nemlig: Schlaget an, og gibt Führ. Men Hr. Jeronimus! I kan lære af denne Historie, at Mascaradet har ogsaa sin Nytte; thi denne Vildfarelse har formeret de forlovede Personers Kjærlighed, og derforuden

skal-

skaffet mig denne smukke Pige paa Halsen; thi den har givet Anledning til en angenem Comedie, som endes med Bryllupper baade for og bag, saa vi faaer alle nok at bestille. Og I Messieurs! som har bundet og pryglet mig, paa det I ogsaa ikke skal være ørkesløs, saa gaaer hen og hænger Jer selv.

Over

Over Mascaraden.

Om dette Stykke siger Holberg i titbemeldte Epistel: "det er af samme Natur, som det foregaaende (Julestuen) og det er uvist, enten det mest behagede Almuen, som mest løber efter, hvad der kilder Øjnene, eller de Fornemmere, som komme sammen, for at forlyste deres Øren; thi Indholdet er behageligt og erotisk, men Dialogen idelig krydret med satyrisk Salt. Det blev efter højeste Befaling tre Gange gjentaget, hvilken Lykke aldrig tilforn hos os var vederfaret nogen Comedie."

Samme lykkelige Stjerne synes ogsaa efter den Tid at være blevet over dette Stykke; vil Grev Otto Mandrup Ranzau paa Holtegaard give Femte Frederik en Fete, hvoraf Skuespil skal udgjøre en Del, er Mascaraden det ene af de Stykker, han vælger dertil, og som tilvejebringer Skuespillerne kongelig Gunst og Beskyttelse; flere end een Gang blev det paa den offentlige Skueplads gjentaget for samme Konge, hvis Komme i Skuespilhuset var den Tid saadan en Sjeldenhed, at den hver Gang i den titanførte alfiske Fortegnelse findes uudtrykkelig antegnet; ikke mindre end 37 Gange, et Antal, som ingen Holbergsk Comedie har naaet, blev den i de tit omtalte 20 Aar bragt paa Skuepladsen, hvor det endnu den Dag i Dag mellem de mest yndede holbergske

ske Stykker hævder sin Rang; ja det som mere er, den afdøde Schlegel i sine Tanker til det danske Theaters Opkomst nævner dette Stykke ikke blot iblandt dem, der have faaet mest Bifald, men endog blandt dem, der svinge sig til ædlere Scener, og højere Caracterer.

Med alt dette synes Holberg ikke selv at have været fuldkommen opbygget over det Fortrin, dette Stykke blev givet, og siger han blandt andet i sin 249 Epistel: at han med større Fornøjelse seer Rasmus Berg end Mascarade, som ellers paraderer saa meget i Alles Ojne, og mest slides paa; som han overalt med Føje frygtede for, at den tomme Ojenslyst skulde faae formegen Indpas paa vort Theater og fortrænge det sande og gavnlige Lystspil derfra; som han da og i sin Fortale til første Tome havde ladet Just Justesen pukke paa: "at hans Originaler have holdt Stand mod de franske, ikke fordi de vare nye, men fordi de ere blevne holdet ligesaa gode, hvorvel der er intet for Ojnene, ingen Machiner, Præsentationer, Mascarader, og andet deslige, som lokker flere Tilskuere end Comedien i sig selv, som kan sees af denne borgerlige Edelmand, hvilken, omendskjønt det er af Molieres slette Stykker, holder bedre Stand end Gnieren, som er det bedste, alleneste for den tyrkiske Mufti og Mascaraden, hvorpaa de største Kjendere dog mest sþøde sig;" og kunde man næsten fristes til at

troe

troe, at dette Sted var Aarsagen, hvorfor denne Fortale i den anden Udgave af Comedierne fra 1724 er forkortet, og ovenstaaende udeladt, da han allerede da havde i to Stykker handlet derimod.

End mere misfornøjet med dette Stykkes Bifald synes ikke uden Grund Forf. af det derfor tilsidesatte Julestuen og Mascaraden, der da i sine Fortaler heller ikke forsømmer at anmærke: at han maae betinge sig den Eftertanke hos Læseren, "at til dette Stykke ikke udfordres vidtløftige Raisonnements over Mascaradens Nytte eller Misbrug, eftersom han alene har indført den som en Præsentation til Skuespillets Ziirlighed." Herved torde midlertid Andre anmærke, at langt fra de her tilsigtede Raisonnements i nogen Maade kunne lægges Holberg til Last, fortjene de snarere at anprises og studeres som et Mynster, hvorledes saadanne tvistige Materier med Held kunne paa Scenen pro og contra ventileres; naar nemlig Udslaget af Undersøgelsen, isteden for at være ørkesløs Ordverxling, er af vigtige Følger for de Personer, den føres af, og som vi tillige interessere os for; og er det i øvrigt ikke at miskjende, at hvad Holberg ved denne Lejlighed har yttret, og hvormed man ydermere kan jævnføre hans 347 Epistel, uden tvivl er det grundigste og bedste, der over denne ogsaa i vore Dage med Bitterhed oprippede Controvers er sagt.

Lige-

Ligesom den dramatiske Journalist ved at bedømme dette Stykke rigtigen anmærker, at den højst comiske og i hver Henseende mesterlige Scene mellem de to Gamle, der bede hinanden om Forladelse, er taget af Molieres Kiærlige Forbittrelse tredie Acts fierde Scene, saaledes har Cailhava ved at bedømme Molieres Scapin holdt en meget varm og grundet Lovtale over den højst vittige Scene i Holbergs Mascarade, hvor Henrich i en Comedie af tre Acter foreholder Leander Følgerne af hans nye Kjærlighed. Man kan overalt efter at have læst Cailhavas varme Lovtaler over tre af de fire Stykker, der findes i G. Fursmans franske Oversættelse af Holbergs Lystspil, ikke noksom beklage, at, saa maadelig denne Oversættelse i adskillige Henseender end er, dog ikke alle de sex og tyve oversatte Stykker kom ud; maaskee da vore franciserende Landsmænd havde betimeligere lært at sætte Pris paa de holbergske Lystspils Værd, ved idelig at see det beundret af en berømt fransk Kunstdommer.

Mærkeligt er det i øvrigt, at ovennævnte danske Kunstdommer der forresten er saa redebon til at lade Holberg vederfares Ret, just i Henseende til den selvsamme Proces, som Cailhava med saamegen Varme har anpriist, yttrer den Tvivl, om den ikke skulde være vel saa meget Holbergs som Hendriks. Herom troer Undertegnede ikke, at der kan siges noget passeligere, end at den uimodsigelig

gelig er af den samme, hvis det højst sindrige Forsvar for Mascaraderne er, og at de uden Tvivl begge passe vel til den øvrige Lune og Vittighed, hvormed Holberg har udstyret sin Hendrik. En anden Anmærkning af samme Kunstdommer, at Handelsen — Fabelen — i denne Comedie ikke er meget interessant, skjøndt hele Udarbejdelsen er opbyggelig, indbefatter efter Undertegnedes Tanker en ubeføiet Fordring til Lystspillet, hvor Handlingens eller Emnets Vigtighed ingenlunde udkræves, saasnart det blot er tilstrækkeligt til at bringe Caracterne i de Situationer, hvor de udvikle sig i det rette comiske Lys.

Om man i øvrigt ikke var istand til at pynte saameget paa dette Lystspils Intermezzo, at Stykket selv, i det mindste for svage Øjne, derved aldeles fordunkledes og bortfaldt, og om dette ikke maaskee nu og da, saavel i vor som i selve Digterens Tid har fundet Sted, er et andet Spørgsmaal, som det ikke vedkommer Undertegnede her at indlade sig paa.

K. R.

Ja-

Jacob von Tyboe

eller

den stortalende Soldat.

Comedie i fem Acter.

Per.

Personerne i Comedien.

Von Tyboe.
Christoff, hans tydske Tjener.
Peer, hans Tjener.
Jesper, Snylteg[j]esten.
Mag. Stygotius.
Jens, hans Tjener.
Leonard.
Leonora.
Lucilia.
Pernille.
Petronius.
En Vert.
En Musicant.
Otte Soldater.
Fire Studenter.
En Officeer.
En Tjener.
To Porteurer.

For-

Første Act.

Første Scene.

Jesper Oldfux.

Vil nogen vide mit Navn, saa hedder jeg, med Permission at sige, Oldfux. Vil nogen vide min Handtering, da er jeg en Snyltegjest til Tjeneste. Vil nogen vide, hvad min Faer var, ogsaa en Snyltegjest; min Farfaer ogsaa en Snyltegjest; min Oldefaer ogsaa en Snyltegjest. Saa jeg kan regne mine sexten Ahner af deslige Folk. Vil Nogen spørge, hvem jeg holder Venskab med, svarer jeg: Alle Mennesker. Vil Nogen vide, hvem jeg er tro, svarer jeg: Ingen uden Monsr. Leonard. Vil Nogen vide, hvorfor jeg er ham tro, saa studser jeg og bli'r skamfuld; thi derudi synder jeg mod Professionen, og vanslægter fra mine kjære Forfædre, som skare alle over een Kam. Her udi dette Hus paa venstre Haand boer en fornemme, men fattig Kone, ved Navn Leonora, hun har en kjøn Datter, som hedder Lucilia, udi hvilken 3 Personer har forlibet sig. Den første kalder sig Jacob von Tyboe, en Karl, der udi mine Tanker har en Skrue løs i Hovedet.

vedet. Han siger sig at have været i Tjeneste udenlands, hvorvel han har aldrig kunnet vise noget Pas eller Afskeed. Andre Officerer her i Byen holde gode Miner med ham, og titulere ham nu Hr. Capitain, nu Hr. Major, nu Hr. Oberst, ligesom han tracterer meer eller mindre til. Naar han taler om sine Bedrifter, lader de, som de hører det an med Forundring; naar ham skeer nogen Tort, tage de ham i Forsvar; naar han behøver Soldater, laaner de ham gjerne, og retter dem af, hvordan de skal omgaaes ham med Respect og Ydmyghed. Summa Summarum: Han er Divertissement for den hele Garnison. Den anden hedder Styge Stygesen, men siden han kom fra Rostok, skriver han sig Magister Stygotius. Han passerer for det samme blandt lærde Folk, som den første blandt Officerer. Den tredie er en fornemme ung Person, ved Navn Leonard, som ingen Midler har, men skal arve en rig Farbroder, som gaaer paa Gravens Bredde. Disse 3 frier alle til Jomfrue Lucilia. Moderen og Kammerpigen Pernille, som har meget at sige udi Huset, er for en af de 2 første, men Jomfruen selv for den sidste. Jeg holder Venskab med Stygotius og von Tyboe, endeel for de Smauser, jeg nyder hos dem, endeel for at udspionere deres Anslag og give Monsieur Leonard dem tilkjende. Men der seer jeg Monsieur Leonard komme, som jeg nylig talte med om

hans

hans Kjærlighed, men maatte bryde af, eftersom Andre kom imellem.

Anden Scene.

Leonard. Jesper Oldfux.

Leonard. Ach Jesper! hvad Forhaabning skulde jeg vel kunne have, der har 2 saa mægtige Rivaler?

Jesper. Jeg troer det nok. Det er 2 forbandede Rivaler, den ene er en Nar og den anden en Pedant.

Leonard. Hvad vil det sige? Jesper.

Jesper. Det vil sige saa meget, at Jomfrue Lucilia, hvorvel hun er ung, saa er hun dog saa skjønsom, at hun fatter aldrig Kjærlighed til nogen af dem; thi naar man støber dem begge sammen, deres Forstand, Dyd og Artighed, saa kan det altsammen dog ikke beløbe sig til saa meget godt, som man kan finde hos en maadelig Hest. Den ene er saa ravgal, at jeg kan bilde ham ind, at han har gjort langt større Bedrifter i Verden end Alexander Magnus, at Prinds Absalon er ikke at ligne mod ham udi Skjønhed, og hver Gang Sangklokken gaaer, at det er for et Fruentimmer, som er død af Kjærlighed til ham. Den anden er gal af lutter latinske Gloser og Distinctioner, taler Græsk endogsaa til Fruentimmer, og gjør Amour udi lutter Syllogismer

mer, og har herforuden sligt et Skolemester-Ansigt og slige Magistralske Gebærder, at, naar I seer ham langt fra, skulde I tænke at det var en gammel latinsk Autor classicus, og at Gud og Naturen havde skabt ham alene til at staae paa en Hylde blandt andre Foliantter eller Qvarter. Mener Monsieur, at Jomfrue Lucilia kan fatte Kjærlighed til en gammel Spendebog, til en Autor, til een . . .

Leonard. Men Jesper! du veed jo Conjuncturerne ligesaa vel som jeg, at hun regjeres af en gjerrig Moder, der seer kun efter Penge?

Jesper. Bekymrer Jer kun intet om Sagen, Monsieur! jeg vil opspinde noget, hvorved I skal blive hjulpen.

Leonard. Du har jo fri Adgang til dem begge?

Jesper. Ikke alene fri Adgang, men jeg er deres bedste Ven, som de fortroe alt, hvad som ligger dem om Hjertet. Men der seer jeg Tyboes Tjener Peer kommer, der er nylig kommen i hans Liberie, lad os gaae lidt til Side.

Tredie Scene.

Peer alene.

Det maa dog være en skjøn Bestilling at være Poet; thi man kan samle Penge, som Græs, der-

ved.

ved. Jeg kan derfor ikke begribe, hvorfor de fleste dog see saa pjaltede ud; thi naar jeg seer En i en gammel sort Kjole med et Hjerte paa Albuen, saa er jeg hart ad vis paa, at det er en Poet. De maa drikke de Hunde. De maae sætte Alt, hvad de vinder, strax i Halsen paa sig. Min Herre von Tyboe har skikket mig ud at oplede en Poet, og givet mig 2 Rixdaler med til et Vers, som han vil skikke til Jomfrue Lucilia, saasom hendes Kammer-Pige Mamselle Pernille har hemmelig ladt ham vide, at det i Dag er Jomfruens Navnedag. Men som min Herre og jeg ere lige gode Poeter, saa maae man betjene sig af andres Hoveder dertil. Det er en forbandet Pige den Pernille. Jeg har endelig kun talt med hende et Par Gange; thi jeg er nylig kommen i Tjeneste hos von Tyboe, men jeg har i denne korte Tid mærket, at de Foræringer, som hun raader os at gjøre til Jomfruen, bestaaer kun i Vers og Musiqve for Døren; men hendes egne Foræringer udi Penge, og det alt udi Kroner, for hvilke jeg kan vidne, at vi nyelig har givet 14 pro Cento hos den forbandede Jøde, som boer her i Gaden, og de siger dog, at han er den billigste. Det er dog nogle egne Folk disse Jøder, man skulde forsværge, at der var mindste Christendom eller Samvittighed hos dem. Men jeg maae see, jeg faaer fat paa en Poet. Naar man vil have fat paa de Djævle, saa er de ikke at

finde, men naar man ikke trænger til dem, seer man ligesaa mange som Fluer i September-Maaned. See der seer jeg En; mon det er ingen Poet? Nej det er et Menneske. Den Dreng maae jeg tale med; thi han har saadant naragtigt Ansigt.

Fjerde Scene.

Peer. Jens.

Peer vinker ad ham. Hør Kammerat! et Ord.

Jens. Vil der Nogen tale med mig?

Peer. Nej, jeg vil min Troe ikke.

Jens. Hvad vil du da?

Peer. Skal jeg gjøre dig Regnskab for, hvad jeg vil?

Jens. Du maae ikke være rigtig i Hovedet; han raaber først paa mig, og siden blir vred, naar man spør, hvad han vil.

Peer. Jeg vil, min Troe, kun see paa dig, sandt at sige, thi jeg saae dig gaae forbi vor Port, og mig synes, du havde saadant naragtigt Ansigt.

Jens. Den Karl er aldrig rigtig i Hovedet. Hvem tjener du hos?

Peer. Hos min Herre.

Jens. Det var endnu det Klogeste, jeg hørte af din Mund. Men har du seet mig tilforn?

Peer. Jo mig synes, jeg havde den Ære at see dig forgangen Foraar paa et Ostindisk Skib staaende

paa

paa Dækket i en Lænke, men da var du gandske lodden og havde fire Been.

Jens. Gaae Fanden i Vold din Spottefugl; du er ligere en Abe end jeg; thi du har ikke alene Abe-Ansigt, men og Abenoder.

Peer. Ej Landsmand! Fortænk mig ikke, at jeg bruger Lystighed; thi jeg seer saa meget Galskab i det Huus, hvor jeg tjener.

Jens. Hvor tjener du da?

Peer. Jeg er nylig kommen at tjene hos en Krigskarl ved Navn Jacob.

Jens. Ja endnu er jeg lige klog, uden du siger mig hans Tilnavn.

Peer. Han heder Jacob von Tyboe.

Jens. Ach jeg kjender ham, det er jo en Nar.

Peer. Han er ikke med de Klogeste, det er min Tro sandt nok du siger, men ellers har han dog god Forstand. Men hvem tjener du hos?

Jens. Jeg tjener hos Magister Stygotius.

Peer. Ach jeg kjender ham, det er jo en Nar.

Jens. Ej Snak, det er en brav studeret Mand; jeg har hørt mange forundre sig, hvor han kunde blive saa lærd, eftersom han er kun fød i Christenbernikovs-Stræde.

Peer. Ja maaskee han er bleven trykt paa Studengaarden eller Regentzen, men publiceret udi Christenbernikovsstræde.

Jens. Hvor han er gjort eller ej, saa er han saa lærd, at han kunde være en Postil, naar det skulde være.

Peer. Kan han læse, hvilken dansk Bog han vil?

Jens. Hvilken Tosse! han skulde være Magister, og ikke kunde læse?

Peer. Ja jeg veed ikke, hvad der udfordres til at være Magister, jeg vil gjerne tilstaae, at han er lærd, men derfor kan han vel være en Gjek. Han kan være en velstuderet Nar.

Jens. Du est noget nær ved Texten.

Peer. Saa kan vi to regne os i Svogerskab; thi vi tjener i een Familie. Men hør Kammerat! nu vil jeg min Tro tale Alvor. Sig mig for Svogerskabs Skyld, hvad vil det Ord Von egentlig sige i det Tydske Sprog? jeg kan, uden mig selv at rose, tale mestendeels alt, hvad jeg vil, paa Tydsk, men der er dog visse Ord, som jeg ikke forstaaer; skrive kan jeg det perfect, men ikke læse det.

Jens. Hvorfor spørger du saa om det Ord Von?

Peer. Jo, fordi jeg har hørt, at min Herre hedte Jacob Tyboe i gamle Dage, da han ikke var saa meget, som han nu er, men da han kom højere op, lod han sig kalde von Tyboe. Hvorfore kalder din Herre sig ogsaa ikke von Stygotius?

Jens. Nej, vi Lærde have ikke den Mode; vi bruge i Steden for det Ord Von, som Krigsmænd

sætte

sætte for deres Navne, det Ord us, som vi hefte meget net bag til.

Peer. Hvad hedte da din Herre, før han tog Graden?

Jens. Styge.

Peer. Saa bør han da nu hede Stygeus.

Jens. Nej det var for plat, man fylder det gjerne op med Bogstaver imellem for Klangens Skyld.

Peer. Men staaer det fast, at det Ord bliver altid syed bag til, saa man kan aldrig sige Us Styg?

Jens. Nej, vi bruge ikke den Talemaade; vi ere tvert imod Eder, saavel herudi som i alle andre Ting. Om din Herre, for Exempels Skyld at tale, var lærd, blev han kaldet Tybotius i Steden for von Tyboe.

Peer. Ja jeg forstaaer endelig saavidt din Mening. Vi fortaler vore Herrer, og I bagtaler dem, naar de bliver til noget. Men det er endelig ikke den Materie, jeg vilde tale om. Jeg vilde ikkun vide, hvad det Ord Von betyder, naar det lægges for et Navn.

Jens. Von har den samme Bemærkning hos Jer, som us udi Kanikestrædet.

Peer. Ja jeg gaaer fra dig lige saa klog, som jeg var.

Jens. Det er selsomt, at du vil have Raison af mig til det, som al Verden ikke kan give Raison til.

til. Hvorfor heder En, som er fød skjevbenet, Velbaaren? hvorfor heder En højlærd i Dag, som neppe kunde stave igaar? hvorfor skriver man fransk Udskrift paa et Brev, som gaaer imellem Slagelse og Ringsted? hvorfor kan man ikke hitte paa et Ord i Steden for Franko? og tusinde andre Ting, som mig er umuligt at opregne.

Peer. Det er sandt, som du siger. Jeg er kun en fattig Tjenere og kan dog begribe, at det er Galskab. Jeg tænker paa, om en Vexel ikke kunde være lige god, hvis det Ord Valuta blev skrevet paa Dansk?

Jens. Jeg mener jo; ligesom din Herre er ikke et Haar bedre, siden han lod sig kalde von Tyboe, end da han hedte slet og ret Tyboe. Men man maae ikke altid gruble saa meget, den ene maae gjøre som den anden, og lade sig nøje dermed, at det er Landets Mode.

Peer. Ja det maae være Landets Mode eller ej, saa lod jeg mig dog aldrig kalde von Peer, om jeg blev til noget.

Jens. Nej du Nar! du maatte tage dig et Tilnavn først.

Peer. Hvor Fanden skulde jeg faae det fra? min Fader hedte kun slet og ret Peer, min Farfar og Oldefar ligesaa, jeg kan fast opregne mine sexten Ahner af lutter Peerer, som aldrig haver havt videre Tilnavn.

Jens.

Jens. Ach derfor kunde du vel hitte paa noget. Hvor est du fød?

Peer. I Europa.

Jens. Ja det er troeligt nok; jeg kan høre paa dit Maal, at du est en Europæer, og ingen Polakker; men paa hvad Sted udi Landet est du født?

Peer. Udi Kiøbenhavn.

Jens. I hvad Gade udi Kiøbenhavn?

Peer. I Klædeboerne.

Jens. Ja saa skal du lade dig kalde Peter eller Pejter von Klæboe.

Peer. Jeg faaer vist Skam, jeg staaer her saa, jeg har saa meget at forrette for min Herre. Han vil gjøre Vers til en Pige paa Fransk, som han er forliebt udi; men som han ikke er studeret selv, har han bedet mig at oplede en Poet, som i Hast kan smede noget sammen for ham.

Jens. Jeg skal vise dig En, som gjør Vers for en billig Pris.

Peer. Hvor boer han?

Jens. Han boer udi Aabenraae, nest ved Guldsmeden.

Peer. Hvad er hans Navn?

Jens. Jeg troer ikke, han har noget Navn; jeg har aldrig hørt, at han kaldes anderledes end Poeten i Aabenraae.

Peer. Jeg veed jo, Poeter bliver døbte som andre Mennesker?

Jens.

Jens. Det skal jeg ikke egentlig kunde sige dig; nok er det, at du spørger efter Poeten i Aabenraae.

Peer. Tak for god Underretning. Jeg vil gaae libt ind til Christophers, og drikke en Potte Øl først, siden vil jeg hen at lede den gode Poet op. Adiøs.

(Gaaer.)

Jens. Serviteur. Hvem Pokker mon det er, han er bleven farliebt udi? det er en gangbar Syge i disse Dage. Mig synes, min Herre er heller ikke rigtig. (Gaaer ud.)

Femte Scene.

Leonard. Jesper.

Jesper. Hillemend Monsieur! det var skjønt, at vi fik saadan Forsæt at vide, nemlig at han vil have Vers gjort til Jomfrue Lucilia.

Leonard. Men hvad vil følge deraf?

Jesper. Deraf vil følge saa meget, at ꞏ ꞏ Lad mig kun raade.

Leonard. Ach sig mig dog dit Anslag.

Jesper. Jeg skal recommandere ham til en Poet, der skal gjøre ham nogle ravgalne Vers, hvorved han skal forspilde al sin Credit.

Leonard. Men jeg veed jo, at han læser Versene selv.

Jesper. I hørte jo, Monsieur! at han vil have Versene paa Fransk.

Leonard. Men end om han viser dem til Andre.

Jesper. Det gjør han aldrig; thi han indbilder alle Folk, at han forstaaer perfect Fransk, og derfor aldrig flyer Versene til Nogen for at udtyde dem. Tilmed saa vil han, at Ingen skal vide, at han gjør Amour til nogen; thi al hans Tale gaaer ud paa, at alle Fruentimmer er forliebt i hans Skjønhed, og at han hverken Dag eller Nat kan have Ro for dem.

Leonard. Vil du da agere Poet, saa maae du skynde dig, førend Tjeneren kommer ud igjen.

Jesper. Nej Monsieur! I maae selv gjøre det. Men der kommer Magister Stygotius. Han skal paatage sig denne Post. Han kunde aldrig komme meer belejligt. Gak imidlertid lidt til Side.

Sjette Scene.

Stygotius. Jens. Jesper.

Stygotius. Hør Jens! har du ikke andet at bestille end staae paa Gaden at maabe? Vedst du ikke, hvad der staaer bag i Aurora: Otium est pulvinar Diaboli: Ørkesløshed er Djevelens Hovedpude? jeg har i disse Dage saa meget Galskab i Hovedet, at jeg ikke fader Stunder at tænke paa højt fornødne Sager. Det er dog Skam, det Skrift som jeg har lovet saa længe publici juris facere, er ikke for længe siden trykt. Men ach! naar Amors Griller kommer

et

et Menneske først i Hovedet, saa maae Philosophia ligge sub scamno. Naar Veneris Søn, jeg mener, Cupido, faaer Plads i en Philosophi Hjerte, gaaer Minerva, som ogsaa apud Poetas kaldes Pallas, fløjten. Jeg er nu til min egen Ulykke & etiam maximo Reipublicæ literariæ detrimento troffen af Cupidinis Pile. Ach Jomfrue Lucilia! Ulyksalig var den Stund, jeg først fik dig at see. Du har betaget mig al min Rolighed, du er det Objectum, som nu alene staaer mig for Øjnene, saa jeg har ingen Tanke eller Lyst mere til mine Studeringer. Al min Lyst er kun at rejse ene ud paa Landet, og gaae i en Skov at sukke og klage mig for Træerne efter de gamle Hyrders Maade.

Jens. Hvad svare da Træerne?

Stygotius. Hold Munden, din Gjæk! de svare mig det samme, som de svare Hyrderne.

Jens. Ej Herre! tag ikke saadan afsted. Der er jo ingen Fæstning saa stærk nu omstunder, der jo lar sig indtage. Det er jo ingen Lucretia, ingen Nonne, I er bleven forliebt udi, men en Jomfrue, som maaske er lige saa tam som en anden. Jeg har ikke den Lykke, at kjende hende; men jeg kan tænke, hun er et Menneske.

Stygotius. Jeg kunde vel have Forhaabning, Jens! hvis Jacob Tyboe, en Officeer, var ikke min Rival; sed hinc illæ lacrymæ, det er Ulykken.

Han

Han fører sig bedre op, og har flere Penge end jeg. Jeg vil aabenbare dig den hele Sag. Jeg er nyelig bleven forliebt i en Jomfrue, den samme har en Kammerpige, som har meget at sige hos Jomfruen. Hun er Udenværket, som skal bestormes, førend man kan komme til Fæstningen, hvilket ikke skeer uden med aureis & argenteis armis, det er, med Guld og Penge. En Dag synes hun at være paa min Side, men en anden Dag vender hun mig Ryggen, og da kan jeg tænke, hun har ladet sig smøre af Tyboe Hendes Moder ballancerer mellem os begge. Gak du kun dit Ærende Jane! (Jens gaaer.) Der seer jeg Jesper komme, som har sin Gang udi Tyboes Hus Den Karl har ret Godhed for mig; thi hvor meget Godt han end nyder i Tyboes Hus, saa har jeg dog mærket tit, at han er meer min Ven end hans.

Jesper. Serviteur, Hr. Magister! det er mig kiert, at jeg finder Ham. Hvor gaaer det nu med Hans Kjærlighed?

Stygotius. Ja hvorledes skulde det gaae, Monsieur Jesper! I veed vel selv, at min Rival har bedre Evne til at smøre Mademoiselle Pernille end jeg. Men hvorledes gaaer det nu vor Tyboe?

Jesper. Den Nar! jeg kan forsikkre Hr. Magister, at jeg fortjener dyrt nok de Smauser, jeg nyder hos ham; thi jeg hører saa megen dyarlig og for-

forfængelig Snak, at jeg er færdig at sprække. Nej da er det anden Fornøjelse at omgaaes slige Mænd som Hr. Magister.

Stygotius. Min Lejlighed er ikke at gjøre Jer saa meget til Gode, som hans.

Jesper. Hvad vil det sige? naar jeg kun kan nyde lærde Folks Omgjengelse, saa skiøtter jeg hverken om Mad eller Drikke. Hør Herre! jeg har tænkt paa et Middel, hvorved vi kan gjøre Jacob von Tyboe temmelig sort hos Jomfrue Lucilia.

Stygotius. Hvad er det for et Middel?

Jesper. Nu hørte jeg nyelig Tyboes Tjener fortælle, at hans Herre vil skikke Jomfruen nogle Lykønsknings-Vers i Dag, som er hendes Navnedag.

Stygotius. Er det muligt?

Jesper. Nu veed I vel, at Tyboe er en Hest, og kan ikke skrive sit Navn paa Prosa engang, langt mindre paa Vers, og derfor har han skikket sin Tjener at oplede ham en Student, der for Penge kan smede nogle Vers sammen for ham.

Stygotius. Men hvad vil alt dette sige?

Jesper. Nu vil jeg, at vi kunde faae En underkjøbt til at gjøre nogle galne Vers for ham, som skulde støde Jomfruen for Hovedet. Verset skal gjøres paa et Sprog, som han ikke forstaaer.

Stygotius. Hvor skal vi faae En til at agere Poet?

Je-

Jesper. Jeg vilde gjerne gjøre det, dersom Tjeneren ikke kjendte mig. Vil Hr. Magister ikke selv tage sig det paa?

Stygotius. Jeg saae nok heller, at en Anden gjorde det; thi jeg har gjort min Ed ikke at gjøre noget, som er Philosophien uanstændigt. Men der kommer min gode Ven Petronius. Han er et lystigt Hoved; man kan ingen bedre faae dertil.

Syvende Scene.

Stygotius. Jesper. Petronius.

Stygotius. Domine Frater! vi have et Puds fore at spille en Tjener, som kommer ud fra dette Vertshus. Han vil have Vers gjort for sin Herre til Jomfrue Lucilia, som I kjender. Vil I give Jer ud for Poet, og gjøre ham nogle galne Vers, som kan spilde hans Credit?

Petronius. Alle saadanne Pudser gjør jeg med Plajsèr.

Jesper. Der kommer han, tag nu fat paa ham; vi løber imidlertid til Side.

Ottende Scene.

Peer. Petronius.

Peer. Det er en forbandet Vej at gaae i saadan Slud herfra til Aabenraae. De Hundsvotske Poeter maatte boe midt udi Byen som andre Kræmmere,

mere, der haver noget at sælge. De maaske boer ved Volden, at de kan see det Grønne om Sommeren.

Petronius. Nu maa jeg frem og møde ham paa Halvvejen. (Gaaer og spadserer, som En, der grunder sterkt.)

Peer. Hvad mon det være for En? enten er han gal, eller er det en Poet. Er han ikke Poet Monsieur? (Herpaa faaer Peer et vældigt Orefigen, og begynder at raabe:) hvi slaaer I mig? jeg gjør Eder jo intet Ondt.

Petronius. Om Forladelse! jeg gjorde det i Tanker. Naar En kommer og taler til mig i mine Concepter, faaer han Hug, derpaa skal man kjende en ret Poet.

Peer. I maae være Poet eller Prophet, saa skal I dyrt nok betale det Slag. En fattig Tjener haver og Ret.

Petronius. Ej Snak! har du ikke hørt tale om Licentia poëtica?

Peer. Den Hore kjender jeg ikke.

Petronius. Har du ikke hørt, at Poeter have vis Frihed ved alle Love?

Peer. Udi hvilket Capitel udi Loven staaer det?

Petronius. I det Capitel om Poeter.

Peer. Det er bedst, jeg bliver ved denne, maaske jeg kan faae to Orefigen af den udi Aabenraae, efterdi han er den bedste Poet i Byen. Monsieur! jeg

jeg vil have nogle Vers gjort i en Hast; hvordan er Prisen nu efter Torvekjøb!

Petronius. Hvad Slags Vers vil du have? Franske eller Danske, Tydske, Italienske, Spanske, Grædske, Moscovitiske, Elamitiske, Mesopotamiske, Latinske, Sverinske eller Lybske?

Peer. Om Forladelse min Herre! jeg havde min Hat paa. Jeg vidste ikke, at Han var saa lærd. Jeg vilde ydmygst bede om nogle franske Vers for Penge og gode Ord.

Petronius. Vil du have Heroiske, Satyriske, Panegyriske, Lyriske, Saphiske, Spagyriske, Dromedariske, Malebariske, rc. rc.

Peer. Hr. Doctor passer det nok selv bedst. De skal skikkes til een, som heder Lucilia, og boer her, men flytter tilkommende Mikkelsdag.

Petronius. Det gjør intet til Sagen. Vil du have dem lange eller korte?

Peer. Ja min Herre veed bedst, hvor mange Alen der gaaer til et Lykønskningsvers.

Petronius. Man sælger dem ikke udi Alnetal. Ellers skal du faae et, som paa mine Ord er godt; men med Condition, at du viser det til ingen anden Poet; thi ligesom en Klædning aldrig bliver roset af en fremmed Skræder, saa bliver ej heller et Vers roset af en anden Poet. Jeg har selv og, mellem os at sige, en Rem af Huden; thi om man stod med

Svøben over mit Hoved, kunde man ikke faae mig til at rose det bedste Vers i Verden. Det var vist paa Fransk, du vilde have det Vers?

(Tar sin Blyantspen, og skriver paa et Stykke Papir.)

Peer. Vær saa god at læse det for mig.

Petronius. Mater tua lena est, tu meretrix, ancilla prostibulum.

Peer. Det er min Troe et dejligt Vers, men det er noget kort.

Petronius. Derudi bestaaer meest Konsten, nemlig udi faa Ord at indslutte en stor Mening. Jeg er vis paa, Ovidius skulde ikke gjøre det nættere.

Peer. Ovidius? Skræderen i Aalborg? han gjør ingen gode Vers; jeg vil forpligte mig til at gjøre dem ligesaa gode.

Petronius. Nej jeg mener en gammel Poet Ovidius.

Peer. Hvad skal dette Vers koste?

Petronius. Jeg gjorde det for en Anden ikke ringere end 2 Mark, men I skal have det for 28 ß. Thi du skal agte, at Vers er dyrere end andet Skrift; thi Poesie er Gudernes Tungemaal.

Peer sagte. Mig synes det maae heller hede Tiggernes Maal; thi alle de Poeter, jeg har kjendt har været Staadere. (Højt.) Ach Hr. Doctor! naar I faaer 10 ß. saa troer jeg nok, det er betalt.

Pe-

Petronius. Ja du maae lægge to Skilling til; jeg skriver ikke saa meget for Penge, som for Honneur.

Peer. Der haver I dem.

Petronius. Adieu.

Peer. Serviteur.

Niende Scene.

Peer alene.

Det er et underligt Slags Folk disse Poeter. Om en anden ærlig Mand giver et Vresigen udi Tanker, trækker man ham til Daarekisten; men hos dem er Saadant Tegn til Lærdom og Dygtighed. Ellers fik jeg det Vers for godt Kjøb. De Folk maae have nogen Frihed, efterdi de ere saa lidet interesserede; thi hvad er dog 12 ß. for saadan lærd Mand? jeg forstaaer ikke Verset, men kan dog see, at det er altid sine Penge værd. Nu skal jeg bilde min Hosbond ind, at jeg har givet 2 Rigsdaler derfor, saa vinder jeg ved dette Ærende 11 Mark og 4 ß. Jeg har kun liden vis Løn, maae derfor nære mig redelig ved Commissioner. Mangen brav Mand føder Kone og Børn derved udi Kjøbenhavn; thi hvoraf skulle de gode Folk ellers leve? hvis jeg kunde flattere, som Jesper gjør, for min Herre, kunde jeg have de Smauser og de Foræringer, som han faaer. Jeg skulde ikke rose mig selv; men jeg er en ærlig Karl, der ikke kan sige andet, end jeg mener. Naar min

Hosbond begynder at tale om sin Manddom i den Brabandske Krig, tier Peer gandske stille; thi jeg veed, han har aldrig været paa den anden Side af Beltet, end sige udi Brabant, som ligger nogle tusinde Mile herfra. Nej, Ærlighed varer dog længst; det heder hos mig, som Hollænderne siger: Thue das recht nicht, und sky den Teuffel. Kunde jeg saa vel Tydsk, som jeg kan Hollandsk, var Peer en anden Mand end han er; thi jeg haver tiit hørt Alexander Skolemester sige: hvo der kan Tydsk, og haver nogle Midler dertil, kan rejse hele Europa igjennem. Men Fanden er udi dette Der, Du, Das, det kan man alene fast i 14 Dage ikke lære.

(Gaaer bort.)

Anden Act.

Første Scene.

Tyboe. Jesper.

Tyboe. Ja, det var endnu intet Jesper mod den Brabands Belejring at regne, da jeg stod paa Muren alene udi to Timer, og sloges med den hele Garnison. Jeg saae mig om adskillige Gange, ventende, der skulde Nogen komme mig til Hielp, men hverken Peer eller Povl turde driste sig til at følge mig efter.

Je-

Jesper. Det gik mig ogsaa underlig for 2 Aar siden; jeg slog 400 Mand alene paa Flugten, og havde alt Anføreren i mine Hænder, men ret som jeg vilde hugge Hovedet af ham, kom En og vækkede mig op. Ja hvad staaer jeg og snakker! Det kommer ikke herved; thi Herren gjorde det vaagende. Ach Hr. von Tyboe! Man haver ikke holdet det nødigt at følge efter; I var jo capabel at tage Byen ind alene.

Tyboe. Jeg veed ikke, hvad deres Tanker var, men det veed jeg, at Jacob Tyboe og jeg maatte tage den hele Armee paa sin Samvittighed. Det var min Lykke, at jeg havde Ryggen fri mod en Kirkemur, som stod paa Volden.

Jesper. Jeg veed det nok. Man kalder den endnu Tyboes Kirkegaard af de mange Døde, som Herren sammesteds da opofrede.

Tyboe. Nej! gjør man det Jesper? Ja det maatte vel kaldes Kirkegaard. Jeg havde som en Skandse om mig af lutter døde Kroppe. Den haardeste Hals jeg havde at bestille med, var en af Herren-Staterne selv udi Holland, som jeg kunde kjende paa hans Ridderbaand: han slog fra sig som en ærlig Karl, det kan jeg sige paa hans Død.

Jesper. Han maaskee har kundet gjøre sig haard, som mange desværre udi Holland gjøre.

Tyboe. Ja hvor haard han end var, saa maat-

te han dog omsider bide udi Græsset; thi jeg rammede ham engang her lige ved Navlen, og hug hann tvert af som en Kaalstok. Han raabte 3 Gange, før han døde, paa sin Hollandsk mors, mors, mors. Derfor tør jeg endnu, den Dag i Dag er, ikke komme til Holland. Men hvor haver du hørt, at man kalder det Sted Tyboes Kirkegaard? Jeg hedte dog ikkun Jacob udi Brabands Belejring.

Jesper. Ach Herre! Jeg kan troe, man haver siden spurgt, at Herren haver faaet det Navn; Skam faae Hollænderen, han haver sine Spioner ude allevegne. Herren er kjendt af alle, skjøndt Herren kjender kun faa. Jeg skal sige, hvordan jeg fik det at vide. Jeg var udi Nummer 4 i Gaar Aftes, der sad Skipper Adrian, som er nylig kommen fra Vlie, og pratede med nogle andre Kalloepers om sidste Brabands Belejring. Han svor mig til, at Herren hedder endnu overalt udi Holland den brabandske Jacob.

Tyboe. Ja, jeg troer nok, man kjender mig overalt udi Holland, saavel af den Belejring, som af det store Slag, der stod ved Amsterdam, da jeg nedlagde med min egen Haand over 600.

Jesper. Ach! Herren maatte nok sætte et O til.

Tyboe. Det maa Andre heller gjøre. Jeg haver mafoi aldrig spurgt efter Tallet. Det kom Jacob

cas von Tyboe, i de Tider, ikke an paa et Hundrede meer eller mindre; jeg kan ikke begribe, hvor min Pallasch kunde holde det saalænge ud.

Jesper. Ach! Herren kunde slaae Folk ihjel med en Pennefjer. Det kommer ikke an paa Pallasken, men paa dens Hænder, som fører den. Jeg har læst i en gammel Krønike om Alexander Magnus, at han kunde hugge Hovedet af paa den største Engelske Tyr med eet Hug. Da Nabochodonosor, udi hvis Tieneste Alexander var Rigens Marsk, fik dette at høre, bad han Alexander laane sig hans Sabel, og vilde forsøge, om han kunde gjøre det samme, men det slog ham feil. Nabochodonosor blev derover vred, og sagde: Daß ist jo die rechte Sabel nicht, Hr. General! Hvortil Alexander svarede: Jeg laante Eders Keiserlige Majestæt min Sabel, men ikke mine Arme.

Tyboe. Jeg hører, Du est studeret, Jesper; hvor haver Du læst saadant?

Jesper. Udi Arent Hvitfelds Krønike.

Tyboe. Jeg meente ellers, at Mester Mons Wingaard havde beskrevet den Historie; den Bog haver jeg læst sexten Gange, ja sexten Gange til, og ført mig den til Nytte udi adskillige Krige. Samme Mester Mons maa have været en stor General og Statsmand selv, ellers kunde han umueligt have skrevet saa udførligt om saadant. Men apropos,

Tyboe. Hør, Peer! kan Du forsikkre mig om at Verset er godt? Du spurgte ham vel derom?

Peer. Ej, Herre! saadanne Folk tør man ikke spørge, om deres Arbejde er godt; saadanne Mestere ere korte for Hovedet.

Tyboe. Men, Jesper, jeg er bange for, at hun faaer at vide, at jeg ikke har gjort Verset selv, saa har jeg kun Skam deraf.

Jesper. Ej, Herre! Omendskjøndt hun faaer det at vide, saa tænker hun kun saaledes: Hr. von Tyboe har maaskee været til Hove i Dag, eller havt andre vigtige Forretninger, og derfor brugt en af sine Clienter til at gjøre et Vers, som han maaskee kunde have gjort bedre selv.

Tyboe. Mener Du, hun skulde have de Tanker om mig, Jesper?

Jesper. Hvad andet? Hvorfor skulde hun ikke have de samme Tanker om Herren, som alle andre Mennesker? Herren er en Herre, som er beqvem til alle Ting. En, der i en Hast kan hitte paa saadanne Svar, uden at betænke sig, som Herren gav Jacob Christoffersen, han er nok beqvem til andet ogsaa; thi jeg vil sige Herren: Et er at svare vel, et andet er at give et godt Svar, som man ikke har betænkt sig paa. Hvordan var det Svar? Nu har jeg forglemt det igjen.

Tyboe. Det var saaledes: Monsieur Christoffersen! I er mafoi en Nar. Je-

Jesper. Ha ha ha ha ha ha! Gid Drolen splitde Herren, hvor artig han er. Ha ha ha hi hi ha ha ha = =

Tyboe. Men mener du, Jesper, at jeg skulde kunne gjøre Vers, om jeg vilde?

Jesper. Jeg er vis paa, at om Herren vilde gjøre Vers, Han stak ud alle de Poeter og Poetinder, som ere i Byen; men det staaer saadan en Mand, som Herren, ikke an at gjøre Vers, og at være Autor eller bemænge sig med noget, som lugter af Pedanterie. Jeg har hørt fortælle om en stor General i Castilien eller Brasilien (jeg troer, han hedte Holophernes), hvilken, da han blev adspurgt, hvem han holdt for den største Poet, svarede han: Den holder jeg for den største General; den for den største Admiral; og den for den største Statsmand; hvormed han gav tilkjende, at det var for ringe for ham, som en Officeer, at dømme om Poeter.

Tyboe. Jeg gjorde dog forgangen et Vers; Unter uns gesagt.

Jesper. Ach Herre! Lad mig høre det.

Tyboe. Jeg er bange, unter uns gesagt, det kommer ud, og jeg kunde derover komme til at høre ilde udi Armeen, saasom den, der bemængede mig med Pedanterie.

Jesper. Det skal, min Troe, ikke komme af min Mund til nogen Sjel.

Ty=

Tyboe. Peer! Gak til Side lidt, vi taler noget, som Du ikke maa høre. Verset var saadant til Jomfru Lucilia:

Lucilia min smukke Dukke!
Mit Hjertes Fryd, Trompet og Herpukke,
Din Deilighed haver mig gjort til Cujon
Og indtaget med Storm mit Hjertes Bastion,
Dine Øjnes Bajonet og Musqvet mig haver saaret
Og mit Sind bedaaret,
Ja gjort mig til Nar.

Saa vidt var jeg kommen, men jeg fattes det sidste Vers, som jeg ikke har faaet Stunder at gjøre til. Det skal endes paa ar, det veed jeg nok.

Jesper. Hvorlænge var Herren om at gjøre de Vers?

Tyboe. Jeg kan sværge, ikke mere end en halv Time, eller i det højeste 3 Qvarteer, unter uns gesagt.

Jesper. Ej! det er forskrækkeligt, i en halv Time slige Vers, og i det ene Vers er endnu to Riim, Bajonet og Musqvet, nu det bekjender jeg, det kalder jeg Naturalier. Var det ikke saadan? (Repeterer det samme.) Ach! kunde Herren hitte paa et Riim til det sidste Vers, vilde jeg give en Daler til det.

Ja gjort mig til en Nar.

Kunde man ikke slutte det saaledes?

Ich wil ein Hundsvot seyn, ob es nicht ist wahr.

Ty-

Tyboe. Det er godt nok, Jesper! Men jeg vilde gjerne have hittet selv derpaa, nu kan jeg ikke lide det, eftersom Du hjalp mig derudi. Jeg vil derfor ikke have det paa den Maade, men heller saaledes forkere:

Ich bin ein Carnalk, ist es nicht wahr.

Jesper. Ja det falder langt bedre, Herre!

Tyboe. Jesper! med alle disse Qvaliteter, som jeg besidder, er det ikke da ubegribeligt, at en lumpen Pedant, en Per Gaudi, skal understaae sig at være min Rival?

Jesper. Han maa være gal i Hovedet, Herre! hans Studeringer maa have havd gjort ham rasende; thi først er Herren saa dejlig, som nogen Mandsperson nuomstunder; og jeg tør sige, uden at flattere, hvilket ikke gjerne er min Maade, at Herrens Lige ikke udi Legemets Skjønhed har været siden hans Durchlauchtighed Prinz Absalons Tid, unter uns gesagt.

Tyboe (tar lidt paa Hatten). Din Tjenere, Jesper! Du skal have Tak for de gode Tanker, Du har om mig. Det staaer mig ikke an at rose mig selv. Jeg lar heller Andre gjøre det. Men synes Dig ikke, Jesper, at jeg har tilligemed noget Majestætisk i mit Ansigt, saa det kan udjage Skræk og Kjerlighed paa eengang? nej ret Alvor?

Jesper. At det kan intet Menneske disputere

Her-

Herren. Man skulde tænke, en Løve havde været Herrens Faer, og et Faar Herrens Moer, saadant Ansigt har Herren, fuld af Mildhed og Majestæt.

Tyboe. Din Tiener, Jesper! Jeg takker.

Jesper. For det andet er Herren en Herre, der formedelst sin Mandddom og Stridbarhed har indlagt sig saadan Ære, at Herrens Fiender maa skielve, naar de allene høre Herrens Navn; thi Herrens hele Legeme er intet uden Ild og Flamme, saa jeg troer, at, om man dyppede Pinde i Herrens Blod, bleve de strax til Svovelstikker.

Tyboe. Din Tiener, Jesper! ich sage Dank.

Jesper. For det tredie, saa har Herren Forstand som en Engel.

Tyboe. Din Tiener, Jesper!

Jesper. For det fierde, saa har Herren saadanne angenemme og artige Manerer, at, omendskiøndt Herren ikke var saa kiøn, som Han er, saa maatte dog Fruentimmer strax blive forliebt i Herren. Jeg har hundrede Gange mærket det udi Selskaber, at, saasnart et Fruentimmer bliver Herren vaer, bliver hun strax maalløs, og sukker, saa Hiertet maa gaae af Livet.

Tyboe. Din Tiener, Jesper! men har Du mærket det?

Jesper. Ikke een Gang, men hundrede Gange.

Kan

Kan Herren ikke erindre forgangen til Brylluppet, da Herren dandsede, hvilken Smilen og Hvisken der strax blev mellem Fruentimmerne? Der blev ikke talt saa meget om nogen af alle de Andre, der dandsede.

Tyboe. Jeg har dog aldrig lært at dandse, det er pur Naturalier.

Jesper. Ach! vil ikke Herren gjøre en Menuet-Tour? Der er ingen Ting, jeg har større Behag i at see.

(Tyboe dandser meget bondeagtig, og Jesper gjør Grimacer, naar han vender sig om. Jesper klapper med Hænderne.)

Tyboe. Jeg har, mafoi, dog aldrig lært at dandse.

Jesper. Ach Herre! tal ikke om Naturens Gaver.

Tyboe. Men i Fægtekunsten troer jeg, at jeg neppe har min Lige; kom, forsøg lidt at fægte med mig, alene med Hænderne. Hvor vil Du nu have Stødet? enten for Hjertet eller udi Armen?

Jesper. For Hjertet; men Herren maa ikke støde stærkt. (Jesper vender sig om udi Stødet, som af Frygt, og Tyboe støder ham i Rumpen, saa at han falder om.) Hillemænd! saa gaaer det, naar man vil skjemte med sin Overmand.

Tyboe. Ha ha ha ha ha ha! Lad os forsøge nok engang.

Jesper. Nej, Herre! det tjener ikke meer; skulde jeg faae et saadant Hiertestød til, kom jeg til at gjøre mit Testamente; thi Herren støder for haardt, saasom Herren ikke kjender sin Styrke.

Tyboe. Jesper! hvad synes Dig om min Tallie?

Jesper. Det er noget forunderligt at see paa Herrens Tallie; der kan ingen Skræder i Byen have bedre Tallie. (Han hoster.)

Tyboe. Hvad siger Du, en Skræder?

Jesper. Jeg fik ikke udtalt, Herre. Jeg vil sige: Ingen Skræder her i Byen kan have bedre Tallie at gjøre Klæder efter. (Hoster igjen.)

Tyboe. Deri har Du Ret; thi forgangen Dag skjeldte en af mine Kammerater paa min Skræder, fordi han gjorde ikke hans Klæder saa vel som mine; da svarede han: Men, Herre! I har jo ikke von Tyboes Tallie; derfor maa jeg underkjøbe Folk til at laste min Skabning i Byen, at jeg kan sommetider have Ro for Fruentimmer.

Jesper. Vil ikke Herren vende sig om? Ach! det er forunderligt; Herren seer ud bagtil, ligesom Han var gjort efter Vimmelskaftet. Herrens Rumpe er Amagertorv, Faldet i Ryggen Vimmelskaftet.

Tyboe. Det er en underlig Lignelse.

Jesper. Ja, Herre, saadan skal en ret Herres Ryg gaae.

Ty-

Tyboe. Jesper! Du har nu omgaaes med mig saalænge, men veed dog ikke alle mine Qvaliteter; thi jeg er ikke af de Folk, der taler noget til min Berømmelse. Jeg troer, jeg aldrig har sagt Dig nogen Tid, at jeg forstaaer over 10 Sprog; Jeg kan for Exempel sige Dig paa 10 Slags Maal de Ord: Jeg maa lave mig til. Det hedder paa Svensk: Jag musten lage mig til. Paa Norsk: Eg maa lage meg til. Paa Jydsk: A me la me til. Paa Fransk: Allons. Paa Italiensk: Franco. Paa Tydsk: Ich muß mir zulassen.

Jesper. Ach! Herren maa takke sine Forældre i deres Grav, der har lært saa meget i sin Ungdom.

Tyboe. Men det er meest underligt hos mig, at med alle disse Qvaliteter er jeg dog ikke den Herre, der berømmer mig selv af noget, og med al min Tapperhed er jeg heller from, end stræng, i mit Huus; thi jeg kan sværge paa, at jeg min Livstid ikke 20 Gange har slaget mine Tienestepiger; jeg har i det høieste ikke pryglet ihjel mere end 6 Laqvejer; derfor skulde det fortryde mig, om Jomfru Lucilia præfererede en Per Caudi for saadan en Mand som jeg; thi jeg tør sige, at man skulle kunde meublere 10 Hospitaler med Fruentimmer, som er creperet, og har faaet Gulsot over min Koldsindighed; og dog alligevel tør saadan Slyngel - - Gid jeg havde ham her, jeg skulde myrde ham, jeg skulde knuse ham, jeg skulde

skulde rive ham i tusinde Stykker. Potz slapperment teteblen. Hu = = i hvor du er Pedantus Pedanta Pedantum. Træk ud Carnallie! (Han trækker sin Kaarde ud, Jesper falder paa Knæ, og skielver.) See, Jesper! er det Dig? jeg er forblindet af lutter Comragie.

Jesper. Ach Herre! spar mit Liv.

Tyboe. Stat kun op igjen! jeg elsker Dig alt for meget dertil, at jeg skulde bruge min Styrke mod dig.

Jesper. Herren tog mig for Magisteren.

Tyboe. Das ist wahr. Ich kan enragiren, naar jeg tænker paa den Karl. (Fløjter efter Peer.)

Peer. Herre!

Tyboe. Flye mig Verset. Min tydske Tjener Christoff skal bringe det til Jomfruen siden. Jeg maa først hen og eqvipere mig; thi jeg vil hen og aflægge en Visit hos Jomfruen, efter den Aftale, jeg har gjort med Pernille.

Tredie Act.

Første Scene.

Leonora. Pernille.

Leonora. Hør, Pernille! dersom jeg fornem-

nemmer, at Du lader Monsieur Leonard her ind udi Huset, skal Du ikke blive en Time i mit Brød.

Pernille. Men min kjere Madame! om han practiserer sig herind, hvad kan jeg gjøre dertil?

Leonora. Har Du ellers fornummet, at han har været her nogen Gang i min Fraværelse?

Pernille. Nej, ikke det jeg har fornummet.

Leonora. Mener Du, at jeg kan faae hende til at elske enten von Tyboe eller Stygotius?

Pernille. Det er min Troe begge to Personer, som er ikke værd at kaste med Nakken ad. Den ene er vel noget naragtig, og den anden pedantisk; men forresten ere de de artigste Mennesker her i Staden; thi de har Penge som Græs.

Leonora. Ja, ja, Du skjemter, Pernille! men naar vi anseer vores Tilstand, saa maa vi virkelig holde den for den bedste, der har meest Penge. Kan Leonard føde Lucilia og mig med sine tørre Meriter?

Pernille. Han maa føde Fanden.

Leonora. Jeg mener det samme. Vilde hans Farbroder lægge sig til at døe, saa nægter jeg ikke, at jeg jo præfererede ham for de Andre. Men det er saa langt at vente efter. Midlertid kunde vi omkomme af Armod.

Pernille. Ja hvad andet? Man siger, at medens Græsset groer, døer Koen.

Leonora. Hun maa vælge til sin Ægtefælle en

af de Tvende, enten Stygotius eller von Tyboe; thi de ere begge udi Stand at kunne forsørge baade mig og min Datter. Den største Tjeneste Du kan gjøre mig, Pernille, er at tale til deres Bedste.

Pernille. Jeg har, mare! ikke Aarsag til andet; thi de har beviset mig begge stor Høflighed.

Leonora. Hvem holder Du da meest af?

Pernille. Jeg holder meget af dem begge. Men jeg giver dog i visse Maader Fortrin til Tyboe; thi ingen Doctor kan elske en Feber saa højt, som jeg elsker ham; thi foruden, at det er en raisonabel Mand, saa er jeg naturlig porteret for røde Klæder. Mit Hjerte spiller i mit Liv, naar jeg seer de Plumager, han har paa sin Hat. Jeg har raadet ham, at, saasom det er Jomfruens Navnedag i Dag, han skulle skikke hende nogle smukke Vers.

Leonora. Det har Du gjort vel udi: Jeg vil ellers ikke tvinge hende meer til den Ene, end til den Anden; men en af dem skal hun have, om hun blev gal. Men her kommer hun. Jeg maa gaae ude; see til, at Du imidlertid kan holde hende udi god Tune.

Anden Scene.

Lucilia. Pernille.

Lucilia. Min søde Pernille! synes Du, jeg er smuk-

smukkere, naar jeg er snøret, end naar jeg gaaer i min Adrienne?

Pernille. Min Allerkjereste! I er aldrig smukkere, end naar I ikke er snøret; jeg ligner en snøret Jomfru ved en smuk Have, men en usnøret ved en angenem Skov eller Lund. Der er en konstig, men her er en naturlig Skjønhed, naar man ikkun veed at føre sig den til Nytte. Jeg veed ikke, hvorfor Jomfruen pynter sig, uden for at behage sig selv. Hvis ingen unge Karle vare til, gav jeg strax min Sminkeflaske, Skjønningsplasteræske, og Pudderdaase Afsked. Jeg toede, min Tro, ikke mine Fødder udi Rosenvand; jeg reducerede min Balsombøsse, og smurte ikke min Hals med Desmer, for at behage mig selv. Jeg kan erindre, da jeg gik udi mit sjette Aar, og endda havde min Jomfrudom, at jeg ogsaa havde de Fejl. Men siden jeg er kommen til Alder og Skjønsomhed, haver jeg intet gjort, uden i vis Henseende; da jeg forlod strax Dukketøj, for at lægge mig efter det, som var meer solide.

Lucilia. Ej! saa skal man da pynte sig for unge Karle? det er ikke ret smukt.

Pernille. Det maa være smukt eller ikke, saa er det dog nyttigt. Jeg har ikke befundet mig ilde derefter; i det ringeste haver jeg havt min Umage og Omkostning betalt.

Lucilia. Hvorledes Umagen betalt, om man pynter sig for Andre?

Pernille. I er en lille Taabenakke, min Hjerte, i Kjerligheds-Sager, og som jeg hører, meget ilde opdragen. Jeg troer, mangen Bondepige er langt lærdere og artigere; man skulde forsværge, at I var kommen af saa godt Folk. Jeg er kuns en ringe Forpagters-Datter paa Landet, men forstod de Sager paa mine Fingre, da jeg var syv Aar gammel, hvorfor jeg takker mine kjere Forældre udi deres Grav. De efterlode mig ingen Arvedel, men en god Optugtelse. Hvor mener I vel, det Guld-Armbaand er kommen fra, den Kjede, den Tobaksdaase, det Portrait? mon jeg har arvet det? nej Tak! jeg har forhvervet det alt ved min Flid og Vindskibelighed.

Lucilia. Det er godt for Eder; men jeg kan ikke begribe, hvori det bestaaer.

Pernille. I er, min Hjerte, ligesaa taabelig, som I er kjøn, jeg troer, at, om jeg sagde Jer alting reent ud og uden Falbelader, saa begreb I det endda ikke.

Lucilia. Ej, Pernille! dersom I bliver ved at tale saadant, vil jeg ingen Omgjengelse meer have med Eder.

Pernille. Den maa aldeles ikke kaldes Menneske, som ingen Kjærlighed finder hos sig, der ikke

be-

bevæges af forliebte Personers Suk og Graad. See til alle andre Mennesker, see til Dyr, see til Fugle, ja Ormene selv: Naturen haver indprentet Kjerlighed udi alting; jeg troer, om Træer og Planter selv kunde tale, de skulde sige: Vi elske ogsaa. I alene er derudi, som en ubevægelig død Støtte, som en Kampesten; I haver hørt uden Bevægelse tvende forliebte Personers Klagemaal. Jeg haver ingen Interesse udi at recommendere deres Sag; hvad jeg gjør, er af Medlidenhed; thi jeg haver hørt slige desperate Ord af deres Mund, saa Haarene have rejset sig paa mig. Hvad om de styrte sig selv i Ulykke? Hvad om de toge sig selv af Dage? Vil det ikke nage Eders Samvittighed, saalænge I lever?

Lucilia. Hør, Pernille! jeg vil aldrig føre nogen Mandsperson i Fristelse, eller gjøre gode Miner, uden til den, jeg elsker; og som jeg ikke kan eller bør fæste mit Hjerte til meer end een, saa kan og bør jeg ikke heller gjøre gode Miner til meer end een af dem.

Pernille. Ach! man maa sprække af Harme, naar man hører saadant.

Lucilia. Her er trende Personer, som sukke efter mig, og søge at vinde min Kjærlighed. Den ene, nemlig Leonard, staaer mig an, men de andre to kan jeg ikke lide for min Død.

Per-

Pernille. Ach Himmel! hvilken underlig Snak! just den, som I elsker, er en Vederstyggelighed i mine Øjne.

Lucilia. Jeg har ganske andre Tanker.

Pernille. De andre to derimod ere de skikkeligste Personer, som jeg kjender. Vil I ikke elske dem for deres egne Qvaliteter, saa elsk dem for min Skyld.

Lucilia. Men hvorfor taler Du saa meget for disse tvende Personer? Det lader, ligesom Du har nogen Interesse derunder?

Pernille. I maa ikke have de Tanker om mig, Jomfru. Jeg har aldrig gjort noget for Interesses Skyld; saa tit jeg i min Ungdom har tjent Mandfolk, har jeg gjort det af pur Medlidenhed. Hvorvel jeg kan ikke nægte, at naar Nogen har siden villet bevise mig Høflighed for saadan tro Tjeneste, jeg jo har taget derimod med en god Samvittighed, hvilket ingen kan laste mere hos mig, end hos redelige Dommere og Bestillingsmænd, hvilke aldrig tage Penge for at see igjennem Fingre med Folk, og dømme dem til Villie, førend de har beviist saadan Tjeneste, og da kan de med god Samvittighed siden tage, hvad dem bydes. Saaledes har jeg tjent Mandfolk i min Ungdom, saalængt jeg kunde, og nu, saasom Aarene tar til, og jeg ikke selv kan bevise dem meer Tjeneste, søger jeg at bevæge Andre dertil. Jeg

siger

siger dette endnu eengang for alle, Jomfru! at, dersom I vil ikke i det ringeste gjøre disse tvende Personer gode Miner, saa blir jeg, min Tro, Jer Uven; thi jeg kan sværge, Jomfru! at jeg gjør det ikke i Henseende til nogen Fordeel, men af pur Medlidenhed, som er en Arvedyd hos mig; thi lige ledes var min Moer, min Bedste- og Olde-Moer. Men der kommer hendes Mama.

Tredie Scene.

Leonora. Lucilia. Pernille.

Leonora. Hør, min Datter! Du veed, at jeg har elsket Dig saa høit, som nogen Moer har kunnet elske sit Barn; hvorfor jeg ogsaa alle Dage arbejder paa at faae Dig vel forsynet. Her er tvende Personer, som baade jeg og Du kan blive lykkelig med. Jeg vil ikke tvinge Dig til nogen af dem; thi omendskjøndt den Ene kan være meer bemidlet, end den Anden, saa skal det dog staae Dig frit for at udvælge, hvilken af de tvende, som staaer Dig meest an.

Lucilia. Hvilke Personer er det?

Leonora. Stygotius og von Tyboe.

Lucilia. Ach Mama! jeg vil heller leve ugift, end binde mig til nogen af dem; thi først ere de de viderligste Personer for mine Øjne; for det andet har jeg fæstet mit Hjerte til Monsieur Leonard.

Leonora. Leonard! Det er, min Tro, et her-

herligt Parti for en, der har Lyst at omkomme af Armod. Tro mig, min Datter, at naar der ingen Velstand er udi Ægteskab, saa er der heller ingen bestandig Kierlighed. Unge Mennesker synes vel: Ach kunde Du faae den eller den, hvor lykkelig vilde Du da ikke være. De ere og lykkelige i Begyndelsen, men saasnart Smal-Hans kommer i Huset, blir Kierlighed forvandlet til Had og Bebrejdelse, og den, som var en Absalon tilforn for os, stikker siden i Øjnene som et Skabilkenhoved; derimod den, som vi ikke har kundet ansee uden med Væmmelse tilforn, skinner siden i vore Øjne som en Adonis, saa ofte vi betragte den Velstand, han har sat os udi.

Lucilia. Men Monsieur Leonard har jo ogsaa Midler i Vente. Han skal jo arve sin Farbroder, som er en gammel Mand, og er meget syg.

Leonora. Hvad han har i Vente, det har de Andre udi Hænderne. Tilmed, omendskiøndt hans Farbroder døde udi Dag eller Morgen, saa kommer han dog aldrig udi den Velstand, som de Andre nu er udi. Her hjelper derfor ingen Snak, Du skal beqvemme Dig til at tage en af dem.

Lucilia. Ach min hjerte Moer!

Leonora. Jeg vil ikke høre et Ord mere. Jeg skal vise Dig, hvad det har at betyde, at en Datter sætter sig op mod sine Forældre. Men der kommer

mer en Tjener. Hør hvad hans Ærende er, Pernille!

Fjerde Scene.

Jens. Stygotius. Leonora. Lucilia, Pernille.

Jens. Min Herre lod formelde sin ydmygste Salutems Hilsen, og lod fornemme, om det faldt Madamen og Jomfruen beleiligt, saa vilde han gjøre dem den Ære at opvarte dem. Han er herudenfor.

Leonora. Han skal være os hjertelig velkommen. (Vender sig til Lucilia.) Dersom Du gjør ham en spodsk Mine, maa Du være forsikkret om, min Datter! at det skal gaae Dig ilde.

Stygotius (gjør en pedantisk Compliment.) Gaudio nec non lætitia salit cor meum. Mit Hjerte hopper i mig af Glæde at see Hende, min dydelskende Matrone! samt Hendes dydzirede Jomfru Datter, at være ved god Salutem. De Græker have et Proverbium eller Ordsprog: Cacu coracos cacon oon, men her hedder det: Calu coracos calon oon. Thi af saadan herlig Stirpe eller Stamme, som Hendes Matronskab er, kan ikke andet end pullulere eller udspire saadan nobel Qvist, som hendes jomfrulige Dydædelhed, scilicet Hendes kjære Datter er, udi hvis Dyd og Skjønhed er en vis occulta

culta & quidem plane magnetica, som støder mit Hjertes Jern til sig. Madame og Jomfruen forlader mig, at jeg ikke taler modo vulgari, eller efter den almindelige Maade; thi ellers skulde jeg sige, en magnetisk Kraft, som trækker mit Hjertes Jern til sig; thi det er en ganske udgjort Sag, at saadant ikke skeer per attractionem, men per impulsionem.

Lucilia. Min Hr. Magister! jeg er ikke saa lykkelig, at jeg forstaaer det ringeste af det, Han siger.

Stygotius. Det reiser sig deraf, min smukke Jomfru, at Hun ikke veed, hvad materia striata er. Men det er kun en Parenthesis. At komme til Materien. Ja = = hør Jane! hvor var det, jeg slap?

Jens. Det var om Magneten, Herre!

Stygotius. Rem acu tetigisti. Det er sandt. Jeg siger: Jomfruens Dyd og Skjønhed er den Magnet, som trækker mit Hjertes Jern; det Hjul, som driver min Sjels Uhrværk; den Sol, den Varme, den materia subtilis, som alene har været mægtig til at optøe og bringe i Bevægelse mit philosophiske Blods Iis; thi jeg, der tilforn, som Poeten siger Metamorphoseon Libr. 2, havde et

Glaciali frigore pectus,

maa nu raabe med Poeten igjen ibidem:

In flammas abeo, nunc uror pectore toto.

Per=

Pernille. Vil Hans Vellærdhed ikke sidde ned? thi det tager paa Kræfterne, at gjøre saa mange Vers.

Stygotius. Gratias qvam maximas ago.

(De sætte sig alle ned, uden Pigen og Tjeneren.)

Leonora. Hvad godt Nyt hører man nu her i Byen, Hr. Magister?

Stygotius. Man hører ikke uden det, som ondt og forargeligt er.

Leonora. Synden tager altid meer og meer overhaand.

Stygotius. Og det Gode tager meer og meer af. Jeg kan sværge, per Jovem, Madam! at der er skeet saadan Forandring her paa 10 Aar in re literaria, at jeg frygter for et Barbaries igjen. Tilforn saae man ikke uden de lærdeste Dissertationer om rare Materier. Jeg veed, at Baccalaurei alene kunde disputere 4 til 5 Gange om en rar Materie. Men nu seer man ab ipsis Magistris ikke andet, end nogle Theses paa 3 a 4 Blade. Jeg kan vise Madamen og Jomfruen Justi Matthiadis qvinqve dissertationes de veritate complexa sive enunciativa, og var han end ikke Baccalaureus engang. Men : : O tempora! o mores! Ignorantia tager saa til udi alting, at der findes nuomstunder gamle Academici, der ikke vide, hvormange prædicamenta, eller prædicabilia, der er udi Logica.

gica. Ja jeg kan give et Exempel paa saadant, som Madamen og Jomfruen skal forundre sig over. Jane! gak til Side lidt. Jeg har noget at sige, som Du ikke maa høre. (Jens gaaer ud, og Stygotius continuerer hviskende:) Jeg hørte en Licentiatum selv publice in cathedra confundere Ubi prædicamentale og Ubi transcendentale.

Pernille. Det var forskrækkeligt.

Stygotius (hæftig). Det maa Hun vel sige, Mamesellel han lod jo tilkjendegive, at han ikke vidste, hvad Forskjel der er imellem Logica og Metaphysica. Men lad os ikke tale meer om de Materier. Haarene rejse sig paa mit Hoved, naar jeg tænker derpaa. Enhver maa svare for sig. Jeg træder de Gamles Fodspor, som man skal see Bevis paa i Overmorgen, naar jeg, volente Deo, skal disputere. Jeg veed ikke, om jeg maa offerere dem hver et Exemplar.

Pernille. Ej det er en smuk Despetats. Hvorom handler den?

Stygotius. Den handler de alicubitate, til Tjeneste, og skal blive continueret med 5 andre.

Leonora. Pernille! gak til Døren, det banker.

Pernille. Det er, min Tro, von Tyboe.

Stygotius. Ej Madam! hvad vil den Karl her?

Leonora. Min Hr. Magister! han har Tanker til min Datter saavelsom I. Jeg vil ikke tvinge

hende

hende til nogen. I maa selv insinuere Jer. Det skal være mig lige kjært, hvem af dem hun faaer.

Femte Scene.

Von Tyboe i en Portechaise. Personerne i den forrige Scene.

(Medens han harcellerer i Gangen, sætte de Stole tilrette.)

Tyboe. Halt hal = = = t hal = = = t! (Fløiter i en Pibe.) Peiter, Frans, Jochum, Christoff, Jürgen, Niclas, Henrich. (Fløiter igien.) Wo seyd ihr Carnalien? Skal jeg holde 6 til 8 Tjenere, og dog ingen Opvartning have? Man maa 5 a 6 af de Karle engang hangen lassen, før bliver de ikke gode. (Springer ud af Portechaisen, og fløiter igjen.) Christoff!

Christoff. Wohlgebohrner Herr!

Tyboe. Hvor er I Hunde henne alle 8?

Christoff. Der var ingen, uden jeg, som fulgte Herren.

Tyboe. Peste de tetebleu. Ihr verfluchte Skabhalsen! har jeg ikke sagt hundert million tausend mahl, daß wen ich engrassirt bin in Compagnei mit Frauenzimmer, at I alle 8 skal være tilstede? (Til Porteurerne, trækkende Kaarden.) Hør, Porteurs! giebet Achtung: Rechts um kehrt euch. (Porteurerne vender sig om med Portechaisen.) Marche! (De gaae bort et Stykke tilbage.) Halt da! so lange til weiter Ordre. Christoff!

Christoff. Ihr Wohlgebohrenheit!

Tyboe. Christoff!

Christoff. Ja ihr Tapfferkeit!

Tyboe. Christoff!

Christoff. Gestrenger Herr!

Tyboe. Christoff!

Christoff. Ihr Gestrengheit!

Tyboe. Gut, Christoff! spring kun hen til Officeren udi den Vagt, som vi fore forbei, og sig ham, at han maa møde mig i Morgen for et Par Pistoler.

Christoff. Es soll geschehen, wohlgebohrner Herr!

Tyboe. Spørg ham, hvorfor der ikke blev præsantirt Gewehr, da jeg kom forbi Vagten.

Christoff. Es soll nachgelebet werden.

Tyboe. Hey, Christoff!

Christoff. Ihr Tapfferkeit!

Tyboe. Gut, Christoff! Sig ham, at han maa tage hele sit Compagnei mit sich; thi jeg er alene Karl for deres Hat allesammen. Christoff!

Christoff. Gestrenger Herr!

Tyboe. Sig ham, at jeg har endnu den samme Kaarde, som jeg stak 3 Herren Staten i Holland paa engang durch und durch med in dem Bataille von Amsterdam. Sig ham, at jeg skal lære ham, hvad det er at gjøre en solcher Officier Despect und Tortiering. Hey, Christoff! Chri-

Christoff. Ihr Wohlgebohrenheit!

Tyboe. Laß man bleiben til weiter Ordre. Wir haben uns bedacht (Vender sig til Fruentimmerne, som skriger, naar de seer den blotte Kaarde. Tyboe derfor stikker den i Skeden, og siger:) Mademoiselle! jeg havde isinde at opoffre en halv Snees Cavaliers i Dag. Men, saasnart jeg fik Hende at see, stiltes min Vrede. Jeg er ikke den uovervindelige Helt og den løvehjertede von Tyboe meer, som jeg var for et Øieblik siden. Hendes Øjnes Canoner har skudt saadan Breche i mit Hiertes Fæstning, at jeg maa slaae Chamade, og overgive mig paa Naade og Unaade. Her lægger jeg den Kaarde for Hendes Fødder, med hvilken jeg har ført Million Menner fer til Graven. Om Kongen af Holland skulde see mig i den Positur, vilde han sige: Wo ist seiner forrige Corrasie, seiner alten herculanisken Braveur? wohlgebohrner Hr. von Tyboe! Men jeg vilde svare: Hercules, som undertvang de 5 Parter af Verden, maatte jo lade sig cujonere af en Dalila. Naar Venus siger til sin Søn Cupidus: Stellet euer Gewehr zur Ladung! maa de største Kiemper skielve. Naar hun siger: öfnet die Pfanne! slaget an! gibt Feur! maa de største Kiemper give sig. Men her er saadan underlig Lugt inde, her lugter saa pedantisk, saa latinsk, saa græsk; om der er kun en Donat udi et Hus, saa staaer den mig strax i

Nas-

Næsen. Der maa uden Tvil en skimlet Magister have skjult sig en Steds herinde.

Stygotius. Hør, Domine! tal med Respect om lærde Folk.

Tyboe. Tænkte jeg det ikke vel. Hør, hvem er I?

Stygotius. Hvem er I?

Tyboe. Mit Navn er von Tyboe.

Stygotius. Og mit Navn er Magister Stygotius.

Tyboe. Det er at sige paa andet Dansk: Jeg er Kong Salomon, og I Jørgen Hattemager.

Stygotius. Jeg er en lærd Mand, og legitime promotus Magister.

Tyboe. Og jeg er en Mand, der kan tage den hele Magister-Grad paa min Samvittighed. I kjender maaskee ikke den Herr von Tyboe?

Stygotius. I kjender maaskee ikke Hr. Magister Stygotius?

Tyboe. Jeg har vundet over tyve Batallier.

Stygotius. Og jeg har disputeret over tyve Gange absqve præsidio.

Tyboe. Alle Folk veed at tale om mig udi Holland og Braband.

Stygotius. Alle Litterati vide at tale om mig udi Rostok, Helmstad og Wittemberg.

Tyboe. Jeg har nedlagt de stærkeste Helte med min Haand.

Sty-

Stygotius. Og jeg har slaget de stærkeste Opponentes med min Mund.

Tyboe. Jeg kan, ikkun med en halv Secund, sætte saadan en Karl, som I, paa Jer Rumpe.

Stygotius. Og jeg kan med en halv Syllogismus reducere en hel Armee til absurdum.

Tyboe. Madam! hold mig, eller jeg kløver den Karl med et Hug udi 4 Parter.

Leonora. Min Herre! jeg vil bede, at Han har Respect for Fruentimmer. Han naaer ingenlunde sit Maal ved saadan Conduite. Min Datter skal vindes paa anden Maade.

Tyboe. Vil Madamen tage i Betænkning, at præferere saadan en Mand som jeg for en Glosebog?

Leonora. Min Herre! jeg har stor Respect for dem begge to. Hvo af dem, der kan vinde min Datters Hjerte, den vil jeg kalde min Svigersøn. Men I maa begge gaae Jere Sager an paa en anden Maade. Enhver af dem kan insinuere sig hos hende udi sær. Nu vil jeg og min Datter retirere os, for ikke at exponere vores Hus nogen Uheld.

(De gaae ud.)

Sjette Scene.

Pernille. Von Tyboe. Stygotius.

Tyboe. Hør, Mamselle Pernille! jeg meente, at I var ganske paa min Side, og at ingen skulde faae Adgang her i Huset, uden jeg.

Pernille. Det skal, min Tro, heller ikke skee oftere; det maa Herren forlade sig til. Denne Gang lod han melde sig an, da jeg var ude; men havde jeg været tilstede, skulde han aldrig kommet ind. Tøv lidt, nu skal jeg strax hen og sige ham paa en god Maade, at han ingen Umage gjør sig oftere. (Gaaer hen til den anden Side.) Hr. Magister! I seer jo, at denne Tyboe er en Nar; I, som en højlærd Mand, maa aldrig lægge paa Hjertet, hvad saadan en Gjæk siger. Hørte I, hvad jeg nys sagde ham?

Stygotius. Nej, jeg hørte det ikke.

Pernille. Mærkede I ikke, hvor stille han blev derefter?

Stygotius. Ja han er ganske stille. Men hvad sagde I til ham?

Pernille. Hør, Monsieur Tyboe! sagde jeg, Madamen og Jomfruen ballancerer mellem Jer begge, men jeg ikke; thi saalænge som mit Hoved er oppe, skal hun aldrig faae nogen Krigsmand. See engang, hvordan han staaer og hænger med Hovedet, siden han fik det Svar.

Stygotius. Det er, per Jovem optimum, sandt. Hør, Pernille! jeg skal skikke Jer en Pung med Penge i Aften.

Pernille. Han skal have tusind Tak. Men Han maa ikke troe, at jeg gjør Ham slige Tjenester for nogen Fordels Skyld. Jeg har fra min Barn-

dom

dom elsket lærde Folk. Krigsmand derimod har jeg en Vederstyggelighed for. Besynderlig hader jeg denne Tyboe for hans Stortalenhed og Gjækkerie; endogsaa naar han er i Fruentimmer-Selskab, gjør han alle sine Krigs-Exerciter. Den første Gang, jeg talede med ham, viste han mig alle Stødene udi Fægtekunsten. Jeg tør abe ham efter, saa at han skal see derpaa. Saaledes satte han sig udi Positur, ligesom jeg nu staaer. Dette er en Secund, Mamesel! sagde han, og stødte mig ligefor Brystet, som jeg nu Magisteren; og dette er en Qvart.

Tyboe (ved sig selv). Potzslapperhed, hvor höhnisch hun tracterer ham. Nu kan jeg dog see, at hun er mig tro.

Pernille Tænk kun da, Hr. Magister! hvilken Nar det maa være, og hvor lidt I har at frygte for saadan Rival. Giv Jer derfor ikkun ganske tilfreds, og gak hjem; saasnart jeg har disponeret Jomfruens Sind til Hr. Magister, skal jeg lade Ham vide, naar bedst Lejlighed er at besøge hende; adieu saalænge. (Stygotius gaaer bort. Pernille til Tyboe.) Hey Triumph, Hr. von Tyboe! Nu har I den Rival af Halsen; han kommer aldrig her oftere. Saae I, hvilke Brystkager jeg gav ham?

Tyboe. Ja jeg saae det mit grosser Contentement und Plasir. Men jeg undrer mig over, at han saa taalmodig tog mod Hug og Skjeldsord.

Pernille. Ej hvad vilde saadan en Krøster gjøre Modstand? Vil Herren nu kun retirere sig, og lade mig raade for Resten. Men apropos, faaer vi de Vers, som I lovede at gjøre i Dag?

Tyboe. Jeg har alt flyet det til min anden Tjener, Pejter, jeg troer nok, Verset skal behage Jomfruen.

Pernille. Det er skjønt. Nu vil jeg ind til Madamen og Jomfruen, at recommendere Herren.

Tyboe. Adieu da, Mameselle! so lang. (Han blæser i sin Pibe, Porteurerne kommer ind med Portechaisen, han sætter sig derudi, og raaber ud af Portechaisen:) Linx um kehrt euch! (Porteurerne vender sig behændig om.) Marche! (De gaaer bort med ham.)

Syvende Scene.

Pernille. Siden Peer.

Pernille. Nu er jeg fornøjet. Ha ha ha! Det er mig ikke saameget om at forfremme deres Prætentioner, som for at vinde en Haandskilling; thi, om En spurgte mig, hvilken af dem jeg havde mest kjær, svarede jeg paa min Samvittighed: Den, der mest Foræringer giver mig; thi om Interesse ikke var, saae jeg med Fornøjelse Narren hængt ved Pedantens Tarme. Men der seer jeg Tyboes Tjener.

Peer (uden at see Pernille). Den gjør en Fandens Gjerning, der giver sig i Tjeneste hos Forliebte. Nu skal man løbe ned, nu op, nu op igjen, nu

ned,

ned, nu skal man løbe til Mammeselle de la Koblerske med Penge, nu med Vers, nu staae paa Skildvagt og spionere, nu see sin Herre i ondt Humeur, sukke, græde, og, med Permission, gjøre noget andet af lutter Kjærlighed. Men man maa med Taalmodighed gaae alting igjennem; visse Ærinder er der dog noget ved at hente, som for Exempel, naar jeg bringer Penge, er jeg ikke saa gal, at jeg jo tager min Lagie deraf forud; det maa vi Kiøbenhavns Lakejer forstaae. Da jeg tjente hos Raadmanden udi Slagelse, vidste jeg min Tro ikke andet, end at det skulde være, nemlig, naar jeg gik udi saadanne Ærinder med 20 Rdlr., at overlevere de samme uden ringeste Afkortning. Men da var jeg ikkun Tjener, nu er jeg Lakej. Det er nogle dumme Djevle disse Tjenere udi de smaa Stæder, de gaae frem udi Verden ligesom et Uhrværk. Jeg mindes vel, da jeg var i Slagelse, at, naar jeg tabte en Skilling paa Gaden, jeg lagde ud af mine Penge i Steden derfore; saa dum og taabelig er ingen Hest, end ingen So udi Kjøbenhavn, at de skulde gjøre saadant. En Tjener paa Landet kan jeg ligne ved et Æsel udi Kjøbenhavn (dog er det sandt, man har der ingen firebenede Æseler) jeg vilde sige en Østers, ja saa ongefehr, det tør jeg sige, og sætte min Haand under. I store Byer har det anden Art; der veed man at føre sig alting

til

til Nytte; der kan man lære saa meget i een Dag, som . . . Men der seer jeg Pernille. Hør lille Fæstems, hvor gaaer det? jeg bringer kun en slet Ladning med mig denne Gang, ikke nær saa fed, som den jeg bragte forleden Uge. See der haver I nogle Vers efter Begjering, som ere korte, men gode.

Pernille. Hør Peer! hvad jeg vil sige dig, ikke af nogen Hoffart, thi det er, saa min Tro, ikke min Hyge, men for at underrette dig, hvorledes du skal titulere Andre af min Stand. Jeg er slet ingen Vis, det maa du tro, ej heller vil jeg hede saa af dig; jeg er Mademoiselle. Du kan kalde Stuepiger Maer, naar du taler med dem.

Peer. Det er sandt, Mammeselle! jeg fortalede mig. Her er ellers det Vers, som min Herre lovede.

Pernille. Har han gjort det selv?

Peer. Ja; han er en Hund til at gjøre Vers; jeg troer ikke nogen Provst, nogen Bisp kunde gjøre dem bedre; saadanne Vers kan han gjøre 10 i en Time. Men det er pudseerligt at see ham gjøre Vers; nu skriver han, nu stryger han sin Hage, for at opvække Concepterne og Geisten. Nu skriver han, nu stryger han igien. Det bliver en lykkelig Kone, som faaer ham til Mand; thi han er derforuden saa god som Dagen er lang; ja min Tro er han saa, lille Fæstems . . . jeg skulde sige Mame-

meselle! jeg observerede ikke, at det er ikkun Landsbypiger, som have Rødom.

Pernille. Eftersom Din Herre er saa god Poet, har du da ikke kundet stjæle noget af Konsten? du har dog et godt Hoved.

Peer. Jeg takker ydmygst for de gode Tanker, Mammesellen har om mig. Naturen har intet forsømt hos mig, jeg syndede, om jeg sagde andet. Jeg troer nok, at jeg kunde gjøre Vers, dersom jeg kunde hitte paa Rim.

Pernille. Ej! det er jo let at hitte paa Rim.

Peer. Ja jeg kunde endelig nogenledes hitte paa Rim; men Ulykken er, jeg kan ikke faae dem til at hænge sammen. Jeg forsøgte engang at gjøre Vers, og valgte dertil først to Rim, nemlig Dør — Smør, som jeg vilde hefte andre Ord til; men jeg var min Troe ikke capable udi 3 Dage og 3 Nætter at faae den Dør at passe sig til det Smør. Siden den Tid haver jeg aldrig gjort Vers.

Pernille. Jeg maa gaae fra dig, min gode Peer! og overlevere Verset.

Peer. Vær saa god at recommandere min Herre til det beste.

Pernille. Tvivl ikke om min Redebonhed. Adieu!

Peer. Serviteur!

Fem-

Fjerde Act.

Første Scene.

Leonard. Jesper.

Leonard. Det var, min Troe, en artig Invention, Jesper! hvorved jeg haaber, at Tyboes Credit bliver spildt; tænk engang, naar hun faaer slige Vers at see, hvorledes hun da vil blive til Mode!

Jesper. Konsten bestaaer mest derudi, at den Ene skal skrere den Anden, og I være udenfor; thi ligesom Magister Stygotius har spildet Tyboes Credit, saa skal og Tyboe spilde hans igjen; saa skal de begge først komme i Strid med Jomfru Lucilia, og siden i Haar sammen med hinanden, og Monsieur skal faae Byttet.

Leonard. Ach Jesper! du glæder mit Hjerte, som hidindtil har været nedslaget; thi det er den største Ulyksalighed at elske den, som man ingen Forhaabning seer til at vinde.

Jesper. Giv Jer kun tilfreds, Monsieur! og gak til Side saalænge. Jeg seer Tyboe komme, som jeg strax skal give et Raad, hvorledes han skal skrere sin Rival.

Anden Scene.

Jesper. Tyboe.

Tyboe. See her, Jesper! est du der? jeg hører, at du holder dig ogsaa til min Rival; hvad skal det betyde?

Jesper. Det vil betyde saa meget, at jeg udspionerer alle hans Anslag.

Tyboe. Ja, hvis saa er, saa maa du gjerne have Omgjengelse med ham. Men hvad Anslag har han nu fyre?

Jesper. Om en Time skal Magisterens Tjener hen med en forseglet Pengepung til Mamselle Pernille, hvilket Magisteren aabenbarede mig nylig, saasom han holder mig for sin fortroligste Ven; hvorfor jeg har i Sinde at spille ham et Puds.

Tyboe. Du vil, maaskee, snappe Pengene fra ham paa Vejen?

Jesper. Ach nej! hvad kunde det nytte? jeg har et andet Forslag, som Christoff skal sætte i Værk. Herren skal flye Christoff en stor Pung fuld med Kobberpenge, hvilken han skal lade, som han paa samme Tid bringer derhen, og stille sig gandske drukken an, naar han møder Magisterens Tjener.

Tyboe. Hvad vil deraf følge?

Jesper. Saa skal jeg bilde ham ind, at der er to Gange saa mange Penge udi Herrens Pung, og

raade

raade ham til at byde Herrens Tjener ind med sig udi et Vertshus, og der forbytte Punger med ham. Tænk da, hvorledes Magisterens Credit vil falde hos Mademoiselle Pernille, naar hun faaer en Pung med Regnepenge og Halvskillinger til Foræring. Hvad synes Herren om det Paafund?

Tyboe. Das ist admirabelt. Jeg veed ikke, hvormed jeg skal forskylde din Godhed,

Jesper. Vil Herren kun gaae ind, og skaffe os de Regnepenge og Halvskillinger, imidlertid vil jeg exercere Christoff, hvorledes han skal bære sig ad; thi den anden Tjener Peer duer ikke dertil, han er en Hjemfødning, og har derforuden kun været nogle Dage i Herrens Tjeneste.

Tredie Scene.

Jesper. Christoffer.

Jesper. Christoff! kan du vel agere en drukken Mand?

Christoff. Ja kostelig, især naar jeg faaer 2 Pæle Brændevin til Livs.

Jesper. Det er ingen Kunst. Nej, du maa være ædru, og dog stille dig drukken an. Lad see engang, hvordan du bærer dig ad, at jeg kan rette paa dig, hvad som fattes. (Christoff rumler sig om, som en drukken Mand.) Du maa ogsaa tale noget.

Christoff. Hvad skal jeg tale?

Jesper. Jo daller, jo bedre; du skal skjelde og banne.

Christoff. Hej - - - hej - - - Est du det Jesper Snyltegjest! Jesper Fuxsvantz! - - -

Jesper. Det er nok, Christoff; jeg seer, at du bærer dig vel nok ad.

Christoff continuerer. Hej, din Hund, est du det din Dagtyv, som ingen Handtering vil tage dig for, men gaaer og logrer med Rumpen for alle Folk for et Maaltid Mad - - -

Jesper. Det er alt nok, siger jeg, jeg tvivler ikke mere om din Dygtighed.

Christoff. Kom hid din Hund, din Dreetuder, din Hykler, som aldrig mener noget af det, du siger, som holder kun Venskab med Folks Kjøkken og Kjelder; kom hid. Hej! din Fraadser - - -

Jesper. Ej! holdt op i Fandens Skind! Jeg har alt hørt saa meget, som jeg vil høre.

Christoff. Saa skulde man tractere slige Øienskalke. (Trækker Jesper i Haaret.)

Jesper. Slip, du skal ellers faae en Ulykke. Hej! Hr. Tyboe, hjelp.

Christoff. Agerer jeg ikke vel nok en drukken Mand, Jesper?

Jesper. Gak Fanden i Vold. Du est klogere, end jeg tænkte.

Christoff. Jeg kan ogsaa gjøre det paa en anden

den Maade. Det første var af en Ølrus; nu vil jeg stille mig an, som jeg er drukken af en Brændevinsrus, som for Exempel ; ; ;

Jesper. Hold op i Pokkers Skind! Jeg har nok af Ølrusen. Hør Christoff! saasnart du bli'r Magisterens Tjener vaer med en Pengepose, skal du stille dig drukken an, og naar han byder dig ind udi et Ølhus, skal du kaste din Pung fra dig, og lade, som du ikke mærker, at han forbytter den. Begriber du nu vel alt dette?

Christoff. Det er meget let at begribe; jeg lader ham bedrage mig, og han bedrager sig selv.

Jesper. Godt nok. Løb du nu og hent din Pung. See! der kommer Magisteren meget beseiligt.

Fjerde Scene.

Stygotins. Jens. Jesper.

Stygotius. Det kunde aldrig have løbet bedre af, Jens! han tog mod de Vers, som vil spilde hans Herres Credit. Nu maa jeg hen paa en Disputats. Du skal imidlertid, for at bestyrke mine Sager desmere, strax gaae til Mademoiselle Pernille med denne Pengepung, saa at hun kan faae Tyboes tumpne Vers og min Foræring paa eengang. Kom saa strax hjem, og sig mig Besteed. (Til Jesper.) Qvid novi ex Africa?

Jesper.

Jesper. Tyboes Tjener skal denne Stund hen til Mademoiselle Pernille med en stor Pung Penge.

Stygotius. Mon der er flere Penge, end udi denne Pung?

Jesper. Pungen er to Gange saa stor.

Stygotius. Det var en slet nuncius for mig. Ach Himmel! Omnibus artubus contremisco.

Jesper. Men som Tjeneren er saa drukken, at han neppe kan staae paa sine Ben, saa kan man atter spille ham et Puds, som er større end det forrige, nemlig i det, at Jens lokker ham ind i et Værtshus paa Vejen, drikker ham mere drukken, og forbytter Pung med ham. Forstaaer Hr. Magister mig?

Stygotius. Capio mentem tuam, & laudo artificem.

Jesper. Lad saa Jens med den store Pung gaae lige til Pernille, og forære hende den i Magisterens Navn.

Stygotius. Optime! optime! hør Jane!

Jens. Ita.

Stygotius. See! der har du en Pung, som du skal gaae og krydse i Gaden med, indtil du bliver Tyboes Tjener vaer, som er gandske drukken. Ham skal du strax give dig i Snak med, og byde ham ind i et Vertshus, drikke ham mere fuld, og siden forbytte Pung med ham.

Jens.

Jens. Han ta'r sig nok vare; thi det er en listig Skjelm.

Jesper. I Dag er det let at trække ham op; thi jeg har aldrig seet ham saa beskjænket.

Stygotius. Det maa komme an paa et Forsøg. See! der har du Pungen. Abi bonis avibus.

Femte Scene.

Jens. Christoff.

Christoff. Jeg gaaer og krydser for at optrække Magisterens Tjener, og at fuldbyrde Jespers Anslag. Men der seer jeg ham komme. Nu skal jeg stille mig gandske drukken an. Rund, rund, rund! saa gladelig, saa gladelig, den Skaal gaaer rund.

Jens. Om jeg seer ret, saa er det Tybves Christoff, som er overstadig drukken; han haver min Tro, en mægtig stor Pengepung med sig.

Christoff. Rund rund rund! saa gladelig, saa gladelig; den Skaal gaaer rund.

Jens. Han er mægtig drukken; havde jeg ham først i et Værtshus, skulde jeg rigtig faae Pengene fra ham, eller i det ringeste forbytte Pungen; thi den er eengang saa stor som min.

Christoff. Saa gladelig, saa gladelig, saa gladelig, saa gladelig.

Jens. Hvor skal du hen, Christoff?

Chri-

Christoff. Hej lystig! skjenk paa en frisk! Rund, rund, rund, ru = = nd.

Jens. Hej, hør Christoff!

Christoff. Hvem da?

Jens. Freund.

Christoff. Er det dig, Jens? du kan bede din Husbond hænge sig op i Aften, førend han lægger sig.

Jens. Hvi saa?

Christoff. Her er 40 Rdlr. i denne Pung; det er meer end din Herre kan bringe til Veje. Rund rund rund rund rund ru = = nd. Skal vi ind til Christoffers sammen først?

Jens. Ja nok, (sagte) nu haver jeg Spillet vundet.

Christoff. Jeg er, min Tro, saa tørstig som en Hund.

Jens. Lad os gaae ind. Hej Christoffer! macht op. Her er en Styver at fortjene.

(Værten kommer ind.)

Sjette Scene.

Christoff. Jens. Verten.

Christoff. God Morgen, Christoffer!

Verten. Saa siger Skalke om Aftenen.

Christoff. Jeg er saa fuld som et Beest, Christoffer!

Ver-

Verten. Vi er alle Mennesker. Ein Maal ist kein Maal.

Christoff. Og det af lutter Brændevin.

Verten. Hvor har I da været?

Christoff. I Mester Daniels Have; der drak jeg op 2 Mark, som jeg vandt ved at slaae Middel-Kegler, og otte om Kongen. Rund rund rund, saa gladelig, saa gladelig, den Skaal : : :

(Han falder.)

Verten. Ach stakkels Mand! jeg er bange, at I støder Eder; jeg har stor Medlidenhed med beskjenkte Folk. Veed I, hvad som mest tjenligt er, naar man er beskjenkt?

Christoff. Skam der veed.

Verten. Det er at drikke paa en frisk igjen. Man skulde tænke, at jeg siger det for min Fordel, men det hjelper, min Tro, Mange.

Christoff. Lad os faae en Pægel Brændevin herud; jeg drikker ellers ikke det Lapperie, uden jeg har Ondt i Maven, men desværre, jeg er aldrig frisk. (Verten gaaer ind.)

Jens. Det er bedst, at vi give Verten vore Punge i Forvaring.

Christoff. Ja nok. Hør Christoffer! Sæt disse to Punge i dit Skab saalænge, medens vi drikke. Hej Fratres fare vel tilfreds. Celeres stote sepost molestum senectutam post molestum senectutam nos habebat humus.

Jens.

Jens. Kan du ikke den Vise, Christoff? Zu Leipzig war ein Mann. Den gaaer ret artigt.

Christoff. Nej jeg kan ikke lide tydske Viser; jeg synger kun Dansk og Latin. Parva Scintillula habet contemptula magnum magnum citabat incendiu - m.

(Lader som han faaer Ondt, og falder derpaa i Søvn paa Gulvet.)

Jens. Ach Hr. Vert! Lad denne gode Mand ligge og sove Rusen ud hos Eder; havde jeg ikke hastig Ærinde, skulde jeg selv blive hos ham; thi det er min bedste Ven, jeg haver i Byen.

(Man trækker ham til Sengs.)

Jens. Hr. Vert! der har I Betaling for Brændevinen. Vær nu saa god at flye mig min Pung.

Verten. Jeg veed ikke, hvilken er hvilken, der staae de begge to inde paa Bordet.

Jens gaaer ind og tager den største, som er fyldt med Regnepenge. Hr. Vert! hav nu Omsorg for min Kammerad, og forvar hans Penge vel. Jeg skal være her igjen om en halv Time.

Verten. I maa ikke tvivle derom. Jeg troer ikke, Nogen skal kunne sige, at han har mistet een Skilling nogen Tid i Christoffers Hus.

Jens. Adieu da.

Verten. Serviteur! Vær saa god og tal os til en anden Gang. (Verten gaaer ind.)

Syvende Scene.

Jens. Pernille.

Jens. Jo saa mare pudsede jeg Tyboes Tjener den Gang, hvor snedig han end er. Nu ta'r jeg smukt de Penge, som er tilovers, og stikker dem i min Lomme.

Pernille kommer ud. Jens! hvad har du der at bestille? faaer din Herre at vide, at du løser hans Pung paa Vejen, vil det gaae dig ilde.

Jens. Ach, hvilken stor Ulykke! at hun skulde komme førend = = =

Pernille. Din Herre haver bedre Tanker om din Troskab. Hvad har du at kige udi det, som bliver dig leveret lukket?

Jens. Jeg faldt paa Vejen, og vilde see efter, om nogen af Pengene var gaaet i Stykker.

Pernille. Det er en herlig Undskyldning.

Jens. Jeg har mare ikke taget en Skilling deraf; jeg har heller lagt til, end taget fra.

Pernille. Jeg troer det nok. Det er Tjeneres Maneer i Kiøbenhavn at legge Penge til! Jeg veed, de Penge ere til mig.

Jens. Ja! min Herre bad, I vilde ikke forsmaae dem.

Pernille. Hils din Herre meget flittig, og for-

sik-

sikkre ham om min Tjenstfærdighed, og sig, at, om han vil komme strax, skal han blive indladt.

(Jens gaaer grædende bort.)

Ottende Scene.

Pernille alene.

Stygotius har, min Tro, greben sig an denne Gang, han skal have min Naade. Jeg troer, her er over 40 Rdlr. i denne Pung. Naar jeg nu læg- ger disse Penge til de andre, jeg har hjemme, saa faaer jeg det skjønneste Axelskjerf, Nogen vil bære. I skal see mig næstkommende Søndag, hvor galant jeg skal blive. Saa skal man ou høre Rajsonnering af disse kydske pjaltede Fruentimmer: Fanden er i den Pernille; Ingen kan begribe, hvor hun faaer de mange skjønne Klæder fra. Vi troer, at hun kan hexe. Men jeg lægger ikke meget saadan Snak paa Hjertet. Nu maa jeg tælle Pengene efter. Jeg troer mare, det er lutter 8 ß. Stykker; ach! gid de vare alle 8 ß. Stykker! — Ach Himmel, hvad seer jeg! ach! jeg er færdig at sprække af Harme. Det er jo Regnepenge og Halvskillinger. Ach! den Tort skal ikke blive uhævnet, om jeg ellers hedder Pernille.

Niende Scene.

Lucilia. Pernille.

Lucilia kaster Pernille Papiret i Ansigtet. See der, Pernille! Kom ikke med dine Recommendationer of-

 tere.

tere. Jeg vil slet ikke lade mig narre hverken af dig eller saadan Slyngel. Han titulerer min Moder en Rufferske, mig en Skjøge, og du est heller ikke glemt.

Pernille. Hvad nu? Nu skal man nok høre, der er noget Nyt paa Færde igjen.

Lucilia. Da er jeg slet ikke bekymret, at han i sine Vers har fornøden at tractere mig saa haanlig. Jeg har viist Verset til tvende Personer, en efter anden, som begge udtolkede det saaledes: Din Moder er en Rufferske; du selv en Coquette, og din Pige en almindelig Skjøge. Men jeg er glad ved, at min Mama har deraf lært at kjende det Skarn. Gid hun nu ogsaa var ligesaa vred paa den anden, saa var jeg dem begge qvit.

Pernille. Ach! Ach! jeg mærker, hvor det hænger sammen: De tvende Rivaler ere blevne forligte, og have gjort en Fred, udi hvilken de efter Sædvane har opoffret dem, der var Aarsag i deres Uenighed. Just nu fik jeg, min hjerte Lucilia! en Pung fra Stygotius fuld af Halvskillinger og Regnepenge. Ach! jeg døer, uden jeg faaer Hævn, førend Solen gaaer ned.

Lucilia. Har jeg ikke saa tidt sagt, Pernille! at Mandfolk er ikke at bygge paa? De kalder os underfundige og ustadige, ja giver Characterer paa vægelsindede Qvinder udi Comedier, som ofsent-

fentlig spilles, da de dog selv ere de største Vejrhaner. Nu, tænker man, at de er færdig at døe af Kjærlighed, en anden Time finder de Fornøjelse i at gjøre os Vanære. Jeg undtager ingen, uden Leonard, som, jeg veed, er bestandig mod mig, og har et ædelt Hjerte.

Pernille. Lad os løbe til Side, Jomfru! Der kommer Tyboe. Maaskee han har betænkt sig, og kommer at bede om Forladelse. Nu skal I see, hvor artig jeg skal hævne mig.

Tiende Scene.

Tyboe. En Musikant.

Tyboe. Mig synes, at Jomfruen stod i Vinduet; lad os nu liste os lige under, at Du synger og spiller saa, at man ikke bliver Dig vaer, førend man hører Dig.

(Musikanten sætter sig ned, tar sin Violin de Gambe, som han spiller paa, og Tyboe synger den forliebte Vise, som han tilforn anden Acts anden Scene lod Jesper høre.)

(Pernille stikker Hovedet ud, og siger ned paa dem, beder, at det Stykke maa synges nok engang. Synger og spiller igjen.)

Lucilia (slaaer et Fad Vand over Hovedet paa Tyboe, og siger:) Slige Poeter skal saaledes krones.

(Tyboe og Musikanten gaaer skamfulde bort. De Andre leer indenfor.)

Ellevte Scene.

Stygotius. Jens.

Stygotius. Det var det største Mesterstykke, Nogen kunde gjøre.

Jens. Ja Herren maa troe mig, at latinske Drenge er ikke at skjemte med.

Stygotius. Din Latin har vel ikke kunnet hjelpe Dig meget derudi, Jens? thi den trykker Dig ikke for meget.

Jens. Jo, jo, Herre! jeg kan dog sagtens saa meget, som jeg bruger til daglig Husfornødenhed. Jeg har været vel 100 Gange udi Ærinder paa Studengaarden; der maa endelig eengang hænge noget ved.

Stygotius. Ja, hvad mener Du, jeg var da ikke beqvem til at sætte i Værk, som har læst saa mange Bøger? Men hvorledes bar Du Dig ad, at forbytte Pung med ham?

Jens. Jeg mødte ham med en stor Pung, ganske drukken, men dog ikke saa, at han jo endda havde nogen Forstand tilbage, hvorudover jeg tænkte, her maa du lægge dit latinske Hoved i Blød, og studere paa, hvorledes du kan faae ham ganske i Snaren. Strax byder jeg ham ind til Christoffer Øltappers, hvor jeg fik ham til at drikke paa en frisk, og efterat jeg havde overtalet ham til at flye

Ver-

Verten begge Pungene i Forvaring, klemmer jeg paa ham med Brændevin, at han faldt i Søvn paa Bænken. Derpaa gaaer jeg hen til Verten, og beder, at han vil drage Omsorg for min Kammerad, til jeg kommer tilbage fra mit Ærinde. Verten, som troede, at vi vare gode Venner, lover mig Saadant, og tilstæder mig selv at tage min Pung tilbage. Hvorfor jeg forsømte mig ikke, at tage hans Pung isteden for min, og da jeg var bleven Mester over den store Pung, hvorudi var over 30 Rdlr. meer end udi min, løb jeg, som Fanden var i Hælene efter mig.

Stygotius. Hillemænd, det gaaer brav! Vi ere oven paa, Jens! in portu navigamus. Lad os nu strax gaae derhen. (Jens banker paa; Pernille kiger ud af Loftvinduet, og siger, at de skal strax faae Audients, men slaaer siden en Spand Vand over dem, og siger:) Kom saa og forær mig Halveskillinger og Regnepenge en anden Gang. (De gaae skamfulde bort.)

Femte Act.

Første Scene.

Jesper alene.

Det var, min Troe, et skiønt Paafund. Han tænkte

tænkte at fange den Anden, men falder selv i Strikken. Jeg haver intet læst mig til. Det Pund, som findes hos mig, maa jeg alene tilskrive Naturen. Jeg troer virkelig, slige Qvaliteter ere arvelige; thi jeg har hørt min Far fortælle, at endog hans Far-Far eftergav Ingen udi saadanne Artigheder. End svæve mig for Ørene de Ord, den gode Mand sagde til mig nylig, førend han døde: Jesper! dersom du vil træde i dine Forfædres Fodspor, kan du aldrig lide Nød udi Verden; men, sagde han videre, gjør aldrig Skjelmstykker, førend du er bleven beqvem dertil. Øv dig først paa at stjæle Knappenaale og Skopinde, og gak siden gradviis frem til det Større. Ingen bliver hængt, fordi han stjæler, men fordi han ikke forstaaer Kunsten at stjæle ret. Paa hvilke Ord han trykte mig udi Haanden, og ganske sagtelig hensov med sine Forfædre. Kunde min Faer faae at høre dette nysgjorte Mesterstykke, troer jeg, at han levede op fra de Døde igjen af Glæde. Nu er den gode Monsieur Leonard hjulpen, og Pengene bragt til Pernille, hvilken lovede, at hun ingen skal recommendere, uden ham. Men der seer jeg Stygotius komme, han har, maaskee, nok fattet Mistanke til mig, om han har faaet at vide, hvordan tilgaaet er med Pengene. Jeg maa derfor see til, hvordan jeg kan rede mig ud deraf. Jeg har allerede aabenbaret von Tyboe, hvordan han er ble-

ven

ven bedragen med Versene, nu skal jeg ogsaa sige Magisteren, hvordan det er tilgaaet med Pengene.

Anden Scene.

Jesper. Stygotius.

Jesper. Det fortryder mig allermest, at jeg skulde blive fixeret af saadan Slyngel.

Stygotius. Der seer jeg Jesper. Jeg maa fortælle ham, hvad mig er vederfaret udi Leonoræ Hus.

Jesper. Af saadan Tosse, som synes ikke at kunne tælle til fem.

Stygotius. Han er ganske vred.

Jesper. Jeg mærker nok, at Tyboe ingen Tilkid har til mig mere.

Stygotius. Hvad mon det være?

Jesper. Det er vel sandt, han har ingen Aarsag dertil; thi mit Hjerte har været henvendt til Magisteren, som jeg æstimerer og elsker for hans Lærdom. Men det fortryder mig, at saadan Tosse, som den Tjener, han har, skulde sætte mig Voxnæse paa, og bruge mig til et Instrument, at bedrage den gode Magister Stygotius, hvilken jeg elsker, som min egen Sjel.

Stygotius. Hvad er paa Færde, Jesper?

Jesper. Ach min Herre! jeg er færdig at døe af Harme. Var ikke den liden Interesse, som

holdt

holdt mig tilbage, skulde jeg bryde overtvært med von Tyboe denne Aften. Jeg er aldrig min Livstid bleven saa skammelig narret. Tyboe, som havde faaet et Nys om, at Magisteren vilde skikke Penge til Pernille, skyer sin Tjener Christoff en Pung med Halveskillinger og Regnepenge. Den samme Knegt kommer til mig, ladende, som han var ganske drukken, og bilder mig ind, at hans Herre havde leveret ham 40 Rdlr. at bringe til Pernille; hvilket han alene gjorde i det Forsæt, at jeg skulde give Magisteren Rapport derom. Jeg gaaer hen i min Enfoldighed, og siger det til min Herre, menende at gjøre ham en Tjeneste dermed, men = = =

Stygotius. Per Jovem maximum! hvad hører jeg? var det slige Penge, vi tilbyttede os?

Jesper. Ja; thi en halv Time, efter at dette var skeet, kommer Christoff ganske ædru og leende til mig, og fortæller mig den hele Historie. Jeg lod, som Inventionen stod mig an, og søgte at holde gode Miner. Men jeg fik saadan Alteration i mit Blod derover, at jeg neppe = = =

Stygotius. Nu mærker jeg, hvorfor jeg blev saa ilde modtaget udi Leonoræ Hus.

Jesper. Thi først fortrød det mig, at jeg skulde lade mig firre af saadan Tosse. Dernæst gik det mig til Hjerte, at jeg skulde komme i Mistanke hos en brav Mand, som jeg altid har været færdig at tjene med Liv og Blod.

Sty=

Stygotius. Nej jeg er alt for meget forsikkret om Dit gode Hjertelav mod mig.

Jesper. Min Herre har Forsikkring nok af det Puds, jeg spillede Tyboe for Hans Skyld med Versene.

Stygotius. Det er sandt! det er et klart Bevis paa Din Troskab mod mig.

Jesper. Thi jeg har derved ligesom til evig Tid forbundet mig til Magisteren, og ligesom overleveret min Velfærd i Hans Haand; thi dersom jeg giorde mig Ham ugunstig, og drev Ham til at røbe mig, var jeg vis paa, at Tyboe vilde staae mig efter Livet.

Stygotius. Hold op med disse protestationibus, Jespere! jeg har aldeles ingen Mistanke.

Jesper. Naar En ved saadan Gjerning først har forbundet sig til en Anden, maa han blive ved at være tro, endogsaa mod hans Villie.

Stygotius. Jeg maatte jo være gal, om jeg bar nogen Mistanke til Dig.

Jesper. Jeg takker Herren. Jeg vilde holde ud endnu en Maaneds-Tid med at gaae i Tyboes Hus; endel for en vis Interesse jeg venter derved, endel ogsaa for at udspionere hans Anslag, og befordre Magisterens Kjærlighed.

Stygotius. Kjærlighed? den er alt forsvunden. Jeg pønser kun nu paa at hævne mig paa Tyboe,

og

og til den Ende vil strax hen at gjøre Anstalter. Adieu saalænge. (Gaaer.)

Jesper. Jeg kan narre disse to Knægte, saameget jeg vil. Nu skal de strax komme i Haar sammen; thi da jeg aabenbarede von Tyboe, at Magisteren havde spillet ham det Puds med Versene, svor han strax paa tydsk, at han skulde hævne sig, og løb bort at hverve Folk. Ligeledes mærker jeg, at den Anden vil gjøre. Men der seer jeg Monsieur Leonard komme.

Tredie Scene.

Leonard. Jesper.

Jesper. Nu Monsieur Leonard! Nu er I oven paa: Nu skal Pernille, som tilforn har hindret Jer Kjærlighed, forfremme den af yderste Formue. Hun svor mig til, at hun skal hævne sig over de Andre, om det skal koste hendes Liv.

Leonard. Ach, Jesper! Du har reddet mig fra Døden. Jeg er forsikkret om, at min Person staaer Jomfruen selv an, og at hun ikke har tordet erklære sig for mig, alene af Frygt for hendes Moder.

Jesper. De skal ingen Skade gjøre Jer meer; thi deres Credit er ganske ude. Men der er Mademoiselle Pernille.

Fjerde Scene.

Pernille. Leonard. Jesper.

Pernille. Ach! det smerter mig, at jeg saa ofte har stræbt at vende Jomfruens Hjerte fra den dydige og artige Monsieur Leonard, og været ham imod, for at recommendere de andre to Gjække.

Leonard. Min hjerte Pernille!

Pernille. See, Monsieur Leonard! er Han der? hvor lever Han?

Leonard. Jeg begynder at staae op fra de Døde igjen, eftersom jeg har faaet Forsikkring af Eder om den søde Jomfrues Gunst, af hvilken al mit Hjertes Fornøjelse og mit Liv hænger.

Pernille. Giv Jer tilfreds, Monsieur Leonard! jeg kan forsikkre Jer, at Jomfruen har længe baaret stor Godhed for Jer Person. Jeg bekjender reent ud, at jeg ikke mindre end hendes Moder har været Hinder derudi. Men nu skal den Hinder ikke alene ophøre, men jeg skal af yderste Evne stræbe at forfremme Jer Kjærlighed. Tyboe og Stygotius er alt af den Gamles Credit. Nu skal jeg nok stræbe at holde andre Friere fra Huset, saalænge som mig muligt er. Midlertid tør den lukke sine Øjne, som I skal arve; thi det er den Gamle kun om Penge at gjøre.

Leonard. Vær forsikkret om, jeg skal erkjende Eders Godhed, saalænge som jeg lever.

(Leonard gaaer ud, og Pernille ind.)

Femte Scene.

Peer. Jesper.

Peer. Ja nu vil her ligge et Hus.

Jesper. Hvad er paa Færde, Peer?

Peer. Ja nu vil her ligge et Hus.

Jesper. Der er kommen, troer jeg, en Raptus over Ham, Han gjør Vers.

Peer. Her vil udøses Blod.

Jesper. Hey, Peer! hvad er det dog?

Peer. Brabands Belejring er intet at ligne derimod.

Jesper. Ja, min Troe, gjør han Vers. Peer! svar mig da.

Peer. Wer da? Est Du en Student?

Jesper. Hvad er det for et taabeligt Spørgsmaal?

Peer. Jeg har Ordre, at masacrere det hele Academie indtil Pedellerne.

Jesper. Hvi saa?

Peer. Da min Herre efter Aftale tænkte at faae Lucilia i Tale, da, istedetfor at blive indladet, lukkede Pernille et Vindue op, og slog en hel Spand Vand over ham, sigende derhos: Saadanne Vers

for=

fortjene saadan Belønning. Min Herre holdt gode Miner, gik hjem, og efterforskede saadant nøje, indtil han fik at vide, at Stygotius havde bedraget ham.

Jesper. Tragoedien vil da vel begyndes paa Dig, som forrettede saa slet Dit Ærinde.

Peer. Hvad skulde jeg gjøre? Personen, som bedrog mig, kom mig saa poetisk for, som Nogen kunde gjøre; dersom Du selv havde seet ham, Du havde ogsaa taget ham an for en Poet. Min Herre er desforuden alt for storagtig til at hævne Saadant paa mig. Han siger, han kan ikke faae Hævn, uden hele Regentzen og Studiigaarden bliver sløjfet, saa at der ikke bliver een Sten paa den anden. Men der kommer han med fire Soldater. Jeg maa løbe.

Sjette Scene.

Jesper. Tyboe. Fire Soldater.

Tyboe. Hører I vel, Kinders? Feldtskriget skal være: Per Caudi. Hvem I træffer udi sort Kjole, skal I støde ned. Naar vi saa har masacreret de fleste hid og did paa Gaderne, skal vi formaliter belejre Regentzen, hvilken vi udi Hast kan erobre; thi jeg troer ikke, de formedelst Mangel af Proviant skal kunde holde en Belejring ud i 24 Timer. See! der seer jeg Jesper. Hey, Jesper! Du kommer ret belejligt for at commandere den højre Fløj; det er vel gjort af Dig, at Du har taget

Støv-

Støvler paa; thi vi kommer i Dag til at gaae i Studenter-Blod over Knæerne. Han skal vide, hvad det er at firere en Officeer.

Jesper. Den Karl maa ikke kjende Herren, ej heller have hørt tale om Brabands Belejring.

Tyboe. Nej vist! ej heller om det Slag ved Amsterdam. Men man skal inden kort Tid lære at kjende mig. Jeg kunde vel fordre ham ud alene, men det er mig ej heller nok; thi jeg vil ødelægge ham med hans Tilhængere og Tilhængeres Tilhængere, ja den hele per-caudiske Republique. Det er jo uhørligt Charmi, at saadan Karl, en Philosophus, en Grammaticus, en Pedantus, tør understaae sig at ...

Jesper. Ach! Herren ivre sig ikke saameget! det er ikke Umagen værd. Men der seer jeg Peer komme grædende.

Syvende Scene.

Tyboe. Peer. Jesper.

Peer. A ... a ... min Ryg! mit Hoved! mine Skuldre! mine Axle! mine Arme! mit hele Legeme! min Krop! mit arme Corpus.

Jesper. Hvad er paa Færde, Peer?

Peer. Det skal I strax faae at vide; Magister Stygorius med den hele Magister-Grad er udi Gevær. Ach min Ryg! ach mit Hoved!

Ty-

Tyboe. Det kan ikke være mueligt. Du haver seet galt. Hvor skulde han driste sig til at gaae offensivement?

Peer. Har jeg seet galt, saa har jeg, min Tro, ikke følet galt. De ere denne Time ved Hjørnet. Jeg er glad ved, at jeg er blesseret, og kan ikke bruges mere i Krigen.

Ottende Scene.

Jesper. Peer. Tyboe. Fire Soldater.

(Stygotius. Jens med fire Studenter ved den anden Side.)

Stygotius. Den første, vi skal opoffre, Domini Collegæ nec non Commilitones! det skal være Anføreren selv, eller Imperatorem ipsum. Jeg skal lære ham, hvad det er at give cuprum pro argento, halve Skillinger for Sølv-Mynt, og komme en gammel Academicum til at løbe med Limstangen, der har studeret til Rostock, og disputeret sammesteds absqve præsidio. Jeg haver endnu den samme Kaarde, den samme Stok, med hvilken jeg har slaget ind saa mangen ærlig Professors Vindue udi Rostock. Han skal profecto befinde, at der er endnu Karle paa Academiet, som har Been i Panden, og at jeg er en god Academicus tam in marte qvam in arte.

(Gaaer ud til sine Folk igjen. Midlertid, mens Stygotius siger det, rangerer von Tyboe sine Soldater.)

Tyboe. Men, kan det være muligt, Jesper! at den Karl tør giøre slig Modstand?

Jesper. Jeg havde aldrig kundet bildet mig Saadant ind; men jeg er vis paa, at, saasnart han faaer Herren at see, saa løber han med alle hans Tilhængere Fanden i Vold. Jeg er ikke af de forsagte og feige Mennesker, men jeg kan sværge paa, at jeg vil heller see Fanden selv, end Herren, naar han bliver vred; thi jeg kan see paa Herrens Ansigt ligesom afmalet den hele trojanske Krig, eller Jerusalems Forstyrring, i kort Begreb.

Tyboe. Siger du det, Jesper! giv nu Agt paa mit Ansigt, nu vil jeg giøre mig vred.

Jesper. Ach, det er forskrækkeligt, Herre! Ach! ach! det er ligesom jeg saae det grummeste Vildsvin alene i en Skov, saadan Rædsel fik jeg paa mig.

Tyboe. Hvad er det for Snak? Du maa bie at raisonnere, til jeg gior mig vred; jeg har jo ikke begyndt endnu at giøre nogen Mine.

Jesper. Ja det er endelig sandt, jeg kan det ikke ihu; men vil Herren giøre det saa kort, som muligt; thi jeg kan ikke taale at see det længe an.

Tyboe. See! nu seer Du mit Ansigt, som det var, da jeg løb Storm til Braband.

Jesper. A... a... nok Herre! ingen islandsk Løve kan see mere forbandet ud. Der gik slige Ildstrimler fra Herrens Øjne, at man kunde stikke en Pibe Tobak an dermed.

Tyboe. Ha, ha, ha! det er mig kjært. Saa troer Du da, at mit Ansigt alene driver dem paa Flugten?

Jesper. Ja vist. Derfor er det bedst, at Herren, for at gjøre des snarere Ende paa Krigen, gaaer for i Spidsen.

Tyboe. Nej ellers Tak! en General staaer altid bagest. Jeg hører nok, Jesper! at Du ikke veed at indrette en Slagt-Ordning. Kom, nu skal jeg vise Dig, hvorledes den skal ordineres. Du skal staae i Spidsen paa den venstre Fløj, og Peer skal føre den højre an.

Peer. Ach Herre! jeg er jo ganske qvæst, og derfor beder ydmygst om min Dimission og Naadepenge for mig, min Hustru, og mine mange smaa Børn.

Jesper. Hvilken Snak! Du er jo ikke gift engang.

Peer. Ja, men jeg har isinde at gifte mig med det første.

Tyboe. Est Du saa stark, at Du kan gifte Dig, saa kan Du ogsaa slaaes. Fort hid, som jeg siger Dig, og antag Commando. Skal jeg give Din Slyngel Kost og Løn for intet?

Peer. Løn? Jeg har aldrig seet nogen Løn.

Tyboe. Desbedre er det for Dig, saa kan Du faae alt paa eengang. Din Gage løber altid lige fuldt.

Peer (sagte). Det er Ulykken, hun løber saa stærk for os stakkels Laqvejer, at vi kan aldrig naae den igjen.

Tyboe. Tænk, Peer! Du nyder en Ærespost, som ikke tilbydes Enhver.

Peer. Det er Ulykken, at jeg er ikke ærgjerrig; at nøde den til Ære, som ikke skiøtter derom, er jo ligesom at nøde En til at spise de Koster, som han har naturlig Affmag for.

(Tyboe trækker ham hen til den høire Fløi, og holder en Harangue for Armeen, medens Peer staaer og græder, som han var pidsket.)

Tyboe taler til Folket. Man skulde tænke, Ihr Herren! at det var mod Verdens sidste Tider, eftersom man seer, Fluer vil opsætte sig mod Elephanter, Myg mod Løver, Dverge mod Kjæmper, en Stygotius, et Blekhorn, en Pennefjær, en Pedantus, en Grammatica, en Schulfuchs, mod en Mand, hvis Navn er bekjendt i Holland, i Frankrig, i Amsterdam, i Braband, ja over hele Europa. Speiler Eder i Dag; Ihr Herren! i min Tapperhed; følger mit Exempel!

Jesper indbryder i hans Tale. Herre! der komme vore Modstandere i fuld Carreer.

Tyboe (continuerer sagte, og stammende, skjælvende, og tørrer Sveden af sig.) I mit Exempel ; og mit Exemplar (kommer de?) følger, Ihr Herren! og føl ; ; følger (er de nær hos?) mit exemplariter, og følg ; ;

Jeg

Jeg vil for Tidens Korthed afbryde, og som en fornuftig Anfører postere mig bag ved, for at obsalvere : : Hillemænd der er de.

(Peer vil løbe bort, men de andre holde paa ham.)

Tyboe. Jesper, jeg sætter nu al min Lid til dig.

Jesper. Vil Herren have Taalmodighed et Øjeblik, medens jeg springer hjem efter Mons Vingaards Bog, hvorefter Herren plejer at rangere sine Tropper.

Tyboe. Det er en herlig Forklaring; du vil gaae bort og lade os staae i Stikken. Det er bedre at du bliver tilstede, og mægler os en Fred imellem, ikke fordi jeg er bange at gaae dem under Øjne, om de vare tusinde.

Jesper. Ja, det veed jeg nok.

Tyboe. Men for at spare christen Blod. Det er unge Mennesker, som kan blive til noget, naar de har udraset; du skal faae 20 Rigsdaler, dersom du kan bringe en Forligelse tilveje.

Jesper. Jeg vil gjøre mit Bedste. Vil ikkun Herren imidlertid holde gode Miner.

Tyboe. Hør Jesper! du kan sige dem, at jeg er en Mand, som har 10 Mands Styrke.

Jesper. Ja, og jeg vil lægge 12 Mænds Forstand til.

Tyboe. Du kan sige dem, at jeg har slaaet 2000 Mand ihjel med min egen Haand.

Jesper.

Jesper. Jeg vil lægge 2000 til.

Tyboe. Du kan sige dem, at jeg er bekiendt for min Tapperhed over hele Holland.

Jesper. Jeg vil lægge Engeland til.

Tyboe. Du kan sige dem, at jeg har omgaaets med Fyrster og Generaler udenlands.

Jesper. Jeg vil lægge Konger til.

Tyboe. Du kan sige, at Kongen af Holland har foræret mig sit Portrait.

Jesper. Jeg vil sige: Kejseren og Paven har giort det samme.

Tyboe. Du kan sige, at, hvis de ikke beqvemmer sig til Fred, bryder jeg hele Regentzen ned.

Jesper. Jeg vil lægge Studengaarden til.

Tyboe. Du kan fortælle dem kortelig alle de Slag, jeg har været udi.

Jesper. Jeg vil lægge dem til, som Herren ikke har været udi.

Tyboe. Du kan sige, at naar jeg vil ret gribe mig an, kan jeg sætte alle de fornemste Damers Hierter udi Contribution.

Jesper. Jeg vil lægge til: Udi lys Lue. Lad kun mig raade.

Stygotius. Hør gode Folk! det er bedst at vi betænker os, førend vi gaaer videre; jeg har forsvoren at slaaes med Officerer, de bruger ingen Raison; det er bedst, at vi skikker En til dem, at fornem-

nem-

nemme, om de vil møde os i tørre Hug, og sige tillige med, at vi vilde gierne slaaes med dem udi Kaarde, hvis det ikke var mod leges Academicas. Vil de disputere med os, skal det være mig kiærere, enten vi skulle paa Latin eller Græsk. Men her seer jeg, Jesper kommer til os. Gak du imod ham, Jens! og hør, hvad hans Ærinde er. Jeg troer vel, han er min Ven, hvorvel han for Interesses Skyld holder sig til Tyboe.

Jesper. Jens! hør, hvad jeg vil sige dig. Hvorfor skal vi lemlæste hinanden for tvende Narres Skyld.

Jens. Jeg er, min Tro, af samme Mening.

Jesper. Hr. von Tyboe holdes af alle brave Officerer for en Giek.

Jens. Min Herre ligesaa af Studenterne.

Jesper. Og for en Pultron.

Jens. Min ligesaa.

Jesper. Hr. Tyboe er saa bange som en Hare.

Jens. Min Herre ligesaa.

Jesper. Saasnart at I avancerede et Skridt, havde vi sat os for at løbe.

Jens. Vi ligesaa.

Jesper. Jeg har Fuldmagt at slutte Forligelse.

Jens. Jeg ligesaa.

Jesper. Men jeg har ikke udi Sinde at giøre det for meget.

Jens.

Jens. Jeg ikke heller.

Jesper. Mig synes, Freds-Artiklerne kan saaledes bedst conciperes: 1) Skal Hr. von Tyboe tractere begge Krigshærene udi Fiskerhuset. 2) Skal Hr. Magister Stygotius gjøre Dagen derefter det samme.

Jens. Du est en habil Mand, Jesper!

Jesper. Hej Hr. von Tyboe! skjønt og reputerligt Forlig: I skal tractere i Fiskerhuset i Morgen og Stygotius Overmorgen.

Tyboe. Skal Jeg da først?

Jesper. Ja vist, I haver Præferencen! det var just den haardeste Knude.

Tyboe. Ja saa er jeg fornøjet.

Jesper. Men Herre! førend vi skilles ad, maa vi som rette Venner tage hinanden udi Hænder. Magisteren giver Herren sin Haand, og vi andre Subalterne og Gemene maa gjøre det samme.

Tyboe. Gak hen og proponeer det for Anføreren, aber in meiner Nahmen nichts.

Jesper. Det kan Herren vel tænke, at jeg ikke er saa taabelig. Jeg veed anderledes at staae paa Herrens Respect. (Gaaer til Stygotius.) Min Hr. Magister! Jeg har hindret i Dag en stor Blods-Udgydelse. Jeg saae, at Tyboes Partie var for stærkt, og derfor i Tide arbejdede paa Fred! thi endskjønde mit Legeme var i Tyboes Krigshær, saa var dog min Sjæl udi Magisterens. Sty-

Stygotius. Jeg veed det heel vel, Jesper!

Jesper. Jeg kan forsikkre Eders Magisterhed; at om det havde kommet til Strid, saa havde jeg deserteret midt i Slaget. Men jeg maa lade, som jeg holder med Tyboe for visse Aarsagers Skyld.

Stygotius. Du skal have Tak for dit gode Hjerte imod mig. Jeg skal stræbe at gjøre dig al mulig Tjeneste derfor.

Jesper trækker Stygotius til Tyboe. I gode Herrer! nu maa I udi begge Armeers Paasyn give hinanden Hænder, saa skal vi andre gjøre det samme indbyrdes.

(De giver hverandre Hænder, og de andre gjør ligeledes, og kysser hinanden.)

Jesper. Hører nu, I gode Herrer! Efterdi vi nu ere forligte, og begge Personer er skeet Tort, saa er det bedst, at vi nu conjungerer begge Krigshærene, og med samtlig Magt hævner os over tilfælles Fiende; thi hvorvel de har havt Aarsag til Fortrydelse, saa bør dog slige brave Mænd hævne den Tort at have faaet Vand over Hovedet. Vi maa samtlig attaquere Leonora i hendes Hus.

Tyboe. Das ist wahr, Jesper! Vi skal formaliter belejre Huset.

Stygotius. Communis injuria communibus armis vindicanda est.

Jesper. Men vi maa bie en halv Time, til det bliver lidt mørkere.

Ty-

Tyboe. Mittlerzeit kan vi gjøre fornødne Præparatorier.

Stygotius. Skal vi da mødes her igjen?

Jesper. Ja om en halv Time skal vi mødes her igjen paa samme Sted.

Tyboe. Kom, lad os da gaae bort saa længe.

(De gaae ud alle, undtagen Jesper.)

Niende Scene.

Jesper, Leonard.

Jesper. Nu skal jeg anrette en artig Comedie, som skal beskjæmme de 2 Gjække endnu meer, og tilligemed befordre Leonards Bedste. See! der kommer han meget belejligt. Monsieur Leonard! I kom ligesom I var kaldet.

Leonard. Hvi saa?

Jesper. Tyboe og Stygotius ere blevne forligte, og med samtlig Magt vil anfalde Leonora udi hendes Hus. Nu har I ret Lejlighed at insinuere Jer saaledes, at I kan blive vis paa Bruden; thi naar Huset bliver anfaldet, maa I komme med nogle andre gode Venner at ophæve Belejringen.

Leonard. Men om de bliver mig for stærke?

Jesper. Det har ingen Fare. Naar de seer en blot Kaarde, saa løber de begge to, og, naar Anførerne give sig paa Flugten, følger de andre strax. Thi andre Officerer, saavelsom Soldater, foragte

ham

ham i deres Hjerte, og holde kun Venskab med ham paa Skrømt.

Leonard. Jeg veed ikke, hvordan jeg i Hast skal faae saa mange gode Venner samlet.

Jesper. Kommer I kun ind med Jeres blotte Kaarde, saa vil jeg være Mand for, at de skulle tage Flugten. I kan for Sikkerheds Skyld sige, som der kommer andre efter. Men I maa ikke agte, at jeg stiller mig an, som jeg er paa Tybaks Side; thi jeg vil ikke bryde aabenbare Venskab med ham, saa længe han har et Anker Viin i sin Kielder.

Leonard. Ach Jesper! jeg skal studere paa at gjøre dig Tieneste igien, og belønne din Troskab mod mig.

Jesper. Jeg gjør intet for Interesse, jeg betinger mig alene, naar I kommer i Stand, jus vitæ & necis, Hals og Haand over Jer Kiøkken og Kielder, samt Jagtfrihed i Jer Gaard over Høns, Kyllinger, Capuner, Giæs, Ænder, &c. &c.

Leonard. Alting i mit Huus skal være dig til Tieneste. Min Farbroder ligger nu gandske syg, saa jeg troer, han døer denne Nat.

Jesper. Men jeg hører en Allarm. Gaa til Side. Jeg troer, at de kommer.

(Leonard gaaer ud.)

Tiende Scene.

En Officeer. Jesper.

Officeren. Ha ha ha ha ha ha!

Jesper. Serviteur Monsieur! Hvoraf leer Han saa godt?

Officeren. See Jesper! est du der? Jeg vil sværge paa, at du est Autor til alle disse Krumspring, von Tyboe gjør.

Jesper. Det er, min Troe, sandt. Jeg gjør det for at befordre Monsieur Leonards Kjærlighed.

Officeren. Det er mig kjært; thi det er en godærlig Karl. Jeg hører, at han formaliter vil beleire Madame Leonora i hendes Huus, og jeg har laant ham 8 Soldater, hvilke ere saa afrettede, at de skal løbe ved mindste Modstand, de seer. Vi maa føje den Karl i alting; thi han er os en fed Steg.

Jesper. Men jeg er kun bange, at det vil give Opsigt.

Officeren. Ej Lapperie! om der kommer Nogen, og vil lægge sig derimellem, saa skal jeg nok holde dem herfra; thi saasnart Folk faaer at vide, at det er Tyboe, kan de strax fatte, at saadan Krig vil ikke være af stor Betydning. Jeg vil holde mig lidt til Side. Jeg troer, de kommer.

El-

Ellevte Scene.

Stygotius og Tyboe med en Hob Folk. Jesper.

(Tyboe, med et Sverd i Haanden, rangerer Soldaterne og exercerer dem. Marcherer derpaa gandske sagte i Orden af Bataille med Trommeslag efter Tacten lige til Huset. Taler til Folket:)

Tyboe. Messieurs ihr Herrens! Nu er den Tid kommen, paa hvilken I kan bane Jer Vejen til et udødeligt Navn ved Eders Tapperhed. Denne Fæstning, som I har at bestorme, synes vel stark, men jo stærkere den er, jo større er Æren og Sejeren. Jeg vil selv være først i Spidsen, for at opmuntre Eder til Tapperhed. Allons! Speiler Eder i mig. (Løber til Døren med sit Sverd. Fruentimmeret raaber ud af Vinduet: Hvad det skal betyde?) Her er ingen andre Conditioner, end at I skal give Jer paa Naade og Unaade.

(Fruentimmeret skriger, og hyler indenfor.)

Leonard. Hej! omringer og griber disse Stratenrøvere, og seer vel til, at Ingen undkommer.

(Han skyder en Pistol af i Luften, hvorpaa de falde alle som døde. Jesper holder paa Tyboe, ladende, som det er for at bedække ham.)

Tyboe siger: Det var ein grausam Salbe. Die gantze Armee ruiniret auf ein mahl!

Leonard. Det er vist Anføreren? ham maa jeg strax opofre.

Jesper. Ach gunstige Herre! spar ham, og omkom heller mig.

Leo-

Leonard. Her hjelper ingen Bøn. Han skal døe.

Jesper. Ach Herre! betænk, hvad I gjør. I skiller Verden ved en Mand, der har vundet over fire tusinde Feldtslag.

Leonard. Ingen Snak. Han er dødsens.

Jesper grædende. Der udi det Slag ved Amsterdam : : :

Leonard. Fort, fort. Lad ham løs.

Jesper. Omkom med sin egen Haand : : :

Leonard. Hvis du ikke slipper ham : : : :

Jesper. Over 5000 Mennesker.

Tyboe hviskende til ham. Siig ham ogsaa om de 3 Herrenskater, jeg omkom.

Leonard. Om han var Alexander Magnus selv, saa skal han opoffres.

Jesper. Og stak 3 Herrenskater ihjel : : :

Leonard. Jeg lader mig deraf ikke bevæge.

Jesper. Med eet Hug.

Leonard. Des større Berømmelse er det for mig at omkomme ham.

Jesper. Der udi Brabands Belejring løb alene : : :

Leonard. Der hjelper ham nu altsammen intet.

Jesper. Storm, og flogede paa Muren i en halv Time med den hele Garnison.

Leonard. Saa seer jeg da, at jeg maa omkomme Jer begge to.

Jesper.

Jesper. Ach lob Hr. von Tyboe! og salveer Jer kostbare Liv.

(Tyboe løber. Leonard forfølger ham, og stikker ham med Skaftet af Kaarden i Ryggen.)

Tyboe. A - - - - - a - - - - - ich bin tødlig blessiert, durch und durch gestochen, a - - - -

(Løber ud.)

Tolvte Scene.

Leonard. Jesper. Leonora. Lucilia. Pernille. Siden en Tjener.

Leonard. Det gik, min Troe, rigtig an, Jesper!

Jesper. Ej det vidste jeg nok forud. Naar han nu lever op af sin forrige Blessure igjen, saa giver han mig en Foræring ovenikjøbet. Men der kommer de Velbaarne ud, hold nu gode Miner.

Leonora. Ach min hjerte Monsieur Leonard! er det Ham, som har forløset os fra denne Angest? Ach gid jeg kunde bevise Ham nogen Tjeneste.

Jesper. Madam! den største Tjeneste, I kan gjøre ham, det er at give ham Jer Datter, som han saa længe har elsket. Synes Jer, at det er en Mand at foragte?

Leonora. Jeg har altid havt stor Æstime for ham. Men som han ingen Midler har, og min Datter heller ingen, saa har jeg ikke holdet raadeligt at de kom sammen.

Leo-

Leonard. Hvad det er angaaende, saa haaber jeg nok at forsørge Hendes Datter; thi saa længe min Farbroder lever, assisterer han mig nok saa meget, som dertil kan behøves; og, naar han døer, saa arver jeg temmelige Midler.

Leonora. Jeg tilstæder da gjerne, at I forlover Jer sammen. Men I maa bie med Bryllupper, til han døer.

Leonard. Min Farbroder gjør det ikke længe; thi jeg troer neppe, at han lever dennne Nat over. Men der seer jeg, hans Tjener kommer; hør Christoffer! Hvorledes er det nu med din Herre?

Christopher. Jeg kommer for at lade Ham vide, at Monsieur Jeronimus er alt død.

Jesper. Ach! det var, min Troe, en stor Høflighed af ham. Nu haaber jeg, Madame! at hun har intet meer at scrupulere over.

Leonora. Aldeles intet. Jeg flatterer min Datter for det lyksaligste Menneske i Verden.

Jesper. Saa lad os da gjøre kort Proces. I har længe biet efter hinanden. Kommer hid, og giver hinanden Hænder.

(De giver hinanden Hænder, og gaaer ud.)

Over

Over Jacob von Tyboe.

"Heller ikke — siger Holberg i titanførte Epistel — mishagede den ellevte Comedie, kaldet den stortalende Soldat, Tilskuerne, hvorvel det er et Stykke i gammel Smag, og efter Plauti Storpraler. Dog anseer jeg det selv fornødent, at den kommer under Filen, formedelst nogle alt for vidtløftige Monologer, der vel ved det Salt, de ere bestrøede med, behage Læseren, men ikke ere saa moersomme for Tilskueren."

Undertegnede tilstaaer, at han ikke er istand til at forklare sig, hvorfor Holberg her, og efter ham Philalethus Suhm, have angivet dette Stykke for en Efterligning af Plautus, da dog ikke blot Hovedpersonerne, Jacob von Tyboe og Oldfux, ere vel saa nær beslægtede med den Terentsiske Thraso og Gnatho, som med Plauti Pyrgopolinices og Artotrogus; men og Stykkets Indhold har uendelig mere Lighed med det Terentsiske, af hvilket f. Ex. den latterlige Belejring, Svaret til Monsieur Christophersen, o. m. umiskiendelig er taget. Dobbelt mærkeligt er dette, da Holberg end ydermere i sin 195de Epistel, hvor han — vel ikke saa ganske upartisk — sammenligner Plautus og Terents, udtrykkelig erklærer, at han af alle Terentii Comedier ikke har kunnet benytte sig af nogen, ja endog umiddelbar derpaa nævner Terentses Eunuchus, som det eneste Stykke, der, skiøndt ikke uden megen Forandring, kunde gjøre nogen Effekt paa Theatret; og det uden i mindste Maade at berøre, hvad han i sin Tyboe havde dette Stykke at takke.

Et Middel til at forklare dette, vilde vel være, hvis man med Scheibe i Fortalen til den nyeste Udgave af den tydske Peder Paars, vovede at antage, at en Nyere, den tydske Skuespildigter Gryphius, i sin Horribilicribrifax havde været hans nærmeste Mønster; men

Undertegnede maa tilstaae, at han i det Udtog af dette Stykke, hans gamle Universitetsven Prof. Nasser i den tydske Digtekunsts Historie har meddeelt, ikke har kundet finde nogen videre Hjemmel for Scheibes Paastand, end at der i Stykket, foruden tvende Storpralere, ogsaa, ligesom hos Holberg, findes en Pedant, der er den enes Medbejler; ligesom heller ikke den i det tydske Theaters Oldsager saa beløbne Prof. Gottsched i Fortalen til Dethardings Oversættelse af Jacob von Tybo har ymtet det allermindste om nogen saadan Filiation, uagtet han anfører en Ode af Philander von der Linde, hvori han har fundet en lignende Character tegnet, og hvis Navn Bramarbas han laaner, uden dog i mindste Maade at lade sig mærke med, at Holberg skulde have havt den for Øie; som man da og bør erindre, at den tydske Digtekunsts Barndom ikke kan formodes at have været Holberg saa bekjendt eller kjer, at man med Rimelighed kan tye did efter hans Mynstere.

Som dette Stykke her findes, og nuomstunder opføres, ere nogle af de omtalte Monologer deels forkortede, deels, f. Ex. en, hvormed Peer sluttede tredie Act, aldeles udeladte; ogsaa har Stygotii Rolle hist og her lidt nogen Forkortning. Den mærkeligste Forandring er udentvivl dog den, Holberg ikke har berørt, at nemlig ovsnævnte Pedant i den ældste Udgave hedde Tyge, og havde kaldt sig Tychonius; men da, som det i den jydske Feide hedder:

En cimbrisk Helt, skjult under Levi Kiole,
Et Lys for Viborgs lærde Skole,
Sit lærde Fornavn fandt i Skuespil at staae,
Blandt hundred Navne, som nødvendig bruges maa,
Sligt udi gejstlig Bryst optændte hæftig Vrede,
Han sagde: jeg mig maa til evig Krig berede,
Mit Magistralske Navn, som jeg i Romerdragt
Saa zirlig pyntet har, ej skikker sig til Agt.

og gav dette Anledning til en hæftig Invectiv fra den formeente Fornærmedes Side, hvilket Holberg besvarte med nysnævnte Skjemtedigt, men fandt sig dog tillige beføjet at forandre Tyge til Styge og Tychonius til Stygotius, som den anden ikke kunde have noget at anke paa. Hvo, der i øvrigt vil see et uimodsigeligt Beviis paa, hvor ægte dansk Holbergs Caractermaling var, behøver blot i Dethardings tydske Oversættelse at see de Forandringer, der med den ægte Klosterhelt og Disputator Magister Stygotius maatte foretages, for at gjøre ham til en tydsk grammatisk Pedant af langt mindre comisk Kraft og Consistents. I øvrigt gjelder det ligesaavel om Dethardings, som om J. G. L. v. A*s Oversættelser af Holberg, hvad i de berlinske Theaterannaler siges, at man af dem ikke engang kan faae den sagteste Anelse af, hvad Holberg var, naar man ikke selv er istand til at gjøre Oversættelsen reent om i Hovedet; og var det af den Aarsag, høiligen med nysnævnte Annalist at ønske, at man af Holberg maatte faae en ny tydsk Oversættelse, saadan omtrent, som den, samme Blad af arabiske Pulvers første Scene har givet.

Ogsaa Stykkets anden Hovedperson, Jacob von Tyboe, har, efter hvad Digterens Samtidige have forsikkret, ikke uden bestemt og personligt Hensyn faaet sit Navn; men den her Paagjeldende synes at have været klog nok til ingen Ophævelser at gjøre over sin theatralske Navne.

Endnu en tredie virkelig Person, der i dette Stykke findes omtalt, har den Mand, der for ikke længe siden af en competent Dommer er blevet kaldet vor første Litterator, opgivet Undertegnede i Poeten i Aabenraa, hvem han har forsikkret paa Høitidsregninger fra den Tid, mellem andre Høitidsexpenser at have under denne Titel fundet anført. Til selve Scenen torde man

maaskee i Gherardis theatre italien, i les Promenades de Paris finde den første Idee.

Af den Tone, hvori Holberg taler om dette Stykkes Bifald, lader sig uden megen Vanskelighed forstaae, at det i sin Nyhed neppe har været blandt de mest yndede; ogsaa ved Skuepladsens Opstandelse synes det at have havt samme Skjebne, da det i de 21 Aar, den alsidske Fortegnelse omfatter, ikke har været spilt uden 8 Gange, ligesom det og i den dramatiske Journals Periode ikke forekommer een eneste Gang. Heldigere har det derimod været, da det for omtrent 25 Aar siden tredie Gang blev bragt paa Skuepladsen, hvor det siden, som et af Holbergs særdeles yndede Stykker, har holdt sig; en Lykke, som det vel for en stor Deel har den lykkelige Constellation paa den sceniske Himmel, hvorunder det kom frem, at takke, da en Schwartz, som Tyboe, en Gjelstrup, som Jens, en Kemp; og siden en Lindgren, som Peer, en Knudsen, som Christoffer, forenedes med en Mad. Knudsen, der af Moderens ubetydelige Parti vidste at skabe en Rolle, der var hendes tomiske Talent værdig; og maaskee endnu fremfor alle med en Mad. Gjelstrup, hvis Pernille i dette Stykke, især Monologerne deraf, var hendes Mesterværk i den holbergske Comedie, eller, hvad der er det samme med andre Ord, det fuldkomneste i det borgerlige comiske, Undertegnede paa vor Skueplads har seet; saa at denne Rolle og Pernilles i honette Ambition vel gave Føje at beklage saavel Digteren, som Kunstnerinden; ham, at han ikke havde seet sig saaledes spillet, hende, at han ikke havde seet hende spillet saaledes.

K. R.

Ulys-

Ulysses von Ithacia,

eller

en tydsk Comedie.

Comedie i fem Acter.

Per-

Prologens Personer:

Iris.
Prinds Paris.
Juno.
Venus.
Pallas.

Personerne i Comedien:

Marcolfus.
Paris.
Helena.
Ellegaard.
Ulysses.
Chilian.
Rosimunda.
Penelope.
Keiser Asverus.
Hofsinde.
En Hverver.
Holophernes.
Mithridates.
Tiresius.
En Trojaner.
Dido.
Elisa, Didos Kammerpige.
Rasmus, hendes Kammertjener.
Ulyssis Staldbrødre.
Høvdinger.
En Bonde.
Første Jøde.
Anden Jøde.
To Tienere.

Prolog.

Iris med Straaler om Hovedet.

Jeg er Iris eller Regnbuen, den store Junonis Fruerpige. Min Forretning er den samme hos Juno, som Mercurii er hos Jupiter. Naar Gudindernes Dronning giver et Nik, maa jeg lave mig til at rejse; nu er jeg i Himmelen, nu paa Jorden; nu ved den søndre, nu ved den nordre Pol; nu udi store Stæder, nu blandt Hyrder og Hyrdinder paa Landet. Det meste, som foraarsager min Bestillings Urolighed, er min store Frues Jalousie og Mistænkelighed; thi saasnart Gudernes Monark kaster sine Øjnes naadige Straaler paa en Nymphe eller Hyrdinde, bliver min Frue strax allarmeret; saa maa jeg da først af en Sky lade mig føre paa Jorden, for at udforske Sagens Beskaffenhed; dernæst til Plutonis mørke Bolig, med Ordre til en og anden Helvedes Gudinde, for at straffe den Nymphe eller Hyrdinde, som Jupiter har fattet Elskov til. Men ingen Tid er saa besværlig for mig, som denne forbandede xite Junii; thi som min Frue er den største Dame udi Himmelen og paa Jorden, saa har hun ogsaa de meste Rentepenge at indfordre.

Men

Men Aarsagen, hvorfor jeg nu er hidkommen, er for at tale med den trojanske Prinds Paris, hvilken Juno saavelsom to andre Gudinder har udvalgt at dømme udi en Splid, som er dem imellem. Han plejer at opholde sig udi denne Lund. Men der seer jeg ham.

Paris. Jeg seer Iris, Junonis tro Sendebud. Velkommen hid ned paa Jorden, himmelske Nymphe! hvad er Hendes Forretning? med hvem vil Hun tale?

Iris. Jeg har Ordre at tale med den dejlige trojanske Prinds Paris.

Paris. Det er jeg.

Iris. Hør, Paris! I, som ikke mindre formedelst Eders Skjønhed end for Eders retfærdige Domme er bekjendt over hele Asien fra de Morers Landemærke indtil yderste Ende af Amerika! Min Frue Juno, samt tvende andre Gudinder, Pallas og Venus, har udvalgt Eder at dømme udi en Tvistighed, som har rejst sig imellem dem.

Paris. Sig mig, ô Iris! hvorudi den Tvistighed bestaaer.

Iris. Den store Jupiter kastede den 13de hujus et Guldæble blandt dem, hvorpaa stod skrevet disse Ord: dette skal tilhøre den dejligste Gudinde. Nu veed I selv, hvordan Fruentimmeret er, at ingen, hvor grim hun ogsaa er, vil vige for en anden udi

Skjønhed, saaledes er det paa Jorden, og vore Gudinder udi Himmelen har ogsaa en Rem udi Huden. Og saasom Juno, Pallas og Venus alle ere bekjendte formedelst deres Skjønhed, saa er den Tvistighed vanskelig at ophæve; dog har de alle tre samtykt at underkaste sig Eders Dom uden Appel; thi i Faktningen vare de allesammen saa forpikkede derpaa, at de havde i Sinde at gaae til høieste Ret med hinanden.

Paris. Jeg vil oppebie deres Nedkomst, og dømme, hvad som ret er.

Iris. Juno forlanger intet uden en retfærdig Dom. Dog bad hun t'enstlig, at Eders Durchleuchtighed ikke vilde forsmaa ti Ducater, som hun offererer, ikke for at dømme hende til Velgefal, men allene for Venskabs Skyld.

Paris. Nej, Mademoiselle Iris! jeg ta'r, min Tro, ingen Gave imod; en Dommer maa ikke lade sig bestikke. Havde jeg været gift, saa kunde Hun have addresseret sig til min Frue. Hun kunde da have taget imod dem, og jeg have mist Samvittighed frie.

Iris. Ach! jeg beder dog, at Han ikke forsmaaer dem. Den Gave gjøres ikke for at bestikke Ham, men alene skeer som et Venskabstegn. See engang, hvor de glimre.

Paris. Jeg seer, at det er gode hollandske Ducater

cater. Ja, hør, min kjere Jomfru! vidste jeg, at den Gave ikke var udi den Henseende, saa vilde jeg vel tage derimod; thi Penge er ikke at skjemte med i visse Tider. Ellers kan Hun formelde min Respect til Juno, og sige, at jeg dog skal have hende udi Erindring, saasom hun er saa høflig imod mig. (Iris gaaer ud.) Intet Embede er saa vanskeligt som Dommer-Embedet. Man skal have Hoved at begribe en Sag, Skjønsomhed at ligne Ens Raison mod en Andens, og endelig Redelighed at modstaae Fristelser. Jeg har ved mine retfærdige Domme indlagt mig saadant Navn, at ikke aleneste Mennesker, men ogsaa Gudinder, udvælge mig til Opmand udi Tvistigheder. Men der seer jeg dem komme.

Juno, Pallas og Venus, i Adrienner. Paris.

Juno. Dig skeer i Dag en Ære, o Paris! som faa Mennesker er vederfaret: tre mægtige Gudinder underkaste sig din Dom. Hvilken af os, du dømmer for den dejligste, den beholder det Guld-Æble, som Jupiter har kastet iblandt os.

Paris. Ihro Durchleuchtigkeiten, meine gnädigste Frauen! man kan ikke dømme om Nogens Skjønhed udaf Ansigtet alene; thi de rette Kjendere see nuomstunder allermindst derpaa. Er derfor nødig, Ihro Durchleuchtigkeiten! at De klæder sig ganske nøgne.

Juno. Hvad! skulde vi klæde os nøgne?

Paris. Jeg kan ikke dømme om de Ting, som jeg ikke seer.

Pallas. Jeg gjør det i Evighed ikke.

Venus. Vil ingen anden, saa vil jeg; thi Tvistigheden kan ikke dømmes udi paa anden Maade.

Pallas. Det er Jer ligt nok, min Søster! thi det er vel ikke første Gang, I har ladet Jer see nøgen for unge Karle.

Venus. Siger I det, Maren Skolemesters? Disse lærde pene Fruer ere ikke mere at troe paa, end andre.

Juno. I har en Ære at tale med, Madame! som Jer Mand Vulcanus har stævnet nogle Gange for Tamper-Retten. Man veed nok, hvilke Historier I har havt baade med Mars og andre Officerer.

Venus. Jeg trodser Jer eller Nogen, at sige mig det ringeste paa mit ærlige Navn og Rygte. Jeg nægter ikke, at min Mand Vulcanus jo har havt mig mistænkt; men er jeg ikke bleven frikjendt for Retten? har han ikke maattet gjøre mig Afbigt ovenikjøbet? Dersom Jupiter var saa jaloux som Vulcanus, saa haaber jeg, vi fik ogsaa nogle Historier at høre om Hender. (De tale alle tre i Munden paa hinanden, med knyttede Næver.)

Paris. Ej giv Lyd! Respect for Retten! I hør

rer Jer jo ad ligesom nogle Tingstude. Lad een tale først!

Juno. Hør, Paris! at tvivle om min Skjønhed fremfor alle andre Gudinders, er at tilskrive Jupiter en slet Smag, der af alle har udvalgt mig til sin Ægtefælle. Tag dig derfor vare, at du ikke agter Nogen lige udi Skjønhed med mig. Hvis du tildømmer mig Guldæblet, skal du blive den rigeste og mægtigste Herre i Verden.

Pallas. Juno giver Rigdom og Velstand; jeg derimod Viisdom og Dyd. Som derfor Dyd og Forstand overgaaer Rigdom, saa haaber jeg, o Paris! at du bifalder mig, der kan give dig den herligste Belønning.

Venus. Rigdom og Forstand synes at være store Gaver, men hvor mange kommer ikke udi Ulykke ved deres Rigdom, og hvor faa komme der fort i Verden ved Dyd og Forstand, som for mange Aar siden har været af Moden? Jeg lover dig, hvis du tildømmer mig Tvistens Æble, det dejligste Fruentimmer i Verden til Ægtefælle.

Paris ved sig selv. Rigdom har jeg saa meget, som jeg forlanger. Forstand, mere end jeg har nødig i vore Tider. Det dejligste Fruentimmer i Verden, er Magneten, som trækker. Jeg maa afsige Dommen. (Sætter sig paa en Stol.) Udi den Sag imellem de trende velbaarne Gudinder dømmes saa-

ledes: Saasom Juno og Pallas har vægret sig for at klæde sig nøgne, og derved udtrykkelig givet tilkjende den Mistillid, de har om deres Skjønhed; Venus derimod, stolende paa sin retfærdige Sag, har intet villet skjule af hendes Documenter, som kan tjene til Sagens Oplysning, men har villet lade dem komme til Rettens Kjendelse: saa dømmes hun at beholde Guldæblet, som den Skjønneste. Juno og Pallas betaler hende til Kost og Tæring 200 Rigsdaler, og derforuden for deres driftige Tale udi Retten 10 Rigsdaler til Christianshavns Kirke.

Juno. Gid du faae en Ulykke for mine 10 Ducater. Jeg skal aldrig herefter give en Dommer noget forud. (Høit.) Hør, Paris! det dejlige Fruentimmer, som Venus giver dig, skal blive dig, din Familie, og det hele Trojanske Rige til Undergang.

(De gaae alle.)

Første Act.

Første Scene.

Marcolfus.

Serviteur tres humble, Messieurs! Jeg veed ikke, om nogen af Jer kjender mig. (Vender sig om

paa

paa alle Sider.) Jeg tjener hos Paris, Kong Priami Søn, af Troja. Vi er rejst over fire hundrede tydske Mile hid til Ithacien, for at bortsnappe den skjønne Helene, hvilket I er saa god og beholder hos Eder selv. Paris har ingen Ro havt Nat eller Dag, siden han saae hendes Portrait i Troja, førend han maatte rejse hid. I skulde ikke dømme, at han var saadan stor Herre, som han er, hverken af hans Skikkelse eller Dragt; thi han seer ligere ud til at være en gammel afsat Rodemester, end saadan stor Herre, saaledes er han tilredet paa Vejen. Vi har ilet saaledes Nat og Dag, at vi har ikke givet os Stunder, for høviske Øren at sige, at tage en ren Skjorte paa os den hele Vej. Aber was thut die Liebe nicht? siger Tydsken. Hvad mon tro nu ellers Klokken er? (Seer som paa et Taarn.) Hillemænd! Klokken er alt otte. Nu kommer min Herre strax; thi jeg har udspioneret, at den skjønne Helene just ved denne Tid skal komme spadserende med sin Terne. Min Herre har i Sinde at opsnappe hende, og føre hende bort med til Troja; thi, her imellem os at sige, Messieurs! han vil ikke have hende til sin Kone, men alene til Maitresse, hvilket ikke kan skee, om han bliver her i Landet; thi, saasnart hun blev engang med Barn, da, skjøndt deres Stand er temmelig ulige, maatte dog den gode Paris feliciter dandse med hende til Tamper-Retten,

og ægte hende som en uberygtet Mø; thi hvem Fanden kan bevise slige Tøjter noget over? de lade sig undertiden beligge af godt Folk, alene for at faae Attester af dem om deres Ærlighed. Men der kommer min Herre.

Anden Scene.

Paris. Marcolfus.

Paris. Ach Cupido! du est en Tyran.

Marcolfus. Det torde jeg, min Tro, sige, om endskjøndt hans Mama Venus hørte tusinde Gange derpaa.

Paris. Ach, min troe Tjener Marcolfus! her er jo det Sted, den Horizont, hvor Ithaciens Sol og Morgenstjerne i Dag skal fremkomme.

Marcolfus. Ja, det er sandt.

Paris. Ach; Marcolfus! jeg er bange, at jeg besvimer, naar jeg faaer hende at see, og derfor ikke kan fuldbyrde det, som jeg har sat mig for. Ach, Venus! hvad Ondt har jeg gjort, at du skulde give saadan Ordre til din blinde og vingede Søn Cupido, at saare mit prindselige Hjerte saa haardt?

Marcolfus. Ja, det er sandt, det var et carnalisk Stykke gjort af Venus, det torde jeg sige hende i hendes Næse. Den Qvinde maa være værre end Maren Giftekniv var i gamle Dage. Var jeg Jupiter, hun skulde, Drølen splide mig ad, faae an-

andet at bestille, end løbe om at koble Folk sammen. Jeg skulde sige hende paa en høflig Maade: Hør din Mær! tag smukt din Rok i Haanden, og sæt dig til at arbejde, det er nok saa godt. Men der kommer de, hold nu Ørene stive.

Paris. Ach, hold mig, Marcolfus! jeg kan ikke staae paa mine Ben.

Marcolfus. Ej, Herre! bær Jer da ikke saa forbandet ad. I er jo ligesaa bange, som I skulde op til Attestats.

Tredie Scene.

Helene. Øllegaard. Paris. Marcolfus.

Helene. Min allerkjereste Øllegaard! var det ikke et dejligt Guldæble, som min Mama forærede mig i Dag? jeg glemte at tage det med mig, for at vise mine Spillesøstre det her i denne Lund.

Øllegaard. Min allerdejligste Jomfru! I maa forære det bort til en ung adelig Ridder, som I har Estime for. Men ach! hvad er paa Færde? faaer Jomfruen ondt?

(Sætter en Hovedvands-Flaske for hendes Næse.)

Helene. Ach, Øllegaard! min Kydskhed kan ikke fordrage, at man taler om Mandfolk for mig. Jeg varer dig ad, at du herefter aldrig nævner en Mandsperson for mig.

Marcolfus (sagte.) Gid Fanden troe dig derpaa.

Jeg

Jeg veed nok, hvad der er at gjøre ved slige pene Qvinder, de ere langt galnere, end Andre.

Helene. Hør engang, hvor dejlig den søde Nattergal synger!

Marcolfus. Faae den Skam, der hører Nogen! om mit Navn det er. Jeg hører ikke andet, end Folk knække Nødder paa Galleriet.

Øllegaard. Alle Fugle synge af Glæde, naar de see Solen; jeg mener min Jomfrues guddommelige Aasyn, som er Ithaciens Sol.

Marcolfus. Mig synes, marre, at Pigen er langt smukkere. Synes Jer ikke det samme, Messieurs? (Vender sig til Paris.) Herre! nu er det Tid, løb frem. Ej flux, flux!

(Han støder ham frem. Paris taaer fat paa Helene, og fører hende bort. Hun raaber Gevalt, kaster et Perlebaand fra sig til Øllegaard, og siger:)

Helene. Leveer dette Perlebaand til den ædle Ridder Ulysses, og bed ham hævne denne Vold. A - - - a - - - a - - -

Marcolfus. Ej skrig ikke saa forbandet, Jomfru! I veed ikke, hvem det er. Det er Paris, Kong Priapi Søn fra Troja. Hun falder i godt Folkes Hænder. (De gaae bort.)

Fjerde Scene.

Øllegaard alene.

Ach Himmel! er det muligt, at den ædle Jomfru,

fru, Ithaciens dyrebareste Klenodie, rives mig af Hænderne! Det hele Land vil geraade udi Desperation derover. Jeg begræder hele Ithaciens Skjæbne, der har liidt saadan Formørkelse, mistet sin største Zirat. Men jeg begræder allermest min egen; thi jeg har tabt udi hende saadant naadigt Herskab. Jeg faaer dig aldrig mere at see, skjønneste Jomfru! Din Kydskhed selv vil være din Banemand; thi naar den slemme Røver anmoder dig kun om Kjerlighed, er jeg vis paa, du omkommer dig selv. Ach! I ithacianske Kjæmper! hævner dette Jomfru-Rov! Lader see, at de mange Offringer, I har gjort min Jomfru, de mange Sukke, de mange Knæfald, ikke have været af Skrømt, men af Hjertet. Men der seer jeg Keiserens Søstersøn, den tappre Ulysses, kommer.

Femte Scene.

Ulysses. Øllegaard. Chilian. To Tjenere.

Ulysses (med en affecteret kjælvende Rost). Hør, min tro Tjener, Chilian! hvem syntes Dig stod sig bedst udi det Ridderspil, som blev præsenteret igaar? Paa hvilken Ridder syntes Dig den, dejlige Helene, Ithaciens Sol, mest kastede sine Straaler? Mig syntes hendes Diamant-Øjne stode mest fæstede paa den ædle Ridder Polidorus; jeg mærkede ogsaa den slangegiftige Avind afmalet paa de andre Hofmænds

adelige Kinder. Men Misundelse er jo altid Dydens Staldbroder. Hvorledes kan den af Dyd, som Maanen af den gyldne Sols Straaler, skinnende Ridder være fri derfor? thi jeg sværger ved Kejserens gyldne Krone og Scepter, at Polidorus er den kostbareste Ridder mellem Mundien og det røde Hav. Men hvad vil denne Jomfru her?

Øllegaard paa Knæe. Ach hjelp! Eders Højhed, hjelp!

Ulysses. Stat op, Nymphe! og lad mig høre Eders Anliggende.

Øllegaard. Jeg slipper ikke Eders Fødder, førend jeg er forsikkret om Bønhøring.

Ulysses. Hvis Eders Begjering er mulig, og strider ikke mod Ærbarhed, skal I nok blive bønhørt. Stat op.

Øllegaard. Ach Herre! Ithariens Sol er formørket. Den skjønne Helene er bortført til Troja af Paris Kong Priapi Søn. See her dette Perlebaand, som hun kastede af sin Hals, og bad mig overlevere til Eders Ridderlighed, med Begjering, at hævne saadan Vold, og med væbnet Haand at udrive hende af de Trojaners Hænder igjen.

Ulysses. Ach Himmel! hvad hører jeg? hvilken stor Ulykke! Græd ikke meer, Jomfru! jeg sværed Penelopes dyrebare Sjel, at den Uret skal hævnes

nes med hele Trojæ Undergang. Gak nu bort, Jomfru! og giv Eder tilfreds.

Sjette Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Chilian! vi maa strax gjøre Anstalter; Fredsens Tempel maa tillukkes paa nogen Tid, og Bellonæ Tempel igjen aabnes. Mit med Drageblod besmurte Sværd Dyrendal maa trækkes af Skeden, mit Skjold, som jeg tog fra Kongen af Mesopotamien i det store Slag bey Minchrelien, tilligemed min diamanthaarde Brynie, og min Hjelm, som den brasilianske Dronning von Saba med sine Alabaster-Hænder satte paa mit ridderlige Hoved, da jeg skulde i Kamp med den firehöved Ridder Langulamisopolidorius. Min udi Krig flammespyende Hest Pegasianus, som tilforn var den stolte Ridder Poliphemus af Mundien, men blev omskabt til en Hest af hans avindsyge Stedmoder Constantinopolitania, maa sadles med min Elfenbeens-Sadel, og mit med Guld og Perler af den longobardiske Jomfru Rosimunda virkede Skabrak.

Chilian. Det kan snart blive gjort; havde vi kun først en Armee paa Benene.

Ulysses. Armee? Vi skal i en Hast faae saa mange Folk sammen, som der er Sandskorn paa de arabiske Heder. Du skal være min Ambassadeur,

og

og strax forføje Dig først til Mithridates, Kongen af Mundien, som boer i et Guld-Slot, og bede ham, at han med sin sølvskjoldede Armee, som bestaaer af tusinde Maal tusind Fodfolk, og fem hundrede tusind Ryttere, vil komme mig til Hjelp mod Kong Priapus, hvis Søn har stjaalet Ithacien ved det dyrebareste Klenodie, jeg mener den skjønne Helene. Dernæst skal Du gaae til Hertug Nilus af Podolien, som boer i et Sølv-Slot, og bede ham komme mig til Hjelp med sine 10000 Skibe, som alle ere overtrækkede med Fløjel, og hvis Master ere gjorte af Eenhjørnings-Horn, og hvis Sejl ere af Silke. Siden skal Du gaae til Holophernes, Greven af Bethulien, som boer i et højt Elfenbeens-Slot; thi han selv er 7 Alen lang, og bede ham, at han kommer mig til Hjelp med sine 5000 Elfenbeens-Kanoner, som alle ere Tredsindstyve-Pundinger. Jeg vil imidlertid ikke rage mit Skjæg, førend Du kommer tilbage. (Gaaer ind.)

Syvende Scene.

Chilian alene.

Det bliver en temmelig vidtløftig Reise. Inden jeg kommer tilbage, saa er maaskee Helene ikke meer til; thi medens Græsset groer, døer Koen, og saa skal vi føre Krig efter Næsen. Jeg maa hen at bestille mig et Par Sko med Semslærs-Saaler

under,

under, som kan holde mig ud paa Rejsen. Jeg staaer ellers, og tænker paa, hvorfor Folk fører Krig i Verden. Jeg seet aldrig en smuk Plet paa denne Helene, for hvis Skyld man gjør saa stor Allarm. Paris er en liden Gjak, der rejste saa langt for at snappe hende bort, og vi ere store Gjakke, der vil føre Krig, for at faae hende tilbage igjen. Men jeg tør ikke disputere med min Herre derom, vil derfor ind og lave mig til denne lange Rejse. Ellers kan jeg sige dette, at jeg er den første Ambassadeur, der ambassaderer til Fods. Men det vil intet sige, jeg er og bliver dog den Samme for det. Men der seer jeg Rosimunda, Helenas Søster, komme. Jeg gider ikke høre hende tude over hendes Søsters Ulykke, vil derfor retirere mig.

Ottende Scene.

Rosimunda.

Ach min allerkjæreste Søster! Ithaciens Sol og Glæde, Familiens Zirat og Ædelsten! hvor er det muligt, at jeg kan længe leve uden dig? Mit Legeme er allerede i de 3 Maaneder, siden Du min Sol dalede for mig, det er, siden du blev mig berøvet, saa udmattet, og af Sorg min Skikkelse saa forandret, at mine Veninder og Legesøstre ikke kan ansee mig uden Taares strømmevis Udgydelse. Ach, Rosimunda! sige de, hvor er dit blomstrende Ansigt,

dine

dine rosenrøde Kinder, dine diamantspillende Øjne? Alting paa dig er fordunklet, forvisnet og affaldet, som en afhugget Blomst, der ingen Vædske meer haver, at holde sin naturlige Skjønhed vedlige. Ach! gid det stod mig an, at jeg kunde være med udi dette Tog, som de ithacianske Kjæmper med den stolte Ridder Ulysses foretage mod den trojanske Røver Ach! gid ; ; ; Men der kommer den ædle Penelope, den uovervindelige og løvehjertede Ulyssis Gemahl. Nu faaer jeg at høre af hende, hvorvidt det er kommet med Præparationerne.

Niende Scene.

Penelope. Rosimunda.

Penelope. See her, Madame! Er Hun der? I skal nok see, at der intet bliver af; bilder I Jer ind, at min Mand skal søjte Verden om, for at oplede Jer lumpne Søster?

Rosimunda. Hvad? understaaer I Jer at tale saa haanlig om den, som af Alle er agtet for Ithaciens største Zirat?

Penelope. Tvi! jeg maa spytte af slig Zirat. Den Tøjte! vil hun bilde sig ind, at et heelt Land skal sættes i Gevær for hendes Skyld?

Rosimunda. I maa selv være en Tøjte. De store Krigs-Tilberedelser, som gjøres for hendes Skyld, give nok tilkjende, at min Søster udi Dyd

og

og Skjønhed overgaaer Alt, hvad som er i Ithacien. I er jo alt for magtesløs til at hindre de ithacianske Kjæmper udi deres ædle Forsæt.

Penelope. Ja jeg tør hindre det.

Rosimunda. I hindre det?

Penelope. Ja for Jer Næse.

Rosimunda. Det skal gaae for sig, om I blev gal.

Penelope. Og det skal ikke gaae for sig, om I blev gal.

Rosimunda. Siger I det?

Penelope. Ja det siger jeg; (knepser med Fingeren) det er for Dig, Gedske!

Rosimuuda knepser ogsaa. Og det er for Dig.

Penelope giver et Ørefigen. Det er for Dig.

Rosimunda giver et igjen. Og det er for Dig.

(De komme i Haar sammen, og faaer Hovene af hinanden.)

Tiende Scene.

Chilian i Reiseklæder. Penelope. Rosimunda.

Chilian. Hey! hvad Ulykke gaaer af Jer? Vil I myrde hinanden? (Chilian gaaer dem imellem, de faaer ham i Haaret, og rykker ham ned paa Gulvet. Chilian raaber:) Jeg er Ambassadeur. Det er mod Folkeretten.

(Rosimunda løber ud, og Penelope efter hende.)

El-

Ellevte Scene.

Chilian alene.

Er det ikke uforskammet, at handle saaledes med en Ambassadeur, hvis Person er saa hellig, at det er mod Folkeretten at lægge Haand paa hans Hest, Hund eller ringeste af hans Svite, end sige paa ham selv? Jeg skal lære de Tøjter, hvad det er at trække en extraordinair Ambassadeur efter Haaret. Bie kun, til jeg kommer tilbage, her skal blive en forbandet Examen. Nu har jeg ikke Stunder at hævne mig; thi jeg maa fortsætte min Rejse.

(Gaaer.)

Tolvte Scene.

Trompeterne blæses. Kejser Asverus kommer ind med Drabanter og Hoffinde. En Hverver.

Asverus. I ædle Riddere og stolte Kjæmper! I kan selv dømme, hvor haardt det gaaer mig til Hjerte, at jeg skal skikke min kjære Søstersøn, den tappre Ulysses, saa langt bort. Men hvo kan hindre ham udi saadant ædelt Forsæt? Jeg har paa hans Ansøgning tilladt ham at hverve saa mange Folk, ham lyster. Jeg tilstæder ogsaa alle, endogsaa de kostbareste Kjæmper, som frivillig ville være med udi dette Tog, at følge ham. Jeg har givet ham Forlov, at lade Trommerne røre over det hele Kejserdømme.

En Ridder. Vi takker Eders Kejserlige Majestæt, at Han vil tilstæde os at hævne dette Jomfru-Rov. Den skjønne Helene var en Jomfru, paa hvilken Alles Øjne vare henvendte, saa at ikke alene Landets Ære, men endogsaa Forhaabning til at nyde saadant Klenòdie, driver os til dette Tog.

Asverius. Jeg priser Eders Ædelhjertighed, I stolte Riddere! I maa være vis paa, at, naar I kommer med Sejer tilbage, enhver efter sine Meriter skal blive rigelig belønnet; lad os nu gaae ind, for videre at raadslaae om dette Tog.

(De gaaer ind, og en Hverver kommer med en Tromme, efterfulgt af mange. Den Samme læser op efterfølgende :)

Saasom de Ithacianer under den tappre Ulysis Anførsel, for at hævne det Jomfru-Rov, som Kong Priapi Søn, Paris, har bedrevet, agte at gjøre et Tog mod de Trojanér, saa advares Alle og Enhver, som vil være med i samme Tog, at de lader sig strax indfinde paa det store Torv, hvor Standarten staaer oprejst. Der skal de strax antages, og bekomme 3 Maaneders Sold forud.

(Slaaer paa Trommen igjen, og gaaer ud.)

Trettende Scene.

Ulysses alene med et langt Skjæg.

Dette hele Aar er nu bortdrevet alene med Krigs-Tilberedelser. Nu venter jeg alene paa Chilians Tilbagekomst, og har ikke villet lade rage mit Skjæg,

førend

førend jeg faaer Svar fra de Fyrster, til hvilke han er henskikket. Men jeg mærker, at Morpheus, Søvnens Gud eller Dødens Broder, vil gjøre mig en Visite. Jeg kan neppe holde mine Øjne oppe; saadan Tunghed kommer mig paa.

(Sætter sig ned, og falder i Søvn.)

Fjortende Scene.

Chilian. Ulysses.

Chilian. Nu er jeg endelig efter et helt Aars Forløb kommen med velforrettet Sag til mit Fædreneland igjen. Et Aar gaaer dog meget hastig. Det kommer mig selv for, som det ikke har været en halv Time. Men der seer jeg min Herre sidde sovende. Hillemænd! hvor han har hastig faaet et langt Skjæg! Dog, det er sandt, det har havt et helt Aar at voxe udi. Men jeg har intet Skjæg faaet imidlertid. Det kan jeg ikke begribe; Skjægge, maaskee, voxer ikke i andre Lande, som her. Men, hvad Pokker? det sidder jo gandske løst. (Han tager Skjæget af Ulysses, og hæfter det til sin Hage. Vender sig til Spectatores:) Kan I nu see, Messieurs! af mit Skjæg, at jeg har været et helt Aar borte. I er saa forbandet vantro. I vil endelig have Troen i Hænderne.

(Chilian gaaer tilside; imidlertid vaagner Ulysses op, og føler paa sin Hage.)

Ulysses. Ach, ihr Götter! jeg mærker, min

Drøm er fuldbyrdet. Jeg drømte, at den vingede Gud, Mercurius, kom til mig, sigende disse Ord: Din tro Tjener Chilian er kommen tilbage! hvorpaa han afragede mit ridderlige Skjæg. Der seer jeg ham. Velkommen min tro Tjener! Jeg tvivler ikke paa, at Dit Ærinde jo er vel forrettet; thi Himmelen har ledsaget Dig frem og tilbage.

Chilian. Spælamdisimo renkaalavet Speckavæt.

Ulysses. Ach Himmel! Han har, maaskee, forglemt sit Fædrenelands Maal.

Chilian. Copisoisandung Slæstimund Spælamdisimo reenkaalavet spækavæt.

Ulysses. Chilian! Jeg forstaaer ikke, hvad Du siger.

Chilian. Juchatan Skabhalsiaskomai Klemmebasiopodolski.

Ulysses. Kan Du slet intet af Dit Fædrene-Sprog meer?

Chilian. Ski olski dolski podolski opodolski iopodolski siopodolski asiopodolski basiopodolski ebasiopodolski mebasiopodolski emmebasiopodolski klemmebasiopodolski.

Ulysses. Det mesopotamiske Sprog er et underligt Sprog. Det er en stor Ulykke, at jeg kan ikke forstaae ham, og høre, hvad han har forrettet.

Men

Men har Du saa ganske forglemt det ithacianske Sprog, at Du end ikke forstaaer, hvad jeg siger?

Chilian. Ja jeg har reent forglemt det; men jeg kan dog sige saa meget, at Fyrsterne lode formelde deres Respect, og sige, at de skal møde ved Trojanien, saasnart som muligt.

Ulysses. Kom da nu; vi maa snart lave os til Rejsen.

Anden Act.

Første Scene.

(Troja præsenteres.)

Chilian alene.

Ej, ej! hvor Tiden dog hastig gaaer! Nu er vi alt kommen til Troja, som ligger 400 Mile fra vort Fædreneland. Hvis jeg ikke saae Byen for mine Øjne, skulde jeg tænke, det gik her til, som i en tydsk Comoedie, hvor man kan undertiden i eet Skræv skræve tusinde Mile, og paa een Aften blive 40 Aar ældre, end man var. Men Sagen er dog rigtig; thi her ligger Troja, hvor jeg peger med min Finger. (Tager et Lys, og gaaer derhen.) Her staaer jo skrevet med Fractur-Bogstaver: Dette skal være Troja. Men der seer jeg en trojansk Bonde komme, jeg maa spørge ham om Stadens Tilstand.

Anden Scene.

Chilian. En Trojaner.

Chilian. God Dag, Kammerat! hvor har I hjemme?

Trojaneren. Jeg har hjemme i Troja.

Chilian. Der skal vist være en fremmed Jomfru der, ved Navn Helene. Kjender I ikke hende?

Trojaneren. Jo jeg kjender hende nok, den gode Jomfru! hun er nylig kommen op af Barselseng med Tvillinger.

Chilian. Saa er hun da i mine Tanker ikke Jomfru længer.

Trojaneren. Jo, de regnes dog hos os for Jomfruer, endskjøndt de har faaet 16 Børn, indtil de blive gifte.

Chilian. Hos os ligesaa endelig.

Trojaneren. Hvor har I hjemme, Landsmand? eftersom I spørger saa.

Chilian. Jeg er en fremmed Kjøbmand. Men hvordan Slags Folk ere de Trojaner?

Trojaneren. De ere lidt fattige og hoffærdige; thi saasnart En bliver begavet med 2 Mark, er man vis paa, at han ikke gaaer til Fods den Dag.

Chilian. Ligesaa hos os.

Trojaneren. Den største Dyd hos os, er at fortære meer, end man kan fortjene.

Chi-

Chilian. Ligesaa hos os. Men hvordan bliver da Udgangen derpaa?

Trojaneren. Udgangen bliver saa, at de omsider maa gjøre alt Boskab til Penge, hvilke de sætte paa Rente, tagende Prioritet, enten paa et Raadhus eller anden publique Bygning, hvor de blive nærede deres Livstid.

Chilian. Ligesaadan er det hos os. Men ere Dommere noget retfærdige hos Jer?

Trojaneren. Forbandet; thi de tager aldrig mod Foræringer; men for at have en fri Samvittighed, lader deres Fruer tage dem.

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men gaaer Aager noget i Svang hos Jer?

Torjaneren. Nej, det er skikkeligt nok; man tager aldrig aabenbar meer end 5 pro Cento, for ikke at give Forargelse, men underhaanden, paa det Loven ikke skal brydes, lader sig af Debitorerne betale 20 pro Cento forud.

Chilian. Ligesaa gaaer det til hos os. Men Jere Koner, holder de vel Hus?

Trojaneren. De holder nok Hus, men det er Ulykken, at Huset kan ikke holde dem; dog maa man gjøre dem den Ret, at de ikke gaaer ud førend Klokken 10 om Morgenen.

Chilian. Ligeledes paa en Prik, som hos os. Er Gaderne ellers noget rene hos Jer?

Tro-

Trojaneren. Ja, i Julii Maaned ere de upaaklagelige, men Resten af Aaret kan man neppe gaae ud, uden Fare for at drukne i Skarn, dog det er kun 11 Maaneder i Aaret, de gaaer snart. Kunde man gjøre saadanne Anstalter, at det aldrig skulde regne, da vilde jeg trodse nogen By, at være saa ren som vores.

Chilian. Ligesaa er det hos os. Men gaaer da Fruentimmerne saa meget ud hver Dag hos Jer?

Trojaneren. Nej, det er onde Mennesker, som siger dem saadant paa. De gaaer ikke, men de ager alle, indtil Haandværksfolk, saa at Qvindfolk hos os ganske kunde undvære Fødderne.

Chilian. Ligesaa hos os. Men arbejder de noget flittig?

Trojaneren. Nej ikke synderligt.

Chilian. Saa kunde de ogsaa undvære Hænderne.

Trojaneren. Nej Tak! hvad skulde de da spille Kort med? hvad skulde unge Karle have at kysse paa?

Chilian. Net nok! Det er ligesaa hos os. Men gjør lærde Folk mange Bøger hos Jer?

Trojaneren. Nej, ikke uden Børn.

Chilian. Ligesaa hos os. Gjøres der brav nyttige Projecter hos Jer?

Trojaneren. Jeg har endnu ikke seet et Project, som jo har været meget nyttigt, forstaae for Projectmageren selv.

Chi-

Chilian. Ligesaa hos os. Men ere Tjenestefolk noget hurtige hos Jer?

Trojaneren. Forbandet. En Tjenestepige hos os er saa hurtig og saa levende, at hun ikke kan blive en Maaned hos et Herskab, men forandrer Tjeneste 12 Gange om Aaret.

Chilian. Ligesaa hos os. Men er Folk noget gudfrygtige hos Jer?

Trojaneren. Meget gudfrygtige.

Chilian. Gjøre de og gode Gjerninger?

Trojaneren. Nej, de gjøre kun Bønner.

Chilian. Ligesaa hos os. Hvad er ellers Folks største Tidsfordriv hos Jer? Har I Comedier eller Opera?

Trojaneren. Ja vist.

Chilian. Hvorledes ere Jere Operaer?

Trojaneren. Pudseerlige nok; thi, naar en Herre for Exempel vil bede sin Tjener trække sine Støvler paa, siger han det i Tremulanter og Sang; saasom: (synger:) Hør; Claus! træk mig mine Støvle : : er paa.

Chilian. Det er ligesaa hos os.

Trojaneren. Adieu, min Herre! jeg maa gaae; jeg er Hans skyldigste Tjener af mit Hjerte.

Chilian. Han mener vel ikke meget dermed?

Trojaneren. Nej vist, det er sandt nok. Det er kun saa en Talemaade blandt os. (Gaaer.)

Chilian. Ligeledes er det og hos os. Adiøs! Det er Synd, at vi skulde føre Krig med det Folk, som ligner os saa meget i alting, og det for en Jomfrues Skyld, som har faaet Tvillinger. Men vi har gjort alt for mange Krigs-Beredelser for at staae fra vort Forsæt. Nu har jeg udspioneret Byens Tilstand, troer derfor, at den ikke skal kunne holde ud 8 Dages Belejring. Kundskab om Fiendens Tilstand er den fornemste Post for en Krigshær. Naar nu Byen bliver indtaget, faaer dog enten Ulysses eller Holophernes Navn derfor, som gemenlig skeer, og mit Navn bliver maaskee ikke meldet om i Aviserne engang. Ej, det er dog Lapperi, at være Subaltern. Men der seer jeg Krigshæren komme.

Tredie Scene.

Chilian. Ulysses. Holophernes.

(Krigshæren kommer ind, og sættes i Orden.)

Holophernes holder saadan Tale. I stolte Riddere og Stridsmænd! Vi ere hidkomne, ikke for at vinde Lande eller berige os, men for at hævne et Jomfru-Rov, saa at aldrig nogen Krig meer honettement geführet ist. Spejler Eder kun i mit Exempel, fægter mandelig, og holder god Krigs-Disciplin. Det Fornemste, I har i Agt at tage, er Eders Tempo, som bestaaer udi ein, zwey, drey, og at I slaaer lige med Hænderne paa Patrontasken; thi, naar det ikke tages i Agt, vil jeg ikke give 4 Skilling for Resten.

Ulys-

Ulysses. Hører I gode Herrer! førend vi begynder Beleiringen, er det bedst at skikke Chilian til Kong Priapus med en Oliegren i Haanden at tilbyde ham Fred, om han vil overlevere den skjønne Helene. (De samtykker det allesammen.)

Chilian. I gode Herrer! jeg vilde gjerne ønske, at en Anden vilde være Ambassadeur; thi det kan hænde sig, at Kong Priapus, saasom han er en hastig Mand, kunde slaae Hovedet af mig, saa stod jeg der i en Maade uden Hoved.

Ulysses. Det har ingen Fare, Chilian! hvis han lader Hovedet hugge af Dig, skal vi gjøre det samme ved 20 af de fornemste Trojaner, som først falder i vore Hænder.

Chilian. Det er godt nok, Herre! men maaskee ingen af alle de 20 Hoveder skulde kunne passe sig til min Krop.

Ulysses. Ej! gak Du kun hen. Han bryder ikke Folkeretten.

Chilian. Ja, ja, saa vil jeg da gaae.

Ulysses. Vi vil da retirere med Armeen saalænge.

Fjerde Scene.

Chilian alene.

Hvor skal jeg nu i en Hast faae en Oliegren? See her finder jeg en til al Lykke. (Tager en Rivkost,

 som

som ligger paa Theatret, og lægger den paa sin Arm. Til Spectatores:) Nej, min Tro, er det ingen Riskost, Mossiørs! Jeg veed, I ere jo ikke blinde. See! der kan I nu see, at det er en Oliegren. I maatte vel have lidt Korn mere Respect for en Ambassadeur, end at beleé ham. Gid Fanden være Jer Nar! Seer I vel det. Nu gaaer jeg til Troja.

(Banker paa.)

Femte Scene.

Helene. Chilian.

Helene. Hvo er saa dristig, at han tør banke saaledes i Krigstider paa Trojæ Porte? Hvem vil I tale med? Jeg er Helene.

Chilian. See her min hjerte Jomfru! skal hun selv have Umag at lukke op? Jomfruen kjender vel ikke mig igjen?

Helene. Mig synes, jeg har seet ham tilforn.

Chilian. Jeg er Ambassadeur von Chilian.

Helene. Ej! nu erindrer jeg mig, du er den store Ridder Ulysses tro Tjener.

Chilian. Nej, ellers Tak, ikke nu længer. Nu er jeg Ambassadeur extraordinair over den hele Armee og dependerer af Ingen uden af General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang. Hele Krigshæren staaer i Gevær for mig, naar jeg passerer; thi I maae vide Jomfru, at extraordinaire Ambassadeurs voxe ikke paa Træer. He-

Helene. Jeg troer heller ikke, at man kunde faae en Ambassadeur meer extraordinair, end du er. Men hvad er ellers dit Ærinde?

Chilian. Jeg har en tjenstlig Hilsen fra General Holophernes, som er 7 Alen og en Qvart lang, med Begjering, at Kong Priapus vil overlevere Jomfruen, eller lave sig til at imodtage en Belejring.

Helene. Det kan du forlade dig til, at jeg bliver aldrig overleveret, saa længe der er en Mand tilbage i Troja. Det har Kong Priapus svoret paa.

Chilian. Ja I godt Folk, saa maa I lave Jer til at lide, hvad som paafølger. Jeg maa strax hjem at tage Støvler paa; thi i Morgen haaber jeg at gaae i trojansk Blod indtil Knæerne.

Helene. Ach ulykfalig var den Time, jeg blev født, at jeg ved min Skjønhed skulde give Aarsag til saa stor Blodsudgydelse. Det havde været mig langt bedre at være født vanskabt, saa havde jeg kunnet leve fornøjet og i Ro, nu derimod er jeg forhadt og misundet af alle Fruentimmer, ja af Gudinderne selv, formedelst min dejlige Skabning.

(Hun græder derpaa.)

Chilian. Jomfru! nu har jeg forrettet, hvad mig offentlig er betroet, men som alle Ambassadeurs gjerne har hemmelige Instruxer, saa har jeg Ordre at fornemme underhaanden, om Jomfruen har sin Mødom endnu.

He-

forhindre den paa Hjul siddende Lykke at paasætte dit Hoved den Krands, som hun maaskee for dig alene har flettet.

Chilian Mener Herren, at jeg er bange? jo jo, jeg torde min Tro tage Hector selv paa min Samvittighed; men det lader sig umuelig gjøre. Herren veed jo selv, hvor forbandet satyrisk Folk er. De har nok at snakke om alligevel, nemlig at vi løber som galne Folk fra Hus og Hjem, Hustrue og Børn, for at faae tilbage et Qvindemenneske, som en anden, nemlig Paradis Kong Priapi Søn, har havt et helt Aar, og imidlertid, : : jeg tør ikke sige meer. Hvo veed, hvad vore Hustruer kan spille os for Puds, mens vi ere borte. Jeg veed nok, at en vis Mand rejste saa længe udenlands for at igjenfinde sin eneste Søn, som var ham frarøvet, at han fandt 4 Sønner, da han kom tilbage, men var ikke synderlig fornøjet dermed. Skal de endogsaa faae dette at glose over i Aviserne, at jeg som en civil Mand, en Ambassadeur, er udskikket af Armeen at fordre en Trojaner til Kamp, saa bliver det sidste værre end det første.

Ulysses. Ej skam dig, Chilian! at lade dig mærke med saadant, jeg befaler dig strax at kaste.

Chilian kaster to Sexer. (De løfter alle Hattene og gratulerer.) Hør I gode Herrer! Jeg seer nok, at dette sigter paa mig; jeg vil døe paa, at det er falske

Tær=

Tærninger. Jeg har aldrig kunnet kaste Sexer al min Livstid tilforn, og nu skulde jeg just træffe dem.

Ulyssas. Gjør mig ingen Skam, Chilian! Jeg rosede dig tilforn for Generalen for din Tapperhed. Gak strax og lav dig til Kamp! Jeg skal laane dig mit eget Sværd Dyrendal, som er smurt med Drageblod. Stil dig ikke saadan an; thi man skulde tænke, du var bange.

Chilian. Jeg er, min Troe, ikke bange, men jeg er en Politicus, det veed Gud og hver Mand, derfor kan det ikke staae mig an at slaaes; havde jeg ikke været en Politicus, saa havde jeg skjøttet Fanden derom; men jeg kan ikke beqvemme mig til at gjøre noget, som min Character er uanstændigt; Jeg vil staae paa den civile Stands Ret, tjene i Fredstider som en ærlig Mand, og vove mit Liv og Blod for Politien, men dette har jeg intet at bestille med.

Holophernes. Her maa holdes en Krigsret over ham, vi mærker nok, at han vil ikke til med det Gode.

Chilian. Ach I gode Herrer! førend jeg la'r en Krigsdom gaae over mig, beqvemmer jeg mig heller dertil. Men dette vil jeg kun bede, at der maa blive gjort slige Anstalter, at den, som jeg skal slaaes med, ikke lægger Haand paa mig; thi det er mod Folkeretten, at lægge Haand paa en Ambassadeur.

Holophernes. Hør I stolte Riddere! paa det man kan faae de Stats-griller af hans Hoved, saa vil jeg gjøre ham til Oberst; og saa ophører al Hinder.

Chilian sagte. Skam faae den, der lærte dig det, din kjøter Hund! (Chilian bli'r bevæbnet fra Top til Taa.) Jeg maa vel have et Glas Finkel-Jochum i det ringeste, før jeg gaaer til Strid.

(Drikker ud Glasset.)

(De raaber allesammen til Lykke, og retirerer til Side lidet.)

Ulysses. Naar du kommer med Sejer tilbage, maa du være vis paa en Laurbærkrands.

Chilian sagte. Jeg kjøtter aldrig om Laurbær, uden jeg seer dem paa en Posteg eller Tærte.

Ottende Scene.

Chilian alene.

Skam faae den der først fandt paa Krig. Det er jo urimeligt, at Folk skal gaae hen og myrde dem, som man ikke kjender. Men jeg hitter nok paa et Middel til at skrere dem. Jeg vil see, at jeg kan faae fat paa Paradises Tjener, Marcolfus. Jeg var i Selskab med ham tvende Gange i Ithacien, hvor vi drak Dus sammen. Jeg vil stikke ham et Par Mark i Næven for, at han skal løbe for mig. Hør I Trojanske Mænd! jeg har noget vigtigt at tale med Paradises Tjener, Marcolfus. Jeg beder, at han maa skikkes ud til mig.

Niende Scene.

Chilian. Marcolfus.

Chilian. Serviteur, Marcolfus! [illegible]

Marcolfus. See her Chilian! hvor est du kommen til at gaae i Harnisk?

Chilian. Jeg veed jo, at man maa være bevæbnet i Krigstider. Du har jo ogsaa faaet et Lesespid ved Siden.

Marcolfus. Men hvorfor er I kommen hid med saa stor Magt at belejre vores Stad? mig synes, at det er ikke Umagen værd at gjøre saadan Allarm for et Qvindemenneskes Skyld.

Chilian. Mig synes, min Troe, det samme. Jeg var og saa dristig i Dag, at jeg sagde General Holophernes det samme lige i hans Næse. Du og jeg, Marcolfus, ere kun Tjenere, men jeg troer, vi ere de eneste, som ere kloge baade uden og inden Staden.

Marcolfus. Ha ha ha! jeg troer, min Tro, det samme. Den Helene som man slaaes om, vilde jeg mare ikke ligge hos, om hun vilde give mig en Daler for Natten. Jeg saae mange kjønne Folk i Ithacien af ringe Stand, som man kunde faae for 28 Skilling. En Kone ved Navn Polidora, som boede paa et Hjørne lige ved den store ægyptiske Marmorstøtte, som jeg betjente nogle Gange, kostede mig ikke mere.

Chilian. En Kone ved Navn Polidora?

Marcolfus. Ja Polidora.

Chilian. Som boede paa et Hiørne?

Marcolfus. Ja vist paa et Hiørne.

Chilian. Lige over for den ægyptiske Støtte?

Marcolfus. Som jeg siger. Men hvorfor bliver du saa bestyrtset? Jeg skulde ikke haabe, at det var din Hustru.

Chilian. Jo det var min Hustru, Marcolfus! Hun skal faae en Ulykke, naar jeg kommer tilbage.

Marcolfus. Det gjør mig ondt, min hjerte Broer! at jeg mod min Villie har gjort dig til Hanrej. —

Holophernes. Hvad mon det betyder, at de tvende Kjæmper taler saa længe sammen, førend de slaaes?

Ulysses. Jeg kan tænke, Hr. General, at de opregner hinandens Genealogier, Byrd og Blod, samt Forfædres Bedrifter, førend de begynder Striden.

Chilian. Hør Marcolfus! jeg vil gjerne tilgive dig din Forseelse, dersom du vil gjøre mig en liden Tjeneste.

Marcolfus. Hvad skal det være, Svoger? maaskee du vil ligge hos min Hustru igjen, at vi kunde komme i dobbelt Svogerskab?

Chilian. Nej det er noget andet: Jeg er ud-

skik-

Stikket af Krigshæren, at udfordre en Trojaner til Kamp, men mod min Villie; thi Chilian har altid tordet see under Øjen hvilken Karl det skulde være. Men jeg vil tjene dig, min hjerte Broer. Hvorfor skulde jeg gaae hen og myrde En, som aldrig har gjort mig imod? det var jo bestialsk, om jeg maatte saa sige. Nu vil jeg bede dig, at du vil lade, som du slaaes med mig nogen Tid, og endelig give dig paa Flugten. Du gjør mig en stor Tjeneste, og taber intet derved; thi de Trojaner veed ikke, hvorfor du est hidkommen, men mine Folk staaer og venter paa Udgangen af Slaget.

Marcolfus. Vil du da love mig, at, om Jere Folk faaer Byen indtaget, de da vil spare mig og mine Forældre?

Chilian. Ja, jeg svær dig det til.

(Trompeterne blæser. De slaaes qvantsviis sammen. De andre Høvdinger falde paa Knæ, og bede Chilian Lykke.)

Ulysses. Hej staae dig vel Chilian! Krigshærens Ære hænger af denne Kamp! Ach Himmel! Nu er det ude med os, nu faaer Fienden Overhaand. Skal vi hen til Undsætning?

Holophernes. Nej! det er mod Krigsmaneer.

Ulysses. Det er ikke meer nødigt Hr. General! nu seer jeg, han kommer sig igjen. Hej frisk Mod Chilian! saa vinder du vist nok Sejer. Fienden vender alt Ryggen. Vi ere frelste.

(De

(De gi'r alle et kort Glædeskrig, og Chilian forfølger Marcellus til Porten. Chilian bli'r med Triumph fort til Lejren, og en Laurbærkrands med Trompeternes Lyd bli'r sat paa hans Hoved.)

Tredie Act.

Første Scene.

Høvdingerne for Armeen. Chilian.

Ulysses. Ihr Herren! efter den sidste Victorie og Hectors Død kan vi strax angribe Asiens Dronning, jeg mener den stolte Stad Troja, hvis tredobbelt taarnede og med Teglsten tækkede Mure ikke skal længe modstaae vor Magt. Men førend vi skrider til Belejring, synes mig, det er bedst at raadføre os med en Troldmand, der, efter gamle udi slige Tilfælde brugelige Maader, kan ved sine Konsters Sortbog udkalde af Plutarchi mørke Bolig en eller anden Geist, som kan sige os Belejringens Udgang. Hør Chilian! Lad den udi naturlige Videnskaber bartad ſübdommelige Tiresias komme hid.

Chilian. Jeg veed ikke, Herre! om saadan Slags Ambassade kan staae mig an. Dog vil jeg gierne gaae; thi jeg har selv Lyst at vide, hvordan denne Krig vil falde ud. (Gaaer ud.)

Ulysses. Den store Tiresias, Ihr Herren! er vel blind, men seer dog de Ting, som ere skjulte

for

for os. Hans Blindhed reiser sig deraf, at saasom han engang blev udvalgt til Dommer mellem Lægekonstens og Musikkens Gud Appolonius og Gudernes Oberforster Pan, for at dømme, hvo der spillede konstigst paa det ædle og fast guddommelige Instrument Cithara; han da uforsigtig i sin Ungdom tilkomte Pan Seieren, hvorudover den himmelske Doctor Medicinæ Apollonius straffede ham med Blindhed. Men da han besværgede sig derover hos Jupitrem, rørede sig Gudernes Monarchs Indvolde af Medynk over Tiresium, at han begavede ham med Magt at udfordre Geisterne von des Höllischen Gottes Plutarchi Wohnungen, af hvilke han kan faae at vide tilkommende Ting; men der seer jeg, han kommer.

Anden Scene.

Tiresius. Chilian. De andre.

Ulysses. Hør du vise Tiresius! som Guderne begavede med tilkommende Tings Videnskab; Vi græske og mesopotamiske uovervindelige Helte har kaldet dig hid, for at faae at vide, hvor længe vi skal ligge for den tredobbelt murede Stædernes Dronning Troja, førend vi overvinder den. Vi vide, at ingen Ting er skjult for dig, du overgaaer Nestorius selv udi Alder og Forstand, saavidt, som Glashimmelen overgaaer Jorden; sig os derfor ude-

ubesværget noget om denne Krigs Udgang, og fortryd ikke paa, at vi har udkaldet dig af din Bolig, og forstyrret din Roe.

Tiresins. I ædle græske og mesopotamiske Helte! hvis store Mandoms-Gjerninger har opfyldt alle Verdens Hjørner, I ere alle nogle Narre og løbe med Limstangen. Gaaer smukt hjem igjen og taer vare paa Jere egne Hustruer, og lader mig være i Ro. (Gaaer bort.)

Ulysses. Holdt du gamle halstarrige Mand! vi slipper dig ikke, førend du fyldestgjør vor Begjering.

Tiresius. Jeg er udmattet af Alder, min Tid er omme, og min Spaadoms-Geist for længe siden forgaaet.

Ulysses. Hør min troe Tjener Chilian! Lad denne halstarrige gamle Mand slutte udi gyldene Lænker og kaste udi Fængsel.

Chilian sagte. Hvor skal jeg faae de gyldene Lænker? Om Generalen selv vilde hænge sig, saa er her intet uden Reb dertil. Men jeg kan tage et gammelt Reb, det kan nok passere for Guldkjæde, ligesaavel som Riskost for Oliegren.

Tiresius. I ædle Riddere! sparer mit Liv. Jeg har ikke vægret mig for at sige Krigens Udgang af Ondskab eller Halstarrighed, men min Spaadm fører noget bedrøveligt med sig, som vil forskrække den hele Krigshær.

Ulys-

Ulysses. Siig kun fkit ud, og dølg intet for os.

Tiresius. Eftersom I byder mig at sige alting rent ud, saa vil jeg ogsaa intet dølge. Troja kan ikke overvindes, og I med Sejer ikke komme tilbage, med mindre Ulyssis tro Tjener, den kloge og mandhaftige Chilian, bliver opoffret, og døer for den hele Krigshær. (Gaaer bort.)

Ulysses. Ej! ikke andet? det gjør min tro Tjener Chilian gjerne.

Chilian (sagte). Faae den en Ulykke, der gjør!

Ulysses. Han vil byde sig selv dertil, om jeg ellers kjender ham ret.

Chilian (sagte). Du maa kjende Djevelen! Jeg maatte jo være gal, om jeg gjorde det.

Ulysses. Han vil gjøre det med Glæde.

Chilian (sagte). Hvilken forbandet Snak! Jeg saae heller, at den hele Krigshær blev hængt, førend jeg skulde miste min mindste Finger.

Ulysses. Hør, Chilian! jeg forkynder dig et glædeligt Budskab. Du est af Guderne udvalgt til et Instrument, hvorved Sejer alene os skal forhverves. Oraclet siger, at du skal opoffres, og ved din Død Krigshæren reddes.

Chilian. Min Herre! Oraclet maa ikke være rigtig i Hovedet, ellers kunde det ikke forlange Saadant.

Ulysses. Kan vel noget Budskab være angenem-

mere for en ædel Sjæl, der elsker sit Fædreneland, end at døe for dets Frelse?

Chilian. Det er jo et skjønt Budskab: Glæd dig, thi du skal hænges!

Ulysses. Her hjelper ingen Snak, Chilian! hvis du ikke frivillig beqvemmer dig dertil, skal du tvinges med Magt.

Chilian. Ach I gode Herrer! haster ikke med at udgyde Christen-Blod; det kan umulig være Oraclets Mening. Denne Tiresius er jo saa gammel, at han gaaer i Barndom. Han undskyldte sig jo først selv, at han for Alder ikke kunde spaae; men vi har selv truet haim til at spaae, og han, for at komme paa fri Fod igjen, har pladdret Noget ud, hvad som først kom ham i Munden. Her er ellers en anden bekjendt Prophet ved Navn Nabocodonosor, som har spaaet lykkeligen i mange Aar, og er langt højere agtet end Tiresius; lad os først høre hans Mening. Han vil gjøre sig enÆre af at sige os frivillig vor Skjebne; thi naar man tvinger Propheter, spaae de aldrig Godt. Thi at spaae, og gjøre Vers, maa være utvunget.

Mithridates. Chilian har derudi ikke stor Uret.

Ulysses. Lad da den Prophet strax komme hid.

Chilian (sagte.) Nu skal jeg min Tro narre dem brav. Jeg skal selv agere Prophet, og spaae tvertimod den anden. (gaaer.)

Mithri-

Mithridates. Jeg har hørt meget tale om den Prophet Nabocodonosor. Hans Spaadoms-Aand skal overgaae alle Andres; hvis vi kan formaae ham dertil, da er der ingen Tvivl paa, at han jo siger os Krigens Udfald.

Ulysses. Men i Fald hans Spaadom er imod den forriges, hvem skal vi da tro?

Mithridates. Det er rimeligst at troe den, som spaaer utvungen; thi udi Tiresii Tale, kan man see, var ikke uden Ondskab, eftersom Trudsler optrrede ham til at gjøre os Ondt. End om han havde sagt, at det var Gudernes Villie at opoffre Generalen selv, skulde vi derfor have gjort det? Jeg kan troe, at dersom den anden Prophet siger det samme, maae vi efterleve det. Men vi maae føre os anderledes op mod ham, give ham gode Ord, og gjøre ham Løfter, i Fald Udgangen svarer til hans Tale.

Ulysses. Men hvad synes Eders Høihed, vi skal gjøre med den anden, i Fald vi fornemmer, han har bedraget os?

Mithridates. Vi skal tractere det med Foragt; thi det tjener ikke, at man har meget med Propheter og Poeter at bestille; omkommer man en Prophet, saa gjør man ham til en Martyr, og straffer man en Poet, saa rejser man ofte Æresstøtter op for

ham. Men der seer jeg en Mand komme udi en selsom Dragt; det er uden Tvivl den store Prophet.

Tredie Scene.

Chilian (med et langt Skjæg og en bred Hat, som skaaer ham ned i Øjnene. Personerne af den forrige Scene.

Chilian (førende et fremmed Maal.) I tappre Helte! I ere bekymrede for at vide Krigens Udgang. Thi i Nat aabenbarede En sig for mig i Søvne, der sagde: Gjør dig rede og gak til den grædske Lejer, sig Anførerne Alt, hvad dig bliver lagt i Munden, gjendriv Tiresii falske Tale, og hindre det Mord, som han har raadet dem til at begaae mod den udi militaire og civile Sager uforlignelige Mand Chilian.

Ulysses. Saa har da Tiresius ført falsk Tale for os?

Chilian. Ja vist. Men I har selv været Aarsag derudi, i det I har villet lagt Haand paa en Prophet, og nødet ham til at forkynde de Ting, som alene havde blevet Aarsag til Jer Ulykke; thi just udi samme Chilians Conservation bestaaer den hele Krigshærs Velfærd.

Ulysses. Ach sig os da ubesværget, o vise Mand! hvad vi skal gjøre, og hvad Udgang Krigen skal have.

Chilian. Gudernes Villie er, at I skal ikke sætte den store Chilian udi nogen Fare; thi hvis han kom-

kommer noget til, vil dette Tog have en ulyksalig Ende. Dette vidste Tiresius forud, og derfor af Hevngjærrighed raadede til at opoffre ham. I skal derfor skaane ham udi Belejringen, og ikke føre ham i noget Slag, men betjene Jer alene af ham som en god Raadgivere. Krigen skal ellers vare længe, men I skal omsider forstyrre Troja, og med Triumph komme til Eders Fædreneland igjen. Detto er alt hvad jeg har Befaling at sige Eder, I ædle Riddere! Nu maa jeg begive mig til min Bolig igjen.

Ulysses. Ach viise Mand! fortørnes ikke over, at vi spørger om noget: Siig os, hvoraf vi skal vide, at din Tale er rettere end Tiresii.

Chilian. I vantro Mennesker! hvordan skulle jeg vide, hvad som Eder tilforn er hendet med Tiresio, med mindre jeg havde Aabenbaringer? Hvordan kunde jeg sige Saadant med alle Omstændigheder?

Ulysses. Vi tænkte, maaskee vores Sendebud havde underrettet dig derom.

Chilian. Jeg svær ved Spaadommens Gud Apollonius, at jeg i Dag ikke har talet med noget Menneske, førend jeg kom hid.

Ulysses. Siig mig da ubesværget, hvo jeg er.

Chilian. Du est den store Ulysses von Ithacia. Din Gemal er Penelope; din eeneste Søn, som er tre Aar gammel, hedder Telemachius; din Datter

Rosmarina, Her staaer Mithridates, Kongen af Mundien, og her Holophernes, Greven af Bethulien.

Ulysses. Ach nu seer vi, at intet er skiult for dig, o vise Mand!

Chilian. Vær da ikke saa vantro meer.

(Gaaer ud.)

Mithridates. Denne, kunde man høre, var en ret Prophet.

Ulysses. Ja han veed ogsaa forbigangne Ting.

Mithridates. Hans Raad maae vi derfor efterfølge.

Ulysses. Vi vil strax slagte Oxen og Faar, og anrette ham et Offer.

Mithridates. Vi maae tøve først, til Chilian kommer tilbage, saasom intet herefter maae foretages uden hans Raad. Men der seer jeg, han kommer, og seer meget bedrøvet ud.

Fjerde Scene.

Chilian (i sin forrige Dragt.) De andre.

Chilian. Ach jeg elendige Menneske! jeg kan ikke finde den Prophet, som jeg leder efter, og som kunde redde mig. Dog naar jeg ret betænker mig, har jeg ingen Aarsag at græde, men maae heller glæde mig over, at ved min Død Armeen kan frelses og Sejer forhverves. Ach I ædle Riddere! jeg har siden eftertænkt, hvilken Ære det er for mig at

opof=

opoffres paa saadan Maade. Jeg vil derfor med Glæde døe, men begjerer kun, at der maae opreisses en Ærestøtte for mig med saadan Peritaphium: Herunder hviler den store Chilian... I bitter nok selv paa Resten.

Ulysses. Nej det være langt fra, min tro Tjener! din Person er alt for kostbar til at opoffres; thi i dit Liv bestaaer den hele Krigshærs Frelse.

Chilian. Nej I gode Herrer! jeg vil ikke leve, eftersom Smaraculum engang har afsagt Dommen.

Ulysses. Vi har faaet anden Oplysning siden. Du skal leve og forvares som en Øjesten, som det kostbareste Klenodie og Palladium.

Chilian. Jeg hører nok, at Misundelse regjerer hos Jer, dersom I ikke vil opoffre mig, skal jeg opoffre mig selv. (Trækker sin Kniv ud. De tre Anførere falde paa Knæ, og beder høre først, hvad som er skeet.) Stat kun op igjen og lad mig høre.

Ulysses. Den store Prophet Nabocodonosor er i din Fraværelse af sig selv kommen til os, og har underrettet os om Tiresii falske Spaadom, at, saasom han vidste, at udi din Conservation Krigshærens Velfærd bestod, han da af Hævngjærrighed raadede os til at opoffre dig. Derfor skal du være forskaanet for at være med udi nogen Fare.

Chilian. Ej vil man gjøre mig til en Coujon? Nej det skal aldrig skee; Jeg er alt for mandig og

stor=

storhjertet til, at jeg skulde vægre mig for noget Slag. Jeg vil være med, hvor Faren er størst.

Ulysses. Nej, Chilian! det tillader vi aldrig.

Chilian. Skulde jeg sidde stille, medens de Andre vove deres Liv? Nej jeg vil heller døe end bequemme mig dertil.

Ulysses. Ach Chilian! styr dit martialske Mod.

Chilian. Det er mig umuligt; jeg har alt for meget Fyr og Flamme dertil; min Hoved-Passion er at gaae en mandig Fiende under Øjne

Ausførerne (paa Knæ igjen.) Ach Chilian! moderer din Hoved-Passion; al vor Velfærd bestaaer i din Frelse.

Chilian. Stat kun op igjen. Jeg vil da stræbe at tvinge min Hidsighed saa meget, som mueligt er.

Ulysses. Naar Byen bliver indtagen, skal du have Frihed at tage det kostbareste af alt Byttet forud. Din Forretning udi Belejringen skal være at hindre Fienden Tilførsel, hvorfor du skal blive staaende ved denne Post, medens vi angribe Staden. Bliv da her med de Ryttere, som vi beskikker dig. Nu gaaer vi hen at gjøre en Begyndelse til Belejringen.

(De gaae bort.)

Femte Scene.

Chilian (alene.)

Jeg merker, at jeg kan narre disse Karle ligesaa meget

meget, som jeg vil; havde jeg ikke hittet paa den Invention at agere Prophet, havde de virkelig offret mig op. Hvis jeg kan fixere dem i andre mulige Tilfælde, skal det være mig en Fornøjelse; [illegible] de løbe alle med Limstangen. Giver nu Agt paa, om jeg ikke staaer vel paa min Post med [illegible]nt Ryttere. Er det ikke et skjønt Regiment? Alle stærke og haandfaste Karle, skjønne Heste, herlig Mondering. Jeg troer aldrig, saadant Regiment Ryttere nogen Tid er bleven seet. Hører Karle! seer vel til, at intet kommer ind i Staden; hvis den allermindste Fleskeskinke bliver indpracticeret, skal jeg lade det hele Regiment hænge. Hører I vel? De Fæhunde kan ikke svare. Tro mig, at Gjerningen skal svare til Ordene. Wer da? (Løber om Theatret.) Hvor vil du hen? du vil nok til Troja; hvad? har du Pas? Du kommer ingensteds uden Pas. Vil du tilbage, siger jeg; Zurück, eller du faaer en Ulykke; saa, pak dig bort, her kommer ingen ind i Byen uden Pas, ikke en graa Kat. Men der seer jeg en anden gammel Skjelm komme, ham maae jeg examinere. Hillemænd! det er min Herre Ulysses. Men hvor Pokker har han saa hastig faaet dette lange Skjæg?

Sjette Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Nu er det paa det tiende Aar, vi har ligget for Troja, og imidlertid mistet saa mange st[illegible]ger tilligemed General Holophernes selv, som for tre Aar siden saa ulykkelig omkom i det store Udfald.

Chilian (sagte). Mærker I vel, Mossieurs! er det ikke noget forbandet Tøj? Jeg har staaet her i ti Aar! Jeg vil ikke disputere, om det er ti Aar, eller ej; men det veed jeg, at jeg ikke har faaet hverken Vaadt eller Tørt i de ti Aar, og det kommer mig for, som jeg kunde faste ti Aar endnu.

Ulysses. Ach min tro Tjener, Chilian! jeg glæder mig ved at see dig staae med saadan Bestandighed paa den samme Post, hvor jeg beordrede dig for ti Aar siden.

Chilian. Jeg har, min Tro, ikke rørt mig af Stedet siden. Men hvad har de Andre bestilt imidlertid? Mig synes, man kunde have lagt hele Verden øde i saa lang Tid med saa stor Magt.

Ulysses. Nu har vi sat os for at gjøre en Generalstorm, og enten alle at omkomme, eller erobre Staden; bliv du her imidlertid, og see vel til, at der ingen Tilførsel skeer.

Syven=

Syvende Scene.

Chilian alene.

Alt dette Tøj kommer mig for, ligesom det var en tydsk Comedie; thi om jeg stod paa mit Hoved, saa kan jeg ikke begribe, hvor de ti Aar kunde løbe saa hastig. (Til Spectatores.) Men hør, Godtfolk! hvis Nogen af Jer understaaer sig at føre saa meget som en Kringle til Staden, skal I have med mig at bestille. Men hør hvilken Allarm! Byen er over; jeg hører Somme raabe Victori, og Andre Qvarteer. Vi vil imidlertid blive staaende her for at hindre Tilførsel. Hej! jeg seer alt vore Faner plantet paa Muren. Gid nu Fanden staae her længer; vi maae ogsaa have noget af Byttet.

Fjerde Act.

Første Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses.

Ach, Chilian! jeg har forsøgt alle Midler til at stille Neptuni Vrede; men Bønner, Offringer, Alting er forgjæves. Nu har vi flakket saaledes om i

tyve

tyve Aar siden Trojæ Erobring fra et Sted til et andet, indtil vi omsider er kommen hid til Cajanien, hvor os vel af Dronning Dido er lovet Undsætning af Skibe til at befordre vor Reise med; men ach! den ene Tid gaaer bort efter den anden, og jeg frygter, det skal vare længer, end vi tænker; thi jeg frygter for noget, som jeg tør ikke tænke paa. Jeg frygter, Chilian...

Chilian. Hvad frygter Herren for?

Ulysses. Jeg frygter, at Dido er bleven forliebt udi mig.

Chilian. Maaskee...

Ulysses. Ach jeg ulyksalige Mand! hvis det er saa, Chilian, kommer vi aldrig herfra.

Chilian. Vil ikke Herren tage ilde op, om jeg spør ham, hvor gammel han var, da han reiste hjemme fra?

Ulysses. Jeg var udi min blomstrende Alder, ikke over 40 Aar.

Chilian. Godt! 40 Aar først, og siden 10 Aar i Beleiringen, det gjør et halvt hundrede, og 20 Aar paa Hjemreisen, det gjør 70. Den gode Dido maa være da en stor Elskerinde af Antiqviteter, eftersom hun er saa koldsindig mod saa mange unge Mennesker, som hun kunde gaae Val udi, og blir forliebt udi en ældgammel skjægget Mand.

Ulysses. Hør Chilian! jeg vil ikke høre saadan

Rai-

Raisonnering; du maa gjøre en falsk Regning. Jeg er endnu i min bedste Alder; naar du seer en Ting for Øjne, maa du ikke tvivle meer derom. Om du saae Snee midt om Sommeren, maatte du ikke sige, det er ikke muligt, at det er Snee, thi det er jo Sommer. Nok var det jo dig, at du saae Sneen for dine Øjne.

Chilian. Jeg mærker nok, Herre! at jeg maa tage Fornuften fangen i Alting, som hos os er hendet. Jeg vil da ikke meer tvivle derom, men heller tænke paa, hvorledes vi kan redde os ud af denne Snare.

Ulysses. Hvorledes skal vi da redde os fra denne overhængende Ulykke?

Chilian. Der er intet andet Middel, end at vi stjæler os hemmelig af Landet.

Ulysses. Ja du har Ret, Chilian! Jeg maa da strax hen, og overlægge den Sag med mine tro Staldbrødre; bliv du imidlertid her saa længe.

Anden Scene.

Chilian alene.

Gid jeg havde en Prise Tobak, at jeg kunde faae Luft! thi jeg er ligesom jeg er gal i Hovedet. Jeg er vis paa, at, naar min Herre kommer tilbage, saa siger han igjen, at det er ti Aar siden, han talede med mig sidst. Vi bliver virkelig 5 eller 6000

Aar

Aar gammel, førend vi kommer hjem til vort Fæderneland; thi jeg merker, at vi løber ikke med Tiden, men Tiden løber fra os, og vi blir staaende. See! her har jeg endnu et Stykke engelsk Ost, som jeg bragte med mig fra Ithacien for tredive Aar siden! den er ganske frisk endnu. Det er ikke alene Tiden, som løber fra os, men ogsaa Jorden, vi staae paa; thi mangegange, naar jeg stikker min Pibe an, er vi udi den østre Kant af Verden, og inden jeg har smøget Piben ud, er vi udi den vestre Kant deraf.

Tredie Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach Himmel! er det muligt, at Saadant kan være til i Naturen?

Chilian. Hvad er nu paa Færde, Eders Naade?

Ulysses. Ach Chilian! jeg havde aldrig kundet bilde mig saadant ind, hvis jeg ikke havde seet det med disse mine Øjne.

Chilian. Hvad er det da, Herre?

Ulysses. Ach Dido! Dido! hvad Ondt har jeg gjort dig, at du saaledes skulde øve dine Troldomskunster mod mine kjære tro Staldbrødre?

Chilian. Er de da blevet forhexet?

Ulysses. Hør, Chilian, en forunderlig Historie, hvis Lige er aldrig hændet fra Deucalions Flod

ind-

indtil denne Tid. Jeg har udi disse fire Uger, siden jeg talede med dig sidst...

Chilian. Er det da ikke mere end fire Uger? Jeg tænkte, det havde været fire Aar.

Ulysses. Jeg har, siger jeg, udi fire Uger overlagt med mine Staldbrødre at rejse hemmelig herfra. Vi vare allerede færdige til at gaae ombord, da Dido, faaende et Nys derom, for at hindre vor Bortreise, ved Troldom forvandlede alle mine Staldbrødre til Svin.

Chilian. Ej! det kan ikke være muligt, naadige Herre! (sagte) thi de vare jo Svin tilforn.

Ulysses. Ach! det er alt for sandt, Chilian! Jeg tænkte, at mine Øjne slog mig fejl; og talede til dem; men Maalet var forandret efter Skabningen; thi istedenfor Svar gryntede de imod mig. Jeg tog derfor strax Flugten, af Frygt for at blive forvandlet til et Svin tilligemed dem. Men see! der kommer de; jeg tør ikke blive her længer.

(Gaaer bort grædende.)

Fjerde Scene.

Ulyssis Staldbrødre (krybende paa Hænder, og gryntende som Svin). Chilian.

Chilian. Ha ha ha ha ha ha ha ha! gid Droslen splide Jer ad allesammen! Nu har jeg aldrig mine Dage seet Magen!

Svi-

Aar gammel, førend vi kommer hjem til vort Fæderneland; thi jeg merker, at vi løber ikke med Tiden, men Tiden løber fra os, og vi blir staaende. See! her har jeg endnu et Stykke engelsk Ost, som jeg bragte med mig fra Ithacien for tredive Aar siden! den er ganske frisk endnu. Det er ikke alene Tiden, som løber fra os, men ogsaa Jorden, vi staae paa; thi mangegange, naar jeg stikker min Pibe an, er vi udi den østre Kant af Verden, og inden jeg har smøget Piben ud, er vi udi den vestre Kant deraf.

Tredie Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach Himmel! er det muligt, at Saadant kan være til i Naturen?

Chilian. Hvad er nu paa Færde, Eders Naade?

Ulysses. Ach Chilian! jeg havde aldrig kundet bilde mig saadant ind, hvis jeg ikke havde seet det med disse mine Øjne.

Chilian. Hvad er det da, Herre?

Ulysses. Ach Dido! Dido! hvad Ondt har jeg gjort dig, at du saaledes skulde øve dine Troldomskunster mod mine kjære tro Staldbrødre?

Chilian. Er de da blevet forhexet?

Ulysses. Hør, Chilian, en forunderlig Historie, hvis Lige er aldrig hændet fra Deucalions Flod

ind-

indtil denne Tid. Jeg har udi disse fire Uger, siden jeg talede med dig sidst...

Chilian. Er det da ikke mere end fire Uger? Jeg tænkte, det havde været fire Aar.

Ulysses. Jeg har, siger jeg, udi fire Uger overlagt med mine Staldbrødre at reise hemmelig herfra. Vi vare allerede færdige til at gaae ombord, da Dido, faaende et Nys derom, for at hindre vor Bortreise, ved Troldom forvandlede alle mine Staldbrødre til Svin.

Chilian. Ej! det kan ikke være muligt, naadige Herre! (sagte) thi de vare jo Svin tilforn.

Ulysses. Ach! det er alt for sandt, Chilian! Jeg tænkte, at mine Øjne slog mig fejl; og talede til dem; men Maalet var forandret efter Skabningen; thi istedenfor Svar gryntede de imod mig. Jeg tog derfor strax Flugten, af Frygt for at blive forvandlet til et Svin tilligemed dem. Men see! der kommer de; jeg tør ikke blive her længer.

(Gaaer bort grædende.)

Fjerde Scene.

Ulyssis Staldbrødre (krybende paa Hænder, og gryntende som Svin). Chilian.

Chilian. Ha ha ha ha ha ha ha ha! gid Droslen splide Jer ad allesammen! Nu har jeg aldrig mine Dage seet Magen!

Svinene. Øh øh øh øh øh øh øh øh øh øh.

Chilian. Hør Karle! hvad Fanden rider Jer? Er I galne?

Svinene. Vi ere Svin, Fallil! Øh øh øh øh.

Chilian. I maa være Fanden ikke Svin.

Svinene. Øh øh øh øh øh øh.

Chilian (begynder og at krybe, og siger): Øh øh øh. Hør Karle! er det vist, at I ere Svin?

Svinene. Øh øh øh øh.

Chilian. Nu! er I da Svin, saa skal I mare have Svins Confect. Fort! æder mig op denne Kokase, som her ligger.

Svinene. Vi er intet sulten, Fallil. Øh øh øh.

Chilian (pidskende dem med en Svøbe). Fort! siger jeg, æder mig op denne Kokase, eller jeg slaaer jere Svine-Rygge i Stykker. Fort! fort! er I Svin, saa er det jo jer bedste Mad. (Prygler dem dygtig. Svinene rejser sig, og blir til Mennesker igjen, og siger): Saa sandt vi er ærlig, saa skal I betale os disse Slag, min gode Monsieur Wegner! Er det ikke uforskammet, at fordærve den hele Historie saaledes.

(Løber ud.)

Femte Scene.

Ulysses. Chilian.

Chilian. Jeg fordærvede ikke Historien; jeg gjorde

gjorde dem til tobenede Svin igjen, som de var tilforn. Men der kommer min Herre tilbage.

Ulysses. Ach Chilian! er de alt borte igjen?

Chilian. Ja, Herre! de ere borte, og gaaer nu paa to Ben, ligesom tilforn.

Ulysses. Ere de da ikke Svin mere?

Chilian. Det siger jeg ikke, det være langt fra; men jeg har alene ved min Lægedom bragt det saavidt, at de gaaer paa to Ben igjen.

Ulysses. Ach du store Æsculapii Søn! du est værd, at Tempel og Altar skulde oprettes dig til Ære. Af hvilken Gud eller Gudinde har du lært saadan himmelsk Kunst?

Chilian. Jeg lagde mig lidt paa Marken, og med bittre Taare begrædede vore Folks Ulykke. Midt udi Graaden faldt jeg udi Søvn, og da aabenbarede sig for mig Proserpina den Gudinde for Lægedom (er det ikke saa, hun hedder?) og sagde: Chilian! jeg har bønhørt din Graad og dine Bønner. Stat op og skjær en Gren af den første Birk, du finder paa din venstre Haand. Det er et helligt Træ, som endnu intet Menneske har rørt ved. Saasnart du rører dine Landsmænd dermed, skal de reise sig og gaae paa to Ben, som tilforn, hvilket og skeede. Om de ere Svin endnu eller ej, det skal jeg ikke sige. Vist er det, at de seer ud ligesom tilforn, gaaer paa

to Been og talet; thi de skieldte paa mig, fordi jeg rørte dem noget stærkt med den hellige Green.

Ulysses. Ach Chilian min Forløser! lad mig omfavne dig.

Chilian. Serviteur! det skulde være mig en Fornøjelse, om Herren ogsaa blev et Svin, at jeg kunde have den Lykke at curere ham ogsaa.

Ulysses. Hør Chilian! her er ikke lang Tid at give bort, Skibet er gandske færdigt. Lad os gaae hen og samle Folket sammen, at vi stiltiende kan komme bort i en Hast. See der er Dido, vi maae løbe. (De gaae.)

Sjette Scene.

Dido. Rasmus.

Dido. Ach! hvo skulde have tænkt, at jeg, som i saa lang Tid har været et Exempel udi Kydskhed og Koldsindighed for alle Andre, skulde nu udi min Enkestands 10de Aar brænde af Elskovslue? Ach, Ulysses! ulykfalig var den Tid, paa hvilken du satte din Fod paa Cajanien, ulykfalig den Vind, som bragte dig hid, ulykfalig den Bølge, som foraarsagede det Skibbrud, hvorved min Ære og Reputation vil lide stort Skibbrud. Ach, Diana! Diana! hvad har jeg syndet imod dig, at du skulde saare saaledes mit Hjerte med dine Elskovspile?

Rasmus. Naadige Frue vil sige Cupido.

Dido. Ja det er sandt: Ach, Cupido! Cupido! du har saaret mit Hjerte til Døden, og anstukket mig saaledes med Elskovslue, at jeg ingen Lise har Nat eller Dag.

Rasmus. Skam faae Cupido! han maatte ogsaa have saaret Ulysses. Men jeg kjender den Slyngel; naar han skyder en forlibt Pil i En, som elsker, saa skyder han gjerne en koldsindig Pil i den, man elsker, alene for at plage Folk desmere; saa er det gaaet mig; thi alle de, som jeg er forlibt udi, vender mig Ryggen, og de, som jeg ikke kan lide, brænder af Kjærlighed til mig; og dog skal man rette Tempel op, og offre til saadan Karl. Han er det vel værd? Han skulde have Fanden, ikke Offer eller god Røgelse, hverken han eller hans Moder.

Dido. Ach, Rasmus! det er sandt, som Du siger, jeg har givet Ulysses adskillige Elskovstegn, men jeg mærker intet andet, end Koldsindighed hos ham igjen; thi i Dag haver han sat sig for, at stjæle sig hemmelig bort af Landet, ja havde maaskee alt været borte, hvis jeg ikke i Tide havde faaet et Nys derom, og omskabt hans Staldbrødre til Svin, i hvilken Tilstand de skal blive, indtil han beqvemmer sig til : : :

Rasmus. Hvortil skulde han beqvemme sig?

Dido. Ej! Du spørger saa mabelig. Indtil han bequemmer sig til det, som jeg forlanger.

Rasmus. Hvad forlanger da Eders Naade?

Dido. Ej! hvad skulde et forlibt Hjerte forlange?

Rasmus. Ja jeg forstaaer endelig Fruens Meening, men jeg spørger kun saa alligevel.

Dido. Naar Du veed en Ting, saa har Du jo ikke nødig at spørge derom.

Rasmus. Ja det har saa sine Raisons. Men der kommer Elisa med Aanden i Halsen; hun seer ud, som hun ogsaa er forlibt. Det maa være i en af Ulysses Staldbrødre, som er bleven til Svin. Hvis saa er, at hun er bleven forlibt i en af dem, saa maa hun have faaet Svinsot i Halsen.

Syvende Scene.

Elisa. Dido. Rasmus.

Elisa. Ach hvilke Tidender jeg bringer! Hvad vil min Frue sige, naar hun faaer at høre, at Ulysses Staldbrødre, som vare ved vor Troldom omskabte til Svin, ere blevne Mennesker igjen, og staae ganske færdig at rejse bort?

Dido. Er det sandt, som Du siger, Elisa?

Elisa. Ja, jeg svær ved alt det, som helligt er.

Dido. Jeg maa da op i Luften, og øve mine Konster paa en anden Maade.

(Hun blæser i en Pibe, hvorpaa en Drage kommer ned af Luften, hvorpaa Dido sætter sig, og blir bragt i Vejret.)

Ot=

Ottende Scene.

Rasmus. Elisa.

Rasmus (næsegrus). Ach, Elisa! er Dragen borte?

Elisa. Ja, stat I kun op igjen.

Rasmus. Ach det var et Bæst af en Drage! Jeg er saa bange, at han kommer igjen. Jeg vil sige Dig noget, Elisa! Jeg har ikke Lyst til at tjene her længer; thi der kunde engang komme saadan Carnali af en Drage, og føre mig ligeledes bort.

Elisa. Bekymre Dig ikke derom. Saadan Svin, som Du est, kommer aldrig til at age paa hellige Drager. Jupiter gjør aldrig Nogen den Ære, uden hans Regentere, Propheter og Prophetinder.

Rasmus. Ach! da er det vel, at jeg hverken er Regent, Poet eller Poetinde. Men, Elisa! er Du nogen Tid bleven ført i Luften af saadan Drage?

Elisa. Ja undertiden, naar Hendes Naade er i de øverste Luftens Boliger, og har mig nødig, skikker hun Dragen ned efter mig.

Rasmus. Hvor blir Du da henbragt?

Elisa. Nogle tusinde Mile op i Luften. Men der falder et Brev ned af Luften, det er nok en Ordre fra Hendes Naade. (Hun læser Brevet) Hillemænd, Rasmus! Hendes Naade har Dig nødig, og skikker Dragen strax at afhente Dig.

Ras-

Rasmus. Ach, Elisa! far Du i mit Sted. Jeg skal tjene Dig med Liv og Blod i alt, hvad mig muligt er. Du kan sige til Fruen, at jeg er syg.

Elisa. Ingen Snak! Fruens Ordre maa efterleves. See der kommer Dragen, lav Dig strax til.

Rasmus (paa Knæ). Ach Monsieur Drage! spar mit Liv. (Jo nærmere Dragen kommer til Jorden, jo større Titler gir Rasmus) Ach velædle Hr. Drage! spar mit Liv. Ach Eders Velbyrdighed! tag heller Elisa. Ach Eders dragelige Velbaarenhed! spar mig; thi jeg har aldrig kunnet ride paa en Ko engang, end sige i Luften paa en Drage. Ach høj-velbaarne Hr. Scorpion! Ach Eders dragelige Excellentz! Ach Eders Naade! Eders dragelige Majestæt! Ach Hr. Kejser! Ach Hr. Pave! Ach : : :

(Elisa trækker ham til Dragen, og nøder ham til at sætte sig paa Dragen, som fører ham op i Luften, og han skriger himmelhøjt.)

Niende Scene.

Elisa alene.

Jeg bærer en hjertelig Medlidenhed med min Frue over hendes Kjærlighed, som jeg mærker at være i saadan høj Grad, at hvis den ithacianske Printzes Hjerte ikke bøjes til hende, vil der blive en Tragedie af, som maa endes enten med hans eller med hendes Liv. Men een Ting undrer jeg mig over: at min Frue, der er saa erfaren udi Troldkonst, og haver

alle

alle Aander, der svæve udi Luften, redebon til sin Tieneste, ikke ogsaa ved sine Konster kan omskabe Ulysses Hjerte. Men jeg kan tænke, at det gaaer med hende, som med visse Folk, der kan herske over Vind og Vejr, omskabe sig og Andre til vilde Dyr, rejse i et Øieblik tusinde Mile, og dog med al deres Almægtighed ofte maa lide Nød og døe af Armod. (Det Inderste af Theatret aabner sig, og Ulysses Staldbrødre sees staaende udi hvide Skjorter med Hænderne i Vejret, holdende Risqviste, ligesom de vare forvandlede til Træer.) Ach Himmel! der seer jeg en ny Virkning af min Frues Konster. Ulysses Staldbrødre ere forvandlede til Træer; hun maa nok derfor være kommen ned paa Jorden igjen. Jeg maa løbe. (Gaaer.)

Tiende Scene.

Chilian med en Byldt paa Ryggen.

Nu er det endelig kommen saa vidt, at vi skal rejse. Jeg havde, min Tro, nok Lyst til at føre Kammerpigen bort med mig, thi jeg maa lide hende, hun har, mare, to galante Bryster, og derforuden = = men hvad Pokker er det, jeg seer? Hør, Karle! er I galne? er det nu Tid, at staae her at spøge? Hør! hvad skal saadant Narrerie betyde?

(Een af Træerne svarer:)

Vi ere Træer.

Chilian. Ej saa vil jeg selv være Træ med.

(Tager to Grene i Haanden, og sætter sig i samme Positur med de Andre.)

El=

Ellevte Scene.

Ulysses. De Forrige.

Ulysses. Ach Himmel! hvad seer jeg her! mine kjære og tro Staldbrødre ere ved Trolddoms Konst forvandlet til Træer. Ach, Dido! hold dog op engang at forfølge mig, betænk, at jeg ikke vægrer mig for at fyldestgjøre din Villie af Foragt eller Koldsindighed, men udaf Troskab til min allerkjæreste Penelope, mod hvilken, førend jeg skal begaae ringeste Utroskab, jeg heller vil døe den skjendeligste Død. (Gaaer hen til Træerne) Ach mine kjære Staldbrødre! hvo skal nu redde Eder mere? thi jeg seer, at min tro Tjener Chilian, ved hvis Hjelp I nylig tilforn vare frelste, ogsaa er bragt i samme Stand med de Andre. Jeg maa, efter hans Exempel, lægge mig til Hvile, maaskee Æsculapius eller Apollo tør aabenbare mig ogsaa et Middel til at forløse mine kjære Venner. (Lægger sig næsegrus ned; midlertid slaaer Chilian ham med sin Gren over Hovedet, og sætter sig strax i Positur igjen.) Ach! jeg mærker, at en Gud eller Gudinde alt rørde ved mig; jeg maa lægge mig til Hvile igjen, og oppebie dens Hjelp.

(Chilian giver ham et dygtigt Slag for Rumpen med den flade Haand, og sætter sig strax i Positur igjen. Ulysses raaber, og tager Flugten.)

Tolvte

Tolvte Scene.

Chilian. De Andre.

Chilian. Gid Fanden staae her længer! jeg er alt træt i mine Arme; lad de Skabhalse staae her længe nok. Jeg og min Herre kan jo rejse bort alene; men, førend jeg rejser, vil jeg dog, efter Sædvane, skjære mit Navn, til Admindelse, i et af disse Træer, ikkun disse Ord: Chilian Peersen manu mea propria.

(Tager op en Kniv, og begynder at skjære i Eens Ryg, som begynder at skrige, og faaer Chilian i Haaret; han tager et andet Træ i Haaret, saa alle Træerne komme til at slaaes, og det inderste af Theatret sluttes.)

Trettende Scene.

Dido. Rasmus.

Dido. Hør, Rasmus! Du maa ikke bære Dig saa ad en anden Gang, naar Du skal i slige Ærinder. Nu est Du jo en berejst Mand, og har uden Møje og Fare beseet de Ting, som faa Mennesker nyde den Lykke at see.

Rasmus. Jeg var ganske ikke forskrækket, naadige Frue! men jeg fik ligesom et Slag af Frygt, saa jeg troer ikke, jeg forvinder det igjen. Jeg var dog saa curiøsk, at jeg undertiden aabnede mine Øjne paa Vejen, og da saae jeg en Hob Himmelstegn. Al min Frygt var, at jeg skulde støde an

paa

paa Maanen, som jeg var saa nær, at, hvis jeg havde havt en Kniv hos mig, skulde jeg have skaaret et Stykke af den; thi jeg mærkede, at hun var gjort af den kjønneste Hollandsk-Ost, Nogen vilde forlange at æde; havde jeg ikke været saa bange, skulde jeg have bedet Hans Excellentz Dragen laane mig en Kniv dertil. Jeg har altid tilforn bildet mig ind, at Maanen var ikke større end en Flødekage, som man kunde gjøre af 8 eller 9 Æg, og at om Maren Amme sad udi Maanen, kunde hun med sin brede Rumpe skjule den gandske, besynderlig om hun havde sit Fiskebensskjørt paa; men jeg mærker, at den er større, end jeg tænker; thi jeg vil døe paa, at den er saa stor, som 16 af de store Solskiver, der staaer i Haugen, men derimod saa tynd igjen, som et Fladebrød, saa det er lutter Løgn, som lærde Folk siger; at der boer Folk i Maanen, med mindre de ikke ere større, end Mider i Ost.

Dido. Ej hold op med Din taabelige Snak! Frygt og Rædsel har saa forblindet Dig, at Du bilder Dig ind at have seet de Ting, som aldrig er til. Du kom kun nogle faa Mile op i Luften.

Rasmus. Ja hvor mange Mile, mener Eders Naade vel, der er til Maanen? Ikke over 5 Fjerdingvej, og jeg vil sværge paa, at jeg ikke var langt fra Glashimmelen, som Jacob Skolemester regner at være over [illegible] Mil fra Jorden; thi jeg kunde see

Stjer-

Stjerner saa net indfæstet i Glashimmelen, saa ingen Jubilerer her kunde gjøre det nettere. Jo, jo, mine Øjne slaaer mig, min Tro, ikke fejl. Jeg kunde, min Tro, see det, som mere er, nemlig Melkevejen.

Dido. Ha ha ha! hvad mener Du da Melkevejen er?

Rasmus. Det veed jeg, mare, nok. Det er den Melk, som malkes af de Himmeltegn, kaldet Tyren og Jomfruen, hvoraf gjøres Ost til at bøde paa Maanen med, naar den tar af. Rasmus er, min Tro, ikke saa ulærd, som Eders Naade mener.

Dido. Dersom Du gjorde en saadan Reise til, blev Du rent gal. Hold op med den Snak, jeg har nu andet at tænke paa. Jeg har udskikket Elisa at efterforske, hvad Ulysses tar sig for, efterat hans Staldbrødre ere forvandlede til Træer; men der, seer jeg, hun kommer.

Fjortende Scene.

Dido. Rasmus. Elisa.

Elisa. Ach naadige Frue! alle vore Konster, alle vore Anstalter ere blevne til Vind. Ulysses med sine Staldbrødre ere alt flygtede, og saa langt borte, at man neppe kan øjne dem mere.

Dido. Er det sandt, som Du siger, Elisa?

Elisa. Ja det er alt for sandt; thi jeg har selv seet Skibet langt ude i Søen.

Dido. Ej, Elisa! saa vil jeg ikke leve en Time længer, (Trækker ud en Dolk, og sætter for Brystet. Elisa og Rasmus løber til, og holder hendes Hænder.) Slip mig, eller det skal koste Eders Liv. Jeg har besluttet at døe, og jeg skal døe.

Elisa (paa Knæ). Ach naadige Frue! betænk dog, hvad Efterkommerne vil sige om Saadant: At den prisværdige Dido af Kjerlighed til en fremmed Person tog Livet af sig selv, og ved saadant underligt Endeligt tilintetgjorde alle hendes forrige Dyder. Betænk, naadige Frue! i hvilken slet Tilstand Hun derudover vil sætte det hele Land, som ved saadan hastig Død vil blive Fiender og Fremmede til Rov og Bytte. Betænk ; ; ; -

Dido. Ingen Ting kan vende mig fra mit blodige Forsæt; hvis I ikke holder op at hindre mig derudi, skal jeg udøse al min Harm paa Eder.

Elisa. Ach naadige Frue! vi som tro Tjenere og Tjenerinder ere forbundne i saadan Fald at være ulydige.

Dido. I kan dog ikke hindre mig, uden for en Tid; thi hvis det ikke skeer denne Stund, saa skeer det siden. Dette alene foraarsages ved Eders Ulydighed, at I blir først straffet som Rebellere mod min Villie, og mit Forsæt siden uden Hinder blir fuldbyrdet.

(Hun slider sig løs, og støder først efter Elisa, som tager Flugten, siden efter Rasmus.)

Ras

Rasmus. Ach naadige Frue! Stik mig ikke ihjel. Jeg skal, min Tro, ikke hindre Hendes Naade, men tvertimod, som en tro Tjener, være Hende beforderlig i Hendes Forsæt.

Dido. Vil Du da ikke mere hindre mig?

Rasmus. Nej, mare, vil jeg ikke.

Dido. Fy Dig an! Din vanartige Skalk, Din Forræder! Vil Du da staae og see paa, at Din Frue tar Livet af sig selv? vil Du da ikke hindre mig?

Rasmus. Nej mæn vil jeg ikke.

Dido. Saa vil jeg ej heller tage Livet af mig selv. Nu skal jeg leve til Trods. Naar jeg ogsaa betænker mig, saa lader det noget romanskt. Kom lad os gaae. (Gaaer bort)

Rasmus. Jeg tænkte nok, at det vilde saa gaae. Jeg troer virkelig, det er gaaet ligesaadan til med alle de gamle Heroinder, som Poeterne har gjort saamange Vers over.

Femte Act.

Første Scene.

Ulysses. Chilian.

Ulysses. Ach, Chilian! nu er den Tid kommen, at jeg seer mit kjære Fædreneland igjen. Lad

os efter de gamle Heltes Exempel falde ned og kysse paa vor Fædrenejord.

(De falder ned, og kysser Jorden.)

Chilian (reiser sig strax igjen.) Tvi, tvi, tvi for en Ulykke! Jeg veed ikke, hvad slige Ceremonier skal til. Der har En nylig kastet sit Vand paa det Sted, kan jeg smage.

Ulysses. Chilian! nu vil vi begge forklæde os, og som Pillegrime gaae ind paa Slottet, for at overrumple Penelope.

Chilian. Det gjøres jo ikke fornødent, Herre! thi har vi været nogle og tredive Aar borte, saa behøver vi ikke at omklæde os; tilmed skjøtter jeg ikke om at overrumple min Hustru, thi hvad Øinene ikke see, gjør Hjertet ikke Vee.

Ulysses. Om Du tvivler om Din Hustrues Troskab, saa tvivler jeg aldeles ikke om Penelopes, paa hvis Dyd og Kydskhed jeg har alt for store Prøver.

Chilian. Ja, ja, Herre! I nogle og tredive Aar kan skee en Hob Forandringer. Men der kommer en Bonde, den kan vi examinere, om Eders Naade saa synes.

Anden Scene.

Ulysses. Chilian. Bonden.

Chilian. God Dag, Landsmand! er Du fra denne By, eller er denne By fra Dig?

Bon-

Bonden. Ingen af Delene; thi jeg boer endnu i Byen.

Chilian. En af Delene maa det være.

Bonden. Nej, ingen af Delene; thi jeg boer endnu i Byen; men om jeg maa spørge igjen: hø- rer disse lange Bukke-Skjægge Jer til, eller høre I Skjæggene til?

Chilian. Det er jo en gal Talemaade.

Bonden. Det er underligt, at Du vil begjære, jeg skal føre viis Snak med Dig.

Chilian. Kjender Du mig da?

Bonden. Ikke videre, end jeg har havt den Ære, at see Dig nogle Gange udi Kortspil. Du est jo Kløverknægt?

Ulysses. Denne Bonde er en forslagen Mand.

Chilian. Nej, Landsmand! lad os tale Alvor. Har Du ikke hørt tale om den trojanske Krig?

Bonden. Jo det kommer mig for som en Drøm. Det var vist den Krig, hvori Du løb bort af et Slag, og derfor blev hængt.

Chilian. Var jeg hængt, saa kunde jeg jo ikke nu være her.

Bonden. Jeg tænkte, det var kun Din Gien- færd; thi Du seer jo ud i det ringeste, som Du havde været hængt.

Chilian. Nej, Landsmand! jeg har aldrig væ- ret hængt.

Bon-

Bonden. Det er Skade; thi Du seer dog ud til at have fortjent det. Men hvad ere I for Folk? ere I Geder, Bukke, Mennesker, Svin eller Æsler? Om Forladelse, jeg spør saa dristig; thi Folk her i Byen ere nysgjerrige.

Chilian. Jeg veed jo, Svin og Æsler gaaer ikke paa to Ben.

Bonden. Jeg mener, om I kunde være af de tobenede Æsler.

Ulysses. Hør, Landsmand! driv ikke saadan Spot med Fremmede.

Bonden. Ere I fremmede? hvorfor bli'r I da ikke hjemme? Vi har Landstrygere her nok tilforn. Men med Forlov, fra hvilket Land er I?

Chilian. Vi ere fra et Land, som hedder Monomotapabrasiliadelphia.

Bonden. Hvordan Land er det? hedder det ligedan om Vinteren, naar Dagene ere korte.

Chilian. Det er et velsignet Land, hvor stegte Svin gaaer om paa Marken med Kniv og Gaffel i; hvor stegte Duer flyve i Luften, og hvor man faaer en Daler af Øvrigheden for hver Time, man sover.

Bonden. Jeg troer ellers, I er fra Jylland, eftersom I kan saa brav fortælle Eventyr. Ellers undres mig, at I vilde forlade saadan godt Land, for at komme hid, hvor man kan tabe en Daler for hver Time, man forsover sig.

Ulysses. Lad mig tale med Manden alene, Du driver kun Tiden bort med Gjækkeri. Hør, Landsmand! Vi ere ikke komne til dette Land for at nyde noget godt, vi har andre vigtige Ærinder. See der har Du nogle Penge at holde Dig lystig med.

Bonden (med Huen under Armen). Tak, naadige Herre! jeg vilde ønske, at jeg kunde være Deres Velbaarenheder til nogen Tjeneste igjen.

Ulysses. Vi forlanger intet, uden at Du svarer os skikkelig til det, vi spør Dig om. Kjender Du den højadelige Frue Penelope?

Bonden. Ja mænd gjør jeg saa. Jeg har arbejdet i hendes Kjærestes Hus den hele Uge.

Ulysses. Hvad, Kjæreste? Hendes Herre er jo ikke hjemme, han er i fremmede Lande.

Bonden. Ret nok, det er ikke hendes Mand jeg mener; thi han er endnu udenlands, om han lever.

Ulysses. Jh vist lever han.

Bonden. Da ynker jeg den stakkels Herre, han er vel 16 Gange bleven Hanrey, siden han rejste; men naar man ret eftertænker det, saa er han ikke at ynke; thi den Nar forlod Kone og Børn, for at faae tilbage et daarligt Qvindemenneske, ved Navn Helene. Det var vel Umagen værd, at rejse ud af Landet for, med saa mange stolte Riddere, som vores Kejser har savnet siden i adskillige Tilfælde.

Ulysses (til Chilian). Ach Himmel! hvad hører jeg, Chilian?

Chilian. Kjender Du ogsaa en Qvinde, ved Navn Polidore?

Bonden. Polidore! den Hore?

Chilian. Ja Du siger, maaskee, saa alene for Rimets Skyld.

Bonden. Enten det rimer sig, eller ikke, saa er det dog sandt. Hun er at ynke, den Stakkel; thi hun har langt fra ikke den Næring nu, som hun havde de første Aar efter hendes Mands, Chilians, Bortrejse; thi nu er hun fast ganske ubrugelig.

Chilian. Da vil det gaae hende ilde; thi hendes Mand Chilian lever ikke alene ste, men vil være her inden faa Dage.

Bonden. Det vil ikke sige meget, om saadan Slyngel lever eller ej. Gid vi kun havde hans Herre Ulysses tilbage, som var Keiserens anden Haand.

Chilian. Men kjender Du ikke En, ved Navn Langulafred, som var Chilians Broer?

Bonden. Jo, men han har i 10 Aar ikke været i Byen.

Chilian. Hvad kan være Aarsag dertil?

Bonden. Han har havt Forfald, at han ikke har kundet komme; thi han blev hængt for 11 Aar siden paa Landet.

Chi-

Chilian. Tak for god Underretning! Adieu!

Tredie Scene.

Ulysses. Chilian.

Chilian. Har vi ikke vel rejst, Herre?

Ulysses. Ach, Chilian! mit Hjerte vil briste, naar = = =

Chilian (løser sin Hat ned, og sætter den bred paa Hovedet). Har vi ikke vel rejst, Herre?

Ulysses. Hvad skal de Grimacer betyde?

Chilian. Jeg var tilfreds det intet betydede; men naar Ulykken er, saa maae man skikke sig derudi. Enhver maa skikke sig i sin Stand, og klæde sig derefter.

Ulysses. Ach Chilian! er det nu Tid at skjemte, nu vi ere omspęndte med lutter Ulykke?

Chilian. Jeg skjemter, min Tro, ikke; thi jeg sætter ikke min Hat saa for Lyst Skyld.

Ulysses. Jeg skal hevne mig over hendes Utroskab, førend Soel gaaer ned; hendes Bolere skal døe den skjendeligste Død, og hun med. Hvad vil andre stolte Riddere i Verden sige, naar de faaer det at høre?

Chilian. De kan ikke gaae videre, end de kan sige, vi ere Hanredere, som sandt er.

Ulysses. Ingen Ting skal hindre mig i mit Forsæt; ingen Undskyldning skal gjælde. Hvis hun be-

raaber sig paa min lange Fraværelse, paa sine blomstrende Ungdoms-Aar, som er slige Fristelser underkastede, stopper jeg mine Øren til; thi hun maa vide, at hun har beskjæmmet ikke alene hendes egen Herre, men en af de største Helte i Ithacien, der med sin sejerrige Arm har ødelagt Asiens største Zirat, jeg mener den ædle og stolte Stad Troja.

Chilian. Men eftersom Herren taler om Penelopes blomstrende Aar; hvor gammel var hun, da vi rejste?

Ulysses. Hun var ikkun 25 Aar gammel. Hun bragte til Verden den adelige Junker Telemachius udi sit Alders 16 Aar, og samme vor Ægteskabs første Grøde og ædle Plante var kun 9 Aar gammel, da vi rejste til Troja.

Chilian. Ja det er ret nok, 16 og 9 gjør 25. Men maatte jeg spørge Herren, hvorlænge vi har været borte?

Ulysses. Udi 36 Aar.

Chilian. 16 og 9 er 25, til 36 gjøre 61. Ja det er sandt, hun er endnu i sin blomstrende Alder. (Til Spectatores.) Jeg har sagt forud, at jeg ikke vil raisonnere meer udi denne Historie; thi jeg blir gal i Hovedet derover. (Til Ulysses.) Herre! ingen Ting skal heller hindre mig i mit Forsæt, at hevne mig over min Hustru, der udi sine blomstrende Ungdoms-Aar, som ere mange Fristelser underkastet, har beskjæm-

skjæmmet ikke alene sin Hosbond, men ogsaa en extraordinaire Ambassadeur, en Helt, der af hele Krigshæren blev udvalgt at slaaes udi Enekamp med den stærkeste Trojaner, som, mig siden blev sagt, var Hector selv, men endogsaa i ti Aar uden Mad og Drikke stod paa eet Sted og hindrede Tilførsel til Byen; thi hvis det ikke var skeet, havde I Andre, med Permission...

Ulysses. Gak strax bort, Chilian! og bring hid min kostbare Klædning; jeg vil lade mig see i al min Herlighed, for at jage desstørre Skræk i mine Fiender.

Chilian (henter i en Hast en skjøn Klædning og en Hat med Plumage, ifører Ulysses Kjolen, og siger): Hillemænd! hvor martialsk seer Herren ud! Mars staaer i Øjnene afmalet, og Vulcanus i Panden.

(Løser Lidserne paa Hatten, og sætter den ganske bred paa Ulysses.)

Ulysses. See her, du Tølper! min Hat er jo ganske nedfalden.

Chilian. Den skal jo saa være, Herre!

Ulysses. Chilian! hvis det ikke var i Henseende til din lange tro Tjeneste, skulde denne Gjerning koste dit Liv. Heft Hatten ret igjen.

Chilian. Et Øjeblik Taalmodighed, Herre! jeg vil hefte min egen op først; thi vil Herren ikke bære sin Hat saaledes, saa vil jeg, min Tro, ej heller

bære

bære min. (Han hefter først sin op, siden tar fat paa Ulysses.) Jeg troer, Fanden sidder i den Hat; saasnart jeg hefter een Ende til, falder den anden Ende ned igjen. Ach Herre! lad os bære Hattene, som de vare.

Ulysses. Net lige nu overvinder du min Taalmodighed.

Chilian. Ach Herre! Taalmodighed er den Dyd, som herefter meest vil tjene os begge; thi den ligger nu af alle Dyder meest til Bestillingen. Ach Herre! lad os bære Hattene, som de vare, for en vis Aarsags Skyld.

Ulysses. Chilian! jeg varer dig eengang for alle, at du ikke opirrer mig til Vrede; det skal koste dit Liv.

Chilian. Ach naadige Herre! jeg gjør det, min Tro, ikke af Ondskab, men af politiske Aarsager; thi jeg tænkte, at, naar Folk saae os udi den Tilstand, skulde de desmeer bevæges til at tage vort Parti, og hevne vor Uret. Men jeg vil efterleve Herrens Villie. (Hefter paa Hatten igjen.) Ach Herre! lad os dog bære dem, som de vare; thi...

Ulysses (trækkende paa sin Kaarde). Vil din Hund drive Spot med mig?

Chilian (paa Knæ). Ach Herre! forlad mig min Dristighed! jeg skal aldrig tale om den Materie oftere.

Ulysses. Stat op igjen, og gak strax ufortøvet

til Byen, og lad Penelope samt hendes Bejlere og alle Indbyggerne vide, at jeg er kommen tilbage, og forkynd dem mit blodige Forsæt, at hevne den Spot og Skjændsel, mit Hus er vederfaret.

Chilian. Ach! jeg er saa bange, at der møder mig nogen Hund paa Vejen; thi det kan gaae mig som Acteon, hvilken, da han var forvandlet til en Hjort, blev sønderreven af sine egne Hunde.

(Gaaer bort.)

Fjerde Scene.

Ulysses (alene).

Hvert Øjeblik synes for mig som et Aar, saa brænde mine Indvolde af Hevn og Forbittrelse mod min troløse Gemal. Ach! ach! jeg tænkte, Himmelen nu var bleven træt i at forfølge mig videre, og at de mange Aars Ulykker, Besværligheder og Surheder skulde nu forsødes ved at omfavnes af Penelope, for hvis Skyld jeg saa hellig har iagttaget Kydskheds Lov, for hvis Skyld jeg har stoppet mine Øren mod den guddommelige Didonis forlibte Sukke, og foragtet hendes kjærlige Tilbud. Ach ihr Götter! hjelper mig i min retfærdige Hevn! Den hele Stad skal derover svømme i Blod. Først skal jeg opoffre hendes Bejlere, derefter hende selv, saa at Ingen skal sige: Den store Ulysses, som forstyrrede

rede Troja, dæmpede Kjæmpers Overmod, reddede uskyldige Jomfruer fra Bjergtrolde og Nisser, rensede Augiæ Stald, undertvang de Skjoldmøer, omkom de Sirener, som havde hundrede Hoveder, skal leve det øvrige af sin Tid med Spot og Skjændsel. Ach! ach! Penelope!

Hvor har du kunnet din Ulysses saa forlade?
For slig Utroskab dig end vilde Dyr bør hade.
Kan Elskov glemmes? kan den døe hos dig saa let?
Al Tro og Ærlighed bortsvinde? er det ret?
Din ædle Herre, der saa trofast var, og dydig,
Ja din Ulysses, der har været dig saa lydig,
Saa at foragte? saa forandre din Natur,
For at beskjemme den, der staaet har som Muur,
Som haarde Klippe, mod al Fristelse, Ulykke,
Og som rodfæstet Eg, den Storm ej kan oprykke?
Hvad Skrift, Historie, hvad Rige, Sted og Land,
Sligt stort Forræderi, Utroskab vise kan?
Om man fra Østen gaaer til Vesten, nøje søger,
Opkaster, læser og igjennemblader Bøger,
Man paa Utroskab ej skal finde større Speil.
Ved Himlens Bistand dog min Hevn skal ej slaae fejl;
Thi før skal mænges Jord, Luft, alle Elementer
Med Verdens Undergang, som man at see forventer;
Før Verdens Bygning selv skal løses, gaae i Grund,
Før jeg skal mere see, før jeg skal nogen Stund . .

Men jeg merker, at Morpheus, Søvnens Gud og Dødsens Broder, sætter sig paa mine Øjnebryne; jeg

maa

man derfor begive mig lidt til Hvile, indtil min tro Tjener kommer tilbage.

(Sætter sig ned paa en Stoel at hvile, imidlertid spilles sagte den Vise: O! du gamle Hanrej.)

Femte Scene.

To Jøder. Ulysses.

Første Jøde. Dat ist doch verflucht mit den Comedianten, naar man laner en Kleidung ud, schicher sie nimmer zu rechter Tyt torüch, und so most man bien 'en heel Uge nach Betaling.

Anden Jøde. Dat ist wahr, Ephraim! Men warumb er wir so dul? Aaber see en Maal! Dar sitz er, und slaapt mit de schone Roch. Ich dachte es wohl. Das ist unverskamen so mit lante Klær to handelen. (Gaaer hen og rykker Ulysses i Armen.) Hær Mussier! er det Maneer mit solke Klæren zu slaapen?

Ulysses. Hvem er saa dristig, at han tør vække mig op af min Søvn?

Anden Jøde. Dat bin ich. Mussier kennet wohl Ephraim.

Ulysses. Jeg kjender dig ikke, o Ridder!

Anden Jøde. So kenner ich hem Mussier.

Ulysses. Jeg er den store Ulysses von Ithacien.

Anden Jøde. Und ich bin der kleine Jude Ephraim.

Ulysses.

Ulysses. Jeg er den, som har forstyrret den ædle Stad Troja, Asiens Zirat og Øjesten.

Anden Jøde. Und ich bin ein Mann, wessen Vor-Vaders en die grosse Stadt Jerusalem gewohnt hebben.

Ulysses. Jeg er kommen hid for at tage en blodig Hevn af min troløse Gemal Penelope.

Anden Jøde. Und ich bin hidkommen um Bezahlung for mine lante Klæer zu foderen; aber det skal ablaassen ohne Blut.

Ulysses. Jeg kan see paa dit Skjæg, at du est en vandrende Ridder.

Anden Jøde. All zu viel wandrend, desverr! so wohl ich als andre Israels Kinder.

Ulysses. Siig mig, ædle Ridder! hvordan det staaer til i Ithacien.

Anden Jøde. Mossier! ich heb kein Tyt; ich muß die Kleidung utlanen zu ein Masquerade von Abend.

Ulysses. Tør du lægge Haand paa mit kostbare Legeme? Pak dig strax fra mig, eller du skal føle Effecten af min Vrede.

Anden Jøde. Træk ju man ut, oder du skal følen die Effect von Lands Lov und Gerecht.

Ulysses. Ak Himmel! saadant skal hænde mig efter 40 Aars Landflygtighed!

(De trækker Kjolen af ham, sigende):

Bist

Jøderne. Bist du in fyrretive Jahr weg gewesen, so muß du auch för fyrretive Jahr bezählen. Wir wollen strar Rechnung machen. Adios saa lang.

Ulysses. Ach Himmel! havde jeg taget mig for at ødelægge alle Jøder, istedet for at gaae til Troja, saa havde mit Herredømme ikke saa hastig faaet Ende.

(Til Spectatores.)

Nu haabe vi, at ingen meer
Sig over os skal klage,
At slide paa Comedier,
Som vare tvende Dage;

Og sige, en Historie
Maa vare mere længe;
Man før, skjøndt efter Reglerne,
Os intet gav for Penge.

See her man tvende Snese Aar
For samme Penge giver,
Fra Grækenland til Troja gaaer,
En Dag Mands Alder bliver.

Man seet har Kjæmper her udi,
Belejringer og Krige,
Tog, Jomfrue-Rov, og Hexerie,
Nu et, nu andet Rige.

Nu En, der af Fortvivlelse
Sig Livet vil fratage,
Nu Folk skabt om til Svin, til Træ,
I Luften gloend Drage.

Ja det, som meest fornødent er
For dem, som sligt behager,
En Harleqvin man ogsaa seer
Med Snak der Herskab plager.

To Snese Aar gaae hastig hen,
Sligt kaldes Tidsfordrive;
Men man kan af Historien
Og hovedsvimled blive.

Om nogen tydsk Comedie
Her i Brolæggerstræde
Man bedre mig kan lade see,
Vil jeg Johannes hedde.

Over

Over Ulysses von Ithacia.

"Med større Bifald — siger Holberg i titanførte Epistel, optoges den 12te, kaldet Ulysses. Denne Comedie gaaer ud over de smagløse, vanskabte, halvhundrede Aars Comedier, som i gamle Dage her bleve forestilt af Landstrygere. Stykket indbefatter et Tidsrum af 40 Aar, Scenen forandres uafladelig. De Store føre et opblæst og svulstigt Sprog, for at udmærke sig fra den gemene Mand; der blæses á Trompeter, hvergang Generalen kommer paa Scenen; Personerne i Stykket ere i det eene Øjeblik unge Mennesker, i det næste graahærdede Oldinge. Hertil komme de idelige Anachronismer, de barbariske Navne, og andre deslige Ting, hvoraf Landstrygernes Comedier vrimle. Alle disse Feil blotter Ulysses Tjener Chilian saa flygtig, at dette Stykke ikke mindre morede Almuen, der plejer at gabe ved moralske og critiske Stykker, end de Fornemme selv."

De Landstrygere, som Holberg her omtaler, var det

tydske

tydske Skuespillerselskab, som bestyredes af en Tydsker ved Navn von Qvoten, hvis Skueplads var i Brolæggerstræde, og hvor Skuespillene fornemmelig forestilledes ved Marionetter, men dog undertiden ogsaa ved levende Personer, og som Holberg ved flere Lejligheder har seet ind til, saasom i Prologen til Uden Hoved og Hale, hvor Sganarel viser Vulcanus paa de tydske Comedier i Brolæggerstræde, hvor han kan faae at see Belejringer, Feldtslag, Gespenster, Hexeri, og et halvhundrede Aars Historie paa eengang; men endnu eftertrykkeligere, og med en vel aristophanisk Licents, i Uden Hoved og Hale, hvori Sieur von Qvoten selv personligen og navnligen bringes paa Scenen, for at lade sig sige ikke smukke Ting af de danske Skuespils Talsmandinde Apelone. Hertil maa man ustridig endnu lægge den Nytaars-Prolog, der allerunderdanigst blev præsenteret af den hele danske Bande 1723, og som Hr. Instructeur Schwartz har bevaret i sin Lommebog for Skuespilyndere 1786. Allerede ved en anden Lejlighed har Undertegnede yttret den Formodning, at denne Prolog, skjøndt den ikke bærer Holbergs Navn, formodenlig fordi den er undertegnet af samtlige daværende

Skue=

Skuespillere, Johannes Ulfær, Magnus Skow, J. W. Gram, Peder Hald, Jens Høberg, Henrich Wegner, og Pilloi, samt Musikcomponisten Sparkjær og Dicteuren Hammer, dog ustridig maa være Holbergs; og vil han ikke blot i denne Anledning beraabe sig paa, at vor afdøde lærde Justitsraad J. H. Schlegel i sin Forerindring til sin afdøde Broders Gedanken über das Theater, besonders das dänische, udtrykkelig siger, at en Prolog, indrettet til at beskiæmme de Fiender, den danske Comedie med sit store Tilløb ikke havde Mangel paa, tillægges Baron Holberg (hvilken Prolog — endskiøndt Schlegel saa løselig hen siger i Aaret 1724 eller 25 — ifølge dennes Indhold ikke kan være anden, end den her omhandlede), men især paa selve Prologen, da Holberg, hvis han ikke var dens Forfatter, maatte være den meest ublu Plagiarius, hvilket Tyverk, begaaet af saa riig en Mand paa en langt fattigere, vist ikke vilde blevet upaatalt. Til Beviis afskrives her blot det ovenomtalte Sted, det von qvotenske Theater vedkommende, da nemlig Mars taler saaledes:

Jeg efterfølger Momus ej,
Ej laster for at laste,
Men gaaer den sikkre Middelvej,
Ej Alting vil forkaste;

Ej

Ej lukke Øje, Øre til,
Naar Noget høres, vises,
Som udi disse Skuespil
Fortjene kan at prises;
Men derudi jeg intet seer,
Som Marti kan fornøje;
Her gjør man kun Comedier
For Øre, ej for Øje;
Hos andre man dog Stykker seer,
Som mere har at sige:
Nu Kjæmper, nu Beleiringer,
Nu Jomfrurov og Krige,
Nu En, der af Fortvivlelse
Sig Livet vil fratage,
Nu Folk omskabt til Steen, til Træ,
I Luften gloend' Drage;
Men her i disse Skuespil
Man seer kun Skjemt, Morale,
Som intet andet tiener til,
End dysse Folk i Dvale.

Hvorpaa Sganarel svarer:

Hvis ene slige Skuespil
Kan Martis Hjerte glæde,
Jeg gierne Vej ham vise vil
Hen til Brolæggerstræde.

Thi ikke blot er disse Linier utvetydige Forebud for selve Stykket Ulysses, som den Tid dog ikke var til uden i Holbergs Hjerne, eller højt i hans Pult, men ogsaa vil man gjenfinde adskillige af dem ordlydende i Epilogen til Spectatores efter Ulysses.

Uag.

Uagtet i øvrigt Holberg selv i sit 506te Brev nævner dette Stykke mellem dem, der ere af hans egen Invention, havde han dog, ikke blot i Henseende til Slagset, Originaler i Mængde for sig paa Parises især italienske Theater, hvor Parodier særdeles floerede; men i hans kjære Gherardi findes ydermere udtrykkelig et Stykke over samme Æmne, *Ulysse & Circé*, hvor man vil gjenkiende Grundspiren saavel til en Deel af Chilians og Marcolfus's Scener, som især til Scenerne hos Dido; i Ønskerne findes ligeledes Grundspiren til Scenen med Paris og de tre Gudinder; i Harlequin Protens til Scenen med Jøderne, hvoraf jeg til Exempel blot vil afskrive fire Linier, der kjendelig ere efterlignede i Ulyssis sidste Replique; Harleqvin Keiser siger nemlig, efter at være afklædt af Marchandiseren, ligesom Ulysses af Jøderne:

Ah! qu'on est malheureux d'avoir des creanciers?
Si l'empire romain avoit eu des fripiers,
Contre lui dechainés, & plus juifs, que diable,
Il n'auroit pas eté si ferme & si durable.

Ogsaa til de to saa vittige Scener, hvori Holberg med

saa rig Haand har udstrøet træffende Nationalsatire, den med Trojaneren, og den med den ithaciske Bonde, vil man i Keiseren i Maanen finde den første Grundidee, ja endog det synrrige Ligesaa hos os, ligesom Chilians Laurbær i Le Phoenix.

At i øvrigt intet af Holbergs Skuespil gav ham den Lejlighed, som dette, til at nytte sit — især i Peder Paars — saa beundrede Mestertalent, at proppe og sammendynge Latterligheder paa hinanden, og at han i fuld Maade har nyttet denne, ligefra Prologens allerførste Replik, hvor Iris taler om Junos Rentepenge til ellevte Junii, og til den allersidste, hvor Jøderne gjøre Ende paa Ulyssis Herlighed, er umiskjendeligt. Ogsaa har Holberg ypperlig vidst midt iblandt disse forsætlige Urimeligheder at indbringe mangfoldige satyriske Sidehug, hvoraf upaatvivlelig hans Samtidige have følt og forstaaet mange flere, der nu udentvivl undgaae os. Saaledes vil det af hans Danmarks Historie og 411te Epistel lade sig forklare, hvorfor Dido er Dronning i Cajanien; saaledes har han i tredie Acts første Scene erindret den, ogsaa i en Note til Peder Paars omtalte, lærde Mand, der

var

var kommet til Ulykke at tale om den höllische Gott Plutarchus; saaledes har i de Dage, hvad der siges om Ambassadeurernes Uforkrænkelighed, ufeilbarlig ledet til interessante Ideeassociationer o. s. f.

Forresten henhører dette Skuespil i høj Grad mellem dem, som den fine Smag har vildet betegne med Navn af Pøbelstykker.; og ligesom det i den alsiske Fortegnelses 21 Aar ikke oplevede uden serten Forestillinger, og i den dramatiske Journals Periode aldeles ikke kom paa Skuepladsen; saaledes har det i senere Tider for det meste været fordømt til et Fastelavnsmandags-Stykke, en Omstændighed, som vel i mere end een Henseende ikke har været det til Fordeel.

I Øvrigt er det ikke at nægte, at uagtet de von qvotenske Haupt- und Stats-actionen, mod hvilke dette Stykke egenlig er stilet, for længe siden ere hensovede, er dog den megen sunde og rigtige Kritik, dette Stykke midt i sit Galskab indeholder, ingenlunde upassende eller unøden for vore Dage; og skulde især den uægte Shakspearianisme, der paa senere Aar saameget tager Overhaand i Tydskland — som med saamange andre tydske

Smitter har været Tilfældet — ogsaa faae Indpas hos os, vilde man vel have Føje, i Mangel af en saadan ny tydsk Comedie, lempet efter vore Tider, at ønske os den gamle i Kraft, Hævd, og Hæder, og at apostrophere Holbergs Skygge, omtrent som hin Viismand Socratis: O sancte Holbergi! ride pro nobis.

B. R.

